PROTOKOLL fra DNAs 53. ordinære landsmøte 9.–11. november 1990 i Oslo

PROTOKOLL

over forhandlingene
fra DNA's
53. ordinære landsmøte
9.–11. november 1990

Arbeiderpartiet

Det
norske
Arbeiderparti

q329(481)15 Nor

I N N H O L D S F O R T E G N E L S E

DNA'S LANDSMØTE 9. - 11. NOVEMBER 1990	side
Talerliste	1
LANDSMØTETS ÅPNING 9. NOVEMBER 1990	4
Minnetalen	4
Gjestene hilser Landsmøtet	6
Sakslistas pkt. 8 Konstituering	10
Sakslistas pkt. 7 Den politiske situasjonen	15
Gro Harlem Brundtlands innledning	15
ETTERMIDDAGSMØTET FREDAG 9. NOVEMBER 1990	32
Den politiske situasjonen - Debatt	33
Fullmakter - Fullmaktskomiteens innstilling nr. 2	71
Den politiske situasjonen - Debatten fortsetter	72
KVELDSMØTE FREDAG 9. NOVEMBER 1990	83
Leder av Estlands sos.demokratiske parti Vello Saatpalu hilser	83
Den politiske situasjonen - Debatten fortsetter	84
Oppsummering v/ Gro Harlem Brundtland	103
Sakslistas pkt. 5 Innsendte forslag	109
Saklistas pkt. 3 Innstilling om Beretningen	117
Saklistas pkt. 4 Innberetning fra Revisjonsnevmnda	120
FORMIDDAGSMØTET LØRDAG 10. NOVEMBER 1990	123
Saklistas pkt. 8 - Lokalpolitisk manifest	
Innledning v/ Bengt Martin Olsen	123
Debatt	131
Forslag framsatt i debatten	161
Oppsummering v/ Bengt Martin Olsen	163
Sakslistas pkt. 9 - Partiets arbeid fram mot Landsmøtet i 1992	166
Innledning v/ Thorbjørn Jagland	166
ETTERMIDDAGSMØTET LØRDAG 10. NOVEMBER 1990	
Gruppearbeid " Norge i et nytt Europa "	
FORMIDDAGSMØTET SØNDAG 11. NOVEMBER 1990	175
Hilsningstale fra Litauen v/ Aloyzas Sakalas	175
Hilsningstale fra Sametinget v/ Marit Guhttor	176
Dagsorden pkt. 1 Norge i et nytt Europa	177
Rapport fra gruppemøte v/Grete Knudsen	177
Hilsning fra Latvia v/ Steins	183
Sakslistas pkt. 12 - Valg	184
Sakslistas pkt. 11 -Innstilling fra redaksjonskommiteen for politiske og organisatoriske saker	191
Sakslistas pkt. 6 - Lovendringer	198
Sakslistas pkt. 10 - Innstilling fra redaksjonskomiteen for lokalpolitisk manifest	199
Sakslistas pkt. 13 - Avslutning v/ Gro Harlem Brundtland	210

Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek

TALERLISTE

Axselsen Geir	50
Ali Ashgar	88
Andersen Dag Terje	54
Andersen Frøydis	207
Andreassen Erna	93
Andreassen Harriet	120
Arnesen Bendiks	91
Balaas Gro	61
Bang Oddny	38
Beitmann Frank	56
Berge Gunnar	36
Bergheim Nils Oddvar	89
Bergli Ellen	88, 196
Bernstsen Thorbjørn	110, 199
Birkeland Turid	41
Bogetvedt Oddvar	95
Botten Reinert	48
Brekke Sigve	70
Brundtland Gro Harlem	4, 15, 103, 210, 214
Brustad Sylvia	80
Bæivi Mimmi	72
Børrud Sigmund	57
Drangsfeld Hans	86, 136
Eidissen Tove	42
Ekornrud Anita	78
Enevold Sylvi	60, 149
Engan Julla	73
Eriksen Sigbjørn	133
Evang Unni	146
Faldet Eirin	134
Fjeld Sverre Kristian	98
Fjellheim Svein	39
Fossing Liv	44
Fossum Grethe G	157
Fredagsvik Jan Otto	92, 155
Froyn Bjørgulv	148
Gerhardsen Rune	132
Giske Trond	59
Granli Tove Lise	63
Granum Tor Erik	97
Grindhaug Tor	147
Hagen Arvid	99, 140
Hansgaard Wenche	80
Hauan Åshild	52
Hauge Laila	83
Haukland Aud	131
Heggen Kjell	35

Henriksen Øistein 90
Hildebrandt Rolf Thore 37
Hjerpekjønn Hans 66, 139
Hole Eli Anne 55
Huitfeldt Anniken 156
Husøy Inger Lise 145
Hvattum Øivind 91
Hågensen Yngve 6, 116, 184

Ingebrigtsen Roger 82
Isnes Henry 63

Jagland Thorbjørn 166
Jahren Frode 141, 182
Jensen Inger Lise F 84, 158
Jensrud Trond 160
Johannessen Terje E 117
Johansen Hilde 45
Johansen Wenche 150
Johnsen Inger Lise 149

Karlsen Steinar 79
Kalstad Ingrid 99
Klundelien Åse 140
Knudsen Grete 177
Knutson Geir 65
Kristiansen Rune 38, 192
Kristoffersen Ragnar 145
Kværum Kolbjørn 95, 143

Larsen Arne 60
Larsen Dagfinn 160
Larsen Tore 159
Lee Anne Lise Aune 73
Lervik Solbjørg 144
Lien Odd Arve 43
Lindberg Reidar 152
Loge Bjørn 134
Lund Rolf Lasse 33
Lundereng Ole Kristian 53
Løvaas Tove 85
Løvlibråten Odd 97

Mathisen Trond 78
Melheim John Normann 69
Midtbø Vigdis 154
Moan Inga 48
Moen Øystein 70
Morin Aase 159

Nervik Ivar 81
Nilsen Arne Olav 151
Nilsen Bente 135
Nilsson Liv 148
Nordbø Eldrid 181

Nordeng Jan Inge 87
Norderval Ingunn 102
Nybakk Marit 34

Olsen Bengt Martin 123, 163

Persson Rune Bugge 49
Pettersen Oddrunn 194

Rathe Anna Kvithyll 77
Rathke August 47
Robstad Bjarne 108
Rognstad Tom 103
Rudaa Bjørn 157

Sagabråten Anne Lise 79
Schultz Britt 142
Selnes Vera 102
Skirbekk Tarjei 62
Solberg Ingrid Ross 64
Solberg Hill - Marta 88
Solheim Britt 154
Solheim Svein E 137
Stavik Arne 136
Steen Reiulf 58, 212
Stene John 51, 193
Stoltenberg Jens 68
Sveen Tanja 50
Syvertsen Lene 34
Søilen Oddmund 68
Sørensen Kjell 101
Sælensminde Åse V 138

Tangen Kari 100
Teigen Ivar 75
Thorsen Anni Langvann 86
Thorvaldsen Grethe 158
Thue Per Eystein 153
Totland Nils 191
Trælnes Richard 10
Tveiten Rita 94
Tørudbakken Siv 156

Undsgård Geirmund 90
Vangen Harald 92
Vasvik Tove Lisbeth 152

Waage Geir 74
Winther Erik S 67
Winther Reidun Gr. 75

Ystmark Edle 150

Zimmermann Arnt 96

Øygarden Laila 76

LANDSMØTETS ÅPNING

Det norske Arbeiderpartis 53.ordinære Landsmøte ble åpnet i Folkets Hus, Oslo, 9. - 11. november 1990 kl 11.00.
Åpningsprogrammet var "Rettferdighet" ved Åge Aleksandersen, Bjørn Afzelius og Arja Saijonmaa.
Som avslutning på arrangementet ble allsangen "Lys og varme" avsunget under ledelse av Åge Aleksandersen. Partiets leder Gro Harlem Brundtland, takket de medvirkende og overrakte en gavesjekk på kr. 40 000,- til kulturprosjekt i Nicaragua til stor applaus.

MINNETALEN

Gro Harlem Brundtland mintes partikamerater som var gått bort siden forrige Landsmøte:

I Gunn Vigdis Olsen-Hagen har vi mistet en helstøpt, sterk og varm talskvinne for Arbeiderpartiets ideer. Hun satte spor etter seg gjennom sitt politiske virke. Gunn Vigdis var aktiv i lokalpolitikken, og kom allerede som 31-åring inn på Stortinget. Der markerte hun seg raskt. Hun var blant de utålmodige og uredde, og hadde klare holdninger grunnfestet i partiets ideologi.

De siste årene var hun merket av sykdommen som rammet så hardt. Hun visste at hun ikke ville bli frisk, men ga aldri opp sitt varme, sterke engasjement.

Det er også slik at vi vil huske henne, som den engasjerte, uvanlig levende og pliktoppfyllende menneske hun alltid var.

Hans Frette var på Stortinget fra 1977. Han kom til oss med mange års erfaring fra lokalpolitikken i Sauda og fylkespolitikken i Rogaland. Hans var medlem av mange kommunale verv, han skjøttet mange partiverv, fra han ble formann i AUF fra 1949 - 51 til han gikk ut av partiets Landsstyre i 1977.

Lage Haugness var leder i Bygningsarbeiderforbundet, medlem av LO-sekretariatet, og partiets sentralstyre.

Håkon A. Ødegaard var leder av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Storm Lundberg, hovedkasserer i Handel og Kontor.

Magnus Bjerkholt var juridisk rådgiver i Sjømannsforbundet, og assisterende riksmeklingsmann.

Enevald Skadsem var statssekretær, personlig sekretær og ekspedisjonssjef.

Per Aavatsmark la ned et stort arbeid som juridisk rådgiver for Leieboerforeningen, Ungdommens Selvbyggerlag og Selskapet for Innvadrerboliger.

Harry Pettersen var æresmedlem av Grefsen Arbeiderpartilag, og han har innehatt en rekke tillitsverv i Oslo Arbeiderparti etter at han i 1932 stiftet Socialistisk middelskolelag ved Grefsen Middelskole.

Ingerid Paulsen la ned et livsverk for Østkanten kvinnelag, Oslo Arbeidersamfunn, Kvinnesekretariatet, Norges kooperative kvinneforening og Oslo Samvirkelag.

Arnfinn Viik var formann i Venstre-kommunistisk Ungdomsforbund, med i hjemmefrontens ledelse under krigen, ordfører i Oslo, og sekretær i Oslo Arbeiderparti etter krigen.

Knut Ribu var redaktør i LO-Aktuelt og medlem av styret i Israels Venner.

Mange tidligere medarbeidere innen vår presse er gått bort.

Redaktør Paul Hovding, Arbeidernes Pressekontor, Sverre Østhagen, redaktør i Hamar Arbeiderblad, Toralf Smerkerud, mangeårig journalist i Arbeiderbladet og Hans Kristoffersen, mangeårig redaktør i Norsk Presseservice og medarbeider bl.a. i NTB.

Jeg vil også nevne:

Forfatteren Ingeborg Refling Hagen, Ragna Karlsen, sekretær i LO, Bergitte Hansen, Vadsø Arbeiderkvinneforening, Klara Hirsti, AUF og Tveita og Haugerud Arbeiderpartilag, Arne H. Olsen, som tilhørte Bygning i alle år, Ella Pedersen, ansatt på partikontoret og Bjarne Habberstad som var bud på partikontoret i hele ti år.

Til slutt: Bruno Kreizky, visepresident i Sosialistisk Internasjonale og vår mangeårige østeriske partileder og kansler som døde i juli i år, 79 år gammel. Han vil bli stående som en av de store i europeisk sosialdemokratisk historie.

ALLSANG: De unge slekter.

Partileder Gro Harlem Brundtland presenterte så de utenlandske gjester:

Ja, som tradisjonen er ved våre landsmøter så har vi mange innenlandske og utenlandske gjester. Jeg skal ikke nevne dem alle ved navn, men jeg syntes det er gledelig og i høy grad naturlig og kunne nevne at vi denne gangen har nye partifeller fra andre deler av Europa enn de vi pleier. Ikke bare fra våre venner i Vest-Europa, men partiene fra Estland, Latvia og Litauen, og jeg vet at Landsmøtet er svært glad for at det er blitt slik at dere kan være blant oss.

Ellers så er vi glad for alle våre utenlandske og innenlandske gjester. Vi ønsker dere alle hjertelig velkommen til tre begivenhetsrike dager. Så, vil jeg også tradisjontro og jeg tror en meget verdifull markering av det nære samspillet ja, jeg vil si avhengighetsforholdet for arbeiderbevegelsens fremtid og for norsk samfunnsutvikling at vi hilser Yngve Hågensen velkommen. Han skal hilse Landsmøtet nå.

GJESTENE HILSER LANDSMØTET

Yngve Hågensen, Leder i Landsorganisasjonen, hilste fra de innenlandske gjestene.

Partifeller!
Jeg kan sikkert få lov til å legge til, kamerater!
På vegne av de innenlandske gjester har jeg med dette gleden av å hilse landsmøtet i Det Norske Arbeiderparti, eller skal jeg driste meg til å si; Jeg hilser denne festforestillingen i norsk arbeiderbevegelses historie, ny regjering med en spennende sammensetning, et spennende mannskap. Et skikkelig A-lag til avløsning av rot og kaos. En regjering som vil noe, og dette å ville noe, er det viktigste i politikken. Nye fersk gallup på morgenkvisten i dag, rekordoppslutning sier de i nyhetene. Ja, sannelig har vi mye, har vi grunn til å juble og feste. Det er likevel ikke slik at festlighetene har overhånd i partiet vårt. Uansett ytre rammer er et landsmøte i Det norske Arbeiderparti en sammenkomst hvor politikken står i forgrunn. Jeg er ganske sikker på at det blir situasjonen også denne gangen. Til tross for jubel og feststemning skal det i løpet av de nærmeste dager meisles ut en praktisk politikk som får stor betydning for såvel bevegelsen, som for samfunnet. Jeg skal nøye meg, i stikkord, å peke på noen.

La oss begynne med det nærmeste, lokalsamfunnet. Det er ført opp som en viktig og sentral post. I kontrast på mange måter til det, står den internasjonale situasjonen med særlig vekt på forhandlingene om EØS. Jeg føler meg overbevist om at når dette landsmøtet er over vil norsk arbeiderbevegelse stå på trygg grunn når det gjelder forholdet til utviklingen i EØS-forhandlingene. Tross i fagbevegelsen, er EØS-forhandlingene, det jeg vil kalle et prosjekt. Det samler de fleste av våre, i en prosess som ble staket ut i disse lokaler av LO-kongressen i 1989. I Landsorganisasjonen er respekten for denne prosessen helt avgjørende for i hvilken grad vi greier å være samlede i en debatt hvor mange i og utenfor våre rekker er mest opptatt av å splitte. Sett fra bevegelsens synspunkt vil den fortsatte snu-operasjon av norsk økonomi være av største interesse. Det var den forrige Gro-regjeringen som startet denne operasjonen. Vi fikk en god start, men ærlig talt, en elendig oppfølging. Den var det ikke Gro som stod for, men en regjering ledet av Jan P. Syse. Vi ga uttrykk for da Syse-regjeringen, 4. oktober, la fram sitt statsbudsjett at det var et svik mot de arbeidsledige. Det var et svik mot de helhetsløsninger det inntektspolitiske samarbeidet har hatt sin forankring i.

Det overordnede mål for norsk fagbevegelse, og jeg er sikker på også for den samlede arbeiderbevegelse, er arbeid for alle er jobb nr. 1. Kamerater, dette målet er jeg sikker på at landsmøtet slutter opp om.
Landsorganisasjonen har valgt dette som motto for sitt arbeid. For å skape et bedre og mer menneskelig samfunn. For det er slik, at uansett hvor godt vårt samfunn er på alle andre områder, så er det et dårlig samfunn hvis vi ikke greier å gi arbeid til alle. Vi er i Landsorganisasjonen glad for at vi har fått en ny regjering. Derfor hilste også Landsorganisasjonens sekretariat i sitt møte en uttalelse fra 5. november, Gro-regjeringen velkommen. Vi er også glad for at gallup-tallene går oppover, men, og det er vi sikkert enige om, det er resultatene av regjeringens politikk som i fremtiden blir avgjørende for våre holdninger i denne sammenheng. Det er regjeringens politikk som blir avgjørende for at medvind fortsetter også når hverdagen begynner.
Taktiske vurderinger om klokskapen av å overta regjeringsansvaret i denne situasjon, er det i dag ikke plass til. Arbeiderpartiet kan aldri løpe fra et ansvar at det er og vil være landets største parti. Men Stortingets borgerlige flertall må også være klar over at ansvar og innflytelser er to sider av samme sak. Arbeiderpartiets alternative budsjett har den røde tråd i seg, som kan skape den vilje og stimulans som må til for at troen får full sysselsetting som overordnet mål, både går til de 146.500 som i dag spør: "Hva nå?" Og samtidig til næringsliv og alle aktører som vi må ha med i en allianse, hvis vi i dette overordnede målet skal lykkes. Når jeg hilser Landsmøtet fra de innenlandske gjester, vil jeg understreke fagbevegelsens utstrakte hånd til videreføring og styrking av det faglig politiske samarbeidet.

Det er som bevegelsen historisk har nådd våre mål, det er som bevegelse vi best kan møte også de framtidige utfordringer både internasjonale og nasjonale. Noen ganger vil nok regjeringen synes vi er utålmodige. Det er vår rolle i dette samspillet. Den rollen skal vi også passe på i fremtiden. La Landsmøtet videreføre den entusiasme som er skapt, den tillit som nå går til denne bevegelsen. Vi må ha mange med oss, hvis vi skal lykkes. Det vet vi alle sammen.

På vegne av de innenlandske gjester, lykke til!

Gro Harlem Brundtland hilser utenlandske gjester velkommen:

Ja, jeg har fått melding om at tåken har lettet på Gardermoen og at det gjør at vi har Yngvar Carlsson til stede, den svenske statsminister. Vi ønsker ham varmt velkommen.

For det første er vi veldig glad for at du er blant oss. Jeg har forferdelig dårlig samvittighet for at jeg ikke var på den svenske partikongressen for noen uker siden. Det skyldtes en bakterie fra Tanzania. Yngvar er frisk og rask, han er kommet, og vi vet at både det norske og det svenske partiet står oppe i en avgjørende, vanskelig og viktig historisk epoke i disse måneder, og årene.

Og vi vet av erfaring at vi føler motgang og medgang på begge sider av kjølen, vi vet at vi alltid kan lære av hverandre, kan inspirere hverandre, og vi vet at vi gjør samme jobben. Vi har den samme oppgaven ovenfor våre land og overfor våre venner i andre europeiske land og i land langt vekk som ser til Norge og Sverige for inspirasjon og veiledning på sosialdemokratiets grunnlag. Vær så god, den svenske statsminister, Yngvar Carlsson.

Yngvar Carlsson, Sveriges statsminister, hilser Landsmøtet fra de utenlandske gjester.

Partivenner!
Dere kanskje lurer på hvorfor de andre svenske gjester, mange av de utenlandske gjestene ikke kunne ta seg hit til kongressåpningen, hvorfor jeg har kommet hit. Svaret er ganske enkelt. Det er 31 år siden jeg for første gang som SSU'er kom til Oslo og besøkte AUF, og jeg ser Bjartmar sitter der nede som da var ordfører i AUF, og sannheten er helt enkel den at jeg har vært i Oslo så mange ganger siden det at ikke en dypeste tåke kan hindre meg fra å lande i Oslo.
Tiltrekningskraften er så sterk.

Jeg vil hilse fra Sveriges socialdemokratiska Arbeiderparti til Det norske Arbeiderparti. Det er to saker som jeg tenker på spesielt når jeg nå står her oppe. Det ene er, at i dag er det nøyaktig et år siden Berlinmuren falt og jeg er sikker på at den 9. november 1989 kommer til å være et historisk år når de dype, harde, uforsonlige motsetningene mellom øst og vest brytes ned og det skapes en ny historie i Europa. Det andre som jeg tenker på er naturligvis at nå er Arbeiderpartiet atter tilbake som Norges regjering. Jeg vil gratulerer Gro, jeg vil gratulere Arbeiderpartiet, men faktisk gratulerer jeg også Norge. For at ingen diplomatiske forvekslinger skal oppstå, så vil jeg si det at akkurat nå taler jeg ikke som statsminister men som Socialdemokratiske partis ordfører. Jeg viser at sosialdemokratiet behøves, og at sosialdemokratiet må ta ansvar, og det er kanskje akkurat nå Norge er det aller beste eksemplet og dermed innebærer det at en stor inspirasjon for oss i de andre sosialdemokratiske partiene i Europa og Verden.
Det var sånn at i den forrige valgperioden så fantes det i Norge en borgerlig majoritet som ikke orket å ta sitt ansvar og der Arbeiderpartiet fikk gå inn å ta over. Og så ble det i det siste valget en veldig kort, men likevel en borgerlig majoritet, og de kjente seg pisket da vi kunne forvalte det. Ta ansvar, regjere. Og det gikk i 1 år og 2 uker. Jeg kan bare ønske dere når dere igjen går inn å tar ansvar for Norge uten å ta den majoritetstilling man naturligvis egentlig behøver, så kan jeg bare si at jeg av hele mitt hjerte ønsker at Arbeiderpartiet kan få regjere og at dere får regjere fullt ut. Det er da sosialdemokratiske virkelig kan omsettes i praktisk politikk. Mytene er jo ellers at sosialdemokratiet er på retrett i Europa. Det er det som "hamres" inn av våre motstandere, men om vi ser oss omkring og begynner i sør.

I Spania har vi regjeringsmakten, i Portugal har vi presidentposten, i Frankrike har vi både presidentposten og regjeringsmakten, i Italia deltar vi i regjeringsarbeidet, i Østerrike vant vi nylig en overbevisende valgseier og leder det landet, i Belgia og Holland har vi regjeringsansvar. I fire av dem fem landene siden bare noen dager tilbake, så er sosialdemokratiet en regjeringsposisjon. Det er ingen parti på tilbakegang. Det er en ønskedrøm fra våre konservative motstandere. Sosialdemokratiet holder på å lade opp, og da nevnte jeg ikke navnene Neil Kinoch og Mrs. Tatcher. Det kommer nok til å skje en del innen en ikke altfor "avleksam" framtid. Det er en sak som jeg skal berøre i min korte hilsen. Hvilken av de relasjonene blir mellom de nåværende EFTA- og EF-landene i framtiden. Så er jeg personlig overbevist om at sosialdemokratiet må engasjere seg kraftfullere i Europas utvikling i framtiden. I dag er det jo så at næringslivet, kapitalen i stor utstrekning har formert seg og ligger foran fagbevegelsen og den politiske utviklingen, og vi kan altså ikke som sosialdemokrater overlate bestemmelsesretten over Europa til høyrekreftene eller la det handle bare om næringslivets vilkår og rettigheter. Vi, sosialdemokrater må kjempe for at det også blir et medborgernes Europa, et Europa der retten til arbeid står i forgrunnen, der retten til trygghet finnes, der retten til et godt miljø blir mer og mer avgjørende og der vi ivaretar mulighetene til fred i framtiden. Det blir like utenkelig for krig mellom øst og vest, som det i dag er med en krig mellom Frankrike og Tyskland. Her kan den Nordiske fagbevegelsen og de nordiske sosialdemokratiske partiene, hele arbeiderbevegelsen i Norden gi et viktig bidrag. I hvilke former og på hvilken måte? Det skal vi diskutere og det forstår jeg at det kommer dere til å diskutere her, men at vi må engasjere oss, at vi må ta ansvar for Europas utvikling, det er helt klart. Vi kommer aldri i fremtiden på de områder som er grunnleggende for våre medborgere, å ivareta deres interesser om vi ikke også er med og har innflytelse over Europas utvikling. Og da tenker vi ikke på et Europa som er isolert fra omverden, men et Europa som tar sitt ansvar for verden, utviklingen i verden. Det er en spennende periode vi har framfor oss. Det er store utfordringer, og for oss politikere betyr det nye oppgaver. Jeg ønsker dere en bra kongress. Jeg ønsker sosialdemokratiet i Norge, i Norden, i Europa og selvfølgelig i verden et godt 90-tall, en utfordring som vi skal motta, og der Det norske Arbeiderpartiet, har en meget viktig oppgave å fylle. Jeg er overbevist om at dere står foran en kongress som historisk kommer til å ha stor betydning. Lykke til!

Gro Harlem Brundtland:

Ja, det er en spesiell grunn til at jeg nå også vil gi Yngvar Carlsson en blomsterbukett, det er nemlig ikke bare et år siden Berlinmuren falt, det er også i dag et år siden Yngvar Carlsson fylte 55 år. Så jeg hilser ham på 56 års dagen.

SAKSLISTAS PKT. 2 KONSTITUERING

Så skal vi gå over til konstitueringen av Landsmøtet. Landsstyrets innstilling på landsmøtets funksjonærer og komiteer er utlagt på representantenes bord, og så før vi går videre skal jeg gi ordet til lederen i fullmaktskomiteen Richard Trælnes.

Leder, landsmøtedelegater.

Fullmaktskomiteen ble oppnevnt av Sentralstyret i møte 5. november i år i henhold til partiets lover, paragraf 6, punkt 4. Komiteen fikk følgende sammensetning:

Richard Trælnes, Vestfold
Bjørg Sandaker, Akershus
Trond Mathisen, Troms
Grethe Mikaelsen, Hedmark
Sylvi Enevold, Finnmark

Asbjørn Kristoffersen, Partikontoret, har vært sekretær

Fullmaktskomiteen har hatt møte i dag.

Komiteen har kontrollert fullmakter i henhold til Landsstyrets vedtak i møte 23. - 25. februar i år om fordeling av landsmøteutsendinger, som er foretatt i henhold til partiets lover, paragraf 6, punkt 2. Videre har komiteen gjennomgått fullmaktene, innsendt av fylkespartiene, slik partiets lover, paragraf 6, punkt 4, tilsier.

Følgende representanter har meldt forfall, og vararepresentanter er innkalt, og det er ganske mange endringer så jeg leser nummer på representant som har forfall og så leser jeg navn på den vararepresentant som møter.

Forfall:		Vararepresentant:
Rep nr.	026 Øyvind Ottesen, Akershus	Sverre Myrli
" "	035 Lucie Paus Falck, Akershus	Kjell Engebretsen
" "	046 Aslaug Tangen, Hedmark	Jan Inge Nordeng
" "	048 Arve Busterud, Hedmark	Eva Jensen
" "	063 Anita S. Olsson, Hedmark	Egil Ringerike
" "	076 Jan Torkehagen, Oppland	Elisabeth Myhre
" "	080 Arne Botten, Oppland	Kari Dalseth
" "	082 Vigdis Wattum, Oppland	Geir Berge
" "	083 Lise Sandberg, Oppland	Harald Hammerstad
" "	090 Randi Iversen, Oppland	Hilde Solheim
" "	091 Ola Stormyrengen, Oppland	Rigmor Aa. Jahren
" "	108 Odd Grøstad, Buskerud	Kåre D. Berg
" "	115 Gerd Hansen, Vestfold	Grethe Heir Statle
" "	129 Vidar Berdalen, Telemark	Bjørn Vidar Storkås
" "	131 Astrid G. Carlsen, Telemark	Astrid B. Stundal
" "	162 Ranveig Frøiland, Hordaland	Grete Fjeld
" "	169 Stine Wikholm, Hordaland	Einar Fredriksen

"	"	174 Arild Berge, Hordaland	Britt S. Dalsgård
"	"	203 Gunnar Nilsen, Sør-Trøndelag	Julla Engan
"	"	215 Inger Larsen, Sør-Trøndelag	Tore Nordseth
"	"	248 Laila Bjerke, Troms	Trond Mathisen
"	"	250 Knut Werner Hansen, Troms	Turid Holberg
"	"	259 Erik Brøske, Finnmark	Hans Dranfelt
"	"	266 Vidar Ovesen, Oslo	B.J. Rødberg-Larsen
"	"	271 Per Klausen, Oslo	Terje Løkken
"	"	272 Ruth Tomter, Oslo	Marie Rodal

Svalbard har 1 representant, slik partiets lover paragraf 6, punkt 2, bestemmer.

Følgende representanter har foreløpig ikke møtt:

Rep nr.	145	Tor Helge Dale	- Rogaland
"	"	148 Tore Nordtun	"
"	"	149 Tora Tuntland	"
"	"	150 Terje E. Johannessen	"
"	"	153 Peter K. Jakobsen	"
"	"	154 Aud Haukland	"
"	"	155 Kåre Bjørn Nygård	"
"	"	156 Reidun Korsvoll	"
"	"	157 Inger Sirevåg	"
"	"	172 Peder Mosdal	- Hordaland
"	"	188 Laila Kaland	- Møre og Romsdal
"	"	189 Bjørn Martin Aasen	"
"	"	192 Ingrid Viseth	"
"	"	194 Øyvind Vadla	"
"	"	195 Ingunn Nordervall	"
"	"	198 Berit Urkegjerde	"
"	"	199 Arne Stavik	"

Ved åpningen av partiets 53. ordinære landsmøte (kl. 12.00) var det møtt fram 282 representanter med stemmerett av i alt 300.

Komiteen er kjent med at det er oppstått store forsinkelser p.g.a. tåke og foreslår at denne innstilling tas til foreløpig etterretning og at en mer fullstendig innstilling blir lagt fram senere i dagens møte.

For fullmaktskomiteen, Richard Trælnes og Asbjørn Kristoffersen

Gro Harlem Brundtland:
Dere har hørt Fullmaktskomiteens innstilling. Er det noen som ønsker ordet?
Vedtak: fullmaktskomiteens innstilling godkjent.

a) Innkallingen:

Så er landsmøtet innkalt i henhold til lovens paragraf 6, 3. ledd med brev til alle avdelinger av 26.10.89. Ønsker noen ordet?
Vedtak: Innkallingen enstemmig godkjent.

Så var det dagsorden. Landsstyrets forslag til dagsorden er tatt inn i landsmøtehefte nr. 1, som er utsendt til delegatene. Jeg leser derfor ikke dagsorden. Dere har den foran dere. Er det noen som ønsker ordet til dagsorden?

Kommentar til dagsorden. Representant nr. 161, Tarjei Skirbekk, Hordaland:

Det står ikke noe om kjøreplanen på s.18 i det heftet vi har fått utdelt så derfor tar jeg det under dagsorden. Jeg vil fremme et forslag på en redigering av timeplanen vår i morgen, at vi slutter kl 12.00 i stedet for. At innledningen til Jagland kommer da en time, at vi har en times debatt og så er det pause mellom 1400 og 1500 for så gå i gruppene. Og så vil jeg gjerne gi en begrunnelse for det, og min begrunnelse er at jeg først må si jeg er personlig enig i Jaglands tanker om Europa, men at jeg samtidig synes at grunnlaget for en debatt i gruppene i morgen blir altfor snever. Og derfor mener jeg det bør være en liten plenumsdebatt etter Jagland få inn flere syn før vi går i gruppene. Dessuten vet vi at en del blir provosert av at Jaglands EF syn skal være det eneste synet som blir presentert i plenum og som kan ødelegge ro og konstruktiv Europadebatt. En debatt Det Kongelige norske Arbeiderparti snart må ta en debatt som også må ha med andre premisser enn Jagland sine. Takk!

Gro Harlem Brundtland svarer:
Ja, jeg må bare til rette si at Sentralstyret og Landsstyret har tenkt helt annerledes enn det som nå lå i dette innlegget her. Det er meningen at det innledningsforedraget jeg holder nå etter pausen er en innledning om den politiske situasjon som selvsagt går inn på hele Europaspørsmålet.
Det kommer faktisk til å være et hovedspørsmål naturlig nok i det innledningsforedraget jeg holder. Det betyr at vi først har en debatt allerede i dag som er bredt politisk basert og samtidig blir mitt innledningsforedrag og debatten grunnlaget som alle gruppene har for å arbeide med de politiske spørsmål som gruppene skal drøfte. Torbjørn Jaglands foredrag dreier seg først og fremst om den fortsatte organisasjonsutvikling og partiets videreføring av den viktige prosessen som vi er inne i og som jeg er sikker på at hele landsmøtet her er veldig glad for at vi har gått inn i. Landsmøtet får alle muligheter til å drøfte Europa, sosialdemokratiet, fremtiden med alle de innfallsvinkler som landsmøtet måtte ønske. Kan jeg få tilslutning til landsstyrets forslag til dagsorden?

d) Arbeidsordningen

Så er det godkjenning av arbeidsordningen. Landsstyrets forslag til arbeidsordning for møtet er inntatt i landsmøteheftet nr. 1.

Vedtak: Arbeidsordningen enstemmig godkjent.

c) Sakslista

1. Åpning
2. Konstituering
   a) Innkalling
   b) Fullmaktene
   c) Dagsorden
   d) Arbeidsordningen
   e) Valg av ordstyrere, sekretærer og komiteer.
3. Innstilling om beretningen
4. Innberetning fra Revisjonsnemnda
5. Innsendte forslag
6. Lovendringer
7. Den politiske situasjonen
8. Lokalpolitisk manifest
9. Partiets arbeid fram mot landsmøtet 1992
10. Inst. fra redaksjonsk. for lokalpolitisk manifest
11. Inst. fra redaksjonsk. for andre saker
12. Valg
13. Avslutning.

d) Valg av funksjonærer og komiteer:

1. ORDSTYRERE
   1. Einar Olav Skogholt - Hedmark - Landsstyret
   2. Turid Innstrand - Sør-Trøndelag
   3. Svein Fjellheim - Rogaland
   4. Gunn Olsen - Telemark - Landsstyret

2. SEKRETÆRER
   1. Nina Mjøberg - Buskerud
   2. Rune Kristiansen - Oslo
   3. Edle Ystmark - Nord-Trøndelag
   4. Stig Holm - Nordland

3. BERETNINGS- OG PROTOKOLLKOMITE
   1. Aud Haukland - Rogaland - leder
   2. Arvid Hagen - Nord-Trøndelag
   3. Reidun Gr. Winther - Oppland
   4. Dagfinn Larsen - Østfold
   5. Tanja Sveen - Hedmark

   Hans Kjelsrud - partikontoret, sekretær

4. REDAKSJONSKOMITE FOR LOKALPOLITISK MANIFEST
   1. Thorbjørn Berntsen - sentralstyret,leder
   2. Tom Rognstad - Oppland
   3. Inger Chr. Torp - Østfold
   4. Grethe G. Fossum - Hedmark
   5. Lene Syvertsen - Telemark, Landsstyret
   6. Liv Fossing - Aust-Agder
   7. Arne Bergland - Troms
   8. Rolf Lasse Lund - Akershus
   9. Rune Gerhardsen - Oslo
   10. Geir Axelsen - AUF

   Svein Bjørn Aasnes - partikontoret, sekretær

5. REDAKSJON FOR POLITISKE OG ORGANISATORISKE SAKER

1.	Nils Totland	- Sentralstyret, leder
2.	Ottar Befring	- Sogn og Fjordane
3.	Wenche Pedersen	- Finnmark
4.	Dag Terje Andersen	- Vestfold
5.	Helen Bøsterud	- Akershus
6.	Sigbjørn Eriksen	- Nordland
7.	Mary Kvidal	- Sør-Trøndel. Landsstyret
8.	Tore Nordtun	- Rogaland
9.	Ted Hanisch	- Oslo
10.	Turid Birkeland	- AUF
11.	Gro Balas	- Kvinnesekretariatet
	Siri Bjerke	- partikontoret, sekretær

6. GRUPPEARBEID: NORGE I ET NYTT EUROPA

1.	Grete Knudsen	- Hordaland, Landsst.1.
2.	Odd Arve Lien	- Oppland
3.	Siri Austeng	- Hedmark
4.	Jacob Olaus Moe	- Aust-Agder
5.	Johan Solheim	- Nord-Trøndelag, Landsstyret
6.	Unni Evang	- Kvinnesekretariatet
7.	Kolbjørn Kværum	- Buskerud
8.	Hill-M. Solberg	- Nordland
9.	Bjørn Tore Godal	- Sentralstyret
10.	Ingunn Nordervall	- Møre og Romsdal

Sekretærer:

1.	Norvald Mo	- Sekr. for gruppeledere
2.	Torgunn Reggestad	
3.	Lars Erik Flatø	
4.	Siri Ulvin	
5.	Finn Jota	
6.	Erik Orskaug	
7.	Gunnar Myrvang	
8.	Ingunn Yssen	
9.	Ingrid Norstein	
10.	Erik Nadheim	

7. VALGKOMITE

1.	Yngve Hågensen	- LO-leder, Sentralstyret
2.	Sigve Brekke	- AUF
3.	Laila Roel	- Nord-Trøndelag
4.	Åshild Hauan	- Kvinnesekretariatet
5.	Leidulf Dahle	- Møre og Romsdal
6.	August Rathke	- Hordaland
7.	Aud Blattmann	- Vest-Agder
8.	Kirsten Myklevoll	- Troms
9.	Tore Hagebakken	- Oppland
10.	Erik Dalheim	- Buskerud
11.	Erna Ansnes	- Oslo
	Martin Kolberg	- partikontoret, sekretær

8. REISEFORDELINGSKOMITE

1.	Bjarne Robstad	- Aust-Agder, leder
2.	Unni Hole	- Møre og Romsdal
3.	Anne Lise Wold	- Nordland
	Stein Morten Olsen	- partikontoret, sekretær

Vedtak: Alle enstemmig valgt.

Gro Harlem Brundtland erklærte Arbeiderpartiets 53. ordinære Landsmøte for åpnet.

Fellessang: Syng høyt kamerater! Ledet av Trygve Aakervik.
Møtet avsluttet kl. 12.30
Pause til kl. 12.50.

Dirigent Gunn Olsen:
Det har også kommet en hilsen her til Det norske Arbeiderparti:
Hammerfest, 5. november 1990.
Jeg takker for innbydelsen til Landsmøtet november 1990, men kan bare beklage at det ikke er mulig for meg å være til stede. Jeg sender mine beste ønsker om et godt og givende møte og ønsker partiet til lykke med alle de krevende oppgaver som må vente. Måtte samholdet bli sterkt ellers går det ikke bra.
De beste hilsen Anne Marie Lorentzen.

Vi kommer nå til å følge den vedtatte kjøreplanen. Før vi går på punkt 7 på dagsorden, så vil vi opplyse om at det ikke er anledning til å tegne seg under Gro's innlegg. Vi kommer til å samle opp talelisten nede ved døra og der sitter Hans og tar imot etter Gro's innlegg. Da er vi klare til å ta fatt på punkt 7 på dagsorden som er den politiske situasjon ved Gro Harlem Brundtland.

SAKSLISTAS PKT. 7 DEN POLITISKE SITUASJON

Gro Harlem Brundtlands åpningstale.

DEN POLITISKE SITUASJONEN

Ja partifeller,
Nå er det våre verdier og visjoner som skal prege den politiske dagsorden. Nå skal vi alle - partifeller over det ganske land - og våre faglige venner gå inn i den nye utfordringen med all vår kraft.
Vi skal ikke bruke kreftene våre til indre strid og oppløsning. Vi hørte alle hva LO's leder sa her ved åpningen av landsmøtet i dag. Vi stiller krav til hverandre om felles innsats.
Vi skal bruke våre krefter til å forme morgendagen - ta vare på og utvikle mulighetene - nasjonalt og internasjonalt. Vi går inn i en viktig periode. Vi står ved en skillevei i vårt eget land, i Norden, og i Europa og derfor i virkeligheten for hele verdenssamfunnet.

Å gjøre demokratiet levende blir det nye tiårets aller viktigste jobb. Nå er det tid til oppbrudd fra de reaksjonære og egoistiske strømninger som alt for sterkt har fått prege åttitallet.
Vi vil ikke ha et hardere og kaldere samfunn!

Det er jo et paradoks, dere, at det har vært så tungt å få mobilisert varme, vilje og virkelige verdivalg - i en verden som så sterkt skriker etter felles og samlende visjoner. Nå må vi ta ansvar og vi må ta vare på hverandre. Da trenger vi et sterkt og fornyet sosialdemokrati - og vi tenger en bevisst ungdom som kan føre ideene og visjonene inn i en ny tid.
Nå må vi nemlig mobilisere mennesker, vi må mobilisere mange miljøer i vårt eget land og andre steder.

"I politikken er ikke bare kartet, men også kompasset underkastet forandringens lov", skriver Willy Brandt i sine memoarer. Det siste året har forandret Europa-kartet i et slikt tempo og på en måte som få ville drømt om bare for ett eller to år siden. Og i dag for ett år siden, som vi hørte her ved åpningen så opplevde vi Willy Brandt foran den falne berlin-muren. Selve symbolet på etterkrigstiden og den kalde krigen. Vi har opplevd revolusjon i Europa. Folk har tatt makten tilbake. Og nå er de på leting etter et nytt kompass, og helt nye mål for sin framtid. Ideen om et felles Europa er i ferd med å bli til virkelighet.

Og det er dette som er utgangspunktet når vi samles til det 53. ordinære Landsmøtet i Det norske Arbeiderpartiet. Det er dette som også vil sette sitt sterke preg på dette møtet - både gjennom behandlingen av "Norge i et nytt Europa" og det lokalpolitiske manifestet.
Alle skal vi her på dette Landsmøtet være med - alle være medansvarlige gjennom debatt og gruppearbeid - og prege ideene og visjonene.
Og det er klart de politiske skillelinjene på 90-tallet vil gå mellom de partier som arbeider for en sterkere demokratisk styring over samfunnsutviklingen og de som mere ønsker å la markedskreftene få råde alene.
Det vil gå mellom dem som legger vekt på å gjenreise fellesskapet og samfunnsansvaret, og dem som mener det er klokt og riktig og overlate mere til den enkelte og hver og en til seg og sitt. Det vil gå mellom dem som ser behovet for at vi må forene våre krefter, og dem som tror det er best at vi heller slåss hver for oss.

Nå kan det vokse fram en erkjennelse, en erkjennelse av avhengighet og felles ansvar i det nye Europa. Det var nemlig her selve demokratiet ble født. Det var også her arbeider-bevegelsen ble skapt. Det er her vi nå har sjansen for å legge grunnlaget for en bærekraftig utvikling og for bærekraftige samfunn. For da er det våre verdier som trenges. Men de som vi har slåss for, de gjelder ikke lenger bare vårt eget tidsbilde - de gjelder også vårt ansvar for fremtidige generasjoner.
Sosialdemokratiet er den politiske kraft som må vise solidaritet med morgendagens generasjoner.

Ingen andre kommer til å gjøre det.
Det er derfor dette Landsmøtet og det europeiske sosialdemokrati har en så viktig historisk rolle å spille.

Margaret Thatcher og Jan P. Syse de skålte i champagne over kommunismens fall. Og trodde de kanskje at ikke vi var villige til å være med på den skålen, med alt det vi har sett av fullstendig avsporing av de ideer som dette lenge før den sentralt dominerte marxistleninismen så dagens lys i Sovjetunionen og Øst-Europa.

Sosialdemokratiene innen Den Sosialistiske Internasjonale har alltid stått i opposisjon til de kommunistiske landene og deres ideologi. Vi har alltid visst at vi ikke kan forme et godt samfunn uten frihet - uten demokrati - uten at alle har rett til å delta.

Vi er en del, i dag, av en åpen, internasjonal økonomi. Menneskene over hele ser hverandre på TV-skjermene. Vi bruker teknologien og markedskreftene som virkemidler på godt og på ondt. Men vi kan gjøre noe med dem, for å bruke det som er godt i markedsøkonomien og å ta politisk styring over det som ikke er så godt - eller som vi må ha kontroll over.

Markedet kan ikke fordele, det kan ikke sikre en bærekraftig utvikling. Det må korrigeres og formes av politiske vedtak og av politiske institusjoner. Forpliktende internasjonalt samarbeide er helt nødvendig for å møte utfordringen fra alle de kreftene som i dag virker på tvers av landegrensene. Samarbeidet må derfor omfatte overnasjonal myndighet. Det finnes ikke noe alternativ til det for et ansvarlig sosialdemokrati. Både miljø-ødeleggelsene, kapitalen, de flernasjonale selskapene, den teknologiske utviklingen i seg selv, gjør dette helt nødvendig. Det nytter ikke å trekke rullgardinen ned. Det er der, der ute alt sammen. Skal vi være med å påvirke det som skjer eller skal vi melde oss ut av verden. Det er faktisk et viktig spørsmål i vår tid. Politikken er et spørsmål om å gjøre det nødvendige mulig. Da kan vi verken møte utfordringene med nasjonale skylapper eller med ideologiske vrangforestillinger.

Verden er i forandring. Nye muligheter og nye farer er der. I Midt-Østen er tusener av gisler brikker i et kynisk spill om olje og makt. Menneskenes vettløse bruk av naturressursene setter hele det globale livsmiljøet vårt i fare.

Og da partifeller, skal vi bare vite det er bare sosialdemokratiske ideer og tenkning som kan gi svarene på disse utfordringene. Vi vet at marked og plan må kombineres. Vi trenger også den form for dynamikk som uavhengige bedrifter og enkeltpersoner også kan gi oss. Men menneskene må sette grensene og menneskene må styre rammene. Og bare aktive fellestiltak kan gi oss en mer rettferdig fordeling. Og derfor har det vært så viktig for partiet og velge det ordet som står bak oss her.

Har vi ikke det foran oss hele tiden når vi former våre visjoner og diskuterer vår politikk, så er det så altfor mange av samfunnskreftene som virker i en helt annen retning enn i retning av økt rettferdighet.
Vi har ikke ferdige svar på alle spørsmål. Våre verdier ligger fast. Vår ideologi, vår holdning til menneskene og menneskenes felles ansvar er ikke endret, men samfunnet forandrer seg stadig. Utfordringene blir andre og derfor må vi definere hva verdiene våre betyr i en ny tid og hvordan vi skal trekke opp de nye visjonene for 90-årene og det neste århundre.

Vi må stille disse spørsmålene som Landsmøtet har fått seg forelagt til gruppearbeidet. Vi må klargjøre visjonen for Norge og for sosialdemokratiet - i det nye Europa. Og da, glem aldri, sosialdemokrati har alltid betydd vilje til forandring. Det var jo alltid i kamp mot noe og for å tenke noe nytt og skape noe nytt at engasjementet kom fram. Det er troen på at det nytter, at menneskene faktisk kan påvirke sin egen samtid og sin egen fremtid. Og da må jeg spørre; Hvis ikke Norden og Europa kan danne grunnlaget for en bærekraftig utvikling, før det er for sent - hvor kan det da gjøres? Ser dere noe annet sted på denne kloden hvor det kan oppstå en ny visjon som kan redde oss alle - og redde oss i tide? Nei, det er i den europeiske kultur, den europeiske sivilisasjon at røttene er lagt, for det som nå må skje, og som Europa har ansvar for overfor resten av verden.

Våre grunnleggende verdier har alltid vært frihet, likhet og solidaritet. Vi har ment at menneskene selv har ansvaret for å forme virkeligheten og styre utviklingen gjennom felles løft og felles ansvar.
Og derfor er det slik den sosialdemokratiske velferdsmodellen er - som Thorbjørn partisekretær skriver i sin bok - "et stort kompromiss mellom arbeid og kapital, mellom styring og marked, mellom individ og samfunn."
Vi har aldri sett på offentlig styring som noe mål i seg selv. Men vi har sett det som et helt nødvendig virkemiddel. Som et vern om friheten for den enkelte. Som beskyttelse mot vilkårlighet og overgrep. Som sikring av omsorg for de svake og de vergeløse. Og nettopp fordi vi ser behovet for offentlig styring, så er vi opptatt av å forbedre, være kritiske overfor, men der i gjennom styrke den offentlige innsatsen og våre offentlige institusjoner og virkemidler. Vi skal slåss for de demokratiske virkemidlene - og mot dem som vil svekke eller fjerne våre redskaper, som vi må ha, for å sikre likhet, frihet og solidaritet i samfunnet.

Og så vil vi ha et mykt samfunn. Et samfunn der menneskene tar vare på hverandre fordi de føler og vet at de trenger hverandre. Et samfunn der menneskene og ikke pengene er målet for det som skal gjøres. Et samfunn der barna er viktigere enn bilen, og viktigere enn egennytten. Alle må vi ta større ansvar selv, men også større ansvar for hverandre. Det er et krav om innsats og en vilje til felles ansvar for felles framtid.

Og det preger også forslaget til lokalpolitisk manifest: Det er et overordnet mål for oss å bidra til å levendegjøre selve solidariteten i samfunnet. For uten den har vi ingen muligheter og uten den vil svært mye gå tapt.

Mange tror at det ikke er så farlig hvilke politiske krefter som styrer dette landet. Har dere hørt dem? Husker dere at det var noen som sa det, i -83,-84,-87,-88? Tenkte de? Så de? Registrerte de hvordan retningen gikk i de ulike epokene på 80-tallet - eller ser de det først nå, etter at man to ganger har måtte lære samme leksen? Det tror jeg? Men nå tror jeg det er mange som ser, og nå tror jeg det er mange som stiller seg bak det slagordet på veggen her. Vi har altså hatt enda en ny erfaring det siste året, den var helt unødvendig for det norske folk. Burde ha vært det. Fordi det vi har hatt er en Høyre-dominert regjering med Hagen pustende i nakken. De siste ukene og månedene så har vi merket at folk er blitt urolige. De har oppdaget Høyre-dreiningen og privatiseringen og de kommer til sosialdemokratiet som anker feste for å ta vare på viktige holdninger og verdier.

Det er nok ikke bare Europa-spørsmålene som plager mange i sentrum i norsk politikk. Dere som har kommet inn fra det ganske land, vet det. Dere kjenner ordførerne, kommunepolitikerne, menneskene som jobber i helse- og sosialsektoren rundt omkring i landet. De er urolige og redde, og de føler ikke at budskapet fra Syse-regjeringen var noe som ga trygghet for fremtiden for viktige verdier. Og selv om de tilhører Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, så sto de ikke jublende og sa JA til det politiske budskapet.
Når Senterpartiets parlamentariske leder omtaler sentrale politiske hendelser i den senere tid på den måten at hun peker på at vi er preget av en kultur som er henne totalt fremmed - ja, så er det mye her som går langt utover spørsmålet om den norske konsesjonslovgivningen. Det dreier seg om ulike samfunnssyn - om troen på felles ansvar og fellesskapsløsninger. En slik tro har nemlig ikke dette partiet helt alene. Det er vi som har tyngdepunktet i den sammenheng, men vi har heldigvis også krefter som støtter oss på viktige områder. Og derfor er det mange som blir redde når privatisering og svekkelser av samfunnsansvar blir satt på dagsorden. Og dit de kommer, på det norske samfunnets dagsorden hver gang høyre-ideene får overtak og de går inn i Regjeringskontorene med eller uten påheng.
Arbeiderpartiet kan ikke akseptene svekket samfunnsansvar. Vi kan ikke forsvare at stadig flere rammes av langvarig lediggang og ikke får ta sine evner og krefter i bruk.
Vi trenger alle for å gjøre den jobben som skal gjøres. Vi trenger alle både for å sikre arbeid for alle og full sysselsetting. Men også for at miljø og barn og unge skal få den plassen som dette partiet har pekt ut at de skal ha.
Derfor setter vi arbeidsledigheten som samfunnsproblem aller øverst på dagsorden. Da må det skje en holdningsendring og vi må styrke samfunnsmoralen, vi må bli ferdig med strømningene og tankene fra jappe-bølgens tid. De har ikke fremtiden for seg.

De skremmende miljøproblemer verden står overfor viser oss samtidig at den gamle forestillingen om vekst og fremgang er gal. Den forestillingen som langt på vei helt fram til 80-tallet og 90-tallet har preget samfunnsplanlegging og tankegang over den ganske verden.
Vi som bor i industrilandene i den rike del av verden har ikke skapt så store verdier som vi hele tiden har trodd, når vi regner inn hva belastningene på miljø og ressurser har kostet oss alle.
På samme måten står miljøskader i veien for økonomisk og sosialt fremskritt i mange mange utviklingsland. Mange vil spørre seg om framtida er noe å kjempe for. Særlig ute i de fattigste landene hvor også miljøproblemene rammer dem aller sterkest. Gjennom 90-årene kommer miljøspørsmålene til å bevege seg helt inn i kjernen av politikken.
Jeg undres hvor mange regjeringskonferanser i det kommende året som kommer til å ha disse problemene øverst på dagsorden. Heller ikke kan vi leve med en fortsatt forverring av levekårene i den fattige verden.

Når vi nå for alvor tar fatt på den formidable oppgaven det er å bringe den økonomiske utvikling innenfor naturens tålegrense, ja da må vi også vite at vi er i gang med en radikal omlegging av både produksjons- og forbrukermønstre. Det vi står foran er intet mindre enn en ren miljørevolusjon. Vi må regne med sterk politisk strid, i vårt land og i andre. Og slik sett vil kampen om miljøet i framtida også bli et lærestykke seg selv i behovet for politisk styring.

I kampen for å redde miljøet skal vi ha folk med oss, ellers lykkes vi ikke. Det å møte truslene betyr derfor sosial-demokratisk mobilisering, nasjonalt og internasjonalt. Og denne mobiliseringen blir en enorm oppgave, men det er ingen andre enn vi som kan ta ledelsen i det arbeidet.

Så har vi alltid hatt vilje til makt. Ikke som mål, men som det eneste middel for å vinne fram med våre verdier. Vi vant maktposisjoner i Norge. Vi preget vår samfunnsut-vikling, og våre verdier fikk forme velferdssamfunnet. Sammen med våre nordiske søsterpartier bygget vi et samfunn basert på frihet, velferd og sosial trygghet.
Og nå må vi - sammen med de andre nordiske land - finne vår plass i det nye Europa. Og vi kan ikke og må ikke bli isolert. Hvordan skal det gå hvis våre verdier ikke får prege de andre? La oss tenke på hvor god tro vi har på oss selv og det vi står for. Vi vil da vel at de andre skal høre og se det vi er og det vi blir. Nord-Europa må knyttes til resten av Europa for å sikre likevekt og vern i forhold til Russlands og Sovjetunionens usikre framtid, for å bygge broer mellom Sovjetunionens republikker og resten av Europa. Samarbeidet med de baltiske stater kan bli en viktig rolle for Norden, ikke i opposisjon til Moskva, men som en formidler til Europa. Vi kan ikke stå for sosialdemokrati - alene og for oss selv. Sosialdemokratiet er vårt felles redskap. Det er sprunget ut av europeisk kultur og sivilisasjon. Og det er, partifeller, som Norge i et nytt Europa at vår fremtid ligger.

Nasjonalstatene kan ikke løse problemene alene. For de styringsredskapene som vi har laget nasjonalt de strekker ikke til. Likevel er vi kommet så altfor kort, til tross for at dette er situasjonen for mange land, altfor kort i å utvikle styringsredskaper som går på tvers av landegrensene.
Og derfor opplever vi i dag avmakt. Det kan aldri være sånn at arbeiderbevegelsen skal akseptere slik avmakt. Vi kan ikke la de flernasjonale selskapene råde fordi ingen råder over noe som krysser landegrensene. Det var kampen mot avmakten som gjorde Arbeiderpartiet til den sterkeste politiske kraft i vårt eget land. Og nå må vi og andre sosialdemokratiske partier ha ambisjoner om å kunne være med å styre også internasjonalt.

Vi må åpne for overnasjonalitet. For å unngå å bli lenket i kreftenes frie spill, så må vi gå inn i forpliktende internasjonalt samarbeid. Og for å vinne styringsmuligheter må vi altså disse forpliktelsene ofte få overnasjonal karakter. Og det er i samsvar med vår grunnholdning. Det er det vi må stå for om vi skal evne å forme samfunnsutviklingen i en ny tid. Og hva var det som skjedde på AUF's landsmøte? Ja, de bestemte seg for å se virkeligheten i øynene. Og det er det som gjør at AUF får en viktig rolle å spille også på dette landsmøtet.
Men la meg da tilføye; Overnasjonalitet betyr ikke at vi gir slipp på nasjonal styring. Det blir mer styring i sum. Det er det som er poenget. Og det er det vi trenger. Vi må heller styrke vår vilje til fellesskap og samhold - for å utvikle de verdiene, som er de viktigste for oss, sysselsetting, fordeling og velferd. Og overnasjonalitet betyr da at vi innser at Norge på en rekke områder ikke har noen sjølråderett - at vi er avhengig faktisk av andre for å løse våre egne problemer.
Hva kan vi gjøre med det som velter inn av forurensninger fra Sovjetunionen og Øst-Europa? Vi kan gjøre litt. Vi kan lage bilaterale avtaler med andre land. Men lille Norge kan ikke alene betale hele regningen for forurensningssituasjonen i Øst-Europa og Sovjetunionen. Kunne vi det, så kunne vi kanskje beholdt vår sjølråderett.

Jeg ser i Arbeiderbladet i dag at noen mener partiledelsen nå må bremse litt. Ja, og nå sitter Ingvar her så nå har han sjansen til å snakke med dere i pausen og senere under debatten, men jeg vet ikke jeg - om jeg eller andre i partiledelsen eller andre land kan få Sverige til å trekke tilbake sitt nye formulerte mål om EF-medlemskap. Jeg må si jeg stikker fingeren i jorda, jeg og sier at dette har Sverige gjort og så må vi bli enige om hva vi vil. Det passet ikke så veldig godt for oss akkurat nå. Men de har gjort det - det er frekt kanskje? Men altså på samme måte som vi føler at vi har rett til å fastlegge våre egne mål og våre egne beslutninger - så har selvfølgelig Sverige det.
Men vi inviterer Sverige og de inviterer oss, det vet jeg, til et nærmest mulig samarbeid med andre nordiske land om den formidable endringsprosessen som uansett vår tilknytning til EF vil komme til å være situasjonen for oss alle.

Det er altså Sveriges beslutning for 2 uker siden eller noe sånt som har satt fart i mediadebatten. Og det er den som gjør at pressefolk hadde et tema i hodet da vi hadde presse-konferanse her på onsdag. Og det var om og om igjen, etter at vi hadde fortalt hva vår plan var og hva dette partiet har lagt opp - nemlig at vi skal ha partidebatt fra nå og fram til -92. Ja, men hva hvis - hvis EØS-forhandlingene bryter sammen - hva hvis Sverige gjør det ene og det andre allerede om tre måneder eller tre uker hva vet vi? Og da må jeg si til dette Landsmøtet, som Norges statsminister, kan jeg faktisk ikke si jeg, ihvertfall ikke når jeg kommer i Stortinget om noen dager og skal svare på replikkordskifte - at dersom verden blir helt annerledes enn det det ser ut til i dag og enn det vi har planlagt, så har Norge fått en regjering som er ute av stand til å handle fordi et Landsmøte i Arbeiderpartiet i 1989 regnet med at vi skulle ha fire år på oss til å ta viktige beslutninger. Jeg bare sier det, ærlig og oppriktig som det er; Jeg tror at vår tidsplan kan holdes. Jeg ser ingen grunn til at ikke Landsmøtet i november -92 skal ta den type helhetsvurderinger og beslutninger som vi har lagt opp til. Men jeg kan altså ikke si og anbefale partiet at vi binder oss på hender og føtter med arma der... sånn som Kristelig Folkeparti gjorde i 1989 - vet du hva de sa? Det er ikke aktuelt for Kristelig Folkeparti og være med å anbefale og søke medlemsskap i stortingsperioden. Men dere, vi sa ikke det vi, Og hvorfor gjorde vi ikke det? Nei, fordi landets største parti kan ikke fatte slike vedtak hvis vi ikke har tenkt å slå hodet i veggen og fortelle landet at vi ikke er i stand til å tenke løpende. At vi ikke er i stand til å ta konsekvensene hvis vi trenger det, og innkalle landsstyret, partiets organer eventuelt et Landsmøte. Men jeg minner dere om i min tid som partileder - i min tid som nestleder i partiet - har vi aldri hatt et ekstraordinært landsmøte. Så dette er bare nødutveien, hvis vi alle ser at vi ikke har noe alternativ til det.

Så, la meg da slå fast: Arbeiderpartiet er et ja til EØS-parti. Det var det vi sa på Landsmøtet i 1989. Og det sier jeg idag. Det er det som står på vår dagsorden og det er det forrige Landsmøtet også stilte seg bak. Og det er det den nye regjering nå følger opp. Jeg skulle ønske det var noen i pressen, og kan ikke noen av dere som hører meg nå, være snill å gjøre det. Det tar ikke lang tid og det koster ikke fryktelig mye penger. Kan ikke noen stille spørsmålet til det norske folk, når dere bruker massevis av penger på meningsmålinger, er dere for eller imot en omfattende EØS-avtale. Ingen har stilt det helt sentrale spørsmålet. Her holder man på, opp og ned av stolper måned etter måned og stiller folk spørsmålet; er du for eller imot norsk medlemskap i EF? Landets største parti har ikke satt det på dagsorden. Men vi har satt noe annet på dagsorden. Og hvor mange av våre partifeller er det som blir forvirret? Jeg har spurt dem mange ganger i disse månedene - hva svarer de som er overbevist om at et nittenlandssamarbeid EØS som har politiske dimensjoner kan være en viktig del av den nye europeiske arkitektur.

Hva svarer de, når meningsmålingene spør dem - mener de ja eller nei til EF? Ja, jeg vet ikke. Hva skulle jeg ha svart? Jeg er heldigvis ikke blitt spurt.
Men, så kommer vi til alvoret her. Vil vi ha en omfattende EØS-avtale og det tror jeg et meget stort flertall på dette Landsmøtet mener vi skal ha, hvis vi kunne ta hjerter og nyrer her og nå.
Ja, snart kan vi altså ikke lenger bli stående, fra den Norske regjerings side, med foten på bremsepedalen. Slik Syse-regjeringen gjorde. Det fører intet steds hen, verken for Ingvar Carlsson, for våre sosialdemokratiske venner i Østerrike eller noe annet sted. Vi <u>må</u> gå inn i en prosess i EFTA, hvor Norge nå i flere uker har vært helt isolert. De andre landene har tatt standpunkt til at de vil ha en omfattende EØS-avtale og de er villige til å gi seg inn i forhandlingene. Det var bare Norge som sto oppe i hjørnet og ikke hadde evner til å ta beslutninger. Det er klart, sånn kan vi ikke fortsette. Det er som Ibsens Brand - og det har ikke jeg noe tro på har fremtiden for seg.

EF's indre marked er også <u>vårt</u> marked - det nytter ikke å lukke øynene for at nærmere 70 prosent av vår eksport går dit. Faktisk er det slik at få EF-land er så avhengige av EF's marked som Norge er. Altså har vi en større handel med EF enn mange EF-land har med hverandre. Så vi kan ikke henge oss av - vi må bare spørre oss - hvordan skal vi henge oss på. Gjennom en omfattende EØS-avtale eventuelt i neste omgang, vurdere den og se om vi skal ta skrittet til også medlemskap, men det er det dette partiet skal ha tid og omtanke til og tenke igjennom.

Industrisamfunnet tilhører ikke gårsdagen. En moderne og bærekraftig industri må være stammen også i morgendagens velferdsutvikling. Som Finn så ofte har sagt det: "Vi kan ikke leve av å klippe håret på hverandre." 80-årenes lånefinansierte forbruker-vekst gav verken trygghet eller varige verdier. Når EF-landene legger nye rammer for industri og forskning har vi ganske enkelt ikke råd til å stå på utsiden.

Men så er det viktig å få frem at vår EØS-strategi er ingen passiv strategi. Det ingen enkel tilpassing det dreier seg om. Norge vil arbeide aktivt for å styrke den sosiale og miljømessige dimensjon ved den europeiske integrasjons-prosessen. Og husk at Landsmøtet i 1989 tok stilling for den europeiske integrasjonsprosessen. Uten å presisere akkurat på hvilken måte. Vi plasserte Norge i det nye Europa allerede i 1989, vi. Vi vil arbeide for at EØS-avtalen sikrer og styrker de ansattes faglige rettigheter. EØS-prosessen gir oss en helt ny mulighet til å nå fram med våre verdier.

Den må sikre retten til å opprettholde og videreutvikle høyere standarder innenfor helse, sikkerhet og miljø. Her kan EFTA-landene regne med støtte fra miljø- og forbrukerbevegelsen i Europa. Vi vet at Europa-parlamentet ønsker det høyt opp på dagsorden.

Og vi har våre sosialdemokratiske venner der ute, som er forferdelig glad for at de har fått nye partivenner i nord som er med i et omfattende partisamarbeid mellom EFTA og EF-landene.
En omfattende avtale skal sikre vårt næringsliv like vilkår som sine konkurrenter. Greier vi ikke det, ja så risikerer vi at kapitalen og arbeidsplasser blir flyttet ut. Jeg tror det er noen som har glemt det jeg.
Og som har glemt å se at det allerede skjer - ikke bare i Sverige - men også i Norge. Vi kan like det eller ikke like det, men slik er virkeligheten.
Frykten for kapitalflukt og bedriftutflagging er en viktig årsak til at våre svenske partifeller nå har sendt nye signaler om vilje til EF-medlemskap.

Men vi sender vårt helt klare signal: Vi ønsker en omfattende EØS-avtale - en avtale som også kan stå på egne ben. Det vet jeg svenskene gjør også. For de vet like godt som meg, at de ikke har noen mulighet, om de så ville til å bli medlem av EF før tidligst i 1994/95.
Og alt tyder på at vi derfor kan følge vårt opplegg:
En bred debatt i partiet og fagbevegelsen i 91 og 92 - der vi formulerer visjoner og trekker konklusjoner om vår plass i det fremtidige Europa.

Til de av dere, og jeg vet det er noen - kanskje ikke så rent få heller, som har stilt spørsmålstegn selv ved en avtale mellom EFTA og EF, så må jeg si dette;

- Er man i tvil om at det er nødvendig med utvidet samarbeid for å nå felles mål, mer forpliktende samarbeid om sysselsetting og miljø.
Og hva er egentlig da vårt alternativ.

- Er man ikke så dristig som AUF-lederen som på Landsmøtet i oktober, satte seg mål og var overbevist om at overnasjonalitet er fremtidens løsning. Og nå tenker hun selvfølgelig i et langt liv som går langt inn i det neste århundre også. Det må da være vanskelig liksom å avvise at vi kan trene oss i økt samarbeid, at vi kan ha tro på Nordens rolle, i et større Europa, - at vi våger det skrittet der ute, sammen med atten, nitten andre land - sammen med Sverige, Finland og Island - gjennom EFTA - å gå ut i den europeiske virkelighet og slåss for våre verdier?
Men alle vi som er her og særlig de av oss som, ja enten har man hørt det fra foreldrene sine, og det finnes barn av dem som var midt i striden for snart 20 år siden. Men mange av oss var også med på den. Og vi husker den og vi glemmer den aldri. Vi har ikke glemt erfaringene av et splittet folk og et splittet land. Og det der, jeg blir alltid fortørnet, ja forarget rett og slett når jeg ser noen sier; Arbeiderpartiet har store taktiske problemer. Som om det var hovedsaken i et nasjonalt og europeisk spørsmål av store dimensjoner. Dette dreier seg jo om vår befolkning, vårt land om tryggheten og følelsen av samhold og solidaritet i en hel nasjon. Og det føler Arbeiderpartiet ansvar for. Det har vi alltid gjort.

Og det føler selvsagt fagbevegelsen ansvar for.
Jeg ser i Dagbladet at Geir Knutsen fra Nordland melder om stor skepsis til norsk EF-medlemsskap i fylket. Og det må jeg si forundrer meg ikke det aller minste. Men han frykter ikke at grasrota ikke skal bli hørt. Og det vil jeg her og nå si, det er jeg veldig glad for.
Og det har han da heller ingen grunn til å tro. Han har nemlig helt rett - debatten om Norge i Europa skal dette Landsmøtet legge grunnlaget for - og hele partiet skal være med å trekke konklusjoner.
Vår forankring i dette partiet ligger ute i det ganske land, i den ganske befolkning, men gjennom den organisasjonen og den aktivitet som skjer i Det norske Arbeiderpartis grunnorganisasjon.
Gir vi ikke åpning for å kunne endre konsesjonslovene, slik at man både kan styrke vår nasjonale styring, men samtidig se på bestemmelser som skiller mellom norske og utenlandske borgere og deres muligheter. Ja, da har vi faktisk allerede meldt oss ut av hele Europa-prosessen. Deltakelse i forpliktende internasjonalt samarbeid betyr ikke at vi skal gi opp våre nasjonale styringsverktøyer. Jeg vil si snarere tvert i om: Det er fordi at vi i dette landet, gjennom mange ti-år, har bygget opp betydelig styrke når det gjelder samfunnsansvar og nasjonale styringsredskaper - og fordi vi nå er villige til å forbedre dem at vi kan delta fullt ut i et stort felles marked i Europa. Vi må i hvertfall prøve! Og det er det vi gjør i de kommende ukene når vi jobber i et eget statssekretærutvalg, med Jon Ivar Målsund som leder. Og jeg ber dere merke dere, hvem og hvor han kommer fra. Ingen sten skal bli liggende uten å bli snudd. Alt skal sjekkes her nå.

Arbeid, miljø, barn og unge, det er saker vi har valgt ut i dette partiet. Landsstyret har befestet dem, etter at hele organisasjonen har vært inne i en bred debatt. Det har vært bygget opp som et politisk stafettløp. Første etappe var brede diskusjoner i fylkespartiene. Så hadde vi regionale konferanser, og landsstyremøtet satte dem sist og gikk gjennom det hele, og satte de tre sakene som klart kom ut av en bred organisasjonsmessig behandling opp som konklusjoner på det møtet. Så tok Stortingsgruppa over stafetten. De samme tre hovedssakene preger det alternativ som Arbeiderpartiet har lagt til Syse-regjeringens budsjett. Og nå er det vår nye Regjering som tar over og som skal sette disse hovedsakene ut i livet - i nært og løpende samspill mellom parti og fagbevegelse.
Allerede lørdag, ikke i morgen, men neste lørdag - så legger regjeringen fram omfattende og konkrete forslag til endringer i statsbudsjettet. Vi bygger videre på vårt eget alternativ og ajourfører og utdyper forslagene.
Vi kan møte de andre partiene med styrke og selvtillit. Vi har en gjennomtenkt og helhetlig politikk. Vi har et samlet parti. Vi har et nytt, godt og sterkt mannskap. Vi skal ikke la oss presse til uforsvarlige kompromisser. Men vi skal heller ikke vise hovmod eller stivsinn. Vi er for et samarbeid som peker fremover - for våre verdier - og for landet!

Vår store utfordring er i virkeligheten å skrive et nytt kapitel i vår politiske historie slik Nygaardsvold gjorde det i 1935. Vi må legge til side en del gamle skiller og konflikter. Fordi gjennom våre egne ressurser, vår evne og fantasi må vi også appellere direkte til de ti-tusener av velgere som nå mangler fotfeste i det politiske landskap. Vi må ennå en gang, og på et nytt grunnlag, vise at det er den tredje veien, den sosialdemokratiske veien, det er den som nytter. Det er den vi markedsfører overfor det norske folk.

Ja, vi står overfor store oppgaver når det gjelder det globale livsmiljø. Noen ytterligere tanker om dette som mere retter seg til helt konkrete spørsmål, som jeg vet dette Landsmøtet er opptatt av. Vi skal være en pådriver i det arbeid. Vi skal ha orden i eget hus, men vi må også sette inn midler i andre land der dette kan gi størst effekt i reduserte utslipp av forurensninger. Fremfor alt må vi bruke vår fantasi og vår innflytelse til etter hvert nå å lage en ny type, en ny generasjon av internasjonale miljøavtaler. Og det sier jeg fordi vi trenger større ambisjoner i det samarbeidsmønster og i det resultatet som vi alle er avhengig av å nå.

Det er i første rekke atmosfære, klima og drivhuseffekten som det dreier seg om. Mange land har basert sin energibruk på kull og olje som gir fra seg mye kulldioksyd i forhold til den energi som produseres. Norge tilhører de få land som får mye av sin energi fra vannkraft - uten utslipp av den slags gasser.

Det sier seg selv at vi kan få større effekt i form av redusert utslipp for hver krone vi setter inn i Polen, i India eller i et av de andre land som i dag har lite effektiv bruk av energi i forhold til sine utslipp. Og sånne ting må nå tas opp i internasjonale drøftinger. Fordi vi er ute etter en størst mulig samlet globale effekt, så er det de samlede anstrengelser som må bli en viktig målestokk for oss. Vi må lage avtaler som bygger på en rettferdig fordeling av oppgaver og byrder samtidig som vi får kanalisert midlene dit hvor effekten er aller størst.

Og derfor er vårt forslag om et internasjonalt klimafond så viktig. For u-landene og for land i Øst-Europa, er det vanskelig å holde utslippene nede eller redusere dem, uten at det skjer med internasjonal hjelp. Det må vi bare erkjenne. Allerede til neste år vil regjeringen sørge for at det blir satt av midler fra en CO2-avgift på utslipp fra vår virksomheten på kontinentalsokkelen, til et internasjonalt klimafond som vår Regjering har foreslått, da vi sist satt ved roret. Den neste oppgaven blir å få andre land med på dette. Det nytter ikke uten nye og sterkere virkemidler, en internasjonal fordeling og egentlig det som koker ned til noe viktig, nemlig kimene til et globalt demokrati og til et globalt velferdssamfunn. Det finnes ikke noe alternativ når vi ser inn i det neste århundre til den tankegang som våre pionerer hadde for hundre år siden, da de startet sin marsj mot hele folket i arbeid og felles ansvar for felles fremtid.

Den borgerlige regjeringen kom litt skjevt ut med sitt forslag om økte bensinavgifter. De kalte det miljøavgift, men det liknet jo umiskjennelig på de gamle bensinavgifter, fordi det hele manglet et samlet grep og et samlet opplegg.
Og reaksjonen ble deretter.

Vi mener at miljøavgiften må brukes i hele bredden - også i Nordsjøen. Samtidig må vi styrke de positive tiltak for bedre og billigere kollektivtransport og for mer energi-økonomisering. Folk må se at det lønner seg å opptre miljøvennlig. Samtidig som de altså opplever at det koster å forurense.
Vi trenger ganske enkelt å bruke både gulrot og pisk. Hvis ikke kan vi lykkes. Og vi må tenke på rettferdighet. De som bor i distriktene, som ofte har dårligere valgmuligheter, må gis økte pendlerfradrag og en sterkere utjevning av bensinprisene.

Planene om et gasskraftverk i forbindelse med utbyggingen av Heidrun-feltet er nå ute til høring. Det er en sak som reiser mange spørsmål. Vi vil ha den næringsaktivitet og den sysselsetting som utbygging av nye felt utenfor Midt-Norge kan gi. Vi er opptatt av at ikke industriutviklingen skal stoppe på grunn av mangel på kraft. Men vi må samtidig undersøke nøye hva det er som best tjener miljø-hensyn, sysselsettingen og en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt. Arbeiderpartiet og Regjeringen må ta den tid som er nødvendig for å få en gjennomdrøfting av alle sider ved den saken. Her må vi ha nært samarbeid med fagbevegelsen og med vår ungdomsbevegelse som allerede har satt denne saken på dagsorden. Vi skal ha skikkelige utredninger og vi skal ha bred debatt både i partiet og i det norske samfunn før vi lander og forsøker å ta stilling til et så mangesidig spørsmål som dette.
Framdriften av utbyggingen på Halten-banken vil etter det Oljedepartementet nå opplyser, ikke bli bremset av et slikt opplegg.
Vi må altså se energi, miljø og sysselsetting i sammenheng. Og ENØK-tiltakene har ikke fått den oppmerksomhet de trenger. Dette har Thorbjørn Berntsen allerede pekt på etter at han overtok som miljøvernminister. Og derfor så må det - alt dette jeg nå har snakket som - må være samlet ansvar for et samlet parti, for ungdomsbevegelsen og for fagbevegelsen. Og det er klart, hele det sentrale spørsmålet om revolusjonen når det gjelder en bærekraftig utvikling det er ansvar for en samlet Regjering og ikke for noe enkelt regjeringsmedlem.

Arbeid for alle er den hovedutfordring vi møter her hjemme ved inngangen til 90-årene. Den største trussel mot dette viktige mål var faktisk den krise som vokste fram - og som eksploderte midten av 80-tallet.
Syse-regjeringen gjorde vondt verre. Derfor er det også at våre veier skilles. Høyre og Fremskrittspartiet mener at vi skal la ledigheten være høy mens vi venter på vekst i privat sektor. De er rett og slett ideologisk hemmet av skrekken for offentlig virksomhet.

Vi mener vi ikke kan vente, vi må bruke vår handlefrihet - stimulere både privat og offentlig virksomhet gjennom de muligheter som stat, kommuner og statsbankene gir oss. Vi vil bygge ut og bruke de virkemidlene, mens de på sin side, er opptatt av å bygge dem ned.
Mellompartiene må velge side på nytt. Det var ikke bare Europa-politikken som skilte. Det er jeg overbevist om. Og derfor tror vi også at vi skal få støtte til store deler av vår egen politikk.

Men vi kan ikke, vi heller, love undre på kort tid. Syse-regjeringen la fram et budsjett og et opplegg som ville gitt like høy eller enda høyere ledighet i året som kommer. Det er klart de var misfornøyd i fagbevegelsen, og de sa da også ifra. Blant annet så bidrar et svakt boligmarked og høy kommunal gjeld til at aktiviteten blir lav - enda lavere faktisk, har Sigbjørn nå sett, enn det Syse-regjeringen la til grunn. Virkningen av de høyere oljeprisene, internasjonalt og nasjonalt bidrar heller ikke til økt aktivitet.

De konkrete forslagene vi la fram i vårt alternative budsjett kan tilsammen gi 30 000 flere personer i arbeid eller utdanning, enn det Syse-regjeringens opplegg kunne ha gitt.

Og det forslag vi nå legger fram, skulle derfor føre til en merkbar reduksjon i arbeidsledigheten allerede neste år. Så det er altså nå det kan bli lys i tunnelen. Det lyset som en helt annet statsminister lovet de arbeidsledige for mer enn ett år siden.

Vi vil satse mer på jernbaner og veier. Økt virksomhet også i privat sektor er virkningene av en slik politikk. Vi skal føre en aktiv distriktspolitikk. Og sammen med en fornuftig ressursforvaltning så vil det bidra til å løse de tunge og vanskelige problemene i kyst-Norge. Næringsstøtten må tilpasses behovene for en fremtidsrettet omstilling slik vi sa i regjeringserklæringen. Det er nye internasjonale rammevilkår som vi er nødt til å jobbe oss gjennom og forholde oss til. Men jordbruksbefolkningen er engstelig og urolig. Og vi må ta ansvar for helheten og for den virkningen også ende uroen kan ha i vårt samlede bilde i det norske samfunn, hvor vi skal ta ansvar for hverandre også når det gjelder dette spørsmålet.

Mange bedrifter har for svak egenkapital. Staten må spille en langt mer aktiv rolle for å bedre egenkapitalen og vekstmulighetene i næringslivet. Det er dette som lå i de seks punktene som jeg presenterte i innlegget i den forrige regjeringens trontaledebatt. Og som fikk sterke negative reaksjoner fra Høyre men betydelig mer åpne holdninger fra sentrum i norsk politikk. Vi må åpne for at også Statoil kan spille en rolle for å styrke grunnlaget for langsiktig eierskap og styrke norsk næringsliv - fastland-Norges fremtid.

Økte rammer for kommuner og fylker er helt nødvendige for å løse viktige samfunnsoppgaver. Og da snakker vi ikke minst om helse- og eldreomsorg. Det vet alle som er i dette Landsmøtet.

Vi vet samtidig at det gir økt sysselsetting. Vi vil senke boligrentene i statsbankene og øke utlånsrammene slik at det kan bli bygd flere boliger, også for unge mennesker og studenter. Statsbankene skal spille en viktig rolle i den økonomiske styringen. Postverket og andre forvaltningsbedrifter må moderniseres og effektiviseres men det må skje i samråd med de ansattes organisasjoner.

Ja, det tok ett år - og det kostet usikkerhet og betydelig tap av tid og krefter før vi fikk nye muligheter til å føre en mer kraftfull politikk.
Med Syse-regjeringens skipbrudd, så vil det tradisjonelle skillet mellom borgerlige og sosialistiske partier ikke lenger på en korrekt måte definere virkeligheten. Noe godt kom det ut av Syse-regjeringens fall - utover det, at denne bevegelsen fikk større muligheter og nytt ansvar. Men det var noe annet også. Det gjorde slutt også på en todeling i norsk politikk. Det gjorde slutt på Fremskrittspartiet's sterke innflytelse på samfunnsutviklingen. Vi har fått nye og kryssende skiller i det politiske landskap. Det er snarere tredelt enn todelt, det vet mange av oss som har jobbet i Stortinget i mange år, og sett mellompartiene operere under skiftende styringsforhold.

Arbeiderpartiet og mellompartiene har alltid stått hverandre nær i synet på en rekke samfunnsspørsmål. Det gjelder behovet for politisk styring som sådan og bruk av offentlige virkemidler, det gjelder fordelingspolitikk og sosialpolitikk. Det er liksom håp enten i Senterpartiet eller i Kristelig folkeparti eller begge steder til å få et flertall som er handledyktig. Et viktig skille går nemlig mellom de partier som vil bruke offentlige myndigheter til å forme og til å overvåke at spillereglene holdes i vårt samfunn, mellom de som legger vekt på fellesskapsinteressene og som setter mere av egennytten i høysetet.
Og det skillet, det går tvers gjennom den tidligere borgerlige blokken. Og likevel - så må jeg si dere - med all gjensidig respekt og åpen kommunikasjon, som vi faktisk har hatt og har. Jeg minner om at Senterpartiets parlamentariske leder og Kristelig Folkepartis parlamentariske leder har vært medlemmer av Utenrikskomiteen og vi har kunnet føre en skikkelig dialog både om utenriks- og innenrikspolitikk i det siste året. Men likevel, til tross for gjensidig respekt altså, så må jeg få si at Anne Enger Lahnstein er ingen avslørt sosialist-pike, ikke noe mer enn at jeg er en tilslørt bondepike!

Og nå skal jeg si litt om barna før jeg avslutter.

Vi har nå mulighet etter ett år med privatisering og høyredreining til å sette utviklingen inn på rett spor. Vi har ikke tenkt å bruke lang betenkningstid. Vi vet hva vi vil - vi har en klar politikk. Den operasjonen har vi allerede startet. I statsråd i dag har vi trukket tilbake fire saker som vil få stor betydning for distriktene, for det offentlige og for våre muligheter til styring.

Det gjelder meldingen om posttjenesten, dere likte ikke den dere heller nei, så var det omdannelsen av visse statsbanker, og det er ikke få, og så gjelder det skatteopplegget for 1991. Det nye næringsfondet tror verken Regjeringen eller Ole Knapp noe særlig på, så det ble også trukket. Vi kan ikke stå for den linjen som Syse-regjeringen la opp til. Det er derfor vi gjør dette. Det er altså ikke for å vise hovmod eller stivsind, men det er rett og slett fordi det er helt nødvendig. Landet har ikke råd til og gå det løpet som her var lagt. Og vi har ikke råd til det.

Kampen om televerkets, postverkets og jernbanens framtid er en kamp om selve viljen til å styre. Selve viljen til og legge vekt på likeverd og muligheter i det ganske land.
Det gjelder grunnmuren til det solidariske samfunn og til hele ideen om å ta hele Norge i bruk. Og da vet jeg at det er et begrep som andre partier enn vi glad i. Jeg regner med mellompartienes støtte til å hindre alvorlige virkninger av et års parløp med Høyre.

Så bare kort til barna:

Kvinnebevegelsen har sagt det på en glimrende måte; Barn er verdt sin vekt i gull. For hvilke ressurser kan vel være viktigere å forvalte enn barna? Med Landsstyrets prioritering av barn og unge, har vi løftet våre minste langt opp på vår verdiskala - der de også hører hjemme i politikkens verden. Barns hverdag i dag skal sette sitt preg på Norge i morgen. Barna og de unge skal først.

Derfor foreslo vi i vårt budsjett å si nei til 10.000 kroner i året til foreldre med barn på 2 og 3 år. I stedet gikk vi inn for dobbelt så mange nye barnehageplasser, fem uker lengre svangerskapspermisjon og utbygging av aktivitetstilbud før og etter skoletid for de minste skoleelevene. Og er dette luksus dere? Nei, det er nødvendig. Og vi vil styrke barnevernet for å gi de aller svakeste - med det vanskeligste utgangspunkt - den støtte de har krav på.

Hvorfor satser vi på barn og på omsorgstilbud?
Mange opplever at barne i dag utsettes for en kollektiv omsorgssvikt. Hverdagen blir for mange et heseblesende kappløp mellom arbeidstid, barnehagenes åpningstider og kontorer og forretningers lukketider - et hverdagsløp der det bestandig er mangel på TID - TID TIL OMSORG. Og denne omsorgskrisen, vet vi alle, den er ikke bare kvinnenes ansvar. Den er våre alles ansvar - men det blir, og det er ikke kvinnenes skyld - la det være helt klart, men det blir kvinnene og sosialdemokratiet som må påta seg ansvaret for å finne løsningene. Men da trenger vi litt hjelp også av menn. Og da er jeg for min del, og jeg vet jeg deler den tryggheten med hele landsmøtet - jeg er veldig glad for at vi har en finansminister som bærer et ufødt barn i sitt hjerte. Dette er en politikk for en mer rettferdig fordeling. Er det på noe tidspunkt i livet vi skal forsøke og utjevne forskjeller,
- ja så er det i barndommen.

Vi har selv i vårt land - feilernærte barn, - barn som ikke får frokost, ikke har med seg skolemat og som sjelden spiser middag. Titusener av barn vokser opp med slitne aleneforeldre. Halvparten av alle 1. klassinger har både mor og far i full jobb. Halvparten av fedrene jobber dertil overtid.
Differansen mellom barnets skoletid og foreldrenes arbeidstid er faktisk 1200 timer i året. Vet dere hva det betyr? 100 dager uten tilsyn for de små skolebarna.
Vi trenger altså en ny og helhetlig omsorg. Vi må ta et samlet ansvar for barns oppvekstvilkår. Og det er det som er det utgangspunktet som nå vil prege alle ledd i vår organisasjon fra bunn til topp og omvendt.

Vi må også gå løs på de nye hverdagsoppgavene med et ungdommelig sinn. Jeg startet i denne talen med å peke på hvordan vi trenger unge mennesker til nå å være med å tegne fremtiden. Derfor har vi alle grunn til å være glad for det landsmøtet AUF nettopp har gjennomført og som greide å skape - skape gjennom selve møtet, ny politikk og ny tro på fremtiden. vi må være åpne for nye løsninger. Vi må spørre om de tilbud som gis er gode nok og fleksible nok. La oss være de første til å forandre også på det vi selv har skapt - når det er nødvendig og når vi ser at det kan gjøres bedre. Det er den eneste måten vi kan forhindre at det er andre som river vårt ned - eller at det faller sammen av seg selv.

Vi skal legge grunnlaget for et viktig politisk framstøt for en bedre hverdag - og et bedre Norge:
Valget i 1991 må bli et viktig gjennombrudd, så vi kan slå 80-åras høyrebølge skikkelig i retur. Mulighetene skulle være store. Dagens måling i Aftenposten gir oss godt håp - men vi må stå løpet - og vi må stå det sammen - i mer enn et svangerskaps lengde - fram til kommunevalget.

Og så det aller siste jeg har på hjertet, for dette tror jeg er utrolig viktig for vårt partis evne til å forme fremtiden. Det vi driver med er ideologi. Det å være aktiv sosialdemokrat er å forsøke og forandre på grunnlag av ideer og verdier.

Men da må ikke ideologi få være et spesialfelt for noen utvalgte. Da blir det fjernt og da blir det fjernt fra folk flest. Hva vi mener, må ha en forankring i bredden der alle våger å delta. Der alle våger å gi uttrykk for sin tro og tvil. Det er ingen som er mere spesialister på menneskelige verdier enn andre. Og det er dette det dreier seg om. Og det er derfor hele dette landsmøtet skal ha like stor talerett i de gruppearbeidene som nå vi skal gå inn i senere i Landsmøtet.
Så kan vi spørre: Er vi da helt uten holdepunkter når vi skal forme sosialdemokratiske retningslinjer og mål som dette Landsmøtet skal gjøre? Nei, men det er vår egen erfaring, vår egen kunnskap, vår egen felles opplevelse som er det vi har å holde oss til. Vi har ingen arkiver, ingen profeter, ingen paver som kan gi oss holdepunktene for fremtiden. Det er en levende arbeiderbevegelse som selv må forme ståstedene for sitt verdivalg og sitt program.

Finne ut av hvordan vi best får det fra og hvordan vi kan dele det med andre, hvordan vi kan få de mange med oss på våre visjoner og våre tanker og ideer. Og da er det så enkelt dere, det er ingen, verken jeg eller andre kan peke fingeren på og si: Den eller de burde gjort noe annet eller noe bedre. Nei, det er vi selv som gjør tingene og vi gjør det sammen.
Og da tar vi også ansvaret for resultatene sammen. Da vet vi at vi alle har vært med å tenke, alle har vært med å føle, alle har vært med å peke ut retningen.

Og så skal jeg helt til slutt sitere for dere hva AUF's Landsmøte kom fram til - og så får vi alle tenke igjennom om dette er for dristig og for kraftfullt, men jeg synes det er viktig at dette Landsmøtet tenker igjennom - er det dette vi mener - vil vi si det på en litt annen måte, men vi skal ihvertfall ta stilling til den type ting som AUF's Landsmøte gjorde. Hva var det de sa? Ved utgangen av slitt politiske verksted - jo de sa:
"Vår visjon er at enkeltmennesker sammen skal skape et fritt og rettferdig samfunn, hvor økologi settes foran økonomi, og menneskelige verdier foran materiell velstand."

Ja, det blir spennende dager dere. Vi er spent i sentralstyret, jeg vet landsstyret er det - jeg vet at hele landet er det og jeg vet at det sitter partifeller også utenfor egne grenser og lurer på hva dette landsmøtet kommer til å mene, si og gjøre.

Og derfor gleder vi oss alle - og derfor forventes det så mye fra så mange til hva landsmøtet 1990 skal skape. Et Landsmøte som absolutt uten tvil vil blir stående i Arbeiderpartiets og landets historie.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten takket Gro for en skikkelig innledning om den politiske situasjonen.

Møtet avsluttet kl. 14.15.
Pause til kl. 15.30.

ETTERMIDDAGSMØTET FREDAG 9. NOVEMBER 1990

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 15.35 med Svein Fjellheim som dirigent.
Møtet startet med allsang: "Seiren følger våre faner", under ledelse av Tryggve Aakervik.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad: Repr.nr. 076, Elisabeth Myhre, Oppland, søker permisjon fra lørdag 10. november i tiden kl.10.00 - 18.00. på grunn av et arrangement i forbindelse med Valdres Prostiråd.
Vedtak: Permisjon innvilget.

Dirigenten foreslo taletid på 3 minutter for den generelle debatten. Dette med unntak av en representant fra AUF og Kvinnesekretariatet, de får 5 minutter. Dirigenten gjorde samtidig oppmerksom på at man ville komme til bake til eventuelle endringer i taletiden senere.

DEN POLITISKE SITUASJON - DEBATT.

Det ble så åpnet for debatten, hvor følgende deltok:

1) Repr.nr. 044 Rolf Lasse Lund, Akershus

Ja, kamerater, jeg vil snakke om politikk og organisasjon. Den nye offensiven for organisasjonsutvikling kan gjøre partiet til et mer levende, mer aktivt politisk verksted. Metodene er nye, prinsippene velkjente. Nedenfra og opp, troen på egne krefter og det som er sagt og kalles lengre ører og mindre munn. Dette er ideologi det kamerater. Noen sier at ideologiene er døde. De skjønner i virkeligheten lite. Partiet har med dette arbeid et av sine viktigste ideologiske initiativ på meget lang tid. De endringer man tar sikte på er ikke gjort over natten, enda kreves mye arbeid og stor tålmodighet, men vi synes vi har kommet et stykke på vei i Akershus og sammenheng til politikk er utallige. F.eks. denne: Dersom vi ikke greier å ha en politikk for å gjenskape rike sosiale fellesskap mellom mennesker, ja så går det vårt samfunn temmelig ille, og skal vi greie det i samfunnet så må i hvert fall greie det i egen organisasjon. Politikk skapes på mange måter. Vi skal gå fra prat til praksis, ikke bare vedta resolusjoner men også gjøre et stykke praktisk arbeid. Men selvsagt, vennskapsgrupper med innvandrere erstatter ikke en statlig innvandringspolitikkopprydningsaksjoner langs bygdeelven gjør det ikke mindre nødvendig med et renseanlegg, offentlig innsats blir mer nødvendig, men praktisk arbeid synliggjør problemene. Vi gjenskaper noe av den følelse av å være med på noe stort og viktig som de hadde i sin tid som selv snekret reisverket på Samvirkelaget og bar stein til det nye folkets hus. Men det viktigste i organisasjonsoffensiven er at vi er i ferd med å bli flere som har lært seg noe teknikker for å utløse ressurser, eske ut meninger også hos de som ellers er tause. Et verksted for selvtillit. Den ungjenta som sitter alltid taus, den stillferdig pensjonisten, de medlemmer som alltid har trodd at de har lite å komme med som er av verdi. Det er påfallende mange av de som nå kommer å sier dette er første gang noen spør meg og hva jeg egentlig mener. Dette handler om hvem som har rett til å eie Det norske Arbeiderparti. Vi må nå gjenvinne den uovervinnelige styrke som ligger i det faktum at midt i blant oss har vi mennesker som kjenner problemene på kroppen. For meg er dette noe av det viktigste i den aktuelle politiske situasjon og vår nye utmerkede regjering må selv være med i dette.

2) Repr. nr. 127 Lene Syvertsen, Telemark

Kjære Landsmøte, eller kanskje jeg skal si kjære venner i og med at vi er inne i denne prosessen om å ta bedre vare på hverandre alle sammen. Ved følelsen av samhørighet, fellesskap og muligheten til å bygge og samarbeide preger stemningen i denne salen. Ja, den preger faktisk stemningen i hele bevegelsen for tiden, og dette er en følelse som på langt sikt også må prege Europa.

Vår framtid i Europa må være preget av sosialdemokrati, et samfunn og en verdensdel som vil tjene folket, ja hele folkets beste og ikke kun noen. Et Europa som gir oss retten til arbeid, retten til fred og et liv i trygghet og ikke minst felles muligheter til å utvikle oss selv, og i denne prosessen må Norge delta. Vi må gå inn i Europa som et foregangsland og her er det viktig at vi ikke kun tenker på vårt eget beste og hva vi kan tjene på en sånn prosess, men også åpne øynene og ser hva som kan tjene det globale samfunnet, og hva Norges oppgave egentlig er. Etter tettere Europeisk samarbeid med demokratisk overnasjonalitet er et middel for å forandre Verden og ikke et mål i seg selv. Hvis vi tar oss et samlet Europa med overnasjonale organer som tar sikte på å utvikle et bærekraftig samfunn. Dagens Europa må åpne armene å ønske Øst-Europeiske land velkommen, uten å sette strenge økonomiske krav til utvikling, men i større grad hjelpe til med forskningsarbeid om hvordan bærekraft i utvikling egentlig skal fungere. Den sentrale utfordringen i vår tid virker på tvers av landegrensene. Kjernevåpen, miljø- ødeleggelser og arbeidsledighet stopper ikke ved grensene til de gamle nasjonalstatene. For å kunne håndtere disse utfordringene må vi kreve overnasjonale løsninger, framtidens Europa må kreve sikkerhet i fellesskap.
Takk!

3) Repr. nr. 261 Marit Nybakk, Oslo

Partifeller. I går behandlet Stortinget barnekonvensjonen, og la det også kamerater markere starten på vår regjerings offensive for å trygge barns og unges oppvekstvilkår. Satt på spissen er barn i ferd med å bli vår tids løsgjengere. Derfor trenger vi trygge barnehager, heldagsskoler og skikkelige permisjonsordninger. Det er den kollektive omsorgen som svikter i Norge. Disse store endringer i familiemønstret hører trolig til de siste tiårenes aller største strukturendringer. Derfor sier vi også et høyt og tydelig nei til forslaget om kontantstøtte og vi vil ikke ha kompromisser på vår barnepakke. Oslo Arbeiderparti foreslår til dette landsmøtet utbygningssplikt til barneomsorgstilbud, heldagsskole innen utgangen av kommende kommunestyreperiode, ett års svangerskapspermisjon og en egen lov om barns oppvekstvilkår. Også ungdommen vår møter stengte dører. Skoleportene lukkes i bokstavelig forstand. Ja, i Oslo legges videregående skoler ned og tusen av 16-åringer driver rundt uten skoletilbud uten arbeid.

20-åringer møter lukkede universiteter og nedlagte arbeidsplassen. Under Stensness har vi sett at selve retten til utdanning har vært truet, og med dagens høye arbeidsledighet så betyr det at en hel generasjon ungdom kan komme til å bli stående utenfor samfunnet, en generasjon de ikke har bruk for. Derfor er våre hovedsatsingsområder helt nødvendige. Vi må gi unge mennesker og småbarnsforeldre troen tilbake på at de betyr noe i samfunnet vårt og samtidig trekke dem med i det arbeidet som nå ligger foran oss for å skape vekst, arbeidsplasser, studieplasser og barnehager.
Men så skal vi ikke glemme de som er litt eldre heller og som blir arbeidsledige som følge av storkonsernenes plassering av arbeidsplasser. I Oslo mistet 350 jenter over 50 år arbeidet da Nora-konsernet la ned Nidar Bergene.
De har bare langtidsledighet å se fram til, og jeg har en utfordring til vår nye utmerkede utdanningsminister, ta opp et aktivt samarbeid med Tove Gudmund og gi disse jentene og alle andre som er uforskyldt uten arbeid kompetanse og kompetansegivende opplæring. Og til slutt, dette aktualiserer også at vi må få en lavlønnsleksjon slik at disse jentene som sitter i arbeidslivet kan få en lønn de kan få leve av.

4) Repr. nr. 183 Kjell Heggen, Sogn og Fjordane.

Dirigent, kjære Landsmøte. Gratulerer med såvel Landsmøte som en nye Arbeiderpartiregjering. Jeg konstaterer at A-laget må på nytt inn i og rydde opp i det man kan kalle borgerlig rot. Som representant for en av kystfylkene, Sogn og Fjordane vil jeg spesielt gratulere vår nye fiskeriminister, Oddrunn Pettersen, og det er sagt. Jeg kan love deg Oddrunn, vi vestlendinger vil følge nøye med deg og ditt departements politiske virke i tiden fremover. Vi forventer at du legger bort de regionale politiske, - som du eventuelt måtte ha til fordel for en felles nasjonal fiskeripolitikk som hele kyst-Norge er tjent med. Det ligger i dag et brukbart grunnlag for en god fiskeripolitikk til hele landets beste. Det er forholdsvis lovende ressursutsikter og optimisme i næringen. Men det må brukes til å bygge opp næringen, en oppbygging som er nødvendig for å møte de utfordringer som vi vet kommer så vel industrisiden som på markedssiden ute i verden. For å få dette til, må man samle alle aktører innenfor næringen til felles satsing og felles fremtid. Splitting av kreftene i form av om hvem som skal disponere ressursene, vil virke svekkende på det enkelte ledd og på næringen totalt.
Resultatene av et slik innbyrdes - utenlandske konkurrenter vil overta såvel markedene som våre fiskefelt. Under oppbyggingen av Norge til en velferdsstat som den er i dag, så er alle naturlige ressurser vært et nasjonalt felles eie til felles disposisjon for landet sitt beste. Og begynne å snakke om regional disponering av fiskeressursene i havet er like galt som å skape samme diskusjonen om vår felles olje og vannkraftressurser. Det er ikke et lokalt regionalt byråkrati som skal til for å få norsk fiskerinæring til å virke som et distriktspolitisk virkemiddel.

Fiskeriet som er kan ikke overleve dersom den skal plassere såvel fiskeriet som landindustrien og betjeningen av begge eksporter og som vi begge allerede har og det som man kan kalle satt på spissen som middelaldermetoder.
Landsdelsutvalgets innstilling er derfor ikke et dokument som det er mulig å benytte i diskusjonen om en ny fiskeripolitikk. Utsatte bygdesamfunn i Nord-Norge skal ikke og må ikke betales av bærekraftige levedyktige fiskerisamfunn på vestlandskysten. Samfunn som har vist evne og vilje til omstilling i troen med ressursenes sin tilgjengelighet og i tråd med markedets sine krav. Jeg kommer selv i fra en av disse kommunene. Beklager, tiden er ute.

5) Gunnar Berge, Sentralstyret.

Partifeller.
Var det klokt av Arbeiderpartiet å ta regjeringsansvar nå, er det enkelte som spør. Me hadde det jo så gildt. Svaret er jo kort og godt at vi hadde ikke noe valg. De Borgerlige var ikke i stand til å styre lengre.
Som Borten gjorde i 1971 tok Syse-regjeringen livet av seg på kammerset og kom til Stortinget og meddelte det. Men la oss huske på at det er fortsatt borgerlig flertall på Stortinget. Selv om de ikke er i stand til å styre, så er de nok i stand til å lage uhyre skaper og vanskeligheter for oss. Og ha regjeringsmakt gir store fordeler, muligheter, men også belastninger. Og hvis vi ser de på forhånd så er det lettere å styre unna.
Gudmund Hernes som lærer usedvanlig kvikt, han uttaler til Aftenposten i dag at "det er like viktig å bremse forventninger som å innfri løfter". Det var ganske klokt sagt det og egentlig er det jo to sider av samme sak. Hvis vi er edruelige med våre løfter så er det også lettere å holde de. Dessuten så er det tillatt med ros også når vi er i regjering. Til og med etter å ha sittet en stund og hvis vi nå kunne inngå den avtale at ros formidles via media og kritikk det sendes pr. post, så kan man også få styrke vårt utmerkede postverk som i og med denne regjering heller ikke blir privatisert. Vi har to spesielt vanskelige saker foran oss. Høstens budsjettbehandling og EØS/EFTA prosessen. Når budsjettprosessen dekker over og blir spesielt vanskelig er det fordi både forrige regjering og vi har lagt fram våre alternativer, vi har vist kort, og med det utgangspunktet så er det uhyre vanskelig. Begge parter må jenke seg. Vi kan selvfølgelig ikke kjøpe Syse-regjeringens opplegg, men vi kan heller ikke forvente at de sluker vårt med hud og hår, og dette ber jeg dere være oppmerksom på. Det blir mye lettere neste år når Johnsen kan starte med blanke ark og tegnestifter det har han jo fra før av. Når det så gjelder EF-saken. Ja, de fordeler det enda sies og ha regjeringsansvar, har vi fått en utmerket illustrasjon på allerede i dag. I og med at disse sakene som er blitt trukket tilbake, så får man dermed illustrert at det går an å ha regjeringsmakt så man kan stoppe høyredreiningen i samfunnet. Det i seg selv er et viktig poeng ved å innta regjeringstaburettene i tillegg til andre fordeler.

Når det gjelder EØS-saken så er det klart at håndteringen av den stiller store krav til oss sentralt, men også til dere som sitter ute i partiorganisasjonen, og hvis vi begge er oppmerksomme på dette, at det er et problem i utgangspunktet, og hvis det er så, kan vi også klare å håndtere den vanskelige saken til partiets beste. Takk.

6) Repr.nr. 022, Rolf Thore Hildebrandt, Østfold.

Kjære venner - gode partikamerater.
Jeg er blant de som er umåtelig glad for dette regjeringsskifte. Og det er ikke bare på grunn av at jeg tror det vil føre fart i EØS-forhandlingene som jeg håper vil kunne gi innhold og resultat, men det er også det faktum at på den måten kan vi være med på å forme det sosiale Europa, forme politikken for Europa - og ikke minst det som jeg synes er utrolig viktig - nemlig å få ny fart på en politikk som skaper arbeidsplasser og jobb til folk.

Det er viktig at vi har arbeid for alle som jobb nummer 1.
Og da er det viktig at vi nå legger opp til en politikk som inneholder satsingsområder, som på sikt også gir fart i næringslivsutvikling, som gir arbeid for alle.
Det er veldig viktig nå å legge opp til en langsiktig politikk. Med tiltak som vi kan se resultatene av utover hele 90-åra fram mot år 2000. Men jeg går selvsagt også ut i fra at det er anledning til å bruke tiltak som også gir effekt og gir resultater på kort sikt. Jeg peker da spesielt på den mulighet man nå har i regjeringsposisjon til også å kunne organisere garantiordninger for handel med Sovjet, for å organisere garantiordninger for treforedlingshandel med treforedlingsprodukter som ellers vil kunne gi katastrofale følger for sysselsettingen i et fylke som Østfold.

Jeg går ut i fra at også regjeringa nå finner en løsning på det. Men det som er viktig, det er nå å ta fatt på å skape investeringer i tiltak som gir arbeid på sikt. Og jeg vil spesielt peke på innsats innenfor miljø, innenfor miljørevisjon i næringslivet, i bedrifter sørge for at en bærekraftig utvikling vil bety en hard, sterk miljøsatsing. Det betyr miljøfornyelse og det betyr satsing på miljøteknologi. Vi må ta fatt på et både opprensningsarbeid og et miljøfornyelsesarbeid i all næringsvirksomhet i kommunene og i primærnæringene.
Det betyr igjen at vi må satse mye på forskning, mye på utviklingstiltak spesielt innenfor denne sektoren, for det vil kunne berge mange arbeidsplasser og det vil kunne gi mange nye arbeidsplasser i framtida.

Derfor er det også viktig og se dette i sammenheng med ønske om lykke til med Gudmund Hernes som også skal ha hånd om dette og opplærings- og utdannelsespolitikk.

Kompetanseutvikling for alle mennesker, ikke bare ungdom som hvor alle selvsagt skal ha mulighet til å få en god opplæring, god utdanning, men vi må sørge for yrkesutdanning, etterutdanning, videreopplæring, voksenopplæring for alle mennesker uansett på hvilket nivå og hva de har av posisjon i dagens samfunn. Vi må sørge for investering og infrastruktur.

Takk for oppmerksomheten.

7) Oddny Bang, Landsstyret.

Partifeller!
I november i fjor så opplevde vi bare i løpet av noen få dager at det Europa som min generasjon er oppvokst med, ble brutt ned. Warszawa-pakta og Natos rolle er endra. Ja Warszawa-pakta er jo faktisk oppløst. Det hegemoniet som nå er brutt, har danna grunnlaget for et nytt Europa. Så blir spørsmålet: Hvordan skal vi, som sosialdemokrater, forholde oss til den nye situasjonen.

Nordland Arbeiderparti støtta det opplegget som er lagt til grunn for debatten i partiet. Det er viktig at vi nå trekker opp måla for hva vi, som sosialdemokrater, vil med det nye Europa.

Som leder i Nordland Arbeiderparti, så vil jeg også understreke at vi nå trenger tid til en skikkelig debatt. Vi vil bruke tida framover til en fordomsfri debatt om Europa. En til kan vi ihvertfall klart si at vi har lært av den debatten i hadde i 1972. Vi har nå ansvaret for at partiorganisasjonene må være aktive ute blant folk, i lokale partilag og hos unge mennesker.

Forrige gang så jobba partifolk utenfor bevegelsen - denne gangen må vi greie å føre en saklig og god debatt i Arbeider-partiet og ikke utenfor.

Uansett hva en måtte mene om EØS-forhandlingene og den politiske og økonomiske integrasjon i Europa, så er den prosessen i gang. Og det er det vi som sosialdemokrater må forholde oss til.

Takk!

8) Repr.nr. 264 Rune Kristiansen, Oslo.

Partifeller!
Jeg vil forholde meg i hovedtrekk til EØS-forhandlingene, og jeg synes den utvikling som har skjedd i den seinere tid bør være et tema på landsmøtet her, og det er jeg glad for at det er.
Og jeg skal underskrive på at ting skjer fort. Og jeg skal gi en situasjonsbeskrivelse over min egen situasjon:

For fem uker siden så skrev jeg under på et faglig opprop om å opprettholde nåværende konsesjonslovgivning. Tre uker etter fremma jeg sjøl forslaget i Oslo Arbeiderpartis landsmøtegruppe om at vi bør, i hvertfall, ha et fleksibelt syn på de diskriminerende bestemmelsene. Og det var før Gro-regjeringa overtok. Og bakgrunnen for det var ganske skremmende. Det som jeg synes den borgerlige regjeringa var i ferd med å rote seg opp i, nemlig en total stopp i EØS-forhandlingene.

Men de av oss som går inn for å være fleksible eller å fjerne de diskriminerende bestemmelsene, vi forutsetter at vi får en konsesjonslov som sikrer sågar norske som utenlandske interesser imot oppkjøp av direkte spekulativ virksomhet. Vi ønsker med andre ord en aktiv tilpasning.

Og det er EØS-forhandlingene det nå dreier seg om. Jeg tror vi får en EØS-avtale og jeg tror vi sikkert kan få en god en.
Men, så kommer "men-et", det jeg reagerer på det er at det kan virke som en EØS-avtale ikke skal ha noe praktisk levetid.
Men i realiteten bli en avtale som vi ikke skal kunne praktisere. For jeg registrerte jo at tempo-økningen i forhold til EF-medlemskapet, den har aksellrert relativt kraftig.
Jeg synes, Jagland, dine uttalelser i den sammenheng om at medlemsskapssøknad kan være aktuelt i 1992, er et lite gjennomtenkt utspill i forhold til de av oss som har konsentrert oss om et løp som partiet la for god tid tilbake - nemlig at vi skulle ha EØS-forhandlingene gjennomført før vi startet EF-debatten.
Jeg reagerer også på at det er antydninger om ekstraordinært Landsmøte. Vi bør forholde oss til den kjøreplan som vi har lagt opp til - nemlig Landsmøtet i 1992 - som tar avgjørelsen og debatten om EF-medlemskap eller ikke.
Og jeg vil også si, i og med at Sverige er trukket inn her, klart at vi ser hva som skjer i Sverige. Men vi hadde en folkeavstemning i 1972 - noe svenskene ikke hadde. Det er en vesentlig forskjell.
Takk!

9) Repr.nr. 151 Svein Fjellheim, Rogaland.

Herr Dirigent.
Jeg registrerte at Gunnar Berge skulle ha kritikken pr. post og at han mente det vill styrke postverket, det sier jo litt om det han forventer av kritikk. - Det var et sidesprang Gunnar.
Regjerings-skiftet er av de fleste begrunnet med problemene som ville måtte komme i forbindelse med EØS-forhandlingene, og at dette er vår politiske viktigste oppgave.
Nå fortoner nok hverdagen seg for rundt 146.000 arbeidsløse personer og deres familier i dette land seg noe annerledes. Det de er opptatt av - og som også har med å få tilbake tilliten til politikerne å gjøre, og det trengs visst i disse dager både sentralt og lokalt. Er om de kan ha forventninger om å få seg fast arbeid.

Et samfunn med 140.000 - 150.000 arbeidsløse uten noe fast daglig arbeid å gå til, det er et fattig samfunn for alle som rammes.
Og det er for meg nærliggende å stille spørsmålet om det er noen som har forska på og har oversikt over hvilke konsekvenser det vil få på lengre sikt, både for den enkelte og for samfunnet som helhet - at mange unge i dag går rett fra skolebenken og ut i ledighetsituasjon?
Men det man i alle tilfelle vet er at arbeidsledighet fører til - motløshet - og svekket selvfølelse følger i kjølevannet og store økninger i kommunenes sosialbudsjetter er dystre resultater.

Paradoksalt nok betyr arbeidsledighet at samfunnet betaler for at tilgjengelig arbeidskrafts-ressurser ikke brukes. Dette gir en klar økonomisk begrunnelse for en sterk satsing både på næringsutbygging og arbeidsmarkedstiltak. Den nylig avgåtte statsminister Jan P. Syse gjorde økt sysselsetting til en av hovedsakene i siste valgkamp.

Nå vet alle hva han fikk til i løpet av ett år.
Syse-regjeringen er med rette kritisert fra såvel opposisjonen i Stortinget, som fra fagbevegelsen for nærmest å begrense innsatsen overfor de arbeidsledige, til å registrere antallet hver måned.

Men, i Arbeiderpartiet må man nå være fullstendig klar over - hvilke forventninger som nå stilles til vår nye regjering på dette området - og få fortgang i ledigheten.
Lo's representantskap og sekretariat har fremma en rekke krav overfor den avgåtte regjering om ulike tiltak - som vil bedre sysselsettings-situasjonen. Jeg forutsetter at vår nye regjering har til hensikt å ta hensyn til LO's krav.
Det var ikke uten grunn at flere hundre-tusen LO-medlemmer gikk til politisk streik for en måned siden den 11. oktober.
Og det må også være slik at Landsorganisasjonen reagerer like kraftig og med samme type aksjoner mot en hver regjering som ser på høy arbeidsledighet som en permanent og nødvendig situasjon.

Det er nå en rekke klubber og fagforeninger og samorganisasjoner rundt om i landet som har klare forventninger om at kravene fra LO om betydelig bedring i sysselsettings-situasjonen og en annen sosial profil på skatteopplegget blir gjennomført.

Det ble sett på som en ren provokasjon mot fagbevegelsen - når Syse-regjering la frem forslag til 5 ganger så stor skattelette til de virkelig høytlønte som til en industriarbeiderlønn.

Vi må nå vekk fra den situasjon som etter hvert har hersket her i landet gjennom flere år - at høy arbeidsledighet aksepteres som en del av vår hverdag.
Dette er derfor den viktigste oppgaven politisk, kamerater.

10) Turid Birkeland, AUF.

Takk for det. Det er flere som har tatt utgangspunkt i datoen i dag og 9. november for sine innlegg. Og det skal jeg også gjøre, men med et lite sitat fra Akershus Arbeiderblad som har for et par uker siden hadde en historie fra Sessvollmoen hvor en av de sivile ansatte klager til en av offiserene om at det er så utrygt med jobben hans fordi at nå driver man og skal kutte på forsvarsbudsjettet. Og hvor da offiseren svarer tilbake;
Ja men, tenk på oss da som skal mobilisere soldater for en fiende som ikke finnes og som ledes av en fredsprisvinner. Og det er jo da, synes jeg, en beskrivelse på den historiske muligheten vi nå har fått rett i fanget til å la vær å bruke massevis av milliarder av kroner på våpen og militære og isteden får overflytte de utvikling og fordeling. Og sette søkelyset på de viktige og alvorlige truslene vi står overfor.

Det krever for det første forsvarskutt i Norge, men det krever også at vi klarer i partiet og ellers klarer og ha et perspektiv på hvordan vi skal organisere Europa. For å trygge freden og for å sikre en demokratisk utvikling av Europa. Mest av alt fordi det er en forutsetning for at vi kan sette søkelyset på de alvorlige problemene - på miljøproblemene, på Nord/Sør-problematikken. Derfor er Europa-debatten i AUF blitt en helt enn den har vært andre steder.

Fordi det betyr at det ikke lenger er nok for oss å ha bare kjekke ord om internasjonalt samarbeid i et internasjonalt kapittel i våre programmer. Fordi vi mener at det er nå behov for at vi ikke bare har en nasjonal politisk vilje, men at vi også setter foten på den internasjonale arena. Og at sosialdemokratiet trenger det for å gjenerobre styring.

Derfor sa AUF's landsmøte JA til overnasjonalitet.
Og jeg skal si to grunner for at vi sa det klart og tydelig: Først og fremst på grunn av miljø fordi vi ønsker å få fart på miljøsinkene. Fordi vi vet at vi trenger internasjonalt samarbeid som ikke bare er et samarbeid på konferanser, men som er internasjonalt forpliktende samarbeid. Som forplikter miljøsinkene. Fordi vi vet også at miljø ikke er noen sektor, det dreier seg om energi, det dreier seg om samferdsel og det dreier seg om økonomi. Nasjonalt, men også i europeisk forstand.

Og ønsker vi mer styring på miljøsektoren også i Europa så trenger vi overnasjonalitet på andre områder enn bare på miljø. Men også i velferdssamfunnet ønsker vi å se behovet for overnasjonal styring. Det ene er at vi har en viktig oppgave som land i forhold til Europas utvikling av velferdssamfunn, men også for vår egen del for utviklingen av det norske velferdssamfunnet. Fordi de norske lovene stopper på en måte ved Svinesund. Men kapitalen gjør det ikke. Og det gjør at norske politikere i norske Storting, Arbeiderpartiet ikke har en fullstendig styring over det som vi vet er viktig for å utvikle vårt velferdssamfunn.

Og derfor ser vi behovet for økt overnasjonal styring. Fordi fagbevegelsen mister mye av den kraft og den makt de har hatt gjennom sine demokratiske rettigheter som de har opparbeida i Norge - mister de når kapitalen internasjonaliseres.

Når høyre-kreftene sier JA til EF, så sier de det, med utgangspunkt i nettopp å frigjøre markedskreftene. Med å slippe løs ennå mer, det som allerede i dag er ute av politisk styring.Når vi i AUF sier JA til overnasjonalitet, så er det med det stikk motsatte utgangspunktet. Nemlig med utgangspunkt i behovet for og ønske om økt styring. Økt styring over markeds-kreftene. Rett og slett en vilje til å ta opp kampen der hvor kampen står - nemlig på den europeiske og internasjonale arena.

Det betyr også, for vår del, at vi mener at partiet også må over - vekk fra - en kremmerdebatt, om Europa. Og med det mener jeg følgende: Europa-debatten har i Norge og i Europa i stor grad dreid seg som hva Norge vinner og taper på en EF-tilpassing. Om kroner og øre - om næringsliv. Vi er opptatt av å få en politisk debatt om Europa. Hva slags mål er det vi ønsker å sette i forhold til miljø, i forhold til velferd, i forhold til sysselsetting, i forhold til demokrati? Det må være vår viktigste oppgave og ikke kjøre debatten på høyre-sidens premisser. Men å få en Europa-debatt som setter de tingene vi er opptatt av i fokus.

Og det håper jeg da også at, ja - Gro sa i sin innledning - at vi ikke kan leve av å klippe håret til hverandre. Og vi kan heller ikke, for å si den sånn, drive en Europa-debatt som har sin hensikt å rive håret av hverandre. Og nå er det mulig at vi i AUF er litt heldigere stilt, for vi var ikke med i -72, men det gjør ihvertfall at vi ønsker også at dette landsmøte sier et klart JA til overnasjonalitet.
Takk!

Dirigenten opplyste at representant Aud Haukland ikke har landet. Det velges en ny leder i beretnings- og protokoll-komiteen. Det ble foreslått representant nr. 150, Terje E. Johannesen,Rogaland.
Vedtak: Enstemmig godkjent.

Debatten fortsatte med:

11)Repr.nr. 223 Tove Eidissen, Nord-Trøndelag.

Det er i et forslag som legges fram for dere i dag, så ber Nord-Trøndelag Arbeiderparti partiet om å arbeide for en økning i studieplassene i Medisin ved Universitetene i Trondheim og Tromsø. Vi mener det er viktig at det er det offentlige og ikke organisasjoner som fastsetter kapasitets-økinga. Og vi mener at distriktskvotering fortsatt må være et virkemiddel.
Økinga i studieinntaket vil være en oppfølging av arbeidsprogrammet våres fra 90/93.

Vi slår nemlig her fast at det er all uavhengig av bosted skal en ha en god helsetjeneste. Og vi vil sikre offentlig helsetjeneste tilstrekkelig kapasitet og kvalitet.
Sånn er ikke situasjonen i dag. Det er mange ubesatte legestillinger i primærhelsetjenesten. Først og fremst i deler av Vestlandet, i Trøndelag og i Nord-Norge.

Det føres en kamp mellom utkant-kommunene for å få søkere. Kampen om leger vinnes av de kommuner som kan tilby de beste særvilkårene. Mange fattige utkant-kommuner må følgelig bruke en forholdsvis større budsjettandel til helsetjenesten. Særvilkårene i denne sammenhengen - det er ekstra ferieuker, subsidiering av husleien, høyere lønnsplassering enn avtaleverket tilsier og studiepermisjon med lønn.

Av mange årsaker er det stor gjennomtrekk i distriktene. Betalte studiepermisjoner kan derfor indirekte bety kompetanseheving i sentrale strøk, istedet for i distriktene. Uten beordningsmulighet og med økende privatiseringsvilje i sentrale strøk, må et av hovedmålene for å sikre Norge stabil lege-dekning av hele Norge, være flere studieplasser i de regioner som har de største problemene.
Jeg viser til det forslaget som er utlagt fra oss; Norge må utdanne flere leger.

12) Odd Arve Lien, Landsstyret.

Partileder - Kamerater!
Gratulerer med regjeringen, Gro - og jeg har aldri tidligere sett en så sterk gjeng - så stor spennvidde i en regjering. Og vi har store forventninger. Og til deg sjøl; Du lyser av energi og pågangsmot og det smitter også over på oss andre.

Vi har igjen fått ei fast hånd på Norges-roret. Vi har fått et alternativt budsjett som bærer bud om kursendringer. Et alternativt budsjett som bygger på vårt verdigrunnlag. Og det er viktig. Det er dessverre slik at kommune-økonomien de siste åra har vært prega av nedskjæring. Der avstanden mellom oppgaver og tilgjengelige ressurser er for stor. Der kommunene i dag må gjøre det motsatte av hva dette partiet står for. Nemlig å skjære ned og ta vekk stillinger.

Det alternative budsjettet, det skaper igjen tro på lokalforvaltningen. Og det er rent underlig å se de borgerlige lokalpolitikerne som nå står med forventning i blikket og venter på hva alternativt budsjett fra Arbeiderpartiet skal føre til. Og jeg vet ikke hvor mange kopier jeg har tatt av det budsjettet til disse borgerlige politikerne. Og det er en herlig følelse.

Det bør ikke være rom for store kompromisser i det forslaget som er lagt fram. Profilen må beholdes. Det er gjennom dette vi nå skal skape troen i Norge på at Arbeiderpartiet er det eneste alternativet.

Det ligger også en utfordring til fylkes- og lokalpolitikere gjennom dette. For hvis ikke våre tre satsingsområder også er synbare i den budsjett-prosessen som kommuner, fylkeskommuner nå går inn i - da har vi ikke lykkes i den strategi vi har på våre satsingsområder.
Jeg er veldig glad for Gro's klare uttalelse mot privatisering av tele, post, jernbane. Det er nesten så jeg ville sagt, dette bør bli slagordet til Arbeiderpartiet; "Nei, til privatisering av post, tele, jernbane og statsbanker."
Det må ikke være tvil om hvor dette partiet står i dette spørsmålet i forhold til de andre.
Norge i et nytt Europa. Det er ikke en debatt - Ja eller Nei til EF. Det er en debatt om hvordan Norge skal se ut i framtida i et europeisk bilde. Det vi skal ha på dette landsmøte er en ide-dugnad fram mot et program for dette partiet, for dette landet i et europeisk bilde fram mot år 2000. Det er det det dreier seg om. Og la det bli det. Og ikke en Ja/Nei-debatt.
Vi har en oppslutning til vår politikk i dag, står det i Aftenposten, på 46,6 prosent. Vi vet at det er en oppslutning om vår politikk, men vi skal også være klar over at det kan være en viss misnøye med andres politikk. Derfor så har vi en jobb å gjøre og befeste dette. Det er moro å være i bevegelsen og la det også være moro om 10 år. Det er dette Landsmøtets utfordring.

Dirigenten foreslo at det nå ble satt strek. Det ble gitt anledning til å tegne seg ut eller fremme forslag under neste taler.

Debatten fortsatte med:

13) Repr.nr. 136 Liv Fossing, Aust-Agder.

Ja, partivenner. Siden forrige taler hadde en liten hyllest til deg, Gro, så var jeg så lur i går at jeg tok toget og det tar litt tid. Og jeg satt og mimret litt, og fikk ned et lite dikt til deg. Som jeg har lyst skal gå utenom taletiden for jeg er veldig spent på hva jeg rekker på 3. min.
Jeg har lyst til å lese det nå:
Kjære Gro.
Velkommen tilbake som leder av flokken.
Vi trenger det alle, ja hele skokken.
Du er som Mor Norge i blått, hvitt og rødt
når du leder foran da går vi støtt.

Du har en ukuelig vilje og styrke
og det må du jo ha i slikt et yrke.
Vi ønsker velkommen tilbake ved roret.
Det er der vi vil ha deg, på kommandobrua.
Da føler vi at vårt velferdssamfunn ikke blir trua.
Da bygger vi fortsatt på solidaritet
som selvfølgelig skal vare i evighet.

Så var det innlegget.

Jeg er jo veldig opptatt av arbeidsløshet. Arbeidsløshet er et samfunnsproblem som angår oss alle. Personlig må jeg si at jeg jobber ved et arbeidskontor, og føler problemene på kroppen hver dag. Og et av de store problemene som nå melder seg etter hvert, det er nemlig at flere og flere mennesker i dette land blir langtidsledige. Og ikke bare blir de langtidsledige, men de bruker også opp sine rettigheter på arbeidsledighetstrygd.

Det vil si at de har gått ledige i åtti uker og må derved ut av systemet i hele 26 uker før de kan søke på nytt.
Og dette er ingen sosial trygghet. Neste stoppested er nemlig da sosialkontoret. Er dette rettferdighet? Dette rammer nemlig ikke bare enkeltmennesker. Det rammer familier, og ikke minst barna. Like mye kvinner som menn.

Jeg kommer jo fra Aust-Agder som nå i flere år har kjempet med å komme bort ifra ledighetstoppen. Vi skifter gjerne med Finnmark. Opp og ned. Første og andre plass. Denne måneden var det Hordaland som topper statistikken med Oslo og Aust-Agder på delt andre. Jeg er glad for det alternativt budsjettet og jeg er glad for Tove Strand Gerhardsen som nå blir vår nye sjef. Vi har kjempeforventninger til deg. Kristin Clement hadde nok hjerne. Men jeg tror du har både hjerte og hjerne. Og det trenger vi.

14) Repr.nr. 258 Hilde Johansen, Finnmark.

Kjære Landsmøte.
Lik rett til utdanning høres fint ut. Men for ungdom i dag så er dessverre det ikke noe selvfølge.
Kampen om studieplasser er knall-hard. Og når vi vet hvordan arbeidsmarkedet er - da er det helt vanvittig å lukke studier.

Arbeiderpartiet har ikke lov til å sitte å se på at tusenvis av ungdom stenges ute.

Det har aldri vært så dyrt å ta utdanning som i dag. Og når du i tillegg vet at det tar over 3 måneder å behandle søknad om lån og stipend - da kan du bli deppa, altså.
Ungdom må faktisk slutte på skolen fordi de ikke får lånene før i Oktober/November. Det går ikke an.
Og ho Gro - ho lovte på AUF sitt Landsmøte at renta på studielån skulle gå ned med 1 prosent. Og det er veldig bra, men det er ikke nok. Det er på langt nær nok, kjære venner.

Jeg er sjøl student - og avhengig av Statens Lånekasse.
I stipend får jeg litt i overkant av 6000 kroner i året;
- Til husleie, bøker og hjemreise, og bare hjemreisen alene koster 2300 tur/retur.

Hvis vi mener noe med likhetstankene våre, så må vi gjøre noe. Det må innføres stipend for elever og studenter som dekker alle faktiske bo- og reiseutgifter.

Det må innføres en ordning med gjeldsavskrivning fra Videregående skole, for borteboende elever som tar høyere utdanning.
Aldersgrensa for behovsprøving mot foreldreinntekt settes ned til 18 år.
Kjære Gro, litt og starte med. Nå har vi regjeringa og vi har mulighetene. Benytt sjansen !
Takk for meg.

Behandling av innkomne forslag.
Dirigenten satte strek og refererte innkomne forslag for Landsmøtet.

Forslag fra repr.nr. 239 Arnt Zimmermann, Nordland.
Det er et forslag som gjelder planleggingsmidler - alternative statsbudsjettet der Gjenden foreslår at forslaget oversendes redaksjonkomiteen.
Vedtak: Enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Forslag fra repr.nr.195, Ingunn Norderval , Møre og Romsdal.
Arbeiderpartiets styre vil legge opp til en bred kriminalpolitisk debatt, før neste landsmøte.

Vedtak: Oversendes sentralstyret.

Forslag fra repr.nr. 024 Øystein Moen, Akershus.
Som har levert inn to temmelig lange maskinskrevne ark her. Det fører for langt og lese de. Det ene går på sikkerhetspolitikk og det andre går på forholdene Norden - en del av Europa.

Vedtak: Begge sakene oversendes redaksjonskomiteen for politiske saker.

Forslag fra repr.nr. 214 Geirmund Undsgård, Sør-Trøndelag.
Arbeiderpartiet vil benytte fleksibel avgift for bruk av veiprising.
Vedtak: Oversendes redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Forslag fra repr.nr. 079 Ingrid Kalstad, Oppland.
Mitt forslag oversendes redaksjonskomiteen for organisatoriske og politiske saker. Det gjelder offentlige oppgaver, samfunnsviktige sådan.
Vedtak: Oversendes redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

For sent innkomne forslag fra Eli Anne Hole, Møre og Romsdal:
Forslag 10 i heftet for sent innkomne forslag. Dette kommer vi tilbake til det under dagsordens punkt 6.

Forslag fra Drammen Arbeiderparti ved repr.nr. 096 Rune Bugge Persson. Plass til barna.
Ja, det påpekes en rekke forhold om barnehagedekning etc.
Vedtatt: Oversendt redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Forslag fra repr.nr. 144 Reinert Botten, Vest-Agder. Utbygging og styrking av sørlandsbanen. Kollektive transportmidler.
Vedtak: Oversendt redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Forslag fra Kvinnesekretariatet v/Åshild Hauan.
Utnevning av en lavlønnskommisjon.
Vedtak: Oversendes redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Dirigenten foreslo strek i debatten med de inntegnede talere.

Vedtak: Forslaget om strek ble enstemmig vedtatt.

Debatten fortsatte med:

15) Repr.nr. 159, August Rathke, Hordaland.

Arbeiderbevegelsen er en internasjonal bevegelse.
Den har aldri vært noen nasjonal sosialisme. Det å synge Internasjonalen hver 1. mai er å føle samholdet med menneskene i alle land, og i første rekke med de som lider nød, er undertrykt og har ingen rettigheter. Denne internasjonalismen er også troen på egne krefter. Bare vi kan samle oss, gjøre felles sak, få en organisasjon og få makt, så er det vanlige kvinner og menn som skal forme og styre samfunnet. I fortvilelse ropte de undertrykte på vold for å styrte det gamle. Noen må dessverre ennå gjøre det. Men vi er i den lykkelige situasjon at vi gjennom frihet og folkestyre, har skapt grunnlaget for å utvikle samfunnslivet mellom menneskene i vårt land til et samfunn hvor alle har det godt. Så enkelt kan det ikke sies.
Dette landsmøtet er spesielt. Vi har hentet fram ideene våre. Vi har hørt en partileder og statsminister som har vært meget sterkt engasjert for å fremheve vårt ideologiske grunnlag.
Vi er ikke bare opptatt av hverdagens politiske krav, vi vil spenne en ideologisk himmel over arbeidet vårt.
Og der ligger en konkret, dagsaktuell utfordring utenfor våre grenser: Et nytt Europa.
Hva har vi opplevet det siste året? Et Øst-Europa som kaster diktaturet og søker en ny politikk. Det må være en naturlig vei for disse folk å velge en sosialdemokratisk framtid.
Vi har fått et nytt samlet Tyskland. Der er et sterkt sosialdemokratisk parti i et nytt, fritt og demokratisk Tyskland. Det første skritt er et nært økonomisk og politisk samarbeid mellom de to økonomiske fellesskap i Europa. Men la oss gå videre, våge å se i internasjonalismens ånd.
Ett Europa, **en** verden og **en** menneskehet formet og styrt av den demokratiske sosialismens ideer.

16) Repr.nr. 209, Inga Moan, Sør-Trøndelag.

Kjære Landsmøte, partifeller !
Arbeiderpartiet har tradisjon i å ta vare på hverandre. Og det viser vel også de punktene som vi har som hovedpunkter og hoved-mål for tida framover.
Våre folk rundt om i de forskjellige kommunene får fra nyttår en ny og krevende oppgave. Jeg tenker her på den såkalte HVPU-reformen. En reform som har som mål, at hver enkelt bruker skal få et minst like godt tilbud framover som de har nå. Men for at kommunene skal klare å oppfylle de her målene er det viktig, og helt nødvendig, at de får tilført midler slik at de har mulighet. Og slik at hverdagen kan bli det den enkelte har behov for.
Men her viser det seg, dessverre, at det er et stort gap.

Nå er jeg glad for at vi har fått en ny regjering, som i sitt budsjett-forslag er villig til å bevilge mer penger til kommunene for at de skal gjennomføre denne reformen.
Men det er også viktig, å være klar over at fordelingsramma slår skjevt ut i de forskjellige kommunene. Jeg tenker spesielt på den skjønnsmessige fordelinga. Ferdighetene som denne gruppa besitter, er som oftest opptrent gjennom møysommelig tid. Bygd opp i gjennom årevis og langvarig trening. Men det er et skjørt byggverk. Som lett kan ramle sammen. Og derfor er det viktig at de fortsatt for den treninga og det sosiale samværet som de har behov for.

Og her er det vi partifeller, må være villige til å følge opp, slik at intensjonene i HVPU-reformen blir den de er satt til.
Takk!

17) Repr.nr. 144, Reinert Botten, Vest-Agder.

Dirigent - kamerater !
Jeg vil begynne med noe av det som kom fram i forbindelse med at vi fikk ny regjering. Det var det at vi ønsket å satse lite granne mer på kollektivtrafikken. Vi skulle ha en økt satsing på dette.
Der nede hvor jeg kommer i fra, der har vi en bane som går fra Oslo til Stavanger. Som veldig mange av fylkene føler er viktig for dem. Både på person og spesielt på gods-siden. Sånn som det er i dag, jeg bor sjøl rett ved siden av E-18 som er hovedåra, så kan jeg bortimot fortelle om 100 trailere som kjører rett forbi mitt hus. En del av disse, kamerater, ønsker vi gjerne skal få lov å komme over på bane.
Hvilken bane er det da NSB tilbyr dere? NSB tilbyr dere en bane som, på visse strekninger, har en fart på maksimum 20 km for gods. Det er da veldig få transportører som vil bruke.
En ser på å få flere av disse over på bane. Det vil gi mye større miljømessige resultater. Vi vil få en drastisk reduksjon i utslipp av CO2. Vi vil få en økt sysselsetingseffekt tror jeg, og kanskje også greie å få redusert noe som også plager, - denne fryktelige støyen.

En ting som er lite granne interessant i forbindelse med Sørlands-banen, det er det at en driver i dag og snakker om forbindelser til Europa. Kontakt med Europa. Vi har i dag allerede en bane - en terminal - som er tilknyttet og har forbindelse med Europa. Nemlig Kristiansand stasjon.

Bare helt til slutt, sånn at det ikke oppstår noen misforståelser. Det forslaget som jeg fremma tidligere, som da ble referert i fra dirigenten sitt bord, på at vi skal få en økt satsing på Sørlands-banen, er et forslag som da er fremma på vegne av Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland Arbeiderparti.
Takk!

18) Repr.nr. 096, Rune Bugge Persson, Buskerud.

Drammen Arbeiderparti er meget tilfreds med at vi har fått en egen statsråd for barnesaker. Fordi barn blir ofte den tapende part i offentlige budsjetter.
Det er bare 32,3 prosent av barna som har en egen barnehageplass i dag, og Norge har en av de laveste svangerskapspermisjoner i Norden. Vi er glade for de signaler som er kommet om at man ønsker å åpne for svangerskaps-permisjon i 52 uker, men denne retten må også gjelde far, uavhengig av mors yrkesliv.
Barn og småbarnsforeldre må prioriteres i årene fremover, fordi vi blant småbarnsforeldrene finner noen av de gruppene som har størst økonomiske vanskeligheter i Norge i dag.
Deres vanskelige situasjon skyldes ofte en skjev fordeling av inntekter og utgifter i livsløpet.
Derfor må det arbeides for en utjevning av levekårene generasjonene imellom. Hovedvekten bør legges på å bygge ut omsorg og utdanningstilbud for barn, framfor å øke den generelle kontantoverføringen til barnefamiliene.
Kommunene må ha utbyggingsplikt av barnehager og staten må sørge for tilstrekkelige overføringer til kommunene til formålet. Det vil si at statens andeler av utgiftene i forbindelse med barnehageutbygging og drift må økes.
Det haster med å øke antallet barnehageplasser, og nye driftsformer kan få fortgang i utbyggingen. Fordelings-sammenslutninger, organisasjoner, boligkooperasjoner og bedrifter er aktuelle samarbeidspartnere for det offentlige i nye barnehagemodeller.
Antallet førskolelærere må økes sterkt. Det må gis mulighet til fagopplæring i barnehagene, og denne opplæringen må komme inn under lov om fagopplæring.
Drammen Arbeiderparti har på disse punktene fremmet et forslag her i dag og vi ønsker endringer også på en del av Barnehagelovens punkter.
Takk !

19) Repr.nr. 067, Tanja Sveen, Hedmark.

Eksklusivt medlem i en ekstremistisk rikmannsklubb. Ja, kjære venner - det er faktisk Norge jeg snakker om. For hvis vi er i stand til å løfte vårt blikk utover våre egne landegrenser, men også utover var egen verdensdel, så ser vi at det som er virkelighet for folk i denne verden - jo det er daglig fattigdom og det er daglig sult og det er daglig nød.

Vi her hjemme er ekstremt rike, vi har det ekstremt fredelig og vi har ekstremt like livsvilkår. Vi har, her i Norge, langt på vei lykkes; sosialdemokratisk politikk. Vi har stor grad av likhet og folk har det bra. Men hvis vi ser litt på hvorfor vi har lykkes i vår politikk, så kan vi raskt konstatere at det at vi er med på å undertrykke og utbytte den tredje verden, faktisk er en viktig grunn til at vi har det så bra som vi har det i Norge.

Likeverd og frihet - to av våre mest grunnleggende idealer - hersker ikke på verdensmarkedet. Der er det ufrihet og utbytting som hersker.
Norge er en del av et verdensøkonomisk system som hver eneste dag tar livet av 40.000 barn og det er det verdt å ta en ettertanke på.
Vi må nå erkjenne at Norge er med på dette her. Og det haster. Det haster fordi vi pustes i nakken av en miljøtrussel som er i ferd med å true hele vårt livsgrunnlag. Det haster fordi den tredje verden og Øst-Europa nå stiller krav til oss om å få lov til å ta del i vår velstand og vår overflod.
Hvis vi ønsker å redde miljøet og skape en rettferdighet som ikke kjenner landegrenser, så er svaret ganske enkelt. Det vi trenger er en radikal omfordeling av verdens goder. Og jeg tror at det å gå denne veien ikke betyr at Norge skal tilbake til steinaldersamfunnet. Tvert imot. Det det betyr, er at vi har en sjanse til å gå bort fra konkurransesamfunnets jag og mas og stress etter ting, ting og ting. Til et samfunn hvor omsorg, hvor omtanke og hvor tid for hverandre kan settes i sentrum. Det haster og vi må starte nå! Dette landsmøtet som er dette året, må ta valgene. Vi må ha ny økonomisk politikk basert på omfordeling. La oss slippe at våre etterkommere en dag sier; "De viste hva de gjorde. Derfor kan vi ikke tilgi".

20) Geir Axelsen, AUF.

Jeg har tenkt å snakke litt om miljøpolitikk. Og i den forbindelse så synes jeg Aftenpostens tegner hadde et glitrende forslag til et strakstiltak her om dagen. Og det var at hvis ikke han Erik Solheim i SV snart jekker seg ned, så får vår nye miljøvernminister, Thorbjørn, bruke ham som propp for å tette hølet i Ozon-laget.
Når det gjelder Arbeiderpartiets miljøvernpolitikk så tror jeg nok at den sikkert er bedre enn den forrige regjerings. Men likevel så tror jeg vi skal erkjenne at også vi har for lav troverdighet på det feltet her.

I forrige valgkamp så skrøt alle partier av at det ene partiet var bedre enn det andre når det gjaldt å komme med radikale miljøkrav. I den kampen så mener jeg at Arbeiderpartiet faktisk falt litt igjennom.
Mange velgere, og ikke minst ungdom, hadde problemer med å se at vi mente alvor med alle våre nasjonale miljøkrav. Når de samtidig så at våre folk lokalt, i enkelte kommuner og fylker, var med på å legge ned bussruter eller bygge nye motorveier. Det hjelper fint lite. F.eks. forrige landsmøte i Arbeiderpartiet vedtok etter min mening - gode krav om å satse på kollektivtrafikken - hvis vi i fylkene er med på å stemme for takstøkinger. Jeg mener at vår miljøpolitikk den kommer ikke til å få troverdighet før vi tør og ta noen tøffe valg. Vi kan f.eks. ikke si "Ja til miljø" uten samtidig å si litt mer om hva vi er villig til å gi avkall på.
I energipolitikken så må vi snart begynne å ta konsekvensen av at vi internasjonalt krever lavere energiforbruk. Det nytter f.eks. ikke å beklage seg over at klimaforandringene er der og samtidig si "Ja" til utslipp på CO2 gjennom å bygget et gasskraftverk i Midt-Norge.
AUF, har på dette landsmøtet her lagt fram en uttalelse hvor vi vil be dere om å si "Nei" til ilandføring av gass og bygging av et sånt gasskraftverk.
Vi har mange gode grunner til det.
For det første så har Norge allerede et stort overskudd på elektrisk kraft. Et gasskraftverk vil bare øke dette overskuddet med de følger det vil få for enda mer sløsing av kraft, press mot lavere priser og mindre energiøkonomisering. Dessuten, et sånt prosjekt er sannsynligvis økonomisk ulønnsomt. Hvertfall hvis vi skal legge på en sånn CO2-avgift, så blir det sannsynligvis helt sikkert ulønnsomt.
Et gasskraftverk vil heller ikke utnytte energien i gassen godt nok. Bare halvparten av energien kommer til sin nytte. Da er det bedre å selge den gassen, gjennom rør, til kontinentet hvor man kan bruke ressursen direkte. Vi snakker altså om et prosjekt som både sprenger våre rammer for CO2-utslipp og som er økonomisk ulønnsomt. Jeg mener vi kan si Nei til et slikt prosjekt på dette landsmøtet. Vi trenger ikke flere utredninger til dette punktet.
De borgerlige partienes forsøk på miljøpolitisk snu-operasjon, det endte i et stabilt sideleie. I AUF så håper vi at et klart nei til gasskraftverk på dette landsmøtet, skal vise at vi ihvertfall mener alvor, når nå vi sier at miljøpausen er over.
Takk for meg !

21) John Stene, Fellesforbundet.

Kjære Landsmøte !
Jeg tror man lett skal kunne konstatere at spennvidden i miljødebatten kommer til å være den riktige, også i dette partiet i fremtiden. Jeg tror ikke at vi skaper noe varmere samfunn ved å eksportere en del av naturressursene våre til Europa, for så å la dem gå til fyring eller matkoking eller energiforsyningen der nede. Jeg tror CO2-utslippene dessverre kommer til å ha samme effekt i forhold til Europa som de har hvis vi skulle gjøre dem her.

Det jeg hadde lyst til å knytte noen få ord om, det er at jeg må si jeg var glad når partiets leder tok utgangspunkt i det varmere samfunn. For gudene skal vite at norske sosialdemokrater og sosialdemokrater i Europa i aller høyeste grad trenger å virkeliggjøre det varmere samfunn. For det er ikke det varmere samfunn som har fått lov til å vokse fram i den senere tid. 140-150-tusen arbeidsløse mennesker er ikke tegn på et samfunn som er varmt og som har omtanke for oss alle. Det er tvert imot, dere, det kalde samfunnet.
Hvem er det av oss som ser og legger merke til alle de arbeidsløse. De gamle de unge. Føler vi noe daglig på kroppen i forhold til at vi for noen måneder siden konstaterte 30.000 unge mennesker uten tilbud i arbeidsliv eller skole.
Er det som i det store verdensbildet, at når vi får glimtet på skjermen, så føler vi noe inn i her, og så reiser vi oss og går. Og så har vi skapt den nødvendige distansen til å leve med.
140.000 arbeidsløse - store deler ungdom - vår fremtid. Vi har ikke råd til skole eller utdanning eller arbeidsplasser for dem. Det er en smal ungdomskull som skal inn.
Helt kort! EØS-løpet var lagt der for at vi skulle ha et alternativ til medlemsskap. La oss kjøre den linja, og så tar vi debatten om et eventuelt medlemsskap senere.

22) <u>Åshild Hauan,</u> Kvinnesektretariatet.

Dirigent - Partifeller !
Det er ikke bare et år siden Berlinmuren falt. Det er ikke bare Yngvar Carlson som har gebursdag i dag. I dag har også Irland fått den første kvinnelig presidenten.
For kvinnebevegelsen er barns oppvekstvilkår - den saka som vi har prioritert øverst. I vårt program," Slit det med helsa", som ble vedtatt på landskvinnekonferansen i vår, fant vi fort ut at hvis vi skulle gjøre noe med vår egen helse - så var vi nødt til å begynne med barna først. Vårt utgangspunkt var at <u>barn er verd sin vekt i gull</u>, og at vi ikke kan sitte stille å se på at mange barn, også i Norge, lider - og de lider hver dag.
Vi er glad for at partiet på alle plan har prioritert arbeid, miljø og barn og unge - og at det har vært fulgt opp i det alternative budsjettet.
Vi går imot kontantstøtte - vi går mot en sterk øking i barnetrygd - barn trenger ikke penger - det de trenger det er et godt oppvekstmiljø og kjærlighet. Forebyggende barnevern og barnehageplasser prioriteres. Og her, gutta, har vi ingen ting å forhandle om. Vi må få mellompartiene med oss, og jeg tenker her spesielt på Senterpartiet, på et opplegg der hvor vi ikke kan privatisere de problemene som vi har.
Det er vår oppgave å gi de 20.000 "mappe-barna" i dag hjelp, og de trenger det nå.
Kvinnebevegelsen har satt lavtlønnsproblematikken på den politiske dagsorden. De tverrpolitiske kvinneorganisasjonene har bedt forhenværende statsråd Clement om å opprette en lavlønnskommisjon for å se på bl.a. lavtlønnsproblematikken.
Se på lik lønn for likt arbeid av lik verdi - men selvsagt så fikk vi avslag.

Jeg har tatt opp forslaget i dag, og regner med en positiv holdning fra regjeringa og fra deg, Tove. Du har vært en støttespiller for oss før, og vi er sikker på at du også vil være det fremover.
Det er et problem at mange - ja, svært mange - har en lønn som de i dag ikke kan leve av, til tross for at de står på full dag, og ikke minst har et hardt både fysisk og krevende og belastende arbeid. I den senere tid har vi stadig hørt at spesielt kvinner trekker seg fra politisk arbeid. I første rekke så ser vi det nå på kommuneplan. Det er et problem som bare ikke Arbeiderpartiet har, men alle partier - bortsett fra Fremskrittspartiet - som ikke har kvinner i det hele tatt, nesten. Og det her er et så stort og alvorlig at det er ikke et problem bare for kvinnebevegelsen og for kvinne-organisasjoner. Det er også et problem for hele partiet.
Og vi må ta i bruk andre virkemidler enn kvotering. Likestillingspolitikken må sees i et nytt lys - vi må forme tilbudene og mulighetene sånn at unge foreldre, foreldre med unger, kan delta også i samfunnslivet og i politikken forøvrig. Bare sånn kan vi få et bedre, rikere og varmere samfunn.
Og til slutt, dirigent. Også Norge trenger en regjering som kan styre og treffe beslutninger. Også vi trenger en regjering som kan regjere. Det har vi fått nå. Og da er det opp til oss - alle sammen - og sørge for at denne regjeringa sitter trygt og at den sitter lenge. Og den oppgaven skal vi påta oss.
Takk !

23) <u>Ole Kristian Lundereng,</u> Landsstyret.

Partivenner !
Det er flere som i løpet av denne debatten har pekt hvor riktig vi har satset når vi har trukket ut de tre hovedsatsningsområdene som vi har gjort. Det vil jeg også peke på, men samtidig så vil jeg peke på at de største problemene når det gjelder dette med miljø, sysselsetting, og barn og ungdom. De største utfordringene på de områdene finner vi i storbyene. Det viser all statistikk, all forskning bl.a. fra institutt for by- og regionforskning, som legger frem god dokumentasjon på at de største problemene på disse områdene finner vi særlig i de fire største by-regionene.
Storbyene har høyere arbeidsledighet enn landsgjennomsnittet. Storbyene har lavere aktivitet innenfor undervisning og skole enn landsgjennomsnittet. Det har vært en eksplosiv økning i sosialbudsjettet i de fire største by-regionene. Langt høyere enn landsgjennomsnittet og ungdomsproblemene vet vi er eksplosive også i by-regionene. Spesielt i by-regionene. Kriminaliteten øker og det er på mange måter, i de store byene, sosial nød.
Faktisk så har vi utenfor vår egen stuedør sosial nød som mange av oss bare kanskje tror ikke eksisterer i vårt land. Men faktisk så er det sånn at det eksisterer. Vi ser sosial nød i fra andre land, men faktisk er det sånn at vi også i vårt eget land har sosial nød og stor problemer spesielt blant barn og ungdom.

Og det er i hovedsak by-regionene som er spesielt utsatt for akkurat disse problemene.
Grunnen er at vi har mangla, og vi mangler, en skikkelig by-politikk i landet vårt. Den forrige regjeringen la fram en storby-melding som er ufullstendig. Den er dårlig. Den beskriver situasjonen, men peker ikke noe framover på hvilke løsninger vi skal legge til grunn. Ikke noen visjoner om hva vi vil med byene våre i dette landet.
I grove trekk så kan en si at Stortingsmelding 11 stort sett er en beskrivelse om hva som er gjort og hvordan situasjonen er, og verken mer eller mindre. Og det til tross for at byene spiller en helt vesentlig rolle og representerer den dominerende delen av all eksport og import til landet, skipstrafikk, lufttrafikk. Det er knutepunkt for all kommunikasjon, høyere utdanning og forskning.
De har tunge kulturinstitusjoner ute i de store by-regionene, og ikke minst, og det er kanskje det viktigste - så foregår den største verdiskapningen i by-regionene. Og det er en forutsetning at den verdiskapningen blir tatt vare på. Ikke minst for å sørge for en skikkelig fordelingspolitikk.
Derfor så skal vi finne en løsning på de store hovedsatsnings-områdene våre, også i by-regionene. Så vi er nødt til å få en by-politikk. Og det får være en oppfordring til den nye regjeringen å sørge for, men vi skal gjøre det i fellesskap. Vi trenger en skikkelig by-politikk i landet vårt.

24) Repr.nr. 110 Dag Terje Andersen, Vestfold.

Dirigent - Partifeller !
Dette Landsmøtet har hit til, og kommer sannsynligvis til å bli prega av at vi har fått en regjering. Nok en gang så har vi altså sett at ei borgerlig koallisjonsregjering har overlevd i kort tid og denne gangen så var det altså EØS-forhandlingene som var påskudd for at dem gikk til skilsmisse.
Og jeg må si i utgangspunktet så følte jeg, og sikkert mange med meg, at det er med blandede følelser at våre folk må overta regjeringa som Gunnar Berge sa, når det er borgerlig flertall i Stortinget.
På den ene siden så gir jo det oss politisk innflytelse på de mange ting som regjeringa skal gjøre, og det er jo positivt. Men på den andre siden så har vi jo altså et borgerlig Storting som kan sette mye kjepper i hjula for den politikken som vi vil føre, og helheten i politikken vår.
På mange måter så kan vi kanskje føle det sånn som at vi har fått politisk ansvar, men ikke fullt ut politisk myndighet. Den situasjonen i Stortinget er jo som den her og det som i hvert fall er helt sikkert er at til og med borgerlige velgere, rundt om i landet, er enige om at ei Arbeiderparti-regjering er det klart beste for landet. Og jeg håper også at det kan bli bra for Arbeiderpartiet i framtiden og leve med regjerings-ansvaret.
For gallupen, den ser jo bra ut i dag. Men jeg må jo si at jeg har stusset en lang tid på hvorfor folk ikke tidligere har reagert på den "Ego-trippen" som 80-åra var politisk.

Jeg håper virkelig at dagens gallup, i hvert fall for en stor del, ikke bare er et resultat av en elendig borgerlig regjerings-alternativ, men at det også er et oppgjør med de holdningene som Harald Synnes, så treffende, har karakterisert som et kaldere samfunn. For hvis det også er en tilslutning til våre holdninger og ikke bare en tilslutning til at vi er best til å regjere landet, i den situasjon vi er nå, ja så ser jeg framtiden lyst i møte. Hele partiet vårt har vært med på de tre viktigste politiske satsingsområdene for den kommende perioden. Og det er nettopp et uttrykk for et varmere samfunn at sysselsetting, miljø, og barn og unge er de temaene det har blitt pekt på. Med de punktene, de sju punktene som Gro la fram og diskuterte med sentrums-partiene og SV før regjeringa ble dannet, ved ei fast og sterk oppfølging av det - noe som jeg har tro på - ja så har jeg virkelig tro på at vi kan se også forskjell i politikk når vi har fått regjering. Det er ei forutsetning for at vi skal beholde oppslutningen. Og det har jeg tillit til at det kommer til å skje. Takk !

25) Repr.nr. 191, Eli Anne Hole, Møre og Romsdal.

Kjære venner!
Vi skriver i dag november 1990, og da jeg dro hjemmefra sto rosebuskene i full blomst. Og rosene de var like friske som disse. De rosene er for meg en påminnelse om at klima-endringene har ført til store forandringer allerede. Og at tiden vi er inne i nå er tiden for handling og ikke for prat. Sammen med USA og Canada har Norge et av verdens høyeste CO2-utslipp pr. hode. Og det er langt over verdensgjennomsnittet.

Vår sivilisasjon er helt avhengig av å finne en alternativ energikilde dersom vi skal skape et bærekraftig samfunn.
Den til nå manglende vilje i vår bevegelse, og i samfunnet ellers, til å redusere vårt energiforbruk, er en stor trussel mot den drømmen vi har om framtiden. Det skal være et hovedmål å få redusert energiforbruket slik at u-landene får økt sitt. Det er nettopp derfor vi må gå imot utbyggingen av et gasskraftverk. Og vårt Nei har to sider.
På den ene siden er det å gi naturen en sjanse. Og på den andre siden er det å gi u-landene en sjanse til å bedre sine levekår. Norge og da spesielt Gro har satt miljø på dagsorden internasjonalt. Og ved å gå imot bygging av et gass-kraftverk vil vi fortsatt være pådriver i internasjonal miljø-politikk. Vi har allerede forpliktet oss til å stabilisere vårt CO2-utslipp på 1989-nivå innen år 2000. Og når vi vet at utslippa fra et gasskraftverk ligg i størrelsesorden utslippa fra hundre tusen biler i løpet av et år, da vil jeg spørre dette landsmøtet, hvordan skal vi da klare å oppnå våre mål?
Si nei til gasskraftverk nå, slik at vi viser at vi virkelig mener noe når det gjelder reduksjon av CO2-utslippene. Det er et steg på veien mot et bærekraftig samfunn.
Og til slutt - så vil jeg gi disse rosene til Thorbjørn Berntsen som en påminnelse om klimaendringene, og som takk for ditt klare nei til gasskraftverk.

Men det skal også være en påminnelse om at du har oss i AUF som vaktbikkje. Men samtidig skal du vite at vi er dine miljøpolitiske støttespillere.
Takk !

Landsmøtet tok 10 min. pause.

Møtet ble satt igjen kl. 17.00, med Turid Innstrand som dirigent.

26) Repr.nr. 017, Frank Beitmann, Østfold.

Ja, kjære Landsmøte !
Jeg skal begynne å snakke om Spydeberg i Norge. Jeg kommer fra Spydeberg i Østfold som har Stabbur-bedriften, som nå til jul blir da lagt ned, og der er det tohundre arbeidsplasser går tapt. Det er en forandring for Spydeberg-samfunnet. I dag da jeg drog på landsmøte, så så jeg i avisen at Viking/Askim sto i fare for å skulle legges ned.
Nå var det ikke lenger et norsk konsern som skulle legge ned, nå var det et sånt utenlandsk konsern. Som han Torbjørn Berntsen sa på Østfold Arbeiderpartis landsmøte: "Han skal gjerne ha tak i slipset på dem". Og jeg regnet jo, den gang jeg vokste opp, så regna jeg jo Askim som Norges fjerde største by. Det var jo Oslo, Bergen, Trondheim og så var det Viking/Askim. Vi gikk jo alle med sånne gummistøvler.
Det er et samfunn i forandring og jeg merker dette spesielt . Det er noen som har prøvd - Norge i Europa - det er noen som prøvde å få Norge inn i Europa som vi alle, eller som de fleste nordmenn motsatte seg. Jeg tenker på 40/45. Og faren min synes det også var noe forferdelig. Og han fant da løsningen.
Han var tysk soldat, men han trodde på at da han drog tilbake så drog han tilbake til Øst-Berlin og trodde da på dette som kommunismen sa:" Aldri mer krig i Europa".

Jeg bare holder det lite grann her - jeg skal fortelle hvorfor jeg holder det her dette DDR-flagget og hvorfor. Han trodde dette skulle løse dette her - aldri mer krig i Europa. Han trodde på denne passeren og denne hammeren at arbeidere og akademikere skulle kjempe sammen om å lage et ideal-samfunn. Jeg har reist ned der. Han bor der enda - jeg har reist ned der til det siste og han har forklart meg hele tiden: Denne murens fortreffelighet på dette fantastiske paradis. Han var litt vemodig når jeg kom dit ned 3. oktober, tyske samlingen. Og så sa han, Frank - sa han, jeg har ikke kasta flagget - Ja, da vil jeg ha det, sa han som et minne. Så det var ikke løsningen.
Og jeg er veldig glad for det Gro sa i dette åpningsforedraget sitt at hun ikke vil la seg binde av noe som helst som er foretatt tidligere. Vi hadde valg. Vi hadde valget i -72. Jagland hadde et klart standpunkt da. Jeg hadde et klart standpunkt da. Så vidt jeg skjønner av det som blir sagt, sa Jagland nei.

Men slik som verden forandrer seg synes jeg det er veldig betryggende at man stikker fingrene i jorda og forholder seg til den virkeligheten som er.
Og jeg synes det er veldig fint, den måten som partiet har lagt opp denne debatten på, at vi får muligheter til og debattere dette. At vi nå på Landsmøtet kan få snakke om Norge i Europa. Jeg synes det også er kjempefint at vi har en partisekretær som har skrevet ei bok og jeg skjønte dette på dagsorden at dette ikke var helt populært, men jeg kan anbefale den boka.

27) Repr.nr. 039, Sigmund Børrud, Akershus.

Dirigent - Landsmøtet!
Gro Harlem Brundtland sa i sitt innledningsforedrag at post og televerket skal fortsatt beholdes som offentlige forvaltningsbedrifer. Ved å omorganisere samfunnsetatene til A/S forventes økonomisk forretning av innskutt kapital, og ikke at samfunnsoppgaver skal løses. Og dette er klart i strid med vårt partis ideologi.
Jeg er derfor meget fornøyd med at hun sa at den nye regjeringen hadde trukket tilbake stortingsmelding nr. 18 om posttjenestenes fremtidige rammevilkår. Hvor Syse-regjeringen forslo at Postsparebanken og Postgiro skulle omorganiseres til egne A/S. Det er likevel en ting som jeg ønsker å peke på, og det er forslaget som fortsatt ligger der, om å opprette en Statens konsernkonto fra og med budsjettåret 1991. Denne saken er en del av budsjett-behandlingen som nå pågår for fullt i departementene. Jeg har lyst til å presisere at jeg er veldig enig i behovet for å effektivisere Statens økonomiforvaltning og jeg ser veldig klart fordelene ved å få en statlig konsernkonto ordning. Men før det etableres en slik ordning, så må alle konsekvenser og alternativer klarlegges. Og før det bestemmes at det er Norges Bank som skal administrere ordningen, så må Postgiro få en fair sjanse til å konkurrere om et tilbud.

Fordi konsekvensene av forslaget - slik det ligger der i dag, er et inntektsbortfall på ca. 1 milliard kroner pr. år for Postverket. Postgiro får revet unna den viktigste inntektsgrunnlaget den har i dag og Postverket vil få store problemer med å opprettholde ønsket kvalitet på postservicen utover landsbygda.

Postgiro er et produkt av arbeiderbevegelsen. Det var en tidligere Arbeiderpartiregjering som etablerte Postgiro for å få til et effektivt betalingsformidlingssystem for offentlig kapital og for å få sikre effektive betalingsmåter mellom det offentlige og befolkningen i alle deler av landet.
Og det har Postgiro greid. Og du verden hvor dyktige dem har vært og hvor flott dem har greid det. Men dersom vi ikke tar oss tid til å se nærmere på forslaget, slik det foreligger i dag, så er faren til stede for at vi gjør noe vi seinere kommer til å angre på.
Jeg trekker følgende konklusjon:

1) Ikke foreta store endringer i den statlige betalingsordningen før alle konsekvenser er belyst.
2) Dersom det haster med å komme i gang med en statlig konsernkontoordning, foreslår jeg at denne som en prøveordning i sin helhet opprettes innenfor Postgiro, basert på normale valuteringsregler.
Jeg ber den nye regjeringen ta med seg dette signalet tilbake til regjeringen.
Takk!

28) Reiulf Steen, Sentralstyret.
Partifeller!
Det er mange som sier at vi lever i en historieløs tid. Noe er det i det. Vi gjør altfor lite for å bringe kunnskaper om vår historie, og det gjelder ikke minst arbeiderbevegelsens historie, over til nye generasjoner. Det verste ved å være historieløs det er at vi dermed fratar oss evnen til innsikt i vår samtid og til å trekke opp sikre linjer for framtidens utvikling.
De to enkeltpersoner som har størst ære for at Det norske Arbeiderparti ble dannet i 1887, og for at Det norske Arbeiderparti ble et demokratisk - et sosialistisk parti - det var Carl Jeppesen og Christian Holtermann Knudsen. Carl Jeppesen var sigarmaker fra Danmark. Og Christian Holtermann Knudsen han var heller ikke fra Norge, han var boktrykker fra Bergen.
Christian Holtermann Knudsen hadde før han kom tilbake, og startet den første fagforening i Norge, startet den avis som i dag er Arbeiderbladet, og sammen med Carl Jeppesen startet Det norske Arbeiderparti, reist rundt som håndverkersvenn i Europa. Og derfra hentet han med seg hjem de sosialistiske ideene.
Det er ikke uvesentlig at Det norske Arbeiderparti derfor også er en del av den europeiske arven. Og at vi tilhører det Europa som har en historie, preget av kriger, av imprealisme, av undertrykkelse og av totalitære ideer.
Men også et Europa som var vuggen for den demokratiske ide som gikk seirende, ikke bare over Øst-Europa, men også til Chile og til Sør-Afrika i det bemerkelsesverdige året 1989. Vårt forhold til Europa handler om noe mye mer og noe langt viktigere enn dagens EF. Om dagens EF så kan man hevde at det ikke er demokratisk. Nok makt er ikke tildelt den parlamentariske forsamling. Det er helt korrekt.
Men da er mitt spørsmål; "Bør ikke europeiske sosialdemokrater gjøre noe med det?" Og så blir det hevdet at EF er det uopplyste pengevelde. Og til det vil jeg svare: "Ja, det er veldig mye i det". Men jeg vil igjen spørre: "Skal så ikke europeiske sosialdemokrater, og vi er europeiske sosial-demokrater, også gjøre noe med det ?"
Og av og til spør jeg meg selv, med henblikk på historien, tenk om Carl Jeppesen og Christian Holtermann Knudsen før 1887 hadde sagt det at: "Norge det er så udemokratisk, det er så preget av klasseskiller, her er det så stor arbeidsledighet at vi vil ikke starte Det norske Arbeiderparti med sikte på å omdanne det til et sosialdemokratisk velferdssamfunn før vi har forhåndsgarantier for at det går i orden."

Det er den på mange måter når det gjelder å få en realitetsdebatt om det alvorlige spørsmål, som vi nå er stilt overfor, og det er om vi skal markere at vi tilhører den verdensdel som vi er en så viktig del, som vi bærer en så viktig del av arven fra.

29) Repr.nr. 216 Trond Giske, Sør-Trøndelag.

Han Åge Aleksandersen da han åpna her i dag, sang om sønnen sin, sju-åringen som ville vite. Han ville vite om dem som sultet - hvor er moren deres, og er vi på parti med dem. På samme måte så vil mine barnebarn om en 50 års tid spørre og ville vite. Kanskje må dem spørre om miljø-ødeleggelser og om hvem som hadde skylda for dem.
Siden 1950 så har vi hatt en vekst hvert 10-år som har tilsvart den veksten fra sivilisasjonens begynnelse og til 1950. Men samtidig så har vi tapt 1/5-del av matjorda. Vi har tapt 1/5-del av den tropiske regnskogen og økt CO2-innholdet i atmosfæren med 13 prosent. Hittil er bare dette her tall for oss. Akkurat som 40.000 barn som dør hver dag bare er tall. Selv om alle dem også har en mor og en far akkurat som Åge's sju-åring.
Men om ikke så lenge så kan disse tallene bli til en truende virkelighet også for oss. Selv om vi har kunnet fortrengt at 40.000 barn dør hver dag, fordi det ikke rammer oss, og derfor kan fortsette å snakke om industrivekst og energivekst som om ingen ting har skjedd. Så kan vi ikke fortrenge det når det blir våre barnebarn sin mulighet til å leve det blir snakk om.
"Ulikhet er verdens største miljøtrussel", sier Gro i rapporten sin. Men det er umulig å skape utjevning i verden ved å føre hele verden over på vår levestandard.

Tenk hvis alle indere skulle bruke like mye bil som oss. Tenk hvis kinesere skulle begynne å bruke do-papir. Det ville ha ført til en økologisk katastrofe. Det er totalt umulig å føre alle menneskene i verden opp på vårt forbruksnivå.
Vi må ned for å skape den utjevningen.
Likevel er vekst målet. En vekst som skal øke vårt forbruk av ressurser,skape mer forbruksvarer, skape mer kraft og mer forurensning. For borgerlige politikere og også for oss.
Vi skal skape et varmere samfunn er det noen som sier. Og jeg håper det da ikke er drivhus-effekten dem snakker om. Miljø-trusselen er formidabel.
Det nytter ikke med vekst for å løse disse problemene. Vi har ingen teknologi for å tette hullene i Ozon-laget. Hvis Golf-strømmen snur, på grunn av klimaendringer, så hjelper det ikke med lenser for å prøve å snu den på plass igjen. Og når ti-tusenvis av arter, plantearter, dyrearter dør ut, så hjelper det lite å sende en sjekk.
Og når tre hundre millioner mennesker kanskje blir jaga på flukt på grunn av at klimaendringene, har ødelagt livsgrunnlaget deres, så hjelper det ikke å sitte her hjemme med gasskraftverk eller metanolfabrikker eller hva vi vil bygge."Det er vi som må gjøre det her", sier du Gro. Ja, det er det. Hvis ikke det, hvem er det da som skal gjøre det?

Da må vi si klart hva vi mener. Vi må vise at vi tar virkelige konsekvenser. Det må du kunne si til dine barnebarn, Gro. Og når jeg om 50 år ser mine barnebarn i øynene, så må jeg kunne si at vi er det viktigste 10-året i menneskenes historie, satte økologi foran økonomi, og menneskelige verdier foran materiell velstand og var på parti med dem som kom etter oss.

30) Repr.nr. 257, Sylvi Enevold, Finnmark.

Partifeller!
I forbindelse med regjeringen Syse's sammenbrudd og Arbeiderpartiet's anvarsovertakelse, så var det ikke bare på Løvebakken og i regjeringsbygningene at regjeringsskiftet ble kommentert. Det foregikk et fantastisk engasjement og en diskusjon som jeg vil betegne som frydefull ute på de fleste arbeidsplassene og rundt om i de tusen hjem. Det har vært en fornøyelse å svare på journalistenes spørsmål de siste ukene. Journalister som for vel et år siden førte svært aggressiv til tider, dem oppleves nå som langt mer mottakelige liksom. Så lenge nå det varer. Og slik skal det nå også være. Som politikere så må også vi i minst like stor grad være mot-takelig og aggressiv dersom vi skal bygge opp igjen og trygge det samfunnet som vi ønsker for våre barn. Og partifeller, jeg følte meg faktisk herlig aggressiv da jeg fikk følgende spørsmål fra en journalist i Finnmark: "Tror du at vi vil få et annerledes samfunn med Gro enn med Syse?" Aldri og jeg som politiker fått et lettere spørsmål og aldri har det vært så lett å svare, slik som folket ønsker at vi som politikere skal svare, nemlig med ett ord - JA. Og faktisk så følte jeg at jeg ble trodd. Jeg vil ikke bruke verdifull tid her på å beskrive andres elendighet, men vi pusta letta ut da Kristin Clement's privatiserings-skuff ble tømt og forhåpentligvis fjernet for godt. De spøkelsene som kom opp fra dem skuffen, dem ga oss alt annet enn nattero.

Vi hilser Tove velkommen i full tillit til, at blant annet hennes bakgrunn i forrige Gro-regjering, gir hun de beste forutsetningen for å gjøre en god jobb. Da jeg hørte resultatene av meningsmålingen i morges, så kunne jeg konstatere at vi er på veg mot en oppslutning som snart kan måle seg med gode gamle Finnmarks forhold, sånn opp i mot 70 prosent tilslutning. I Finnmark har vi av grunner som vi alle i denne forsamlingen vet årsaken til, og som ikke skyldes at finnmarkinger ikke har vilje til å stå på og til å overleve, hatt en del rusk i motoren i siste årene. Men motoren er snart overhalt, og vi gir full gass og vi er på full fart mot en felles fremtid. En fremtid hvor solidaritet, hvor like muligheter og trygghet for bo-setningen, i alle deler av landet, står sentralt.

31) Repr.nr. 237 Arne Larsen, Nordland.

Dirigent - Partivenner!
Jeg skal på likhet med mange andre gi uttrykk for at mye godt kom fram i talen fra vår nyvalgte Statsminister.

Spesielt dette med den regjeringskonferansen i dag, inndragningen av de forslag i fra Syse om privatisering av post, tele, jernbane og statsbaner.
Det som jeg ikke oppfattet, som Statsministeren ga uttrykk for, det er et spørsmål som fremdeles henger i luften. Nemlig omdanning av Statkraft til et A/S. Et likeså forslag om de endra skatteregler av kraftverk fra i dag, som vi kjenner til, i prosentlikning til regnskapslikning. Dette vil få store økonomiske konsekvenser for mange kommuner. Jeg kan nevne eksempelvis ca. 170 av de norske kommuner og som eller er typisk utkantkommuner med ellers et svakt næringsgrunnlag. Jeg vil da be regjeringen stoppe dette arbeidet med forslaget om de tingene som er nevnt, og heller i samarbeid med de berørte parter, få med seg et bredt sammensatt utvalg for å få en skikkelig belysning på de store problemene dette vil medføre. Takk!

Dirigenten forslår taletid på 2 min. etter taler nr.39, som er Erik S. Winther.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Debatten fortsatte med:

32) Gro Balas, Kvinnesekretariatet.

Partivenner !
Er det noen som trenger vårt forsvar, så må det være barna. Det er derfor kvinnebevegelsen har lansert en nasjonal sikkerhetspolitikk for barn. Og heldigvis så er det vel registrert at barns- og unges oppvekstvilkår er blitt en hovedsak for partiet. Barn er ikke i stand til å ta vare på seg selv og nettopp derfor må de aller minst overlates til tilfeldighetene. Det skjer dessverre for ofte i dag. Barne venter fremdeles på velferdsstaten og de venter på far. "Kollektiv omsorgssvikt", sa Gro. Ja, hva betyr egentlig fravær av omsorg og voksne forbilder i barnas verden. Vi ser det i form av skremmende tall. Grenseløse barn og unge, mere uro i skolen, flere barnevernsbarn flere selvmord, mere vold og konflikter. Det er helt ubegripelig for oss, at noen lenger kan stå stille å iaktta dette uten å reagere. Alle er glad i barn. Alle ønsker barna en bedre barndom. Men allikevel så registrerer vi at forskjellene mellom barn øker. Jeg skal nevne et eksempel fra Oslo. Negative trekk her kan ofte være et forvarsel om hva som kan skje i resten av landet. Det er 11 barnevernsbarn pr. tusen barn på landsbasis. I Oslo ytre Vest finnes 6-7 barnevernsbarn på tusen, i Oslo indre Øst finner vi 50 barnevernsbarn pr. tusen barn. Det forteller ganske mye om hvordan klasseforskjellene mellom barn øker. Og da er ikke hovedspørsmålet bare hvordan vi skal reparere skadene og dempe angsten for disse ungene. Da må vi først og fremst bli enige om hvilke virkemidler som straks må settes i verk for å skape større trygghet, og mer rettferdige oppvekstvilkår for alle barn.

Arbeiderpartiet må ha en nasjonal handlingsplan som sikrer alle barn mellom 0 og 10/12 år, helhetlig omsorgs- og tilsynstilbud. Vi godtar ingen hestehandel om kontantstøtten som er til foreldrene. Denne handlingsplanen må sikre barn i nød øyeblikkelig hjelp, slik som andre får, når de ringer til legevakta. Det må være en selvfølgelig rett og ikke et spørsmål om årlige budsjetter.
Ett års svangerskapspermisjon, en disponibel tidskonto for de første leveårene og kommunene må pålegges plikt til å utarbeide planer for ulike barnetilsynsordninger for alle.
Heldagsskolen skal tilbys alle barn til en rimelig pris, skolemåltidet kan hindre konsentrasjonsvansker. Det er ille, men sant, noen av de tilsynelatende svake elevene er i virkeligheten faktisk sultne.
De rettigheter barn har, er oppsplittet, samlet i forskjellige lovverk. Vi må ta et helhetlig ansvar for barn.
Søren Kirkegaard sa; Jeg taler helst med børn, ti om dem tror man tro at de kan fornuftsvesener. Det er vårt ansvar at de blir det.

33) Repr.nr. 161, Tarjei Skirbekk, Hordaland

Europa-debatten i Arbeiderpartiet må nå komme i gang for alvor. Landets største parti er nå på defensiven i debatten om Norges tilknytning til Europa. En debatt vi burde lede an. Men nå skal partiet endelig sette organisasjonen sin i sving med Europa-spørsmålet, og det er jo bedre sent enn aldri. Men når vi nå skal begynne å forme vår fremtidige Europa-politikk, så er det viktig at vi ikke bare diskuterer for eller imot et eventuelt medlemskap i EF. Men også hvordan vi ønsker et fremtidig Europa og en samlet verden. Det er også viktig et vi ikke diskuterer Europa på Fremskrittspartiets, på Høyres, på Næringslivets og enkelte kraft sosialisters premisser. Men at vi diskuterer Europa ut i fra målet om å skape en bærekraftig verden med jevnere økonomisk fordeling av godene. Det er også viktig å slå fast at Europa ikke er et hovedmål, men et delmål, -mot en samlet og demokratisk verden. Det er også viktig for både arbeiderbevegelsen og samfunnet for øvrig, at dette landsmøtet blir startskuddet for en konstruktiv og god debatt. Og en debatt hvor flere enn Torbjørn Jagland får si sin mening om EF. For det er liten tvil om at frustrasjonen og usikkerheten i partirekkene nå for alvor sprer seg. Og det er liten tvil om at det er partiets egen skyld.

Fordi vi har fått beskjed om å diskutere EØS og kun det. Samtidig opplever vi det, at ledelsen, via bøker fra enkelte partisekretærer markedsfører sitt standpunkt. Noe som provoserer og legger lokk på en debatt som kunne ha fått et godt utfall, men som nå er fullstendig åpent. For folk de vet hva de har, men de vet ikke hva de får. Og når usikkerheten og mistenksomheten øker, så blir folk provosert til å hive seg på Nei-fløyen. Og dette er meget uheldig for den debatten Arbeiderpartiet nå skal igjennom. Og ledelsen bør nok revurdere sin egen rolle i Europa-spørsmålet.

For skal partiet komme gjennom Europa-debatten på en verdig måte, så må hele arbeiderbevegelsen ta del i debatten. Slik at vi står samlet overfor de virkelige utfordringene denne verden står overfor, nemlig miljøproblemer,fattigdom og overbefolkning.
Lykke til med debatten ! Takk for oppmerksomheten.

34) Repr.nr. 122, Henry Isnes, Telemark.

Partifeller!
Under åpningen så sa Gro, øke sysselsettingen, og det er bra. Derfor er skepsisen stor til regjeringen når de nå allikevel på tross av de borgerlige, vil skjære ned støtten til skipsbygningsindustrien. Allikevel i sitt alternative statsbudsjett går inn for å skjære ned med 110 millioner. Dette er for meg og de fagorganiserte meget skuffende. Fortsatt så skal verftene i Norge stille i en annen linje når det gjelder denne type støtte.
Arbeiderne rundt omkring på verftene er av den oppfatning at subsidiering og støtte til skipsbyningsindustrien er en uting. Men så lenge andre skipsbygningsnasjoner får statlig støtte, langt over det som gis i Norge, så blir skjevheten enda større når vi atter en gang kutter i denne støtten.
I Nederland så var det et prosjekt hvor det skulle bygges lektere, hvor anbudet til disse lekterne lå langt under stålprisen av det hva lekterne kosta. Og så kommer vår regjering og vil trekke støtten. Dette er ikke tillitvekkende overfor de fagorganiserte innen skipsindustrien. De hadde trodd, at når en Arbeiderparti-regjering overtok, så ville denne støtten ikke bli svekket - men frosset der den nå var. Derfor ser jeg med stor uro på forslaget om å redusere støtten til skipsverftene. Vi skal huske på at det er ikke mer enn 7 måneder siden det nesten ble regjeringskrise på samme spørsmål. Den gang var det snakk om en reduksjon på 126 millioner. Men den gang, etter meget sterke reaksjoner fra Arbeiderparti, SV og mellompartiene - så stemte Stortinget dette ned. Derfor ser jeg det som meget forstemmende at vårt parti, som sterkt gikk imot den gang nå selv fremmer forslag om reduksjon.
En ytterligere svekkelse av verftindustrien vil komme til å få store ringvirkninger også til andre mindre næringer. Og kamerater, i en tid med høy arbeidsledighet så er det høyst betenkelig å svekke en næring på denne måten. Jeg er av den oppfatning at en ytterligere reduksjon av støtten, først må skje parallelt med utviklingen i andre land, og til den nå sittende regjering; Arbeiderne ved skipsverftene stoler på, og setter sin lit til Gro og Arbeiderparti - La de ikke bli skuffet. Takk for meg !

35) Repr.nr. 219, Tove Lise Granli, Nord-Trøndelag.

Kjære Landsmøte.
Det er forståelig at Torbjørn Jagland og andre nyfrelste EF tilhengere kjører et intenst og taktisk løp for å få Norge inn i EF.

Jeg bruker ordet nyfrelst og det bevisst, fordi jeg ser det som svært dekkende for det som har skjedd med mange tidligere nei-folk.
I religiøse kretser så finner vi folk som i årevis har gått rundt å trodd at livet ender i graven.
Plutselig ser dem lyset - og et evig liv åpenbare seg.
Det åpner seg en ny dimensjon for dem.
På samme måte har vi i sosialdemokratiet folk som i årevis har gått rundt å tenkt innenfor en nasjonal ramme, og vært frustrert over at utfordringene har blitt stadig vanskeligere å løse.
Plutselig så ser dem lyset: Overnasjonalitet innen EF, og en ny dimensjon - den europeiske dimensjonen åpenbarer seg.
Vi skal derfor heve politikken på et europeisk plan for å gjenvinne den styringen som vi har tapt på det nasjonale plan.
Dette gir en slags Halleluja-følelse. Og EF iveren blant mange av dem som ser denne dimensjon, er som sagt, lett å forstå. Og jeg er faktisk enig. Jeg er enig i at vi alle sammen må heve perspektivene våre opp fra spørsmålene om de rene økonomiske følgende for Norge.
Gjør vi ikke det så får vi ingen meningsfylt debatt. Vi vil bare snakke forbi hverandre og vi vil spille på ulike baner.
Det er nå på tide at ulike visjonære syn og meninger brytes.
At ikke dem som er nyfrelste blir stående alene med sine ledende spørsmål og premisser. Innenfor perspektivet om at verden må forandres for at dagens og morgendagens mennesker skal kunne leve et verdig liv, må vi stille spørsmål.
Er et demokratisk EF mulig? Er det indre marked mulig? Eller er det den interessante debatten, Europa etter EF, som flere eksperter innenfor internasjonal politikk hevder. I tilfelle et demokratisk EF er mulig, og EF fortsetter som den sentrale drivkraften i Europa. Vil Norge best kunne påvirke EF som medlemmer? Eller vil vi ha større innflytelse ved å stå utenfor og tilrive oss den friheten til å føre en alternativ politikk? Og med det få innflytelse gjennom eksemplets makt.
Skal vi ta det for gitt at Norge for all framtid skal ha en lik økonomi som i dag. Vi vet at vi er en del av det økonomiske system som til daglig dreper 40.000 unger i den Tredje verden. Og river vekk livsgrunnlaget for fremtidige generasjoner. Vi vet også at heller ikke sosialdemokratiske organisasjoner har svar på hvordan denne økologiske og fattigdomskrisa skal løses.
Er det da klokt i et internasjonalt perspektiv å gi avkall på vårt unike bosettingsmønster, som kan lede oss inn i arbeidet med ny bærekraftig økonomi. En desentralisert økonomi. På samme måte som Gro sa at ideologi ikke måtte være et spesialfelt for utvalgte, må heller ikke visjonene bli det. La oss derfor få inn de visjonære alternativene i debatten.
Takk for oppmerksomheten.

36) Repr.nr. 092, Ingrid Ross Solberg, Buskerud.

Dirigenter - Kjære Landsmøtet!
Vi hadde en relativ god studiefinansiering her i Norge. I alle var den god nok til at ungdommer og også voksne ønsket å ta utdanning.

Og så kunne de finansiere den på en måte som var relativ brukbar å håndtere etterpå, da tiden kom at de skulle gjøre opp for seg. Og god nok til at det først og fremst ikke var økonomi som satte hindringer for de som ønsket en utdanning. Da renta eksploderte ble det annerledes. Og pr. i dag kan studiefinansierings ordningen neppe kalles god.
I dag er det slik at mange unge velger kortere utdanning enn de ellers ville gjort eller ønsket å gjøre, eller så jobber de ved siden av studiene med alt det medfører av lengre studietid og mindre krefter igjen til studiene. Simpelthen fordi de vet at de vil få kjempeproblemer med studiegjeld i 300.000 kroners klassen.
I tillegg til belastningen til den enkelte, blokkerer det i tillegg studieplasser lenger enn nødvendig, til fortrengsel for andre. Og dette er virkelig ganske dramatisk. Det har skjedd positive ting - for all mulig del - vår forrige regjering, jeg mener vår, fikk gjennomført noe. For eksempel det der med inntekstavhengig tilbakebetaling som var kjempe bra og også den diskriminerende behovsprøvingen av gifte, voksne studenter. Det var bra!
Så tok det positive utviklingen en pause så og si, inntil vårt partis alternative budsjett kom her forrige dagen. Det som der er planlagt er gledelig. Svært gledelig. 1 % rentesekning betyr mye, og det gjør de andre tiltakene også. Men er det nok? Er det nok i forhold til at studenter føler at de må arbeide ved siden av studier og dermed bruker unødvendig lengre tid? Er det nok i forhold til at de avslutter studier før de egentlig kunne ha ønsket og altså ikke skaffet seg kunnskaper vårt samfunn har sterkt behov for? For det er også et vesentlig moment i denne saka. Vi trenger større ekspertise på mange områder her i dette landet vårt. Og det må for all del ikke være den dårlige studiefinansieringen som snyter oss for denne ekspertisen. Vi kan ikke akseptere at det skal være studiefinansieringen som skal være det som får oss til å sakke akter i forhold til andre land. Longyearbyen Arbeiderparti, de har ett forslag om dette med bedre studiefinansiering, og jeg vil be om at Landsmøtet vedtar det, som det ligger. Selv om vi er i en positiv utvikling på dette området, så er det lenge til vi kan være fornøyde. Og det må vi huske på hele tiden. Takk!

37) Repr.nr. 227, Geir Knutson, Nordland.

Partifeller!
Det er ideologisk riktig og viktig at vi engasjerer oss i arbeidet for et sosialdemokratisk Europa.
I organisasjonsutviklinga i partiet så sier vi at det skal være partiet med de store ørene og den lille munnen.
I Europa debatten, og i all annen politisk diskusjon framover, så har vi virkelig sjansen nå til å vise dette gjennom å gi brei informasjon og lytte til de konklusjoner som blir trukket på grasrota, noe jeg syns det er lagt opp til.
At Europa-debatten ikke har kommet i gang skikkelig, det må vi også ute i organisasjonen ta ansvaret for. Vi må ta litt sjølkritikk på det. Fra sentralt hold er det jo lagt fram og invitert til at denne debatten skal starte opp.

Bl.a. med forberedelsene fram til dette Landsmøtet. Men som alle kjenner til her, så er medlemmer av kommunepartiene oftest nedtynga av arbeid, gjennom jobb, de har tross alt en familie å ta seg av og en mer og mer komplisert og utvida kommunalpolitikk som tar mye tid. I lokal-organisasjonen også er det viktig for oss at vi prioritere.
Jeg har uttalt meg noe om skepsisen og følelsen på grunnplanet av manglende informasjon. Den farten som Europa-toget nå ser ut til å gå med, fra mjølkerutefart til hurtigtogsfart, i løpet av kort tid, har også skapt endel skepsis. Men det beroliger meg å høre Gro's innlegg i dag, der hun nærmest forsikrer at tidsplanen for diskusjonen kan holdes.
Den bekymringen som finnes i vårt parti bunner seg naturligvis i at folk er bekymra for hverdagen sin i ei framtidig nærmere tilknytning av Norge til Europa. Jeg er sikker på at mange som er enige i det ideologiske, er skeptiske til den virkeligheten som vi skal forholde oss til. Derfor syns jeg at i flere deler av landet, så burde vi nå starte opp det arbeidet som Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen har satt igang. Nemlig en analyse av konsekvensene for den Nordlige landsdel av et eventuelt medlemskap i EF. Fordi dette er også en del av vår Europa-debatt.
Takk !

38) Repr.nr. 116, Hans Hjerpekjønn, Vestfold.

Dirigent - Landsmøtedeltakere!
I vår sendte Vestfold Arbeiderpartis årsmøte en henstilling til partiets ledelse. Når vi nå møter her som Vestfold-delegasjon er det med glede, selvsagt, at vi vet om at vi nå kan sende en henstilling ikke bare til et partis ledelse, men også til en regjering som kanskje kan handle utfra det vi ønsker oss her.
Vi går altså om igjen ut med en henstilling til dere, om å bringe Norge et vårt syn videre i miljødebatten. Vi ønsker for å oppnå det målet, ytterligere et redskap å basere den debatten på. Vi ønsker utarbeidet en helhetlig, nasjonal miljøplan. Etter det mønster som f.eks. Nederland gikk til valg på i januar i år. Vekten her må altså legges på helheten. Vi ser altså for oss at man skal dekke alle felt fra naturforvaltning, forurensningspolitikken, avfallsproblemene, C02 problemene, støy - hele fjela - tenker vi oss skal dekkes. Og vi ønsker altså utredet der hvilke virkemidler på den ene side og ikke minst på den annen side, hvilke offer, hvilke kostnader og inntekter selvsagt, vil vi kunne få ved å benytte disse virkemidlene. Med andre ord, hvilke krav vil dette sette til oss, ikke bare på statlig nivå og fylkes og kommunalt nivå, men også på bedriftsnivå og ikke minst som privatpersoner.
Skal vi altså nærme oss virkelig en bærekraftig utvikling,slik vi så ofte snakker om, så har vi ikke råd til denne en og en-sektordebatten. Vi mener at nå må vi skjele til en fornuftig helhet sammenhengende her.
Husker dere skrekk eksemplet? I hvertfall står det for meg som skrekk eksempel dette som skjedde borte i Skien i valgkamp i fjor.

En blanding av sånn" Lørdan" og valgsirkus og hva det var for noe, hvor det ble en slags auksjon hvor noen sa 0,2 og så sa noen andre 0,5 og så gikk tilslaget til 0,7 nede i hjørnet, liksom. Og hvor man altså etter mitt syn avsporer miljødebatten totalt. Dette skaper ikke forståelse for hva vi skal videre med, og hvilke utfordringer vi her står overfor. Akkurat på den samme måten vil jeg si at Syse-regjeringens forslag om bensinøkning, når det kom ut på den måten, uten å være satt inn i en sammenheng - det er det som bringer miljødebatten inn i miskreditt. Og det må vi ikke oppnå.
Altså, la det være klart. Vi mener at en slik plan som det vi her snakker om, ikke bare da skal være et intellektuelt klargjørende redskap for oss, vi håper også på sikt at det skal ha en handlingsoppdragende effekt for oss i hverdagen. Vi er altså redd for at med en oppstykket debatt, så vil vi kunne få en slags sånn skinn-enighet om holdninger uten en dypereliggende forståelse av hvilke handlingsomlegginger som må til i hverdagen vår. Hvis vi skal nå dette varme samfunnet som vi snakker om - denne visjonen vår - basert på omsorg, trygghet, livskvalitet, basere det igjen på en bærekraftig utvikling. - Se at vi kan se tvers igjennom dette skrekkbilde miljøtrusselen har stilt oss overfor, ja, da tror vi jo nettopp at våre løsninger basert på den rettferdigheten som står bak min rygg, det må være midlet. Vi har muligheter til å gi folk, etter vårt syn, en oppskrift på de handlingsomleggende virkemidler vi alle må ta i bruk.
Takk for oppmerksomheten.

39) Repr.nr. 077, Erik S. Winther, Oppland.

Partivenner !
Det har gjentatte ganger vært etterlyst en ideologisk debatt i dette partiet de siste ti år. Forsøksvis i fokus på siste Landsmøte. Det vi nå har hørt er nettopp ideologi. Ideologi for en bevegelse som vil utforme samfunnet.
Jeg tilhørte flertallet i 1972. Jeg er fremdeles overbevist om at det var rett da. Den som fremdeles mener at Norge og Europa ser slik ut, som for 18 år siden må tilhøre de ortodoks-tenkende kommunister, og de er det ikke mange igjen av. I alle fall ikke i dette landet. Det har ikke vært og det bør ikke være mange sosialdemokrater som er så ortodokse, at de står stille. På stedet hvil i 18 år. Den ortodokse, stivnet sosialisme tror på dogmer fra fortiden. Og nekter å delta i utformingen av dagens samfunn. Både i Norge og i Europa.
Den som vil forme og utvikle et samfunn, må delta, påvirke, ta ansvar. Foreløpig synes EØS å være en vei mot målet. Også Norge trenger overnasjonal styring. Ja, faktisk. Av miljøvern, av kapital og av et velferdssamfunn også av Europa. Men vi trenger også et mer finmasket sikkerhetsnett med basis i våre særegenheter. Det faktisk også mennesker nord for Gardermoen. Vi er ikke mange, men vi klorer oss fast. Også langt der oppe mot nord. Som trossige maur har vi bitt oss fast. Kan hende Europa også trenger oss. Vi har skapt oss nisjer for å overleve. Vi trenger et sikkerhetsnett hvis vi fortsatt er ønskelig.

Vi krever ikke å bli hørt, men at noen vil lytte. Vi vil ikke være nasjonalister. Vi vil delta i Europa som sosialister. Et annet Europa enn for 18 år siden.
Takk !

40) Jens Stoltenberg, Sentralstyret.

Partifeller!
Jeg har truffet veldig mange i dag som er glad over gallup-fremgangen for Arbeiderpartiet og selvfølgelig er jeg også glad for det. Men hvis jeg skal være ærlig og betro dere litt fra mitt følelsesliv, så skal jeg si dere at jeg fryder meg egentlig enda mer over de andre partienes tilbakegang. I den forstand at det er godt å se hva slags problemer de nå er oppe i. Og jeg må si jeg frydet meg spesielt over SV's tilbakegang. Jeg vil ikke gjøre noe poeng ut av at SV går tilbake akkurat i de dagene de kritiserte utnevnelsen av ny miljøvernminister, men jeg har likevel merket meg at jeg tror at den litt flåsete tonen SV har lagt seg på i det siste, er i ferd med å utspille sin rolle. Det jeg da har lyst til å bruke det siste minuttet til, det er å si at, den viktigste oppgaven dette Landsmøtet har, det er å legge grunnlaget og ordne opp for en skikkelig debatt om Europa framover i partiet. Det jeg har vært litt redd for det er at vi skal fortsette å ha en debatt om debatten, og ikke en debatt om sakene. Vi er veldig flinke i Arbeiderpartiet til å debattere, når vi skal ta stilling til hva, prosedyre, hva vi skal gjøre hvis svenskene gjør det og det. Jeg syns vi heller skal konsentrere oss om å diskutere selve saken. Diskutere spørsmålet om overnasjonalitet. Diskutere hva vi skal gjøre når vi må endre konsesjonslovene. Diskutere spørsmål hvordan vi skal etablere styring med kapital-kreftene,om det er slik at det å etablere en europeisk nasjonalbank er en måte å gjøre det på. Altså konsentrere oss mer om saken og mindre om prosedyre. Fordi det er det vært litt for mye av i debatten om EF så langt i Arbeiderpartiet.
Takk for oppmerksomheten!

41) Repr.nr. 177, Oddmund Søilen, Hordaland.

Ja, Partifeller.
Jeg vil takke partilederen for innledningen til dagens politiske ordskifte. Jeg er glad for den sterke betoningen av vår Europa-politikk som er målbar i denne innledningen.
I Hordaland Arbeiderparti har vi hatt og har en ganske omfattende diskusjon om Europa i våre grunnorganisasjoner. Der var et hovedspørsmål på årsmøtet vårt i vår og det er stadig aktivitet, på dette feltet, ute i lagene. Det er fattet en rekke vedtak dette året om vår Europa-politikk, og det landsmøteforslag 10.3 fra Bergen Arbeidersamfunn. Det gir et godt og meget representativt uttrykk for de vedtakene som er fattet. Vårt utgangspunkt har vært politisk, snarere enn markedsøkonomisk. Vi har vært opptatt av de sentrale politiske muligheter som følge av det siste års omveltninger i Øst-Europa og i Sentral-Europa.

Muligheter med hensyn til å løse de viktigste spørsmålene, i folkene og nasjonenes samliv. Spørsmål om krig og fred. Spørsmålet om demokrati. Spørsmålet om en bærekraftig økonomisk utvikling som kan sikre en tilstrekkelig gjenbruk av våre naturressurser.
Konklusjonen har vært, at det er av den største betydning at vi når frem til en god EØS-avtale. En avtale som kan tjene brede politiske interesser. Vi er overbevist om at en god avtale om et felles økonomisk samarbeidsområde mellom EFTA og EF, vil kunne bli en viktig del av den nye politiske orden, den nye politiske arkitektur som nå reiser seg i vår verdensdel.
Vi hadde møte i vårt Europa-utvalg senest på tirsdag, hvor vi ga full og enstemmig tilslutning til den politikk som regjeringen og partiet nå bærer frem. Selv om det er riktig som Jens Stoltenberg sier, at innholdet er viktigere enn prosedyren, så er likevel prosedyren sentral. Vi er veldig opptatt av normene for debatten i partiet at debatten skjer innenfor partiets rammer og rekker og at man ikke forledes til å gå inn i tverrpolitiske interesseorganisasjoner, pressorganisasjoner, allianser utenfor partiet.
Takk!

42) Repr.nr. 182, John Normann Melheim, Sogn og Fjordane.

Et industriarbeidermiljø, en kultur og en kompetanse som gjør oss i stand til å konkurrere internasjonalt i fremste rekke. Nasjonaløkonomisk kan dette måles i verdifulle valutainntekter, mens vi hver på vår plass er mest opptatt av verdifulle arbeidsplasser. I tider når det kan virke som om det er jevere å nytte sine kreative skaperevner og ressurser forøvrig, til andre formål, vil det være riktig og stoppe opp litt omkring dagens satsingsvegring knyttet til industriarbeidsplasser. Det å ta vare på, samt videreutvikle en levedyktig industri, en avgjørende forutsetning for å skape økonomi for vår leve- og livsstandard. Eller sagt med andre ord: Industrien er bærebjelken i det norske velferdssamfunn. Den norske industrien kan grovt inndeles i to. Vi har de små, mellomstore bedrifter og vi har de store industrikonsern. I diskusjonen omkring norsk industripolitikk er det svært viktig å ha klart for seg at disse to er gjensidig avhengig av hverandre, like mye som landet er avhengig av begge. Politisk vil det derfor ikke være et valg enten eller, men både og. Det er en nasjonal og dermed en politisk oppgave å legge forholdene til rette for industrien.

Som samfunn gjør vi dette gjennom rammebetingelser som, for det første offentlig infrastruktur, for det andre skatte- og avgiftspolitikk. De store industrikonsern, må og skal fungere som lokomotiv i den ny-industrialisering i Norge. Det har aldri i ny norsk tid vært skapt færre industriarbeidsplasser enn nå. I den senere tid har det kommet flere planer om nye store industriprosjekt, jfr. aluminiumsprodusentene. Det vil være industripolitisk, nasjonaløkonomisk og distriktspolitisk viktig sak at forholdene blir lagt til rette for å få realisert disse planene.

Miljømessig vil planene også ha stor interesse, da mengden på miljøbelastende utslipp vil bli redusert gjennom ny teknologi.

I tillegg ved en sikring av eksisterende arbeidsplasser skal en også legge vekt på at det er snakk om store investeringer, til sammen 10 milliarder. Norge er i dag en stor eksportør av energi, ensidig energi er å flytte verdiskapingen ut av landet.

43) Sigve Brekke, Landsstyret - AUF.

Dirigenter - Landsmøtet !
I AUF så er vi godt fornøyde med at sysselsetting er trukket fram som hovedsatsingsområde for den nye regjeringen. Og i AUF så forventer vi nå en skikkelig oppfølging. Særlig er vi opptatt av alle de unge som etter endt skolegang møter arbeidslivet som passive tilskuere. Det kan og må aldri en arbeiderbevegelse godta. AUF vil i hovedsak konsentrere seg om følgende tre krav til regjeringen i forbindelse med arbeid om å få ned arbeidsledigheten. For det første så krever vi en økonomisk politikk for full sysselsetting, for det andre så krever vi en omorganisering av arbeidsmarkedsetaten for å bedre samordning av tilbudene til ungdom. Og for det tredje så krever vi at langt flere får tilbud om å gå på kvalifiserende arbeidsmarkedstiltak.
AUF forventer at regjeringen fortsetter med stimulerende tiltak for å øke antall ordinære arbeidsplasser. Og vi mener at det her går an å slå to fluer i en smekk. Mens en på den ene siden har uløste oppgaver, spesielt innenfor miljø og omsorg, så er en på den andre siden arbeidsledige ungdom. Slå to fluer i en smekk og sett arbeidsledige til å løse oppgavene. Vi ønsker også at regjeringen skal gjøre noe med den håpløse mangel på koordinering mellom skole og arbeidsmarkedsmyndighetene som i dag eksisterer. En som går ut fra grunnskolen til ledighet kan oppleve å måtte ta kontakt med fire offentlige instanser for å kunne få tilbud om arbeid eller utdanning.
Til slutt så forventer vi at det som er lagt opp i det alternative statsbudsjettet Arbeiderpartiet la fram før regjeringsskifte, at det var for dårlig når det gjaldt arbeidsmarkedstiltak. Vi ønsker at regjeringen legger lista atskillig høyere slik at ungdomsledigheten går atskillig ned. Og fra AUF's side så vil vi følge aktivt opp dette i tiden fremover og vi forventer et helt annet og vesentlig lavere ungdomsledighetstall når den nye regjeringen blir varm i trøya.
Takk!

44) Repr.nr. 024, Øystein Moen, Akershus.

Kjære Landsmøte !
Krig er forakt for liv, fred er å skape, skrev Nordahl Grieg. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er totalt endret i løpet av noen få år. Det vi før kalte fienden har nå fått fredsprisen.

Vi har nå muligheten til å realisere det som er vår drøm og Nordahl Griegs drøm. Vi må forandre sikkerhetspolitikken i takt med den tiden vi lever i. Norge er i dag det eneste land i NATO som ikke har et reelt kutt i forsvarsbudsjettet. AUF ønsker et kutt på 50 prosent innen år 2000. Og vi må starte nå. Pengene skal det ikke bli vanskelig å bruke.
Vi skal bruke dem på miljø og vi skal bruke dem på en demokratisk utvikling i verden. I praksis kan det bety at vi bør støtte Akershus Arbeiderparti's forslag om et miljø- og demokratiseringsfond. Vi må bygge det nye Europa og Norges sikkerhet med utgangspunkt i KSSE-prosessen. Vi må løsrive oss fra USA's grep på vår sikkerhetspolitikk. Norge må si Nei til nye vertlandsavtaler med USA. Vi kan ikke være de som ønsker å styrke beredskapen og styrke opprustningen. Norge må si farvel til den kalde krigen. Vi må ikke gjøre Norge til en brikke i USA's spill. Så tror dere kanskje at jeg er en forsvarsfientlig radikaler fra AUF. Jeg er AUF'er og for tiden avtjener jeg verneplikten min i forsvaret. Jeg håper at sjefen min, Johan Jørgen, kan støtte meg i min drøm om at vi skal få en fredelig og demokratisk utvikling. Og at vi kanskje kan løse det som er vårt aller største sikkerhetsproblem, nemlig fattigdom, miljø, forurensning og ufrihet.
Takk!

Dirigenten refererte fullmaktskomiteens innstilling nr. 2.

FULLMAKTER - FULLMAKTSKOMITEENS INNSTILLING NR. 2

Komiteen har kontrollert fullmaktene til de representanter som har ankommet til Landsmøtet etter at forrige kontroll, fredag kl. 12.00, ble foretatt og konstatert at kl. 17.00 var følgende representanter ankommet i tillegg:

Rep. nr.: 145 Tor Helge Dale, Rogaland
" " .: 150 Terje Emil Johannesen, Rogaland
" " .: 155 Kåre Bjørn Nygård, Rogaland
" " .: 158 Olav Dybing, Rogaland
" " .: 172 Peder Mosdal, Hordaland
" " .: 189 Bjørn Martin Aasen, Møre og Romsdal
" " .: 192 Ingrid Viseth, Møre og Romsdal
" " .: 194 Øyvind Vadla, Møre og Romsdal
" " .: 195 Ingunn Norderval, Møre og Romsdal
" " .: 198 Berit Urkegjerde, Møre og Romsdal
" " .: 199 Arne Stavik, Møre og Romsdal
" " .: 206 Chris Folde, Sør-Trøndelag
" " .: 220 Bjørn Pedersen, Nord-Trøndelag
" " .: 226 Arne Normann Fossum, Nord-Trøndelag

Følgende representanter har fremdeles ikke inntatt sine plasser i Landsmøtesalen:

Rep. nr.: 148 Tore Nordtun, Rogaland
" " .: 149 Tora Tuntland, Rogaland
" " .: 153 Peter K. Jakobsen, Rogaland
" " .: 154 Aud Haukland, Rogaland

" " .: 156 Reidun Korsvoll, Rogaland
" " .: 157 Inger Sirevåg, Rogaland
" " .: 188 Laila Kaland, Møre og Romsdal, ankommet kl.18.15
" " .: 212 Gudmund Gjegaar, Sør-Trøndelag

= 294 rep. av 300 stemmeberettige

I tillegg er det blitt konstatert ved annen gangs kontroll av innsjekkingsslistene at:

Rep. nr.: 206 Chris Folde, Sør-Trøndelag
" " .: 212 Gudmund Gjengaar, Sør-Trøndelag
" " .: 220 Bjørn Pedersen, NOrd-Trøndelag
" " .: 226 Arne Normann Fossum, Nord-Trøndelag

ikke var til stede da fullmaktskomiteen la fram sin innstilling nr. 1, og at det korrekte antall representanter med stemmerett i Landsmøtet på det tidspunkt var 278 og ikke 282 som opplyst i innstillingen.

Komiteen konstaterer følgelig at det kl. 17.00 var 293 representanter med stemmerett til stedet av i alt 300, og at 7 representanter fremdeles er fraværende.

Komiteen har ved sin gjennomgang funnet at disse fullmakter i orden og innstiller overfor Landsmøtet at fullmaktene for de 293 representantene godkjennes.

Oslo, 9. november 1990
For Fullmaktskomiteen
Richard Trælnes Asbjørn Kristoffersen

Vedtak: Fullmaktskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

P.g.a. dødsfall i familien er representant nr. 135, Cecilie Bakken,reist hjem og vararepresentant er innkalt. Det er datert i dag for Aust-Agder Arbeiderparti.

Debatten fortsatte med:

45) Repr.nr. 260, Mimmi Bæivi, Finnmark.

Dirigenter - Partikamerater!
Det er en stor begivenhet som er skjedd siden forrige Landsmøte. Den er ikke nevnt her i salen og den var i hvert fall stor den begivenheten for meg og det var det at Sametinget ble etablert.
Det norske Arbeiderparti sto sentralt i dette arbeidet med å gjennomføre denne viktige reformen, og det viser seg nå at interessen for samiske spørsmål er blitt markert - også i de områder hvor man trodde at den samiske kulturen ikke var i livet.
Sametinget er dermed blitt det organ man hadde venta at det skulle bli.

Et middel til å sikre og utvikle samisk kultur.
De av oss som er valgt inn som medlemmer av partiets Sametingsgruppe, er svært glade for at Arbeiderpartiet har tatt ansvar og omsatt sine solidaritetsprinsipper i praktisk politikk, også på dette feltet. Det er imidlertid en ting som mangler - og jeg sier det mangler, for jeg har etter hvert fått vite når jeg har vandra utenfor denne salen, at det kanskje ordna seg - og det er en politisk koordinering mot regjeringa. Vi ser fram i mot det også. Men vi håper når det gjelder dette arbeidsfeltet at etableringa av Sametinget også kan bli fulgt opp i Sverige.
Finland har som vi allerede vet et liknende samisk folkevalgt organ. Så nå venter vi altså på nabolandet Sverige. "De Nordiske sosialdemokratier er eksempler for mange andre rundt om i verden", sa Gro i sine velkomstord til Ingvar Carlson.

Så jeg vil komme med en oppfordring til Gro at når hun diskuterer Europa-politikken så forteller hun han også oppskriften på hvordan han skal få til et Sameting i Sverige.

Dirigenten opplyste at Tore Nordtun,Rogaland enda ikke er ankommet.

Debatten fortsatt med:

46) Repr.nr.203 Julla Engan, Sør-Trøndelag.

Dirigenter - Kamerater !
Vi vil at all ungdom i Norge skal ha lik rett til utdanning. Men det er noe som ikke stemmer med virkeligheten for elever i videregående skole, som må bo borte på hybel under skolegang. Det rammer først og fremst elever fra små utkantkommuner som ikke har skoletilbud. Elever som går i videregående skole og som bor borte på hybel, får ikke dekket hjemreisen i ferien og helger. Mens elever som bor hjemme får dekket den skoleskyssen de trenger hver dag. Merutgifter for borteboende elever er ikke bare reiseutgifter og utgifter til hybel. Men også utgifter til dyrere kost og andre ting som følger med dobbel husholdning. Merutgifter for en borteboer er beregnet til mellom 45 og 80 tusen for en treårig videregående utdanning. Beregnet etter satser fra Statens Lånekasse.
Det er ekstra utgifter som påføres bare borteboende og deres foreldre. At ungdoms bosted og foreldrenes økonomi skal være avgjørende for hvordan utdanning ungdom i landet vårt får, er en åpenbar skjevhet som vi må være med på å rette opp. Slik at målsettingen om lik rett til utdanning for alle blir en realitet. Takk!

47) Repr.nr. 111, Anne Lise Aune Lee, Vestfold.

Kamerater!
Vi må sikre barns oppvekstvilkår og vi må gjøre det nå.
Det er maktpåliggende at det blir tatt et krafttak for å sikre alle barn en trygg og god oppvekst.
Altfor mange barn lider under utrygge og ulykkelige forhold.

Det er for slitsomt å være småbarnsforeldre.
Vi har :- for kort svangerskapspermisjon
- for få barnehageplasser
- en skole uten forandringer i uke-timeantallet siden 2 verdenskrig
og dette kaller vi en velferdsstat. Det er det ikke.

Mangelen på omsorg og trygghet for barna kommer ikke av at mor og far jobber, men at samfunnet ikke har forandret seg i takt med familien, og lagt forholdene til rette med barnepass og omsorg.
Man må slutte å fable om at kvinnene skal tilbake til hjem, barnepass og kjøttgryter. For de kjøttgrytene de finnes ikke lenger. Dessuten så er det kvinne-undertrykkende og det er ideologisk uakseptabelt å snakke sånn.
En slik museumsånd er ikke av det gode noen steder og i forhold til barn så er den ødeleggende.
Vi må ha forandringer og vi må ha forandringene nå !
Barnevern, barns rettssikkerhet er viktig. Alle "mappebarna", alle disse barnevernssakene som ikke blir behandlet de må få tilbud nå. Om nødvendig så synes jeg man bør vurdere å inndra hele barnetrygden for å få det til.
Det haster - barn vokser veldig fort, senere sier vi - en annen gang.
Men det ventende barnet står ikke der - når du endelig er ferdig med det du trodde var viktigst i livet.
Da er det for sent å åpne favnen og si gode varme ord.
Takk !

48) Repr.nr. 228, Geir Waage, Nordland.

Dirigent!
Innlegget mitt er målt til 1 min. og 48 sek. med litt romslighet så får jeg lov til å bli ferdig.
Som AUF'er så tror jeg at jeg har noe til felles med Francois Mitterand. Som AUF'er så tror jeg at jeg har noe til felles med Oscar La Fontend og Philip Gonzales. Sosialdemokrater har i mange år arbeidet for et politisk samarbeid i Norden. Nå står vi også overfor en utvikling i Europa som gjør at dette perspektivet må strekkes lenger enn til Danmark og Sverige.
Vi trenger ikke en Jan P. Syse som veiviser inn i et EF hvor en hver er sin egen lykkes smed. Og vi trenger heller ikke ei Kjelbjørg Lunde som guide på en tur hvor hun vil fortelle oss at EF er det verste som har hendt Norge siden svartedauen.
Det vi trenger er et Arbeiderparti som trekker opp klare politiske mål for hvordan morgendagens Europa skal se ut. Det kan vi kun gjøre på en måte. Gjennom en aktiv diskusjon ute i partiavdelingene, AUF-laga og i fagbevegelsen. En aktiv diskusjon der alle gis mulighetene for å være med.
AUF sa på sitt landsmøte Ja til overnasjonalitet.
For oss er det ikke snakk om at Norge skal miste styringen, tvert imot, det er snakk om å få styre eller å bli styrt.
Utformingen av morgendagens Europa må ikke overlates til Jan P. Syse, Margareth Thatcher og Helmut Kohl. De har nemlig vist evne til å samle sine konservative og liberale krefter.

De har, som kjent, et helt annet verdigrunnlag enn arbeiderbevegelsens. Og de vil ha et helt annet samfunn enn det vi vil ha.
Mange kritiserer nå partiets ledelse fordi de har gitt signalet om at tidsplanen kan bli knapp. Til det er det bare å si at det er litt vanskelig å forlange at Det norske Arbeiderpartiet skal ha styring med tempoet i det som skal skje i hele Europa. Men hvis noen tror det er konstruktivt å bygge ned i denne politiske prosessen, og kritisere og mistenkeliggjøre partifeller, i stedet for å konsentrere seg om Europa-debatten, ja, da er vi ikke bare kommet på jordet - men på et feil jorde. Vi som er her på Landsmøtet som AUF'ere håper at dere litt eldre ungdommer i moderpartiet nå kan si Ja til overnasjonalitet og en skikkelig Europa-debatt. En ting er i hvert fall sikkert. Partiet må legge en kurs å gå etter i tiden som kommer. Den må vi legge sammen og ikke hver for oss. Takk!

49) Repr.nr. 072, Reidun Winther, Oppland.

Partifeller !
Jeg skal presentere dere for noe som ingen av dere vet hva er. Det er noe som heter fall. For raskt å si noe om meg selv, slik at det jeg sier ikke blir oppfattet som negativt men som noe konstruktivt, så vil jeg si, at jeg er lærer. Har sittet mange år som leder av skolestyret og medlem også i lærerorganisasjon og det er bakgrunnen jeg har og så må dere forstå meg rett i det jeg framfører.
Alt som er sagt om barn her i dag er rett. Men en viktig brikke er ikke med og det er skolen. Hvordan bruke norsk skole bedre når det gjelder satsingsområdet vårt på barn og ungdom? Mønsterplanen det er et godt stykke arbeid både når det gjelder menneskeverd og faglige mål. Men blir ideene, de menneskelige og faglige mål nådd. Mitt svar er - tja. Skal vi komme videre må politikerne ta ansvar for norsk skole. Til nå har lærerorganisasjonene hatt altfor stor makt i utformingen av denne. Tiden er nå moden for at lærerne får bundet fast arbeidstid på skolen. Det vil si kontortid. Det må bli slutt med at lærere utfører sitt arbeid ved stuebordet hjemme. Dette har mange fordeler. Tilgjengelighet for barnevern, støttekontakt, kultur o.s.v. Jeg vil derfor mene at lærere på denne måten vil kunne møte bedre forberedt til sine timer, være mer opplagt og jeg vil senere, når jeg treffer Gudmund Hernes få lov til å overlevere han et forprosjekt som er utarbeidet i vår kommune på kontortid for lærere. Lærere i skolen på heltid. Takk!

50) Repr.nr. 173, Ivar Teigen, Hordaland.
Landsmøte!
Jeg vil starte med å etterlyse noe som jeg ikke hørte, eller i hvert fall ikke fikk med meg at Gro sa i sitt innlegg. Det var ikke sagt noe om de eldre. Men jeg velger å tolke det derhen at det i vår sosialdemokratiske bevegelse så er de eldre en sånn selvfølge at de ikke var nevnt spesielt. Så på den måten så mener jeg vi tar vare på våre eldre i sosialdemokratiet selv om de ikke er nevnt i denne sammenheng.

Når det gjelder Europa-debatten så er det sagt en hel masse, men jeg vil si ta deg tid, Gro, til å gå gjennom dette på en skikkelig måte. Orienter deg i terrenget og få med deg alle de spørsmål som må besvares. For vi vet det, sånn som situasjonen er i dag, så kunne en vært fristet til å ta snarveien for å nå igjen det som den forrige regjeringen somla bort. Men vi vet i spurten blir du fristet til å ta snarveien, så blir du disket og det har vi ikke tid og råd til å oppleve. Det er noen ting som er snakket om at vi må skjære ned og kutte ned på forsvarsbudsjettet. La oss tenke oss om, om ikke det går an å bruke forsvaret til å utføre andre oppgaver i stedet for å bare begynne å skjære det ned. Vi har et apparat som er oppbygget.
Det er fristende å kutte ned på det, og så bruke pengene til noe annet, men vi har en arbeidsledighet som er så stor at vi har ikke råd til å få flere unge ut på det ledighetsmarkedet på grunn av at de ikke er i militærtjeneste.
La de heller få god militærtjeneste og så lære et eller annet i den tiden, slik at de er skolert til å komme ut i arbeid, og ikke skolert til arbeidsledighet.
Takk for meg!

51) Laila Øygarden, Landsstyret.

Partivenner!
Rettferdighet det er et ord som hvertfall mesteparten forstår, og er det noen som skal jobbe for rettferdighet, så må det være oss i Arbeiderpartiet. Og den eneste måten som jeg vet en kan gjøre det på, det er i forhold til fellesskapsløsninger og fordelingspolitikk. Og da vil jeg gjerne si, at en må ,jeg vet vi er kommet langt - men vi må hele tiden se på vår skattepolitikk. Jeg hadde en gutt her for en stund siden, da vi diskuterte det, og hva med 0-skatteyter - hva var det? Det var noen som ikke betalte skatt. Jammen, mamma - hva kjøper han da mat for? Problemstillingen er faktisk så stor at til og med små unger forstår at det her er ikke rettferdighet det er urettferdighet. Og jeg vet at den eneste måten og det eneste som kan takle de her problemene på det er en regjering som utgår av Det norske Arbeiderparti. Når en da snakker om rettferdighet, så er det en problemstilling til jeg gjerne vil trekke frem. Som jeg ønsker vi kan løse og som mange har vært inne på her fra før. Det er i forhold til arbeidsledigheten men ikke minst i forhold til de som har gått arbeidsledige lenge. Og da tenker jeg på 80-ukers regelen. Vi må kunne finne andre måter og ikke la de bli sosialklienter. De har slett ikke bedt om det. Men vi har et godt helsevesen og det vil jeg gjerne ta til slutt. Men nå holder jammen, de som jobber i helsevesenet, på å ødelegge det. Med den måten de nå forsøker å skvise ut forskjellige yrkesgrupper på og snart spør om det er papiret en er ansatt på, eller det en kan. Her må noen virkelig gripe inn og her må det virkelig politisk styring - og heller tenke på pasienten.
Den eneste gang de tenker på pasienten det er faktisk under lønnsforhandlinger og stillinger.

52) Repr.nr. 255, Gunnar Mathisen, Finnmark.

Dirigenter - Partikamerater!
Gro var inne på de fleste sider ved samfunnsutviklingen, men det var en side som jeg savner og som jeg vil berøre nå. Den 24. oktober i år, så ble det sprengt en atombombe ved Novaja Semja i Sovjetunionen. Dette skapte sjokk i hele den europeiske befolkning og ikke minst i Nord-Norge, at dette skulle skje i våre nære omgivelser. La meg si, det å sprenge et atombombe i nedrustningens tid - det er en stor forbrytelse i mine øyne. Jeg vil gjøre oppmerksom på at Novaja Semja-området ligger ca. 60 mil fra Finnmark. Det er en strekning som mellom Trondheim og Oslo.
Det er meget aktpågivende for oss å få stansa disse atombombesprengningene snarest mulig og vi håper at det er den siste som nå er sprengt. Og jeg gjør oppmerksom på at det sjokket som befolkningen fikk i Norge, det var like stort for befolkningen på den Sovjetiske siden.
Jeg vil derfor anmode så sterkt jeg kan, at regjeringen og Gro tar opp spørsmålet om all stans i atomprøvesprengning med våre allierte i USA, Frankrike og vi kan for så vidt også ta med Kina, slik at vi kan få stoppet dette svineriet straks.
Takk!

53) Repr.nr. 204, Anna Kvithyll Rathe, Sør-Trøndelag.

Dirigent - Landsmøte!
Jeg skal snakke litt om sysselsettingen, jeg. For i tillegg til å skape ny så må vi også sikre dem vi allerede har. Det er et området jeg i debatten har savnet så langt, og det er skipsfart. Jeg vil trekke fram noen punkter som direkte går på arbeidsplasser, og som jeg ber om at de respektive statsråder merker seg. Det såkalte transport-effektiviseringsutvalget har avgitt til samferdselsdepartementet om en innføring av anbud på persontrafikken i Norge. Jeg er veldig bekymret over dette anbudsutspillet. Hvis anbudsprinsippet blir innført i innenriks fergefart, vil det skape større press på bemanningen ombord og svekke sikkerhetsrutiner. Arbeidsplasser i kyst-Norge kan gå tapt. Rapporten fra effektueringsutvalget har overhodet ikke tatt hensyn til arbeidsplassene. På sikt kan anbudsprinsippet bli langt dyrere, rent samfunnsmessig enn den ordningen vi allerede har i dag. Samferdselsministeren må derfor gå grundig gjennom rapporten her, med spesiell vekt på konsekvensen for arbeidsplasser og sikkerheten om bord.
Stortinget skal senere i høst behandle skipsfartsmeldingen. Norsk Sjømannsforbund har i samarbeid med LO, Fellesforbundet og Norsk Rederiforbund sendt en handlingsplan til utenriksdepartementets skipsfartsavdeling. Planen tar sikte på å sikre konkurranseutsatte norske arbeidsplasser til sjøs og skape nye og sikre arbeidsplasser for norske sjøfolk under norske flagg.
Handels- og skipsfartsministeren må her gjøre det som er mulig for at forholdene nå legges til rette for en skipsfarts-politikk.

Som også kan gi framtidstro for dem som hittil har måttet betale regningen i form av tapte arbeidsplasser, nemlig norske sjøfolk.
Jeg håper og ber og tror at regjeringen vil føre en slik politikk at det igjen seiler båter med norske sjøfolk omkring på alle verdens hav.
Takk!

54) Repr.nr. 098, Anita Ekornrud, Buskerud.

Kjære Landsmøte!
Arbeiderpartiet er det partiet som har gjort mest for studiefinansieringen og det skal vi fortsette å gjøre. Vår forrige Arbeiderpartiregjering innførte bl.a. inntektsavhengig tilbakebetaling og borteboerstipend for elever på videregående skole. Begge tiltakene var veldig gode. I vårt forslag til alternativt statsbudsjett for neste år, blir det foreslått å øke borteboerstipendet og å senke renten i Lånekassen med 1 prosent. To bra forslag som jeg håper blir vedtatt. I den tidligere regjering Syse's forslag til statsbudsjett er det foreslått at studenter som gjennomfører studiet på normert tid, eller kortere, skal få 18.000 kroner. Dette håper jeg at Arbeiderpartiet går imot.
For det første vil dette bli en ordning som kommer dem til gode som fra før av er sterke. Studenter som enten bor hjemme mens de studerer eller har foreldre som bidrar økonomisk slik at de slipper å jobbe ved siden av studiene. Et godt motargument er også at kvinnelige studenter som får barn mens de studerer, og som derfor ikke klarer å gjennomføre studiet på normert tid, kommer da til å miste de 18.000 kronene. Mens barnefaren, hvis han var en student, kan lese videre og innkassere sine 18.000. Jeg håper at regjeringen også i framtiden vil satse på studiefinansieringen. Noe av det som må gjøres i å øke kostnadsnormen. Stipendandelen må økes betraktelig. Vi har den dårligste stipendordningen i hele Norden. Noe som vi kan være helt annet enn stolte av. Renten må senkes ytterligere, slik at ungdommen kan ta den utdanningen de har lyst til å ta, og ikke den de tror de har råd til å ta. Dette er noe av det som må gjøres for at studiefinansieringen skal bli en skikkelig god studiefinansiering som gjør at alle får lik mulighet til utdanning.
Takk!

55) Repr.nr.248, Trond Mathisen, Troms.

Ja, barn og unge er de som er blitt en salderingspost i de siste årene i sin kommune, og statsbudsjett. Fritidsklubber, ungdomsklubber og andre aktiviteter for ungdom er de som er blitt innskrenket eller avviklet. Dette er elendig investering i fremtiden. Jeg er nødt til å minne om at ungdomsarbeid og barnearbeid, er forebyggende arbeid som skal gi masse penger tilbake i hver kroner vi legger ned.
Med bakgrunn i dette så må jeg si jeg har stor glede til de løftene som Gro kom med tidligere i dag.

Med dobbel barnehage-utbygging, fritidstilbud for ungene før og etter skoletid og 5 ukers svangerskapspermisjon - det er flotte greier. Men hun sa ingen ting om aktiviteter som går direkte til ungdom, men det kommer nok. Det første vi kan gjøre det er å få et undomsråd i alle landets kommuner. Ungdomsrådet det skal være et råd som er valgt av ungdom, og det er ungdom selv som skal sitte i det. De skal fortelle hva ungdom trenger og hva det egentlig er vi ønsker ungdom skal få. Vi er nødt til å få flere aktiviteter for ungdom som er mellom 16 og 18 år, og jeg vil gjerne si det på rent ungdomsspråk, at jeg har stor tillit til regjeringen og jeg vet nok at de skal få noe til og på rent ungdomsspåk vil jeg si: At det er mega-bra det som skjer nå.
Takk!

56) Repr.nr. 278, Steinar Karlsen, Oslo.

Dirigent - Kamerater!
Med all respekt for landsmøtet så vil jeg prøve å bringe hverdagen noe mer inn i debatten her. Og jeg er tillitsvalgt i fellesforbundet i denne byen. Og vår hverdag består i stor grad av å holde arbeidsledige i hånda, leie de ned i banken, sørge for at de får en økonomi - hjelpe dem til det - så de kan leve over i en situasjon som er utrolig vanskelig for disse folkene.
De stiller oss spørsmålet:

- er dette 2/3 samfunnet?
- kommer vi noen gang i jobb igjen?
- hva skal vi leve av i framtiden?

Jeg har opplevd folk i bedriftene som den ene dagen mottar gull-klokka etter 25 år i bedriften og dagen etter mottar oppsigelsen. Vi opplever at far i familien går til direktøren i bedriften og spør om datter eller sønn i familien kan overta jobben. Dette er et samfunn som ikke er noe særlig varmt og som ikke vi kan på noen måte akseptere. I denne byen har vi opplevd ventetid på dagpenge-utbetaling på folketrygden i hele 13 uker, og 5 ukers ventetid for i det hele tatt å komme inn i bildet og få en time på sosialkontor, hvis man må det. Og det må man, hvis man møter 80-ukers regelen.
Vi må ta i tu med dette nå før det sementerer seg. Vi må bruke byggebransjen som sysselsettingsregulator. Vi må øke garantiene for prosessindustrien, vi må ha en nasjonal industripolitikk hvor industrien også har en plass i dette samfunnet. Og vi må begynne nå. Takk!

57) Repr.nr. 102, Anne Lise Sagabråten, Buskerud.

Kjære Landsmøte, kvinner og menn!
Jeg har merket meg at i debatten i dag, så er det veldig mange mødre men det er ikke så mange fedre i denne salen og jeg lurer på hvordan i all verden vi har fått et barnevern og ungdomsproblem i Norge.
Norge har vært en pådriver når det gjelder å få til en internasjonal barnelov. Hva så med vår egen barnelov?

I forhold til det der med å være mødre og fedre, så forventer jeg jo, at stortingsgruppa og nå når vi også har fått en barnestatsråd, at de virkelig står på og slåss for at også unger i Norge skal sikres rettssikkerhet i vårt lovverk.
Og at de også vil stå på å slåss for at de borgerliges forslag til bevilgninger til noen få, selvfølgelig ikke må gå igjennom. Men at de må slåss for at vi skal få litt mer målrettet bevilgning til de som virkelig trenger det. Og da blir det kanskje sånn som Arja sang i åpningen her; Jag, vil leve i et Europa, jag vil danse, synge, le.

58) Sylvia Brustad, Kvinnesekretariatet.

Kjære Landsmøte!
Jeg er veldig glad for at barn og unge er et av våre satsingsområder. Fordi det dreier seg om, som vi alle vet, å investere for å forebygge og samtidig sikre framtiden vår. Kontantstøtteforslaget fra de borgerlige, det er et klart signal om at det beste er at kvinnene er hjemme med ungene - i det minste mens de er små. Og dette skal de få lov til å gjøre for 833 kroner i måneden. Og så sier til borgerlige at nå for de virkelig en reell valgmulighet. Jeg synes det er rart at de i det hele tatt kan tro på det selv. For hva er det egentlig det her er snakk om? Det er snakk om å privatisere omsorgen. Det er et forslag som er med på å undergrave en avgjørende forutsetning for kvinners yrkesdeltagelse. Og det er med på å undergrave en rask utbygging av til offentlige barnetilsynet. Og det er kjent borgerlig ideologi. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet ikke vil tilby unger og småbarnsforeldre i dette landet en slik hverdag. Vi står overfor store utfordringer i tiden framover. Og ikke minst når det gjelder de kommende generasjoner. Når vi vet f.eks. at mange unger i dette landet lider under omsorgsvikt og er utsatt for direkte overgrep og f.eks. at 250.000 unger i dette landet ikke har en barnehageplass,ja da synes jeg det understreker ytterligere hvor galt det er i det hele tatt og skulle foreslå kontantstøtte. Derfor så er jeg veldig glad for at vi i vår alternative barnepakke i stedet vil bruke penger på aktive tiltak. Til barnevern, til økt foreldrepermisjon, til utvidet skoledag og til å bygge 20.000 nye barnehageplasser neste år. Og det er nødvendig hvis ungene skal få en barnehageplass før de er voksne. Og så synes jeg det er viktig at vi, uansett hva de borgerlige måtte bli enige med seg selv om å bruke penger til, om de vil legge på barnetrygd eller ikke, så håper jeg at vi står på barnepakka vår slik den er og at vi overhode ikke går inn i noen hestehandel på det området. Til det er vår barne- og ungdomspolitikk for viktig.

59) Repr.nr. 291, Wenche Hansgaard, Oslo.

Kjære Landsmøte!
Barnepolitikk er viktig. Og det vil jeg også snakke om. Men på en litt annen måte. Jeg vil fortelle dere om et barn som kritiseres, lærer seg å fordømme. Et barn som blir slått, lærer selv å slåss.

Et barn som hånes blir skamfullt og engstelig. Et barn som utsettes for ironi, får dårlig samvittighet. Men, et barn som får oppmuntring, lærer seg omtanke for andre, et barn som møter toleranse lærer seg tålmodighet. Et barn som får ros lærer seg å sette pris på andre.
Et barn som opplever rent spill, lærer seg rettferdighet. Et barn som føler vennskap lærer seg vennlighet. Et barn som får kjenne trygghet lærer seg tillit. Og et barn som opplever omsorg og ømhet lærer seg hva kjærlighet er. Dette er noen av utfordringene og den største utfordringen som vi står overfor. Jeg er så glad for at regjeringen har skjønt det. Og jeg håper inderlig at alle lokalpolitikere skjønner det.
Takk !

Dirigenten leser et brev: I solidaritet med de øvrige møtedeltakere frafaller ordet Ole Korslund, landsstyret. Oppfordrer andre til å gjøre like så.
Nok en har trukket seg fra talerlisten; Repr.nr. 269, Knut Elgsaas, Oslo Arbeiderparti.

Dirigenten meddeler at de siste representantene er på plass.
Rep. nr.: 153 Petter K. Jakobsen, Repr.Rogaland
(ank. 9.11.90 kl. 18.40)
Rep. nr.: 157 Inger Sirevåg, Repr.Rogaland
(ank. 9.11.90 kl. 18.40)
Rep. nr.: 154 Aud Haukland, Repr.Rogaland
(ank. 9.11.90 kl. 18.40)
Rep. nr.: 156 Reidun Korsvoll, Repr.Rogaland
(ank. 9.11.90. kl.18.40)
Rep. nr.: 149 Kari Austenå, Repr.Tora Tuntland,Rogaland
(ank. 9.11.90. kl. 18.40)
Rep. nr.: 148 Tore Nordtun, Repr.Rogaland
(ank.9.11.90. kl. 18.40)

60) Repr.nr. 210, Ivar Nervik, Sør-Trøndelag.

Partifeller !
Fra Sør-Trøndelag så kan vi, i likhet med flere andre fylker melde om en meget positiv holdning i organisasjonen og en bemerkelsesverdig stor tilslutning blant folk flest, over at partiet har overtatt regjeringsmakta. Selv blant våre politiske motstandere på borgerlig side - og det gjelder da både i fylkestinget og i kommunestyrene - så puster en lettet ut. De innrømmer at forslaget i Statsbudsjett som Syse-regjeringa la fram, var vanskelig å argumentere for og få tilslutning blant den vanlige kvinne og mann.
Det er ikke bare blant våre egne partifeller vi nå finner store forventninger til en ny økonomisk politikk og en politikk som i tiden framover prioriterer sysselsetting, barn og unge, og miljø. Det er faktisk mange borgerlige politikere som nå ser at de på lokalplanet og ute i kommunene skal kunne få vekst i kommuneøkonomien og få være med på en mer positiv utvikling enn det som nå faktisk har vært tilfelle de siste åra.

Og som delegat fra Sør-Trøndelag kan ikke jeg unnlate å rette oppmerksomheten på at arbeidsløsheten i vårt fylke er vesentlig høyere enn de fleste andre fylker.
I Trondheim er sysselsettingsproblemet på topp i landet. Arbeidsløsheten i Trondheim er faktisk mellom 5 og 6 prosent, og enda da er mange på tiltak. Spesielt stort er problemet innenfor bygg og anlegg. Og vi trenger å komme i gang med større investeringer innenfor byggevirksomheten.
Men kommuneøkonomien i Trondheim tilsier ikke at Trondheim kommune klarer å komme i gang med vesentlige bidrag med det første. Våre forventninger ligger derfor i at vår nye regjering avsetter nok statlige investeringsmidler for å redusere arbeidsledigheten der hvor den er størst.
Forventningene i Sør-Trøndelag er stor til vår nye regjering - også utenom våre egne rekker.
Takk !

61) Repr.nr. 247, Roger Ingebrigtsen, Troms.

En halv time før Dagsrevyen så har jeg lyst til å si at jeg synes dette landsmøtet bør forsøke å sette den politiske debatt i et historisk perspektiv. Tidlig på 1900-tallet, så var det sånn at de i arbeiderbevegelsen var opptatt av å ikke sitte på sidelinja, men å slåss for trygdeordninger og slåss for demokrati og slåss for likestilling og kvinnelig stemmerett. På en måte så kan man jo trekke et perspektiv over til det, i for-europa-debatten. Det er mange som mener at vi på en måte skal avvente og se hvordan det framtidige Europa blir. Og så vurdere kanskje å gå inn der og ha en viss innflytelse hvis vi syns det virker bra.
Det betyr med andre ord at vi skal vente å se om miljøpolitikken i Europa er bra nok til at Norge kan være med. Vi skal vente å se om et folkestyrt Europa er sterkt nok til at vi kan være med i det fora. Og vi skal vente å se om Europa er villig til å drive global utjevning, og så vurdere om vi kan være med i det fora. Jeg tror en slik kultur passer ikke inn for den norske arbeiderbevegelse. Vi ønsker å være i front og vi ønsker å være i spiss. Vi ønsker å påvirke hvordan Europa skal se ut i framtiden. Som sosialist så kan ikke jeg være fornøyd med at det er et bra barnevern i Norge. Og som sosialist så kan ikke jeg være fornøyd med at fagbevegelsen har bra rettigheter i Norge. Jeg er like opptatt av, som sosialist, hvordan barn har det i Portugal, hvordan arbeidere har det i Storbritannia og hvordan kvinner har det i Sveits, som i dag er et EFTA-land.
I den politiske debatten, så har jeg inntrykk av at vi av og til har problemer med å bestemme oss - hvem er fienden. Fienden er ikke sosialdemokrater i Storbritannia. Og fiendene er jo ikke sosialdemokrater i Belgia, i Sverige, i Nederland og i Holland. Fienden er jo kapitalkreftene. Og Carl I. Hagen. Jeg tror dette landsmøtet må si at vi ønsker et overnasjonalt fora for å løse de tingene i skriver om i vårt program. Så vil vi bestemme oss for å få et slikt overnasjonalt fora. Og så på Landsmøtet i -92 finne ut om EF er det fora, eller kanskje et annet fora kan egne seg like bra.
Takk!

62) Repr.nr. 273, Laila Hauge, Oslo.

Kjære Landsmøte !
Ulikelønn er når kvinner får dårligere betalt enn menn fordi de er kvinner. Vi kjenner ingen eksempler på at menn får dårligere betalt enn kvinner fordi de er menn.
Og det er vel ikke det vi ønsker oss.
Vårt kjønnsdelte arbeidsmarked er en av hovedårsakene til at vi fortsatt har ulikelønn i Norge.

Vi vet at tradisjonelt kvinnearbeid ikke blir rettferdig verdsatt. Fortsatt sliter vi også med resultatene av et gammelt tankegods om at kvinner blir forsørget, og derfor ikke trenger en fullverdi betaling for arbeidet hun utfører.
Likeså er det med vurderingen av arbeidets del, mannfolkarbeid var så hardt og krevende at de måtte ta seg skikkelig betalt osv. Utgangspunktet for lønnsfastsettelse bør være hva det koster å leve.
Statens institutt for forbruksforskning har etter oppdrag fra sosialdepartementet regnet ut hva det koster å leve.
En familie på fire vil trenge kr. 8.500 til variable forbruksutgifter.Utgifter til bolig, strøm og oppvarming kommer i tillegg. Har du "luksus" som bil og barnehageplass for ett av barna, må du regne med 3-4000 kr mere pr. mnd.
En alenemor med ett barn trenger omlag ca. kr. 5.500 i måneden. De fleste vil ikke engang greie å kjøpe seg en leilighet. Et eksempel viser at, låner en alenemor kr.230.000 til en leilighet går det ca. kr.4.000 i renter, pluss 1.000 i husleie. Vi har kommet langt i Norge når det gjelder likestilling, men ikke langt nok.
Det er ikke nok at kvinner blir statsråder og direktører hvis vi ikke får hevet bunn-lønna, der de fleste kvinner befinner seg. Jeg håper derfor at regjeringa vil følge opp den tverrpolitiske aksjonen blant kvinnene på Stortinget og danne en lavtlønnskomisjon som en del av det inntektspolitiske samarbeidet. Betal kvinnene for den jobben de gjør og for det de er verdt.
Takk!

Møtet hevet kl. 19.05.

KVELDSMØTE FREDAG 9.NOVEMBER 1990.

Kveldsmøtet ble satt til kl. 20.00.
"Ellinors vise" ble sunget under ledelse av Ivan Sundal.

Leder i Estlands Sosialdemokratiske parti, Vello Saatpalu, talte til landsmøtet. Tolket fra engelsk av Øystein Mæland.

Jeg hilser forkvinnen, delegatene og gjestene. Det er første gang jeg er på besøk i et land som det anerkjente tidsskriftet "Fortune", er det rikeste land i Europa. Jeg er overbevist om at Det norske Arbeiderparti har gitt et betydelig bidrag til å bygge opp og menneskeliggjøre denne rikdommen.

Jeg beklager meg ikke over at jeg lever i et land, som av grunner dere alle kjenner, ikke når opp på noen av "Fortune"s rankinglister. Men dette lille landet kjemper nå på nytt for frihet. Og de første små skrittene er tatt mot et uavhengig liv.
Vi håper vi fortsatt vil få denne sjansen. Det blir sagt at kapitalister begår sosiale feil og sosialismen begår kapital feil. På grunn av disse kapitale feilene som er begått i Sovjetunionen, si sosialismens navn.
Så er det nesten håpløst å forklare for våre folk hvorfor vi vil styre samfunnet mot sosialdemokratiet. Det ordet sosialismen og rødfargen de er like uakseptable i land som frigjør seg fra kommunismens urimelighet som en snøfonn er for en feberpasient. Så dere finner ikke begrepet sosialisme i Estlands sosialdemokratiske program. Og fargen på vårt flagg er grå og ikke rød. Likevel så vil du, hvis du leser nøye finne alt i vårt program som er felles for den menneskelige samfunnsteori som forener dere og oss. Utad er vi forenet av symbolet på harmoni og renhet - den røde rosen - som styrer våre håp og forventninger i retning av frihet, rettferd og solidaritet. I september i år besøkte David Owen Estland og han sa følgende i et intervju i London; "Nøkkelen til de baltiske staters uavhengighet ligger i Finland, Sverige og Norges hender. Jeg vil uten å nøle legge til Danmark og Island. Samtidig vil jeg takke alle sosialdemokratiske partier i de skandinaviske land og alle demokratiske bevegelser som har støttet oss, slik at vi alltid har fått hjelp i vår kamp for frihet".
Jeg vil igjen få takke Sosialistinternasjonalen og president Willy Brant som anså Estland og Litauen som sosialdemokratiske partier verdig til fullt medlemskap i Internasjonalen. Jeg håper at Det norske Arbeiderparti med over 100 års tradisjoner og erfaring, vil støtte oss på vår prisverdige og ansvarsbevisste vei. Vi ønsker å være pliktoppfyllende disipler som er villige til å bidra til å begrave den annen verdenskrig og den kalde krigen.
Det er blitt sagt at i vesten er det slik at de med penger har makt og i øst er det de som har makten som har penger. De små baltiske statene som ligger midt i mellom, har verken penger eller makt. Men vi håper at med tålmodig innsats kan vi oppnå litt av begge deler. Våre sosialdemokratiske partier ønsker å hjelpe vårt folk til å beholde penger og makt i rimelig likevekt. Og jeg håper at ved samarbeid med andre sosialdemokratiske partier kan vi lære av deres erfaringer og gå inn i drøftelser med dem og lykkes en dag i vårt strev.
En dag vil vi uansett seire og det vil Kuwait også.
Takk !

Debatten fortsatte deretter med:

63) Repr.nr. 121, Inger Lise F. Jensen, Vestfold.

Dirigent - landsmøtedeltakere - kjære venner!
Organisasjonen vår er i framgang. Vi er med i en levende bevegelse. Representanten Rolf Lasse Lund beskrev situasjonen godt i det aller første innlegget i debatten.

Grunnlaget er solid fundert og det er gjort godt håndverk. Vi har nå regjeringsmakt. Vi må bruke situasjonen til å spre optimisme. Vi må være stolt av det vi har skapt. Vi må manøvrere slik at vi gjennomfører en fruktbar Europa-debatt. Vi må lytte til AUF. Til ungdommens spørsmålstegn ved hvilke verdier som har gjennomslag i levesettet vårt. Vi ser fram til resultatene av satsingsområdene våre. Denne gangen må vi dempe ned krisebegrepet og la det brukes der hvor det er på sin plass. Vi må øke tilliten til det politiske system - til politikere. Og vi må vise resultater lokalt, nasjonalt og internasjonalt. La ikke media ta altfor mange baller.
Vi må lage en konkret barneplan. Med realistisk økonomi. Vi må få til sterkere ansvar i kommunene for å utbygge barnehager. Vi må gjøre barnevernet i stand til å gjøre arbeidet sitt. Vi må øke utdanningskapasiteten for saksbehandlere til barnevernet. Og en oppfordring til den nye barn- og familieministeren vår; Gjør barnevernsloven slik at det er en rettighetslov til barn som trenger det.

64) Repr. nr.030, Tove Løvaas, Akershus.

Landsmøtet - Partifeller.
Rettighet er hovedparolen vår. Og skal gjennomsyre alt vi gjør, både internasjonalt og nasjonalt. På bakgrunn av dette rettighetsbegrepet og fordelingspolitikk så foreslår Nes Arbeiderparti:
At vi skal innføre en øvre inntektsgrense for utbetaling av barnetrygd og at vi skal utøke aldersgrensa til 18 år. Vårt forslag til å innføre en øvre inntektsgrense for utbetaling av barnetrygd, tar også utgangspunkt i rettighet, som jeg sa.
Vi har stadig fått større forskjeller blant folk, og er vel dessverre i realiteten midt inne i et klassedelt samfunn.
Derfor mener vi at det er på tide å se på om vi fordeler fellesskapets midler riktig.
Vi har i dag inntektsgradering i forbindelse med en rekke tiltak, som barnehageplasser, hjemmehjelp, bostøtte osv.
Vi vil derfor også at barnetrygden skal relateres til inntekt.

For vi forutsetter at 0-skatteytere skal blir borte gjennom skattereformen, og dermed også gratispassasjerene i dag som bare skal ha og ikke være med på å yte noe.
Vi vet også det at mange i dag, bruker barnetrygden som høyrenteinnskudd i banken og ekstra lommepenger. Samtidig som veldig mange må gå til sosialkontoret for å få hjelp til nødvendigheter til barna. Det er det ingen mening i, mener vi, at millionærer skal ha de samme statlige overføringer som eneforsørgere og lavinnteksgruppene. La oss heller bruke denne overføringen som en del av en mere rettferdig fordelingspolitikk, og ikke som en skattemessig ordning til alle, også til de som lurer seg unna fellesskapets ansvar.
La oss fordele fellesgodene til de som trenger det mest.
Takk!

65) Repr.nr. 014, Anni Langvann Thorsen, Østfold.

Dirigent!
Jeg har i dag en mulighet til å være med å minske CO2-utslippet. Jeg må slutte å jobbe. Mange er i samme situasjon. Vi har avhengig av å bruke bil til jobb og barnehage. Dette fordi de ikke har alternative måter til å komme seg fram på. Store deler av utkant-Norge mangler transporttilbud. Men mange bruker bil av andre årsaker. Det er behagelig og fritt og billig for den enkelte. Samfunnet må lage reelle alternativer til privatbilen for alle disse. F.eks. opprette tilstrekkelig antall bussavganger. Fordoble avgangene og halvere billettprisene.
Det er liten mening i at bruk av bil blir dyrere og dyrere hvis det ikke finnes alternativer til privatbilen. Resultatet blir at folk må spare mer på andre ting, fordi de må bruke bil. Og dårlig samvittighet fordi de bidrar til forurensning men ikke kan gjøre noe mere med det. Det er så stor forståelse for miljøproblemene at folk ikke bare aksepterer, men venter at det nå blir gjort noe. Og særlig når Arbeiderpartiet har regjeringsansvar. Det handler om å gå fra prat til praksis. Kanskje også om å ta noen sjanser. Ingen utredninger, men praktiske forsøk. Det må opprettes kollektiv tilbud så det virkelig synes. Om nødvendig må en være villig til å subsidiere kollektivtrafikken mer.
Miljø-avgifter kan også brukes. Folk forstår miljø-avgifter hvis de ser at de blir brukt til å styrke kollektivtilbudet. Men vi må ha ordninger som ikke gjør at bruk av bil blir dyrere for dem som bor slik til at det ikke er mulig å nå det med kollektiv transport. Det er også veldig viktig at avgifter og tiltak oppleves rettferdige. Der det er jernbane, må denne muligheten styrkes spesielt for alle typer transport. Det er uforståelig for meg at det går tregere og tregere med vare- og godstransporter der det går jernbane parallelt. Dirigent, jeg håper Arbeiderpartiet vil komme med konkrete tiltak snart tiltak som er virkelige alternativ til privatbilen. Tiltak som folk forstår og som er rettferdige.
Takk!

66) Repr. nr.259 Hans Dransfeld, Finnmark.

Partifeller!
Finnmark Arbeiderparti sier JA til en miljøpolitikk i takt med tvingende økologiske nødvendigheter. Men også miljøpolitikken må gjøre det klart at det er mennesket som står i sentrum, at vi skal tjene medmenneskeligheten. Miljøpolitikken må ikke bare omfatte kamp mot forurensing.
Verden over, er overbeiting og overfisking vel så dramatiske utfordringer. Finnmark byr på rystende eksempler.
Partifeller ! En besluttsom politikk for bærekraftig utvikling kan ikke overse Finnmarks problemer! Uten en overbevisende løsning her, blir det ingen troverdighet i vår miljøpolitikk. Folk må nødvendigvis få oppleve at ressursvern lønner seg. At man kan leve av så rike ressurser som ligger utenfor Finnmarks kyst.

Utviklingen må gå i retning av en desentralisert innflytelse på hvordan vi bruker våre levende naturressurser. Finnmark trenger, en klarere regionalpolitikk på dette punktet. Løser regjeringen denne oppgaven på en overbevisende, allmengyldig måte, så vil det også gi et viktig bidrag til liknende problemer verden over. Og ikke minst i den Tredje verden. SAHEL, er her bare et stikkord.
Takk!

67) Repr. nr. 046, Jan Inge Nordeng, Hedmark.

Kamerater!
Vi har troen på at det nytter,sa Gro. Ja, det har vi. Mitt ståsted det er det innerste av innlands-Norge. Vi frykter at vi nå skal gå fra en oljeskygge og til en OL-skygge. Men vi har troen, særlig etter at Kjell og Sigbjørn har kommet på riktig plass.
Fra Stortinget har Kjell ryddet opp, både i TV2 saken og OL. Fortsett med det Kjell.
Internasjonaliseringsdebatten den skal jeg summere i gruppe med Gro i morgen. Men her vil jeg bare kort berøre kanskje det viktigste punktet som vi har som forhandlingskort i EØS-forhandlingene. Vårt sosialdemokratiske velferdssamfunn. Begreper som solidaritet, likhet, er erstattet med begrepet rettferdighet, bak meg her. Og det tror jeg er et godt begrep. Stikkord, basis for velferdssamfunnet, en skikkelig infrastruktur i distriktene, sterk offentlig sektor.

68) Repr.nr. 249, Ellen Bergli, Troms.

Partifeller!
Menneskenes vettløse bruk av natur-ressursen setter jordas miljø i fare, sa Gro.
Dette har vi som bor på kysten fått kjenne på kroppen!
For det er vettløs ressursforvaltning gjennom mange år som har skapt den kystkrisa vi har i dag.
Jeg kan ikke dy meg for å sitere fra " Nordlys ", der det står: "Etter mange år med kobber og ett år med Munkejord er verdiene borte fra Finnmark".
Sosialdemokratiet må vise solidaritet med framtidas generasjoner, sa Gro.
Og jeg tror, Gro, at du gikk et steg i denne retningen da du utnevnte Oddrunn Pettersen til fiskeri-minister,
Vi har tiltro til at hun Oddrunn vil fortsette sånn som hun allerede har begynt, hun Oddrunn vil føre en fiskeripolitikk der hensynet til å bevare ressursene er et overordnet mål.
Det er slike signaler kysten trenger i dag, enten man bor i Finnmark eller på Møre. Det vil gi oss mot til å se framover.
Og vi kunne nok trenge litt rask fortjeneste nå, men det er viktigere å vise solidaritet med fremtidens generasjoner.
Det er dette som blir din oppgave, Oddrunn.
Og du skal styre denne næringen, som også i verdensmålestokk er en stor matvareressurs. Du skal styre den sånn at vi kan høste optimalt av havet - ikke bare av lodda nå til vinteren, men av alle havets ressurser i kommende tider.

Gjør vi det - så vil det bli nok fortjeneste til både nordlendinger og vestlendinger, og mat til mange mennesker. Takk!

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:
Repr.nr. 048, Eva Jensen, søker permisjon på grunn av sykdom.
Vedtak: Permisjonen innvilget.

Debatten fortsatte med:

69) Repr.nr. 298, Ashgar Ali, Oslo.

Representanten fikk innvilget, av Landsmøtet og dirigent, 1 min. lenger taletid.

God kveld alle sammen.
Miljøvern - smak på ordet dere. Miljø - vern. Jeg syns det smaker litt vondt, jeg. Men hvem har sagt at medisin er godt. Saken jeg er opptatt av er gasskraftverk som kommer til å bli bygget i Midt-Norge. Det er snakk om et eller to gasskraftverk. Og hva er følgende av et slikt gasskraftverk. 1,5 millioner tonn CO2. Er alle klar over konsekvensene her? Og det tilsvarer 800 000 biler pr. år. Og dette kommer til å fortsette. For vi er ikke ferdige i morgen. Nei da, det kommer til å vare i flere år. Et slikt gasskraftverk vil produsere 4 TW (Terra Watt) timer. Alta ble i sin tid, under store protester, bygd og produserer 1/10 og nå så blir det innrømmet at det kanskje var en tabbe. Og så skal vi gå i gang å produsere et, som produserer 10 ganger mer, den kraften som ligger i Alta. Her er det et eller annet som er feil, tror jeg. Og enda verre blir det for meg å forstå det når jeg ser at vi eksporterer 15 TW timer til utlandet. Til dumpingpriser. Og skal vi lage nytt kraftverk som kan produsere 4 ganger dette. Henger dette på en eller annen gren, eller er det bare meg som ikke ser grenen? Et annet poeng er at vi har et ENØK-potensiale på 25 TW timer. Er dette veldig vanskelig dere? Terra Watt timer? Jeg skjønner det ikke selv, jeg. Ulempen ved slikt gasskraftverk er at vi vil få mer kraft og som Gro sa i sted, i sum så vil det blir mer kraft.
Jeg har bare lyst til å si. Vi har sagt at vi skal satse på barna. Og sitter det folk her i salen som kan se barna og barnebarna sine i øynene og si at: Jeg er den som støtter mer forurensning. Miljø må være tingen. Ikke ri kjepphester. Vi har ikke behov for gasskraftverk.
Takk for meg!

70) Repr.nr. 242, Hill-Marta Solberg, Nordland.

Kjære Landsmøte og partifeller!
Et rettferdig samfunn har jeg lyst til å si litt om. Og jeg ser det slik at det er ikke noen andre som kan skape et slikt samfunn enn nettopp Arbeiderpartiet. Men i dag så er det slik at vi vet at en ganske stor gruppe i vårt samfunn som ikke opplever at de er en del av et rettferdig system.

De nesten 150.000 som er satt utenfor arbeidslivet trenger vår oppmerksomhet på en ny og forsterket måte. Som representant i fra et område der ledigheten i enkelte kommuner er nærmere 15 prosent, så er det helt nødvendig for meg å fokusere på dette. Når det er blitt så galt i Vesterålen, der jeg kommer fra, er det fordi at på toppen av den generelle ledigheten rammes vi av krisa i fiskerinæringen. I gårsdagens "Lofotposten" der står det på sort bunn; "Bø kjemper for livet". Ja, så alvorlig blir det for en hel kommune når bunnen omtrent faller ut av et ensidig næringsliv.
Med et budskap til regjeringa er det: Still opp og kjemp for disse lokalsamfunnene. Og la det være sagt, det må skje en reduksjon av overkapasiteten i fiskerinæringen, men det må ikke få lov å skje på bankenes premisser. Det har skjedd det siste året. Vi har mistet de beste båtene, de beste konsesjonene og de unge fiskerne. Vi ønsker politisk styring av denne tøffe omstillingen og det er en ordentlig utfordring og spille over til våre nye fiskeriminister.
Takk for oppmerksomheten!

71) Repr.nr. 078, Nils Oddvar Bergheim, Oppland.

Kjære partileder - partivenner.
Årsmøtet i Det norske Arbeiderparti er ei kraftinnsprøyting og en inspirasjon for alle oss deltar og for partiarbeid. Her skal vi korrigere kursen og stake ut leie framover. Vi har fått en forsterket følelse av at vi ikke bare er medlemmer i et parti men at vi er med i en stor og kraftig bevegelse. Solidaritet med alle grupper, nasjonalt, lokalt og internasjonalt er trukket fram som bærebjelker og rettesnor for arbeidet vårt. Jeg vil dra fram et område som nå som i 1972, kan sette solidariteten på prøve, og virke som en tidsinnstilt bombe eller sprengstoff innenfor vår organisasjon. Vi kommer i fra Oppland, i fra Valdres der tyngdepunktet av velgergrunnlaget vårt er tilknyttet landbruket, jord- og skogbruk og et stort flertall er småbrukere, som tradisjonelt har regnet seg som sympatisører og som har støttet arbeiderbevegelsen trass i press fra Bondepartiet. Uansett framtidig tilknytning til Europa, vil norsk næringsliv medregnet norsk landbruk stå framfor store omstillinger.
LO og den industrielle delen av næringslivet har vært flinke til å informere og kommentere om konsekvenser og muligheter framover. Det debattgrunnlaget har vi ikke fått når det gjelder landbruket. AP må ikke lenger tillate at alle problemstillinger når det gjelder landbruket, dreier seg om for eller imot nåværende konsesjonslov. Norsk næringsliv er vant til omstillinger også i landbruket.

Og derfor så trenger vi nå å få i fra deg, Gro, og din regjering et skikkelig rådslag, et skikkelig diskusjons-grunnlag for å dra i gang den debatten.
Takk for det !

72) Repr.nr. 214, Geirmund Undsgård, Sør-Trøndelag.

Partifeller !
CO2- avgift på bensin er et viktig miljøpolitisk signal.
I alle fall når det følges opp med et krafttak for kollektivtrafikken.
Vi må imidlertid være oppmerksomme på at CO2- avgifta kan slå urettferdig ut i distriktene, hvor en er helt avhengig av bilen som transportmiddel.
Det vi ønsker å oppnå med miljøavgift på bensin må primært være å redusere bilbruken, og så får det komme som en beleilig bivirkning at det blir mer penger i statskassa, for bruk på kollektivtrafikk.
Som en konsekvens av dette, må miljøavgifter på transport hovedsaklig brukes der hvor det finnes alternativ kollektivtransport. Det vil si stort sett bety i de store byene. Ny teknologi gjør det nå mulig for oss å få til betaling for bruk av vei km. for km., og med priser som varierer over døgnet.
Med køfri-systemet kan det plasseres ut en rekke antenne-stasjoner i de større byene.
I rush-tida og ellers når det er relativt høy frekvens av kollektivtrafikk-avganger, kan det tas høy pris på bruk av vei.
Når kollektivtilbudet er dårligere kan prisen være lavere.

Folk må ha et alternativ til privatbilen for at det skal føles rettferdig å betale avgifter som har som hensikt å redusere privatbilbruken.
Dette kan vi klare å få til i de store byene, for det er her folk bor tett nok til at vi kan bygge ut kollektivtrafikken.
Men det er jo også her vi har de største miljøproblemene med støy og forurensning. Og det er her vi har overbelastede veier og mange trafikkulykker.
Jeg vil derfor be om at våre fremste samferdselspolitikere og miljøpolitikere vurderer de nødvendige lovendringer slik at vi kan få til en fleksibel avgift på bruk av vei i storbyene.
At den teknologien som dette bygger på er norsk, ja til og med utviklet på den Trønderske landsbygda må også telle med.
Høyteknologibedrifter med arbeidsplasser i utkant-Norge må vi legge til rette for, særlig når det passer så godt inn i våre miljøpolitiske målsettinger.
Takk.

73) Repr.nr. 007, Øistein Henriksen, Østfold.

Dirigent - landsmøtedeltakere!
Det mest positive som er skjedd her til lands de siste to ukene det er det at vi har fått en ny og handlekraftig Arbeiderpartiregjering. Med regjeringsdannelsen var målet allerede satt og vi må alle som partimedlemmer, støtte opp om politikken som det er lagt opp til gjennom Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett.
Fredag 2. november hadde Arbeiderbladet et større oppslag om skatteundragelser for milliard-beløp.

Det dreide seg om salg og kjøp av skattefradrag bl.a. gjennom salg og kjøp av komandittselskaps-andeler ved årsskiftet. I enkelt-tilfeller var det skatteundragelser i 100 million klassen. I sitt forslag til statsbudsjett går Arbeiderpartiet inn for å øke kampen mot Øko-krim med 55 millioner kroner. Blant annet innbefatter 5 millioner til likningskontorene. I representantskapsmøte til likningsrepresentantenes landsforening i 1988, sa daværende finansminister Gunnar Berge, at det ved overgang til EDB i likningsetaten skulle frigjøre ressurser som skulle brukes til å styrke kontrollen med særlig tunge og godt utrustede skatteytere.

Altså konkret, direkte kamp mot Øko-krim.
Står Arbeiderpartiet fast på dette løftet, og betyr det at eventuelt de 75 stillingene som Syse-regjeringen er satt inn blir tilbakeført til etaten? Jeg for min del mener at 55 millioner kroner til kamp mot Øko-krim er ikke tilstrekkelig når enkelte skatte-ytere kan klare og unndra 100 millioner kroner alene. Takk!

74) Repr.nr. 025, Øivind Hvattum, Akershus.

Partikamerater!
Vi driver nå å samler oss om tre satsingsområder. Det ene er arbeid. Det andre er barn og ungdom, og det tredje er miljø. Men, kamerater, skal vi noen som helst sjanse til å kunne gjenskape den fulle sysselsettingen, kunne oppleve at barn føler seg velkomne i vår del av verden, oppleve at unge barnefamilier får litt mer å rutte med, ja, så må det en steinhard prioritering til. En må ha rag i ryggen for å motstå alle de andre velmente og gode krav som ganske snart vil melde seg. Jeg har allerede registrert at en del av dem er kommet her under dette landsmøtet. Vi må altså ha evnen til å si Nei på en rekke områder. Og her er det ikke nok til å vise til at det får regjeringen gjøre. Jeg føler at her er det en felles oppgave for oss. Vi som sitter her, de hundre tusen av våre fotføre og taleføre partifeller vi har i hele Kongerike. Vi må ut å forklare at det er ikke mulig å løse alle problemer på en gang. Men lykkes vi i de mål vi nå er i ferd med å sette oss på disse tre områdene, så føler jeg meg rimelig trygg for at det ikke vil være noe reelt alternativ til en Arbeiderparti-regjering. I hvert fall ikke på denne siden av århundre-skiftet.
Takk!

75) Repr.nr. 245, Bendiks H. Arnesen, Troms.

Kamerater!
1. januar 1991 trer den største reformen etter krigen i kraft. Det handler om solidaritet til de svakeste av de svake i vårt samfunn. Mennesker med psykisk utviklingshemming skal for første gang få normale rettigheter i dette samfunn.
Selvfølgelig måtte det være Arbeiderpartiet som fikk i gang denne reformen. Og selvfølgelig er det mer i diskusjonen om penger enn om menneskeverd.

Regjering og Storting har derfor et stort ansvar i å sikre kommunene den økonomi de trenger til å gjennomføre denne reformen. Slik at det i større grad kan bli snakk om konstruktiv debatt og hvordan reformen skal gjennomføres og hvordan disse menneskene skal gli inn i samfunnet på lik linje med oss andre. Det trengs en kolossal holdningsendring ute i kommunene. Det trengs opplysning om at disse menneskene skal behandles likt med oss andre. Vi må få disse menneskene med i idrettslag, i grendelag, ja sågar også i Det norske Arbeiderparti. Vi har en stor oppgave når reformen trer i kraft.
Takk !

76) Repr.nr. 123, Harald Vangen, Telemark.

Dirigent - Partivenner!
Det er helt umulig å si noe skikkelig i løpet av 2 min. om kommuneøkonomi. Derfor så har jeg bare noen stikkord.
Gjennomsnittskommunene finnes ikke. Det er en vekstkommune med vekst på ca. 5-6 prosent. Noen av kommunene har 0-vekst og disse skal ta seg av HVPU-reformen og de utgifter som relaterer seg til dette med eldre-milliarden. Dette skal tas inn gjennom økte avgifter og gebyrer. Saken er at disse kommunene ligger helt opp mot lovens maks, når det gjelder avgifter. De må legge ned de goder som AP har bygget opp gjennom 50 år. Idrettsklubber, eldresenter og andre ting som vi har bygget opp.
Vi greier ikke å oppfylle de løftene som vi ved forrige valg la ut om. Hjelp oss, jeg bare ber om, at man hjelper oss å bevare den troverdigheten som vi gjennom Arbeiderpartiet trodde vi hadde greid å opparbeide overfor våre velgere. La oss i hvert fall få den nye regjeringen se på kommuneøkonomi veldig godt.
Gro, kjør ikke så fort på et spor når det gjelder EF, at det lyset du så i tunnelen er et motgående godstog. La oss få litt tid på oss til å diskutere dette her ute i laga - ute på grasrota.
Takk !

77) Repr.nr. 201, Jan Otto Fredagsvik, Sør-Trøndelag.

Dirigent - Partifeller !
Det er Kommune-Norges håp at landets nye regjering tar kommunenes problemer på alvor. Vi har merket oss at det er et erklært mål for vår nye kommunalminister å bedre kommuneøkonomien.
Spenningen og forventningen i kommunene er stor. Trenger vi likevel ikke nedlegge 0-3 årsbarnehagen? Vil musikkskolen bestå ? Hva med MPU-boligene? Hva med barnevernet? Hva med eldreomsorgen? Jeg tør våge den påstand at det knapt nok finnes den kommune som neste år kan budsjettere med standardheving på sine tjenester ut fra de rammer som er gitt i den forrige regjerings forslag til statsbudsjett.
Et mindretall av kommunene kan kanskje legge inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst.

Men det overveldende flertall må sannsynligvis budsjettere med de samme kronebeløp som for 1990 - altså en reell nedgang på 4-5 %.

Dette er den faktiske situasjonen - uansett hva byråkratene i departementene har regnet seg til på sine skrivebord.
Og da er samtidig kommunene nærmest tvunget til en betydelig øking av de kommunale avgifter - en beskatning som er kjemisk fri for sosial profil.
Vi har merket oss at en av kvalifikasjonene for å bli regjeringsmedlem denne gangen var det å kunne ta en sang. Jeg synes det er et godt tegn. Sang skaper kontakt. Sang varmer.
Dirigent, det er for sent å synge seg inn i regjeringen, men å synge for regjeringen må være mulig. Fra nord har det kommet mange viser som er blitt alle manns eie, også arbeiderbevegelsens eie. At det også kan lages ei vise i sør, herved bevises.
På Frøya har Hans A. Grønskag og Magne Romestrand skrevet tekster og melodier til Titranspellet. En av visene handler om mørke som forsvinn og om varmen som skal komme.
Den handler om hjerter som banker og never som sliter.
Egentlig kan det verset som jeg nå skal synge, godt være den nye regjeringens arbeidsprogram.
Med fare for å bli oppfatta som teatralsk, hilser jeg den nye regjeringen med dette enkle verset :

"No blir ikkje dagan mørkar,
lyset ska komma åt oss.
Som bål ska vi knitter i mørketid,
den iskalde vinda til tross.
Fer folk kan gi lys gjennom mørket,
og folk kan gi ly og rom.
Hjertan dem banke og nevan slit,
det er varme det handler om.
Fer det e lysast der lyset kjem frå,
sjøl om mytti stenge ei tid.
Varmen ska stig i kroppen igjen,
mørkret ska snart ta fri ! "

78) Repr.nr. 008, <u>Erna Andreassen,</u> Østfold.

Partifeller !
På Høyres siste Landsmøte, så feiret de sosialismens endelige nederlag. Vi er her ikke for å feire noens nederlag, men den dagen Gro sa Ja til å bli statsminister, den dagen gikk børsen opp og fordi det vi alle er enige om, er at vi trenger en regjering med klare langsiktige mål og med en tydelig ledelse.
Solidaritet og sosial rettferdighet er ikke noe vi vedtar å innføre. Sosial rettferdighet vinner vi bare gjennom en kontinuering prosess av politiske justeringer og da spiller det ingen rolle hvem vi samarbeider med. Vi samarbeider med dem som vil justere kursen sammen med oss.

Det er uviktig om justeringspartiene heter SV eller SP. Det finnes et spørsmål som heller ikke Marx hadde svaret på; Hvem skal vokte vokterne? I Øst-Europa så gikk det som det gikk fordi det var ingen der til å vokte vokterne. Derfor finnes det ingen endelig seier å hente verken for kommunister eller kapitalister. Rettferdigheten finnes et sted midt i mellom. Og derfor har jeg tro på at vår nye visjon - Solidaritet i Europa - kan bli virkelighet. Og det kan vi og Europa komme til å trenge. Takk!

79) Repr.nr. 160, Rita Tveiten, Hordaland.

Landsmøte!
Lik rett til utdanning, uavhengig av kjønn, geografi, økonomisk og sosial bakgrunn - er et overordnet mål for Arbeiderpartiet. Det er flere som har vært opptatt av det. Vi er også enige om at vi skal ha en skole for alle. Spørsmålet er om vi vil ha et system med store forskjeller eller om målet skal være et system som gir alle samme mulighet til å ta del i fellesgodene. Skal vi sikre lik rett til utdanning, må flere tiltak iverksettes. Retten til 3-årig videregående skole må lovfestes. Studiefinansiering er et annet viktig element. Ingrid Ross Solberg gikk grundig gjennom dette. Jeg vil bare tilføye at de yngste elevene i den videregående skole, d.v.s. 15-18 åringene stort sett er avhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Vi må derfor finne ordninger som utjevner ulik økonomisk evne til den enkelte. Det må være feil når elever som har fått skoleplass, må takke nei fordi den økonomiske situasjonen til foreldrene ikke gir rom for å ha ett eller flere barn i videregående skole.
De må heller gå i 10. klasse der skolemateriell er gratis og elevene for dagpenger og der det ikke kreves egenandel på skoleskyss.
Som skolepolitiker har jeg møtt for mange eksempler på dette denne høsten, til ikke å bry meg. Det er en situasjon som er urettferdig. Det ser ut til at de som har lite, skal fortsette med det. Dette vil gi en vond sirkel med omfattende klasseskille som resultat.
Det minner nifst om gufs fra tidligere tider der de med penger kunne kjøpe skoleplass til sine barn, mens de uten penger ikke fikk skoleplass selv om de intellektuelle ressursene var til stede.

Mener dette Landsmøtet noe med rettferdighet, må Arbeiderpartiet tenke nøye over hva som skal til for at alle skal få mulighet til å ta del i et utdanningssystem der den enkeltes ressurser er det sentrale.
Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten minnet forsamlingen om innlevering av manuskript til referenten.

Debatten fortsatte deretter med:

80) Repr.nr. 252, Oddvar Bogetvedt, Troms.

Landsmøte!
Skal vi sikre en bærekraftig utvikling, og dermed forsatt bosetting i Nord-Norge er det viktig å støtte opp under og den forskning, utvikling og høyere utdanning som foregår i landsdelen. At Universitetet i Tromsø ble etablert for 18 år siden, er ganske sikkert det viktigste enkelt tiltak som er gjort i denne sammenheng. Og tilfører landsdelen fortløpende høye kompetanser på mange områder. Men det har hele tiden vært meningen at Universitetet skal være et fullverdig norsk universitet og ikke bare et landsdelsuniversitet. For ikke å si Distriktshøgskole.
Skal det bli det, må det legges opp til at Universitetet blir et nasjonalt og internasjonalt senter på noen områder. Fiskerier og havforskning er et slikt område. Og jeg vil sterkt oppfordre våre tillitsvalgte til å medvirke til en fortsatt oppbygging på dette området i Tromsø. Et annet område som vi i Nord-Norge mener er naturlig vil være Polarforskning. Forskning som foregår innen fiskeriet, havforskning. Innen biologi, fysikk og geologi dannes sammen med virksomheten Nordlysobservatoriet i Tromsø,er et godt grunnlag for at Universitetet i Tromsø også kan bli et senter for Polarforskning.
Deler av Nord-Norge ligger i polare strøk og vi har lange tradisjoner som utgangspunkt for polar ekspedisjoner. Og kunnskap og erfaring som er verdt å kjenne om det.
Dessuten går fremdeles bare 3,9 % av forskning og utviklingsmidlene til Nord-Norge, mens vi har 11 % av befolkningen. Ved å gjøre Nord-Norge og Tromsø til et senter for polarforskning har man mulighet til å forbedre denne statistikken. Så vil jeg til slutt bare komme med en sterk oppfordring om at regjeringen og våre stortingsrepresentanter ved behandlingen av organiseringen av norsk polarforskning, prøver å gjøre Tromsø til et senter.

Og det innebærer også at det vil være naturlig å flytte Norsk Polarinstitutt til Tromsø.
Takk !

81) Repr.nr. 097, Kolbjørn Kværum, Buskerud.

Kamerater !
Det er riktig å glede seg når man er på toppen. Og det er det jo ikke alltid man er når man er i politisk arbeid. Det er jeg sikker på alle som sitter i denne salen, har vært med på. Vi kan glede oss over en egen regjering. Vi kan glede oss over rekordstore gallup. La oss likevel i denne situasjonen ikke være overmodige. Og la oss i Landsmøtets forhandlinger gi de signaler som er nødvendig for at vi kan gå en ny og god arbeidsperiode fram til neste Landsmøte.
Det som kommer til å bli regjeringens store utfordring, det blir å bli testet på 150.000 arbeidsledige. Og når jubelbruset her har lagt seg på søndag, så er det som kommer til å være regjeringens arbeidsvirkelighet på mandag.

I dette arbeidet så vil det være en våken fagbevegelse som vil følge med på hva regjeringen foretar seg. Og vi kommer til å ha våre tillitsmenn utover hele landet som kommer til å se aktpågivent i denne sammenhengen. Dette har en klar sammenheng med en sterk offentlig sektor. Og en sterkere bruk av offentlig sektor, enn det vi har sett i noen år. I dette ligger det klart at offentlig sektor skal ha de samme krav til rasjonalitet og effektivitet som vi har i andre deler av vårt arbeidsliv.
HVPU-reformen vil være en ny slik utfordring som er nær. Den går både på spørsmålet om kommunesektorens arbeidsmuligheter og den går også på dette med sosial rettferdighet og innfri forventninger og innfri løfter. Her er det ikke noe å gå på.

Og det må regjeringen sørge for å ta et skikkelig løft på, slik at vi kommer ut av en usikkerhet som er skapt omkring denne reformen.
Landsmøtet er blitt innbudt til å ta en ide-dugnad knyttet til internasjonalisering. Jeg håper at vi i gruppene i morgen skal ta dette på alvor. At ledelsen i partiet vil få de signalene tilbake igjen, som de har bedt om. Og at man lytter til grasrota i denne sammenhengen. Der er det mye godt vett.
Takk !

82) Repr.nr. 239, Arnt Zimmermann, Nordland.

Dirigenter, landsmøtedelegater, Gro !
Kravet om en videreføring av Nord-Norge-banen er fortsatt et aktuelt krav fra den nordlige landsdel. Det er ingen tvil om at jernbanen vil bety bedre transportmuligheter for næringsvirksomhet og høyere transportstandard for befolkningen. Jernbanen vil bety en vesentlig vekst impuls og forbedring av levevilkårene i Nord-Norge. Den nordlige landsdel kan nå ikke lenger godta at jernbanens videreføringer som overordnet nasjonal oppgave, ikke gis den plass den fortjener i utbygging av landets infrastruktur for å knytte denne landsdelen sammen med den øvrige landsdel. Overskuddet på Ofotbanen som siste året var på 50 millioner bør bli i vår egen landsdel for å trygge arbeidsplasser innenfor landsdelen. Vi har i de senere år bl.a. også i Narvik registrert en stadig nedbygging av arbeidsstokken både ved LKAB, NSB og NFT. Det er svært viktig for sysselsettingen og bevaring av kompetansen i landsdelen at vårt Landsmøte vedtar en hurtigere takt i prosjekteringen av videreføringen av banen. Ved en snarlig start på byggingen vil det etter beregninger kunne sysselsettes ca. 10 000 årsverk med en byggetid på mellom 8 og 9 år. Videre vet vi at for 1989 ble det utbetalt 1,8 milliarder kroner i dagpenger og i arbeidsmarkedstiltak for arbeidsledige i de tre nordligste fylker. Vi skal ha våre hender i arbeid. Statistisk Sentralbyrå har i år beregnet med et utflytting fra landsdelen på 30 000 personer i de kommende 25 år, dersom næringslivet i landsdelen fortsetter som hittil. En slik utvikling vil skape uholdbare forhold for landsdelen i framtiden. Vår nasjon kan derfor ikke være kjent med at landets mest ressursrike landsdel får en slik utvikling.

Derfor er jeg nå av den formening at Landsmøtet bør gå inn for at det allerede i 1991 blir etablert et prosjekterings- og plankontor i Narvik for å utnytte seg det faglige og tekniske miljø i landsdelen. Og jeg har da lagt frem følgende forslag, hvis jeg kan få lov å lese forslaget.
Landsmøtet forutsetter at det av avsatte planleggingsmidler slik det fremkommer i AP's alternative statsbudsjett for 1991, bevilges midler til planlegging av videreføring av Nord-Norge banen. I denne forbindelse opprettes et plankontor i Narvik.
Takk !

83) Repr.nr. 042, Tor Erik Granum, Akershus.

Kjære Landsmøte!
Det er nå en gang slik at Oslo ligger midt i Akershus. Oslo ligger der som en sort flekk på kartet med grønt og blått på alle sider.
Og vi ønsker å bevare disse fargekladdene.
Bevare gjør vi kun hvis vi er villige til å gjøre noe med dem.
Gjøre noen med forurensningen. En stor del av forurensningen kan vi med letthet unnvære. Hvis vi gir alternativer.
Alternativet er å øke kollektivtilbudet, og ved å senke prisene på takstene. Få fylker er så preget av pendling som Akershus. Alle kommuner i Akershus er pendlerkommuner. På kryss av kommunegrensene, til og fra Oslo.
Med den bevisstheten for et renere miljø som er skapt hos folk flest i dag. En samferdelsepolitikk med et godt og effektivt rutetilbud. Et godt og effektivt rutetilbud, har vi først når det lønner seg å la bilen stå hjemme. Økonomisk og tidsmessig. Dette til fordel for et rutetilbud som bringer deg effektivt frem og tilbake. En slik opprustning vil koste penger.
Akershus Arbeiderparti vil gjerne at 20 % av inntektene fra bompengeringen, skal gå til opprustning av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus. Dette er for lite og bør økes med sikte på senere opptrapping i årene fremover. En samferdselspolitikk må være preget av miljøhensyn. Den beste måten å gjøre det på, er å styrke kollektivtrafikken.
Takk !

84) Repr.nr. 075, Odd Løvlibråten, Oppland.

Landsmøte !
Arbeidsledighet. Hva er medisin for DETTE.
Kanskje med en Arbeiderpartiregjering, og med Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, så er jeg enig med Gro at da er det lys i tunnelen.
Men hvis vi som et rettferdig parti og et parti som folk kan stole på, må det nå skje noe i forhold til dette med arbeidsledighet. Og at vi gjennom et faglig/politisk samarbeid kurerer denne forferdelige medisinen her.
Vi må ha tro på at vi i fellesskap kan løse dette. Gjennom dette, å sikre vekst, nyskaping og effektivitet, må en ha tilgang til tilstrekkelig risikovillig kapital.
De tradisjonelle finansieringsinstitusjonene klarer selvsagt ikke dette.

Det offentlige må medvirke til en slik kapitaltilgang.
La statsbankene få en enda viktigere rolle å spille.
Det er en jobb for hele landsmøtet og la dette bli en jobb for alle oss.

85) Repr.nr. 065, Sverre Kristian Fjeld, Hedmark.

Ja, partivenner.
Med utgangspunkt i partilederens foredrag, samt de to forslagene som danner bakgrunn for den innstilling vi her skal forholde oss til, tar opp spørsmålet av meget sentral betydning for næringsliv, bosetting i landet vårt.
Det gjelder pris på elektrisk kraft og det gjelder effektiviseringen av utnyttelsen. Det er for meg et eneste stort paradoks at vi til dags dato ikke har maktet å gi denne livsviktige ytelsen noen form for offentlig styring, med hensyn til prisfastsetting. Det jeg særlig tenker på er prisutjevning.
Men ikke bare det, jeg sikter også til de nesten uoverkommelige vanskeligheter som skapes når adgangen til omsetning av kraft gjøres friere uten at det samtidig tas behørig hensyn til de ulike selskapers økonomiske forutsetninger som følge av tidspunkt og utbyggingskostnader.
Det jeg med dette vil rette søkelyset mot og anmode vårt partis øverste ledelse om, er at man ser på selve styringsmodellen for prisfastsettelse og markedsdannelse. Det kan ikke være slik at et fylke som påtok seg sitt ansvar og sine oppgaver for å sikre innbyggernes kraftforsyning til en forsvarlig pris, etterpå i praksis faktisk ble straffet fordi utbygningskostnadene var for høye, og kapitalutgiftene dermed er blitt tilsvarende tunge å bære.
En form for regulering må til, hvis ikke vil vi oppleve at de med den billigste kraften overtar markedene som er interessante for dem. Tilbake blir da utkantdistriktene stående. Der næringslivet er lite spennende for en kraftleverandør og hvor bosettingen er spredt og el.forsyningen kostbar.
Takk !

86) Repr.nr. 189, Bjørn Martin Aasen, Møre og Romsdal.

Dirigent - Partivenner !
Jeg kommer i fra en landsdel der vi er vant med at det stormer en del. Og den siste uka så har det storma ganske friskt i fiskermiljøet på Møre. Vår nyutnevnte fiskeriminister er blitt møtt med reaksjoner som vel ikke bare kan karakteriseres som udelt glede.
I Møre og Romsdal har 5 100 personer som har fiske som ene-yrke. Det er 5 000 i Nordland, 3 600 i Troms og 2 800 i Finnmark som har fiskeri som ene-yrke. 15 % av den yrkesaktive befolkningen i Finnmark arbeider med fiskeri. 7 % i Møre og Romsdal og i Troms, og 6 % i Nordland og Sogn og Fjordane. Med andre ord, fiskerinæringa er av vesentlig betydning for levekår langs hele kysten både på Vestlandet og i Nord-Norge.

Den fiskeripolitikk som vårt parti nå må stå for, må omfatte hele kysten. Den må bygge på krav om bærekraftig utvikling, og om aktiv og styrt forvaltning av ressursene, slik at økosystemet kan være i balanse. Vi må føre en fiskeripolitikk som sikrer en variert flåtestruktur og der en eventuell reduksjon av flåten må sikre at vi fortsatt har en variert og høyteknologisk flåte.
Ressursene i havet må sees på som en nasjonal ressurs som skal legge grunnlag for trygge og gode arbeidsplasser både på Vestlandet og i Nord-Norge.
Oddrunn, du er hermed invitert til Herøy i Møre og Romsdal, min hjemkommune, en av de store fiskerikommunene i landet. Du må komme til oss, vi vil snakke med deg, vi vil legge fram våre synspunkt og vi vil høre på det du har å si, slik at vi sammen kan utforme en fiskeripolitikk som favner hele kysten, og som bygger bro over kunstige konflikter.
Takk!

87) Repr.nr. 079, Ingrid Kalstad, Oppland.

Dirigenter og Landsmøte!
Det blir sagt at en blandingsbikkje arver de beste egenskapene fra begge foreldrene. Hvis du overfører dette til Europa så vil du finne at alle land har lover, teknologi og ressurser som er bra. Men ingen land er best på alt. Derfor så håper jeg Norge også vil ta imot kompetanse fra f.eks. Sveits og Tyskland. De satser på et jernbanenett og rutetilbud som gjør at innbyggerne reiser kollektivt og miljøvennlig. Disse land har skjønt at skal folk reise kollektivt må tilbudet være attraktivt, inneholde en totalreise fra A til Å, og være lett tilgjengelig. Norge er ikke noe lett land for en sånn samfunnsviktig oppgave med hensyn til terreng og bosetting. Jernbaneutbygging bør være en like selvsagt offentlig oppgave som veiutbygging. At regjeringen sier at de vil satse mer på offentlige oppgaver er gledelig. I en tid med stor arbeidsledighet, hvor bygg- og anleggsbransjen er særlig hardt rammet. Vi har som arbeiderbevegelse et ansvar med hensyn til bevaring av miljø. Og alle land må bidra med det vi kan. Jeg forventer at redaksjonskomiteen gir jernbanen en sentral plass i uttalelsen om miljøvern og sysselsetting. Bruk av offentlige ressurser gir flere arbeidsplasser og redusert utdeling på trygdebudsjettet. Det er nye arbeidsplasser som trengs for Norge, de arbeidsledige og deres familier.
Jeg vil samtidig kommentere tegningen i Aftenposten med Gro som lokomotivfører. Det er et ok yrke, som opplysning, men du hadde veldig dårlig skinnegang å kjøre på, synes jeg.
Takk for oppmerksomheten!

88) Repr.nr. 222, Arvid Hagen, Nord-Trøndelag.

Partifeller!
Det er vel helt åpenbart at velferdssamfunnet ikke helt har utviklet seg til det vi i arbeiderbevegelsen egentlig ønsker. Gjennom 80-årene har ulikhetene her i landet blitt betydelig større.

Riktignok kan vi si at flertallet av folket lever under rimelig gode kår, men det er også helt åpenbart at det er grupper i dagens samfunn som har store problemer med å klare sine økonomiske forpliktelser. Jeg tenker her i første rekke på ungdom i etableringsfasen og barnefamiliene. Dette er en gruppe som i vesentlig grad har fått svekket sin levestandard. Det blir her ikke tid til å begrunne dette nærmere, men de fleste kjenner til det altfor godt.
Men jeg har lyst til å si at jeg tror ikke at vi vil få en helt god fordelingspolitikk før vi får forandret dagens skattesystem.
Når den ene mangemillionæren etter den andre i fullt offentlig lys, står fram og sier at Norge er egentlig et skatteparadis og at de virkelig må anstrenge seg når de skriver sin selvangivelse for at de skal få til noen kroner for fellesskapet, ja så må det være noe som er riv ruskende galt. Her er det store penger ute å går, som etter min og manges mening, kunne vært trukket inn i fellesskapets kasse og anvendt på en langt bedre måte. Her har Arbeiderpartiet et stort arbeid foran seg i det skattereformarbeidet som nå er oppstartet.
Det må være fullt mulig, gjennom sanering av fradragsordninger og forenkling av skattesystemet, å komme fram til ordninger som for det første henter fram penger til fellesskapsløsningene, og som gjør at folk flest oppfatter dette som rettferdig.
Takk!

89) Repr.nr. 051, Kari Tangen, Hedmark.

Partivenner !
Gro var innom ordet "Privatisering". Når det gjelder omdanning av Televerket, Postverket, NSB eller Statkraft til aksjeselskaper eller andre selskaper, så må Landsmøtet si et klart Nei for å hindre dette for ellers så vil vi få:
Færre postkontor når det gjelder posten. Redusert omdeling av post. Når det gjelder Tele, så vil det få konsekvenser for etablering av nye arbeidsplasser i distriktene. Det p.g.a. prisen. Og når det gjelder NSB, så vil det bli redusert tilbud i distriktene. Mer trafikk på veiene og større belastning på miljøet. Når det gjelder Statkraft, så vil vi få dyrest strøm ute i distriktene. Og ansatte da, i Stats-aksjeselskaper og statsselskaper vil ikke være statsjenestemenn, med de konsekvenser som det har for organisasjons- og avtaleforhold. Det er forvaltningsbedriftsmodellen som skal videreutvikles og den omstillingsprosessen må fortsette og det kan skje uten at bedriftene omgjøres til statsselskaper eller aksjeselskaper. Så kjære landsmøte - si NEI til privatisering.

90) Repr.nr. 070, Ola Dahl, Oppland.

Partifeller !
Jeg skal såvidt ta for meg lite grann omkring det med det å gå inn i Fellesmarkedet. Eller det som vi nå sier, inn i EØS. Jeg anser den formen her for å være en forholdsvis riktig måte å ta det på. Vi får prøvd noe av det.

Vi kan tilpasse oss på en langt bedre måte hvis vi eventuelt skal vurdere en endelig inngang i Fellesmarkedet. Så er det en ting jeg vil få lov til å trekke fram. Vi diskuterer den rent ideologiske biten, men hva teller egentlig de for den vanlige mann og kvinne. Vi vet at vi har i øyeblikket 140.000 arbeidsledige. Vi har titusener for ikke å si hundretusener av familier i virkelig økonomiske vanskeligheter. De føler stor usikkerhet for fremtiden. Og de føler stor usikkerhet i det å gå inn i et slikt samarbeide. Hvis vi vil vinne dem for en løsning, så må vi for det første synliggjøre problemet klart. Vi må gå ut å finne ut hvor mange er det av våre hundre - tusen arbeidsplasser i jordbruket som går tapt? Hvor mange tusen arbeidsplasser går tapt innenfor fiskerinæringen? Hva med befolkningen i distrikter som rammes av dette? Vi må synliggjøre problemene. Og det som må gjøres parallelt med at vi forbereder inngangen til et slikt samarbeide, det er at vi også forbereder og setter inn virkemidler som gjør at vi erstatter det som måtte gå tapt. Folk må føle at det gjøres noe konkret i forhold til de problemer de vil møte.
Takk!

91) Repr.nr. 175, <u>Kjell Sørensen,</u> Hordaland.

Dirigent - partikamerater !
På huset ved siden av her, så står det; Arbeid til alle er Jobb nr. 1. Og på veggen her bak meg så står det; Rettferdighet.
Og jeg tror at akkurat løsningen på sysselsettingssituasjonen er viktigere for Arbeiderpartiet's troverdighet enn hvordan vi takler EØS-forhandlingene. AP er forbundet med trygghet, og det er forbundet med forventninger til å skape løsninger.
Og jeg vil ihvertfall gi denne regjeringen en oppfordring å se litt på de satsene som vi serverer de arbeidsledige.
Er ektefellen 6 kroner verd for dagen? Er barna 6 kroner verd for dagen? En annen ting som vi skal være oppmerksom på er at hvis ikke vi klarer å løse og få igang løsninger på disse problemene, ja så ulmer det i Fagbevegelsen. Det ulmer i forhold til det som man har kalt for moderasjonslinjen. Vi slåss hver dag uten/med ideer og tanker som går på at det er moderasjonslinjen som er årsak til de problemer vi har. Det er vi jo enige om her i salen, at det er det ikke. Men det er klart at hvis ikke vi ser en løsning på ledighets-problematikken, så vil dette kravet bli større og større.
Signaler om et dempet EF-tempo var et riktig signal, Gro. Det som skaper fronter for og mot EF er mangelen på informasjon om hva som foregår i EØS-forhandlingene. Derfor er det viktig at både Arbeiderpartiet og LO setter i gang debatten i tråd med Landsmøtevedtak fra 1989 i Arbeiderpartiet, og Rep.møte i LO 1990.

Det er viktig nå å LYTTE TIL GRASROTEN. FLERTALL I STORTINGET BEHØVER NØDVENDIGVIS IKKE VÆRE FLERTALL I FOLKET.
Og det er veldig viktig at vi hører på signalet ute blant folket nå. Og derfor må den debatten vi kommer frem til, komme i gang så fort som overhode mulig.

Når det gjelder konsesjonsloven, Gro, så er det lett å skape likhet hvis nordmenn får like store problemer som utlendinger.

92) Vera Selnes, Landsstyret.

Dirigent - Partifeller !
Uansett hvor sent det er, så må også jeg benytte sjansen til å tale om min hjertesak. Energi, sysselsetting og miljø, sa Gro i sin glitrende innledning. Det må sees i en sammenheng.
Ja, det er jeg enig i, men likevel med en viss frykt for den avveining og den balansegang dette vil innebære. Miljø må ikke bli gjenstand for noe minste felles multiplum. Et kompromiss.
I valget mellom energi, sysselsetting og miljø, i de tilfellene de ikke kan forenes er jeg ikke i tvil om hva jeg ønsker og hva jeg krever av sosialdemokratene i Norge skal gå inn for. Selv om jeg er klar over at det kan bli både et vondt og vanskelig valg. Vi har nemlig ikke tid til å la være.
Miljøvernarbeid er et spørsmål om et framtidig være eller ikke være. Miljøvern danner grunnlaget for all vår aktivitet.
Selvsagt, sier kanskje mange av dere, men når arbeidsplasser blir satt opp mot strenge miljøkrav føler jeg meg ikke trygg på hva utfallet blir. Miljøvern er rettferdig omsorg i høyeste potens. Og omsorg har alltid vært et hovedsatsingsområde for Det norske Arbeiderparti. Derfor, i valget mellom viktig og nødvendig behov, må miljøvern ha første prioritet. Vi arvet nemlig ikke jorden fra våre forfedre, vi låner den av våre barn.
Takk!

93) Repr.nr. 195, Ingunn Norderval, Møre og Romsdal.

Partivenner !
Når en kommer som taler 93, så må en nesten be om forlatelse for at en er til. Men det emne som jeg skal behandle har ikke blitt tatt opp tidligere, tror jeg i dag. Det dreier seg om kriminalpolitikk.
Molde Arbeiderparti sendte inn et forslag som gikk på at vi gjerne ville vi nå skulle realisere intensjonene i den såkalte kriminalmeldingen fra 1977-78. Vi led et dundrende nederlag. Vårt eget fylkesparti avviste forslaget med den begrunnelsen at de kriminalpolitiske retningslinjene er lagt. Sentralstyret støttet avvisningen. Helbom! Så nå må vi da vel henvende oss til mer progressive, radikale krefter i det norske samfunn for å få støtte, som f.eks. kirken. På kirkemøte nylig der falt det nemlig harde ord om norsk kriminalpolitikk og fengselsvesen. Kirkens ledere kritiserte krenkingen av menneskeverd. Tilsidesetting av menneskerettigheter. De mente det var på høy tid de nå blandet seg opp i den kriminalpolitiske debatten.
Men i Det norske Arbeiderparti er vi altså såre vel fornøyd. For her har vi vedtatt både kriminalpolitiske retningslinjer og det får da gud hjelpe oss holde en stund til. Selv om det på andre områder ser ut til å være mulig med programdebatt, selv midt i en programperiode.

Vår leder sa f.eks. nylig, at selv om Arbeiderpartiet har et greit prinsipp og arbeidsprogram, så er det allikevel nødvendig med jevne mellomrom å formulere partiets verdigrunnlag, partiets ide og visjon. Ja, og det er det vi ønsker mange av oss. Vi er ikke naive, blåøyde idealistiske tullinger som ikke vet at verden er vond. Vi vet det. Vi vet at samfunnet må gjøre noe med verdens ondskap. Spørsmålet er hvordan gjør vi det? Ved å sette folk i bur i x antall år og så slippe dem ut uten noen garanti for at de er blitt bedre sannsynligvis er de blitt verre. Og kan man tenke seg noe dummere enn å sette folk i kasjotten, i tre uker, som er alkoholikere. Det første de gjør når de kommer ut er å ta seg en heisa-tur uten lapp og med promille. Ta kriminalpolitikken opp til debatt i denne perioden.

94) Tom Rognstad, Landsstyret.

Dirigent/Partivenner.
Landsmøtet, regjeringsskifte og alternativt statsbudsjett i løpet av 14 dager har gitt oss en unik media/pressedekning til å bevise forskjellene mellom sosialdemokratisk politikk og andres forsøk på politikk.
Vår regjering har allerede klart markert forskjellene. Dette ved bl.a. å trekke tilbake privatiseringsframstøtene mot nåværende statlige forvaltningsorgan.
Denne positive signaliseringen bør også omfatte Statkraft. Dette ut i fra, at også kraftforsyning/fordeling er av avgjørende nasjonal betydning.
Utbygging av gasskraftverk er nevnt flere ganger i debatten. Som regel med negativt fortegn. Samtidig er det uttrykt mange gode ønsker/krav om innsats fra det offentlige. Dette medfører kostnader. Noen må produsere/skape de økonomiske forutsetninger for disse utgiftene.
Vi må ikke bli et parti for og av drømmere, men vi må heller ikke bli et parti uten drømmere. Det er en kombinasjon av drøm og realisme samlet, som skaper framdrift og resultater. Gro har gitt flere resonnementer, der miljø må sees i et internasjonalt perspektiv.
I en slik sammenheng, kan ett gasskraftverk bygget med oppdatert teknologi, gi samlet sett et bedre miljø/mindre forurensning. Dette samtidig som arbeidsplasser skapes. Arbeidsplasser er også miljø. Takk !

Dirigenten ga ordet til Gro Harlem Brundtland for oppsummering av debatten.

Gro Harlem Brundtland:

Partifeller !
Det har jo vært en debatt med mye innhold etter 100 innlegg. Men jeg har merket meg noen temaer som jeg bare vil gi noen korte kommentarer til, fordi jeg bl.a. ikke gikk veldig dypt inn i dem i innledningen. Det ene er dette, som jeg føler har gått igjen i svært mange innlegg.

Det er at; Den europeiske utviklingen og de europeiske perspektivene har stått sentralt for veldig mange i debatten. Og naturlig nok, sånn som situasjonen er for oss og for mange land i Europa. Den sosiale- og miljømessige dimensjon. Kampen for den fulle sysselsetting. Alle opplever at her har vi et perspektiv hvor vi er nødt til å se ting i sammenheng.
Så er det flere som har vært inne på sikkerhet i fellesskap. Og som dere vet, så er det tittelen på Palme-kommisjonens rapport som ble fremlagt i 1982. Jeg hadde selv gleden av å være med i det arbeidet. Og jeg husker hvordan det ble møtt. Det var akkurat på grensen. De turte ikke i regjeringen Willoch å møte den med åpen kritikk.
Men de fremmet en stortingsmelding om sikkerhet og nedrustning som vi etterpå i Stortinget måtte snu helt rundt og lage en innstilling som bygget, så langt det var mulig, på Palmekommisjonens rapport. I dag er sikkerhet i fellesskap et begrep som vi selvsagt bruker fordi det er vår form for tankegang. Men i dag er det bredt akseptert og den forrige statsminister og den forrige utenriksminister brukte det i sine innlegg som offisielle norske representanter. Så det har skjedd mye og det er veldig mye som vi er glad for, og som vi har vært med å skape fra Brand-rapporten, Palme-rapporten og fram til Verdenskommisjonens rapport, som preger debatten både om Europa og om verdenssamfunnet på sentrale felter.
Så var det dette her med at militærutgiftene selvfølgelig er et vesentlig tema. Og det er nokså sterkt og klart sagt omkring akkurat dette. Vi vil legge stor vekt på nedbyggingen av militære styrker for å skape sikkerhet på lavest mulig styrkenivå.

Og det er bl.a. Turid, men også andre har berørt dette, hvor store ressurser som går til områder som vi så gjerne ville bygge ned. Og hvor vi trenger pengene til en bærekraftig utvikling og til vern om fremtiden på et mer konstruktivt grunnlag.
Så har jeg lyst til å si, fordi Gunnar Mathisen fra Finnmark stilte et spørsmål som var knyttet til den alvorlige utviklingen og frykten, ikke minst i den nordlige landsdel, omkring Novaja Semja. Det står også i regjeringserklæringen, og det mener vi, at vi vil trappe opp hele arbeidet for full prøvestans. Og det er den eneste måten å bli kvitt den type ting, enten det er i vårt nærområde eller i andre menneskers nærområde.
Så er det mange her som jeg synes debatten har båret preg av at vi alle er klar over tillit, troverdighet, ansvarlighet, forankring i en bred partidebatt og at det betyr at vi heller ikke må overstreke oss. At vi ikke nå må tro, at det bare er å vedta resolusjoner og fortelle alt det pengene skal gå til hvis vi ikke er sikker på de pengene er tilstede og de er produsert og vi kan skape et forsvarlig helhetsbilde. Det er derfor vi har pekt ut våre tre satsingsområder. Det er derfor vi vet at vi kan ikke gjøre alt på en gang. Og jeg tror det er helt riktig, som en helt på slutten her sa, ikke minst kommer vi nå til å bli målt og kanskje målt altfor fort.

Fortere enn det er mulig og realistisk å kvittere nettopp på arbeidsledigheten og ledighetstallene i en situasjon hvor man ikke kan skru på en bryter og så er disse tingene her i orden og på rett kjøl.
Men det betyr at jeg kan ikke her si til dere at alle ønsker som jeg har hørt fra mange delegater og som jeg forstår alle; Ja, det skal regjeringen ordne. Og allerede ved første korsvei og allerede på mandag når vi skal sitte å sy sammen vårt budsjett, slik det skal fremmes for Stortinget neste lørdag. F.eks. var det en som sa, 1 % reduksjon i Lånekassen det er bra, men det er ikke nok. Og så kom det en lang liste. Ja, jeg må si det koster noe sånt som en fire, fem hundre millioner å gjøre noe sånt. Og da vet dere som er kommunepolitikere mange av dere, det er ikke penger dere tar liksom rett ut og som du må finne en plass til i et samlet system. Og så har jeg hørt om - ja, med all grunn - HVPU-reformen.
Forventningene, forpliktelsene for de svakeste. Det skal bli mer penger til HVPU-reformen, ja - men hvis vi begynner å summere litt her bortover, så vil altså ikke alt det dere har ønsket på dette landsmøtet komme gjennom, ut av tuten, fordi vi er en ansvarlig regjering. Jeg bare forbereder dere, her og nå, på det. Dere kommer til å bli fornøyd, med profilen og helhetsbildet, tror jeg,men dere kommer til å lete etter det dere ikke fikk nok av.

Ja, så var det noen enkeltsaker ellers som man har vært inne på som jeg syns jeg skal kommentere. Det var en av talerne som sa, at han hadde ikke hørt meg nevne eldre. Altså eldreomsorg og helse. Det var ikke helt riktig. Men jeg sa ikke mye om det ved denne anledning. Fordi foredraget var bredt ideologisk basert og rettet inn mot overordnede problemstillinger og omsorgen for eldre, men også retten til å være aktiv til å delta i samfunnet - det er en del av vårt demokrati. Og eldre er ikke utelukket fordi vi ved en korsvei sier; barna og de unge er svært viktige for oss.
Men her, og jeg har lyst til å ta akkurat de to områdene, for det er klart at det sitter forferdelig mange pensjonister og eldre mennesker og her sitter Einar Strand, og lytter meget nøye, vi sier - alle hundre - hva vi sier om det som han spesielt jobber med og jobber for. Og da er det viktig at det står i regjeringserklæringen ting som alle her vet hva betyr. Nemlig regjeringen vil gi kommuner og fylker økte økonomiske rammer for å løse viktige samfunnsoppgaver bl.a. innenfor helse- og eldreomsorg. Der står det forferdelig mye, på en 10-15 ord. Så får dere være med å markedsføre og utdype hva det innebærer og vi har også satt i samme avsnittet, fordi det har med hele profilen å gjøre - dette vil også bidra til økt sysselsetting. For vi skal skape flere ressurser, vi skal ha folk av arbeidsledighetsbudsjettene og uføretrygden så langt det er mulig, og inn i aktivt virke.
Og så - vi er altså ikke ferdig med nominasjonene enda på kommune og fylkestingslister. Jeg håper alle har tatt med seg eldre mennesker, de ressurser som de kan bidra med, og det bilde av aktive eldre som vi bør stå for før man slår klubba i nominasjonsprosessen rundt omkring i det ganske land.

Jeg tror det er viktig, det er ikke bare unge som er viktige, men det er også den andre enden av skalaen og de kan være med å hjelpe oss også med barn og unge, husk det.
Så var det en her som stilte spørsmålet om et rådslag om landbrukspolitikken. Nå har vi hatt en god del debatt både gjennom Aktuelt Perspektiv og gjennom vårt landbruksutvalg. Men jeg tror nok at det er en tanke vi bør tenke gjennom fordi vi står foran, uansett, betydelige forandringsprosesser i den delen av norsk næringsliv og i andre lands primærnæringer med det som nå skjer i GATT og som ingen land kan melde seg ut av. Så det er en utfordring til oss og det var derfor jeg snakket om frykten, usikkerheten i jordbruksbefolkningen. Og den er mer knyttet til GATT enn den er til EF/EFTA, for der vet dere at landbruket i all hovedsak rett og slett er unntatt. Men problemstillingene seiler inn gjennom GATT og der skal det skje viktige vedtak allerede i desember og i de kommende årene blir vi nødt til å ta konsekvensen av en god del forandringer som dere har sett at Gunhild Øyangen, vår nye landbruks-minister, har vært opptatt av gjennom lengre tid.
Jeg tror altså at vi står overfor, som partifeller, rundt omkring i landet en ganske vesentlig politisk oppgave.
Så er jeg spurt om Statkraft. Jeg meldte her i foredraget en del saker, ikke alle forresten, men en del av de sakene vi har trukket i dagens statsråd. Vi har ikke trukket noen sak om Statkraft. Men det er fordi det ikke finnes noen sak å trekke. Altså, det finnes rene meldinger og proposisjoner om statsbankene og om andre ting som vi da trekker for å starte på nytt grunnlag. På Statkraft foregår det da forberedende arbeid.Det har foregått i den forrige regjeringens regi, men det arbeidet skal vi nå videreføre på vårt grunnlag. Og i samråd med de ansatte. Ikke for å privatisere, men for å styrke Statkraft.
Så har jeg merket meg at mange har snakket om kollektivtrafikk og det jo i samsvar med reelt behov. Og det er en prioritering som partiet har lagt inn, når vi har valgt miljø som satsingsområde. Og når vi har lagt det også opp i forhold til vårt alternative statsbudsjett. Så er jeg spurt om en helhetlig nasjonal miljøplan.
Og da vil jeg si at, Ja - det trenger vi - i regjerings-erklæringen så sier vi det slik; Vi vil satse på en sektorovergripende og en helhetlig miljøpolitikk som gjennomsyrer samfunnet. Og skal vi gjøre det, da er det klart vi må ha en helhetlig miljøplan. Men jeg har lyst til å minne om at den stortingsmeldingen som vi la frem våren -89. Meldingen om en bærekraftig utvikling, det er den type fundament som den Nederlandske regjering har lagt frem som skapte en regjeringskrise i det landet. I Norge så ble de prinsipielle spørsmålene der gitt henstand for den form for talldebatt som dere alle husker og som en av dere refererte fra valgkampen i Skien. Hvor man liksom var mer miljøvennlig jo mer man lettet fra underlaget i forhold til realistiske problemstillinger. Det sveivet rundt med tallstørrelser og man var innstilt på å stabilisere CO2-utslippet innen århundreskiftet eller om man gikk inn for at det skulle være 90,80,50 og 60 % reduksjon. Men det forstummet, dere, det ble dødsstille med en gang valgkampen var over.

Det har ikke vært pipet i de regjeringspartiene som holdt på med det der. Den eneste som holder ut det er Erik Solheim, men han har ikke vært inne og han kommer ikke inn og jeg håper at han er med på en seriøs debatt om miljøvernpolitikken vår. For det ville da være mest konstruktivt også fremover.
Ressursforvaltning og fiskerier, kystområdene. Alt dette har opptatt mange. Både fra Vestlandet, Nord-Norge, ja fra det ganske land.

Og med all grunn. Det er klart Norges natur-ressurser og hele vår bosetting har det som et viktig fundament og det har sammenheng med vår evne til å tenke langsiktig og til å ta ansvaret for en forsvarlig ressursforvaltning. Vi har ikke alltid greid det og dette partiet har et ansvar sammen med andre politiske krefter i vårt land, for at vi ikke tidlig nok og tilstrekkelig sterkt tok inn over oss realitetene når det gjaldt nedfiskingen av våre samlede fiskeressurser og de økologiske forhold i havet. Men nå tror jeg alle er klar over, at her nytter det ikke og bare sette forskere og andre til side og ikke tenke langsiktig, for det undergraver likevel vår fremtid og vår egen trygghet.
Jeg skal overbringe til Oddrunn, som jeg ikke vet, jeg ser henne i hvertfall ikke her nå, den invitasjon som kom fra Bjørn Martin Aasen til å besøke Herøy. Det tror jeg er veldig klokt av Oddrunn, så snart hun får hodet over vannet gjennom budsjettprosessen og de første ukene. Og nettopp ha den kontakten med Vestlandet som er viktig for norsk fiskeripolitikk og som regjeringen selvfølgelig er opptatt av.
Så Sametinget. Det har vært flere innlegg som har snakket om betydningen av den håndtering av samespørsmål og den konstruktive rolle som Arbeiderpartiet's folk i Sametinget har spilt. Det er vi veldig glad for og takknemlig for at vi har fått til og fått den hjelpen til, som vi har. Og da vil jeg bare få lov å opplyse landsmøtet om at vårt landsstyremedlem, Steinar Pedersen fra Tana og fra Sametinget, har sagt Ja til jobben som politisk rådgiver for samespørsmål i Kommunaldepartementet, og så knyttet an til regjeringens politikk og til regjeringens apparat.
Så bare helt til slutt. Turid Birkeland siterte det jeg sa om at vi ikke kan leve av å klippe håret på hverandre. Så sa hun at det var jo en fordel om vi heller ikke brukte tiden til å rive håret av hverandre.
Jeg må si, at jeg er nesten overrasket over at det ikke har vært litt mere av det, enn det vi har hørt, når det gjelder forholdet til Europa, EØS-prosessen, de fremtidige perspektivene og vårt forhold til den europeiske utvikling. Ikke fordi det hjelper noen ting å skrike og skråle fra hvert sitt sted fordi man føler usikkerhet overfor fremtiden, men jeg tolker den konstruktive stemningen som har vært i dette landsmøte, når det gjelder Europa-debatten som en erkjennelse av det ansvar dette partiet og norsk fagbevegelse har for å forme våre svar. Det er flere som har sagt, la oss nå ta denne debatten skikkelig. Slik jeg har oppfattet det, har det vært bred støtte til sentralstyrets og landsstyrets håndtering av dette gjennom den tiden som ligger bak oss.

Det som er helt sikkert det er at selv om vi skal ta oss tid nok, og det sa jeg ved starten her i dag, så må vi heller ikke tro at vi kan skyve i betydelig tid fremover fra oss disse vanskelige spørsmålene. Dette Landsmøtet starter nå og jeg tror det kommer viktige signaler ut om det vi sammen kan gjøre. Men vi må være klar over at informasjonsbehovet er enormt stort, og at det egentlig bare er vi som kan være med å fylle tomrommet, og det må vi gjøre gjennom aktiv debatt ute i våre egne lokallag, og der ute hvor menneskene føler avstand både til Oslo og til Brussel. Men saken er, at enten vi står i Bodø, i Alta eller i Oslo, så er alle disse byene en del av Europa.
Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten takket Gro Harlem Brundtland. Og han takket Landsmøtet for en engasjerende debatt.

Landsmøtet tok deretter 10 min. pause.

Kveldsmøtet fortsetter:

Kveldsmøtet ble satt kl. 22.00 med Svein Fjellheim som dirigent, Møtet startet med punkt 5 og 6, innkomne forslag og lovendring.

Før dirigenten begynte behandlingen av dette punkt, ga han ordet til Bjarne Robstad, leder i reisefordelingskomiteen.

e) Innstilling fra Reisefordelingskomiteen:
Til Landsmøtet er det kommet 300 representanter som alle er med i reisefordelingen. Representantenes reiseutgifter er dekket i bestemmelser i partiets lover og retningslinjer vedtatt av sentralstyret. Reisefordelingen utgjør kr. 730,- pr. representant og komiteen ber om fullmakt til å foreta reiseoppgjør etter ovenstående innstilling.

Oslo, 9.november 1990.
Undertegnet reisefordelingskomiteens medlemmer og sekretær.

Reisefordelingskomiteen
v/ Bjarne Robstad,leder.

Vedtak: Innstillingen enstemmig vedtatt.
Innstillingen er vedlagt protokollen.

Dirigenten ber om godkjennelse av vedtaksprosedyre, og viser til sentralstyrets innstilling.

Vedtak: Dirigentens forslag til vedtaksprosedyre enstemmig godkjent.

SAKSLISTAS PKT. 5 INNSENDTE FORSLAG

1. Økonomisk politikk/skatt/økonomisk demokrati.
Forslag 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, og 1.9.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 1.10 Modum Arbeiderparti.
Repr. nr. 109, Nina Mjøberg, Buskerud, foreslo forslaget oversendt redaksjonskomiteen for organisasjonsaker.

Vedtak: Forslaget fra Nina Mjøberg vedtatt med 176 stemmer. Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjonsaker.

2. Næringspolitikk/sysselsetting.
Forslag 2.1, 2.2 og 2.3.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 2.4: Innlegg ved repr. nr. 038, Joan Hynes, Akershus.

Landsmøte - Dirigent!
Jeg tar ordet til dette forslaget fordi jeg ønsker å poengtere at arbeidsledige er en sammensatt gruppe. Og noen har mer behov for hjelp enn andre. Derfor vil jeg fremme dette forslaget. Utbetalingstiden for arbeidsledighetstrygd hvor det bes endret til å sikre de arbeidsledige som har vesentlige problemer med å skaffe og beholde arbeid. Det vil si, utbetalingstiden vurderes utvidet og fordelt over 24 måneder av 104 uker, med f.eks. 48 utbetalingsuker pr. år. Begrunnelsen er slik; Omstillings og kvalifiseringstiltak for ikke kvalifisert arbeidskraft kan ofte ta opp til 1 1/2 år inklusiv ventetid p.g.a. stor ledighet. Overgangen fra kvalifiseringstiltak til eventuelle ansettelser i arbeid er en oppgave som krever stort pågangsmot med gjentatte forsøk for å lykkes. Spesielt for denne gruppen. Ordningen med 80 sammenhengende uker slik det er i dag, er uheldig i den forstand at den arbeidsledige opplever en brå og psykologisk sett uheldig situasjon som ofte ender i sykemeldinger like før ledighetstrygden går ut.

Det er viktig at DNA kommer de arbeidsledige i møte. DNA vil sikkert satse på å utvikle nye arbeidsplasser og ellers gjøre hva de kan for å minne næringslivet om det felles ansvaret vi har i arbeidsmarkedsmessige spørsmål. I mellomtiden bør en vurdere å bedre de arbeidsledliges muligheter også ved å forlenge utbetalingstiden.

Dirigenten minnet representanten om arbeidsordningen og opplyste at hvis forslaget strider mot sentralkomiteens innstilling så må forslaget fremmes skriftlig før det blir votert over.

Dirigenten ga deretter ordet til Einar Fredriksen,Hordaland.
Forslag 2.4 og 2.5: Innlegg ved repr. nr.169, Einar Fredriksen, Hordaland:

Dirigent - kamerater!
Det ble jo en noe hardhendt behandling av et prioritert punkt, men jeg skal forsøke å følge dirigentens henstilling gjennom å fremsette følgende forslag:
Rett til arbeid og trygd. Et forslag til innstilling.
Landsmøtet ber om at regelverket for arbeidsmarkedstiltak endres slik at retten til arbeid for den enkelte blir like sterk som retten til arbeidsledighetstrygd. Langtidsledige må prioriteres. Om nødvendig må sysselsettingsloven eller forskrifter endres slik at staten sammen med kommuner og andre får en like sterk plikt til å fremskaffe tiltaksplasser som til å utbetale stønad. Jeg må få lov, dirigent, og også vise til LO's handlingsprogram på dette punktet og vårt eget arbeidsprogram. Jeg ser klart behovet for en avhjelping i situasjonen gjennom en midlertidig forlengelse ut av 80-ukers regelen. Men vi skal være obs på at vi her lett kan legge grunnlaget for en førtidspensjoneringsordning av langtidsledige hvis vi ikke går inn med mer aktive tiltak.
Siden dirigenten ønsket skriftlige, konkrete forslag, vil han få dette levert på sitt bord. Takk!

Dirigenten ga så ordet til Thorbjørn Berntsen for replikk:

Thorbjørn Berntsen.

Kamerater!
Jeg vet ikke om det er hensiktsmessig for det kan jo skape ny debatt, men dette spørsmålet har jo selvfølgelig stortingsgruppa vært opptatt av, i forbindelse med utformingen av vårt reviderte budsjettforslag. Så vi har jo allerede lagt inn forslag med hensyn til 80 ukers regelen.
Jeg kan ikke slå om meg med masse tall her, men vi har jo tenkt å bruke 100 millioner kroner på tiltak som skal først og fremst prioriteres overfor de som langtidsledige og som står i ferd med å møte 80-ukers grensen. Og det blir da som en sterk oppfordring til arbeidsmarkedstiltaksetaten, nærmest som en plikt, som det ble nevnt her, at arbeidsmarkedsetaten får plikt til å prioritere denne gruppen. Og de får også penger via statsbudsjettet. Vi har også planer om å redusere den grensen på 26 uker ganske kraftig, for å ha det som en sikkerhetsventil før de langtidsledige kan melde seg på nytt igjen. Slik at her har vi egentlig tenkt å ta et skippertak for å lette situasjonen for de som da - ja for å hindre at folk rett og slett blir gående 80 uker - men at de har den sikkerhetsventilen at hvis de likevel gjør det så skal det ikke ta så lang tid før de kan komme inn i systemet igjen. Så derfor så synes jeg kanskje det blir litt overflødig å voterer over forslagene fordi at vi som sagt er i gang med det prosjektet.

Dirigenten foreslår at forslagene 2.4 og 2.5 oversendes sentralstyret.

Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

Forslag 2.6, 2.7, 2.8
Vedtak: Forslagene enstemmig vedtatt.

Forslag 2.9
Innlegg ved repr.nr. 143, Lillian Olsen, Vest-Agder.

Dirigent!
Når det gjelder det forslaget fra Hordaland Arbeidsmannsforening faglige/politiske utvalg, så er jeg enig i at store deler av det blir oversendt redaksjonskomiteen. Men det er ett avsnitt, avsnitt 3, som jeg ikke synes er så greit om det blir oversendt og må ikke tas med i en generell uttalelse om arbeid for alle. Det gjelder det avsnittet som bl.a. går på regionalombud for rengjøringssektoren. Og dirigent, jeg vil minne om at det på forhånd ved Landsmøtet ble vedtatt et forslag som helt konkret lød at: Arbeid for å opprette regional verneombud for rengjøringsbransjen ble oversendt sentralstyret. Og undertegnede var en av forslagsstillerne til det.
Jeg skal ikke begrunne det nærmere, jeg skal bare henstille til sentralstyret og FPU om at forslaget om regionalt verneombud for rengjøringsbransjen settes på dagsorden snarest mulig.
Takk !

Dirigenten foreslo at forslag 2.9, avsnitt 3 oversendes sentralstyret.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 2.10 og 2.11
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo forslag 2.12 oversendt sentralstyret.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 2.13, 2.14, 2.15, 2.16 og 2.17
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Permisjonssøknad fra repr.nr. 033, Solfrid Stensby fra kl. 22.35, innvilget.

3. Energi og miljøpolitikk.
Forslag 3.1
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 3.2
Innlegg ved repr.nr. 261, Marit Nybakk, Oslo

Dirigent - Partifeller!
Jeg vi bare foreslå at dette forslaget som altså dreier seg om tiltak mot lokal forurensning i byer og tettsteder oversendes redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.

Forslag 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 3.10
Innlegg ved repr.nr. 170, Gisle Handeland, Hordaland.

Partifeller - Landsmøte!
Landsmøtet har nok for lengst registrert at forslaget fra Fedje Arbeiderparti er tilrådet avvist fra sentralstyret. Jeg skal ikke, slik landsmøtet for så vidt har vedtatt allerede, gi meg inn på en særlig dyp begrunnelse for at jeg ønsker forslaget behandlet på en annen måte. Men det er likevel å bemerke at en av grunnene for sentralstyrets avvisning er tilsynelatende at det i dette forslaget skal ligge en slags intensjon om flytting av hovedstasjon for oljevern. Det gjør det ikke. Og ut i fra det og ut i fra viktigheten av saken, som sådanne, så vil jeg fremme følgende forslag:
Forslaget oversendes sentralstyret til ny vurdering og jeg tillater meg forøvrig å legge ved mitt innlegg som jeg her ikke fikk avholde. Takk!

Dirigenten foreslo forslaget oversendt sentralstyret.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 3.11
Repr.nr. 105, Otto Engen, , Buskerud,
Forslag fra Buskerud Arbeiderparti: Framlegg om miljø og landbruk.

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.
Vedtak: Forslaget fra sentralstyret vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 3.12, 3.13 og 3.14
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

4. Fiskeripolitikk.

Forslag 4.1, 4.2, 4.3 og 4.4
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 4.5
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 4.6
Innlegg ved repr.nr. 053, Yngve Haugstveit, Hedmark.

Dirigent!
Forslag 5.6 mangler innstilling. Vi tror ikke det skyldes uenighet fra sentralstyret, heller en uteglemmelse og vi vil derfor fremme forslaget fra jernbanens arbeiderlag og Hedmark Arbeiderpartis innstilling direkte overfor Landsmøtet.
Takk!

Dirigenten gjorde oppmerksom på at innstillingen står på side 72 i hefte 1. Det ble klart at det var en misforståelse.

Forslag 5.6 og 5.7
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 5.13
Innlegg ved repr.nr. 163, Per Kragseth, Hordaland.

Dirigent - Partifeller!
Jeg vil foreslå at dette forslaget, som er svært viktig for kollektivtrafikken i våre byer, oversendes til redaksjonskomiteen for andre politiske saker. Takk!

Forslag 5.13 frafalt.
Vedtak: Forslaget fra sentralstyret enstemmig vedtatt.

Dirigenten går tilbake til sak 5.6, og opplyste at et avsnitt i forslaget, som omhandlet forslag om at NSB organiseres som en effektiv og samfunnsganglig forvaltningsbedrift var falt ut.
Dirigenten foreslår at dette tas med i innsendelsen.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

6. Velferdssamfunnet/offentlig sektor.
Forslag 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10, 6.11, 6.12, 6.13, 6.14 og 6,15.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

7. Boligpolitikk.
Forslag 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7 og 7.8.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

8. Helse- og sosialpolitikk/Barneomsorg.
Forslag 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8. 8.9, 8.10, 8.11, 8.12, 8.13, 8.14, 8.15, 8.16, 8.17, 8.18, 8.19 og 8.20
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

9. Trygd/pensjon.
Forslag 9.1, 9.2, 9.3, 9.4 og 9.5
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

10. Europapolitikk/internasjonale spørsmål.
Forslag 10.1, 10.2, 10.3, 10.4 og 10.5.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 10.6 Sørum Arbeiderparti.
Ønsker at redaksjonskomiteen for andre saker behandler dette. Forslaget har et globalt perspektiv og bør behandles av redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker som særskilt sak. Dirigenten støttet forslaget.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 10.7, 10.8 og 10.9
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

11. Organisasjon.
Forslag 11.1
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 11.2
Innlegg ved repr.nr. 006, Inger Christin Torp, Østfold.

Dirigent!
Jeg vil ta opp forslaget om at ordningen med medlemsbok gjeninnføres. Og ber at det må bli votert opp mot sentralstyrets innstilling.

Vedtak: Sentralstyrets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Permisjonssøknad fra repr.nr. 029, Johan Alnes, Akershus. Søknaden innvilget.

Dirigenten foreslo at forslag 11.3 utsettes til etter behandlingen av ikke lovsaker. Han viste til vedtektenes bestemmelser om at lovendringer skal behandles særskilt.

Dirigenten fortsatte så med:

Forslag 11.4, 11.5 og 11.6
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten utsatte forslag 11.7 og 11.8 som er lovsaker.

12. Øvrige forslag.
Forslag 12.1, 12.2, 12.3 og 12.4
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 12.5
Innlegg ved repr.nr. 266, Bjørn Jarle Rødberg-Larsen, Oslo.

Jeg vil forslå at dette forslaget som handler om de ensliges situasjon blir oversendt til redaksjonskomiteen for andre saker.

Vedtak: Sentralstyrets forslag vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 12.6, 12.7, 12.8, 12.9, 12.10, 12.11.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 12.12
Innlegg ved repr.nr. 192, Ingrid Viseth, Møre og Romsdal.

Dirigenter !
Det er et forslag som er opptatt av et partilag og tilrådd av partilagets styre.

Det kan kanskje være elementer innen forslaget som ikke behøver være like aktuelt å diskutere men intensjonen i forslaget kan en vel ta med til ny debatt.

Den saken her sto sentralt i debatten på Kommuneforbundets landsmøte og vi synes derfor det kunne fortjent en noe bedre behandling enn bare å avvise det. Norsk Kommuneforbund har laget en egen utredning om begravelsesbyrå med henvisning til dette håper jeg at jeg kan ha forsamlingen med meg når jeg foreslår saken oversendt sentralstyret for en videre behandling.

Vedtak: Forslaget oversendt sentralstyret vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 12.13
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo så at for sent innkomne forslag som tas opp blir oversendt redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.
Vedtak: Prosedyren vedtatt.

Det gjaldt følgende forslag:

6.	fremmet av	Marit Nybakk	- Oslo
10.	"	Eli Anne Hole	- Møre og Romsdal
16.	"	Bjørn Rudaa	- Oslo
19.	"	Tove Løvaas	- Akershus
23.	"	Laila Roel	- Nord-Trøndelag og
		Geirmund Undsgård	- Sør-Trøndelag
25.	"	Laila Roel	- Nord-Trøndelag
32.	"	Eli Anne Hole	- Møre og Romsdal
38.	"	Einar Torland	- Vest-Agder
39.	"	Laila Roel	- Nord-Trøndelag
40.	"	B.M. Aasen	- Møre og Romsdal

6. Lovendringer.
Forslag 11.3

Dirigenten opplyste at sentralstyret har endret sin innstilling. Sentralstyret foreslo saken oversendt redaksjonskomiteen for politiske og organisatoriske saker.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 11.7
Landsstyret har fremmet forslag om Samegruppas representasjon i landsstyret og Landsmøtet.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag 11.8
Harriet Andreassen, revisjonsnemda:
Det forslaget til revisjon av paragraf 10, som da står i landsmøteheftet er beklageligvis blitt litt lite. Vi gjorde det vel litt for fort og derfor har vi tillatt oss å foreslå et nytt forslag til landsmøtet.

Og jeg vil gjerne si da at landsstyret har gitt sin tilslutning til det forslaget som jeg nå skal referere. Og jeg skal prøve å gjøre det litt langsomt. Dere kan følge med i någjeldende lover og retningslinjer, så ser dere hva vi foreslår endret. Det som jeg er nevnte situasjonen er at det er kommet nye retningslinjer for regnskap og revisjon.

Vårt eget revisjonskontor nedlegges fra utgangen av dette året og landsstyret har innstilt på vedtatt et eksternt revisjonsfirma som da overtar revisjonen. Det betyr at vi må endre paragraf 10 og jeg skal prøve å referere den slik at dere hører hva det dreier seg om:
Paragraf 10
1. Til å sørge for revisjon av Det norske Arbeiderpartis regnskaper og årsoppgjør velger landsmøtet en revisjonsnemnd på 3 medlemmer og 2 varamedlemmer, bosatt i eller ved Oslo.

2. Til å utføre revisjonsarbeidet tilsetter landsstyret etter innstilling fra nemnda en statsautorisert revisor, eller et revisjonsselskap av statsautoriserte revisorer.

3. I den utstrekning det følger av god revisjonsskikk, skal revisor granske regnskaper og årsoppgjør. Revisor skal følge de instrukser og pålegg som gis av organene i Det norske Arbeiderparti, så vidt de ikke strider mot bestemmelser gitt i lov, i Det norske Arbeiderpartis lover og retningslinjer, eller god regnskapsskikk. Instruks for revisjonen fastsettes av revisjonsnemnda.

4. Endelig godkjenning av Det norske Arbeiderpartis regnskaper gjøres av landsmøtet etter innstilling fra landsstyret. Årlig godkjenning av regnskapene gjøres av sentralstyret etter innstilling fra revisjonsenmnda.

5. Revisjonsnemnda og revisor har rett og plikt til å møte på Landsmøtet og i landsstyret og sentralstyret når regnskapene blir behandlet.

6. Revisjonsnemnda står ansvarlig overfor Landsmøtet. Nemnda skal hvert år avgi innberetning til sentralstyret om sitt arbeid. For Landsmøtet legges fram innberetning for landsmøteperioden.

Det er forslaget som landsstyret har gitt sin tilslutning til og jeg anbefaler Landsmøtet å vedta det.
Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

Valgkomiteen ved leder Yngve Hågensen:

Vi fremmer forslaget med bakgrunn i valgkomiteens arbeid har fått inn forslag til landsstyrets sammensetning fra samtlige fylkespartier. Fylkespartiene har fulgt en helt konkret og bestemt modell og to av fylkespartiene har foreslått en endring som valgkomiteen tar opp i forslags form, fordi den er i samsvar med det fylkespartiene i praksis selv vil.

Og det vil gjøre det mulig å endre lovene slik at vi får lovene i forhold til den praksis som vi oppfatter forslagstilleren ønsker og på det grunnlaget tar vi det opp. Det er slik som det fremkommer i denne innstillingen at Nordland Arbeiderparti og Troms Arbeiderparti foreslår i tillegg til at landsstyret skal sammensettes av fylkespartiets ledere, så foreslår de til en hver tid fungerende ledere. Og det er her endringen i tilfelle vil komme inn, hvis Landsmøtet gir det sin tilslutning.

De nye formuleringene i partiets lover vil da være i samsvar med det som står i forslaget om ny formulering helt nederst og som lyder som følger:
"Landsstyret består av partiets sentralstyre og to representanter fra AUF som AUF selv oppnevner, og fylkespartiene skal være representert med to representanter. Den ene av disse skal være den til enhver tid sittende leder. Er fylkespartiets leder innvalgt i Sentralstyret, skal den til enhver tid sittende nestleder sitte i landsstyret. Landsmøtet velger utover dette en fast representant. Det velges to personlige vararepresentanter".

Og så gjentar jeg: Dirigent, som valgkomiteens begrunnelse i forhold til de forslagene valgkomiteen har fått inn til valg av landsstyret denne gangen, så betyr ikke dette realitetsendringer i den forstand at lederen av fylkespartiet er foreslått i landsstyret hele veien. Det dette innebærer det er at, skulle det i landsmøteperioden oppstå den situasjon at ny leder velges i vedkommende fylkesparti, så vil denne automatisk tre inn som landsstyremedlem i denne perioden. Det er det som dette forslaget innebærer og det er det denne valgkomiteen enstemmig ber om Landsmøtets tilslutning til. Forslaget er tatt opp.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

SAKSLISTA PKT. 3 INNSTILLING OM BERETNINGEN.

Dirigenten ga ordet til leder i Beretnings- og protokollkomiteen, Terje E. Johannessen,som refererte følgende innstilling om beretningen:

Dirigenter - landsmøtedelegater!
Beretnings- og protokollkomiteen har gjennomgått partiets beretning for perioden 1.1.89 til 30.6.90 og fremmet følgende innstilling:
Beretningen for 1989 og første halvår 1990 gir en bred oversikt over partiets virksomhet i perioden. Den politiske virksomheten har vært drevet i tråd med partiets program og aktivitetsplaner.
LANDSSTYRET har i perioden hatt tre møter fordelt på to møter i -89 og et møte fram til 30.6.1990.

De har drøftet den politiske situasjonen, kommune og fylkestingsvalget i 1991, det økonomiske opplegget for 1990, styrking av organisasjonsarbeidet i partiet, kontingentarbeidet, det faglig politiske samarbeidet, miljøpolitikken, inntektspolitiske samarbeidet med fagbevegelsen og Norges forhold til Europa.
Landsstyret har gitt uttalelser om den politiske situasjon et demokratisk Europa, arbeid for alle og omsorg og velferd. Landsstyret fattet også vedtak om å stille liste ved sametingsvalget i 1989. Sentralstyret oppnevnte senere et samepolitisk utvalg som hadde som oppdrag å utarbeide samepolitisk program og å gi Sentralstyret råd om organisering av arbeidet i sametinget.

SENTRALSTYRET har vært samlet i 29 møter og 11 ulike utvalg og komiteer har vært i arbeid. Samarbeidskomiteen har i perioden hatt 35 møter.

ORGANISASJONSARBEIDET. Partiorganisasjonen har i perioden arbeidet med et hovedgrunnlaget som er vedtatt på Landsmøtet i 1989, "Fra prat til praksis", i tillegg til verving, medlemsutvikling og A-skolen. Hensikten med dette arbeidet er å skape større aktivitet i hele organisasjonen og gjennomgående klarere ansvarsforhold både på politiske saker og organisasjonssaker. Virksomheten i avdelingene varierer sterkt, fra meget aktiv til ganske passiv. Komiteen beklager at medlemstallet har gått tilbake med ca. 13.000 medlemmer til tross for at det har foregått en kontinuerlig vervekampanje. Komiteen vil imidlertid peke på den usedvanlig interessante medlemsutvikling i AUF. I 1989 satte AUF ny medlemsrekord i nyere tid og leder nå suverent i kampen om å være landets største politiske ungdomsorganisasjon. Det lover godt for årene framover. I samarbeid med LO, AOF og AUF har det vært gjennomført en aksjon med navn; "Fra prat til praksis - arbeid og miljø". Aksjonen hadde som oppgave å få bevegelsen engasjert med konkrete tiltak mot arbeidsledighet og miljø-ødeleggelser. En rekke tiltak er igangsatt. Når det gjelder studiearbeidet har den nye A-skolen, som ble ferdigstillet i siste halvdel av 1989, tre elementer i seg. Det er: Til de som er nye i partiet, aktivitetshåndboken og situasjonsutvikling og ledelse. Komiteen vil bemerke at materiellet er godt mottatt og synes å dekke opp sin del av målsettingen om en bedret lagsaktivitet.

VALGKAMPEN. Hovedmålet for valgkampen 1989 var å klare minst 40 % oppslutning og et sosialistisk flertall på Stortinget. Partiet blinket ut følgende målgrupper. Ungdom, fagorganiserte, byene og hjemmesitterne. Valget mellom Arbeiderpartiets regjeringsdyktighet eller borgerlig kaos, ble kjørt fram som den viktigste grunnstolpen i valgkampen. Det ble lagt stor vekt på å få fram standpunkter i viktige saker og også vårt ideologiske fundament. Det var videre utformet klare målsetninger for det lokale valgkamparbeidet og produsert en omfattende materiell-pakke overfor lokalapparatet. Resultatet ble likevel en tilbakegang for Arbeiderpartiet.

Det ble fortsatt borgerlig flertall på Stortinget.
Informasjonstjenesten har tross voksende bemanning, vært drevet kontinuerlig og aktivt både internt og utadvendt.
Informasjonsavdelingens hovedoppgave i 1989 har vært programpresentasjonene, DNA's landsmøte og valgkampen, der særlig argumentheftet - "Fra krise til ny vekst" - ble godt mottatt.

LANDSKOMMUNALUTVALGET har i perioden lagt sin hovedsak på arbeidet med forberedelsen av lokalpolitisk manifest.
Beretningen gir en god og bred oversikt over saker som landskommunalutvalget har arbeidet med. Til sammen 64. Videre har partiet ført et nært samarbeid med folkevalgte i kommuner og fylker, Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Kommunenes Sentralforbund.
Faglig politisk utvalg har videreført sitt arbeid med vekt på faglig valgkampdeltakelse, konferanser, arbeidsplass-besøk og jevnlig kontakt sentralt. Aktuelt Perspektiv har hatt en svak tilbakegang men håpet er at bunnen er nådd. Med det nye medlemsregisteret håper komiteen at dette kan gi mange nye abonnenter. Komiteen vil for øvrig framheve omleggingen som fant sted i desember 1989, der "4 uker i året" nå kommer som tidsskrift.

KVINNEBEVEGELSEN har vært preget av to hovedsaker:
Skoleringsarbeidet og forberedelsene til TV-aksjonen høsten - 89. Skoleringsarbeidet har ført til at flere kvinner har blitt aktive i vårt politiske arbeid. Komiteen vil også framheve kvinnebevegelsens internasjonale støttearbeid. Og arbeider-kvinnenes fremgang ved stortingsvalget.
AUF's viktigste politiske saker i perioden har vært miljøvern, arbeidsledighet og internasjonale spørsmål. Særlig Europa-utfordringene.

AUF har akkurat satt i gang en omfattende organisasjons-utvikling som føres på alle plan i organisasjonen. Det stilles kritiske spørsmål og det som kan endres til det bedre, forandres.

REGJERINGENS ARBEID. I perioden fram til 13.10.89 gir beretningen en oversiktlig og fyldig resyme av vår politiske regnskap i regjeringsposisjon. Rapporten gjennom krise til ny vekst, viser at Arbeiderpartiet har tatt ansvar i en vanskelig situasjon og styrt landet i en periode som har vært preget av økonomiske nedgangstider. Arbeiderpartiet la opp til en politikk som innebar innstramming i privat forbruk med rettferdig fordeling gjennom skattereformer, sterk satsing på forskning, utvikling og omstilling i næringslivet for en ny og sunn økonomisk vekst. Til tross for omfattende arbeidsmarkeds-tiltak, økte arbeidsledigheten.

OPPSUMMERING, forslag til vedtak. Komiteen vil bemerke at beretningen først kom delegatene i hende ved landsmøtets åpning. Dette er uheldig om landsmøtet skal ha en reell beretningsbehandling. Denne praksis må endres.

Med dette vil beretnings- og protokollkomiteen anbefale at Landsmøtet godkjenner beretningen for perioden 1.1.89 til 30.6.90.
Terje E. Johannesen,leder Reidun G. Winther, Tanja Sveen.

Dirigenten ga så ordet til representant Einar Fredriksen, Hordaland:

Dirigent - kamerater!
Foregående taler påpekte jo tidspunktet som vi fikk detaljkunnskap om beretningen. Jeg har lyst til å fremsette følgende forslag, som går på en sak som jeg mener bør bearbeides ytterligere av sentralstyret:
I tilknytning til beretningens avsnitt om medlemsutvikling vil Landsmøtet anmode om at sentralstyret får utarbeidet en rapport om kontingentsystemets virkning for lokal-organisasjonens økonomi og aktivitet.
Rapporten skal danne grunnlag for mulige endringer i kontingentsystemet for å styrke lokallagenes driftsmuligheter.
Takk!

Dirigenten forslo at forslaget fra Einar Fredriksen oversendes sentralstyret.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Det var ingen bemerkninger og heller ingen som ønsket ordet til komiteens innberetning. Dirigenten gikk til votering.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

SAKSLISTA PKT. 4 INNBERETNING FRA REVISJONSNEMNDA.

Dirigenten ga ordet til Revisjonsnemndas leder, Harriet Andreassen:

Dirigent!
Revisjonsnemndas beretning i forbindelse med regnskapet for 1989. I henhold til partiets lover, paragraf 7 er det Landsstyret som skal sluttbehandle partiets regnskaper. Revisjonsnemnda skal legge fram for Landsmøtet en beretning som er en oversikt over partiets økonomiske stilling på grunnlag av regnskapene. Det daglige revisjonsarbeidet utført av Det norske Arbeiderpartis revisjonskontor. Kontoret har to ansatte og den daglige leder er Rolf Jørgensen. Det organisasjonsmessige ansvaret for organisasjonen er tillagt revisjonsnemnda som i perioden har hatt 4 møter sammen med revisjonen. Utover dette har nemndas leder hatt jevnlig kontakt med revisjonskontoret.

I henhold til sitt mandat har nemnda gjennomgått sentralstyrets- og andre institusjoners møteprotokoller.

Nemnda sender fortløpende utskrift av sin møtebok til sentralstyret. Flere av de virksomheter som får sine regnskaper revidert av kontoret, har egne kontrollkomiteer eller revisjonsutvalg.

Partiets regnskap.

De samlede inntekter var i 1989,	kroner	43.530.988,-
Oppløsning av Fonds og tidligere avsetninger	kroner	5.952.324,-
Til sammen	kroner	49.600.312,-
Bedriftskostnader	kroner	34.617.940,-
Valgutgifter	kroner	9.529.893,-
Ombygging og datainvestering	kroner	5.370.276,-
Til sammen	kroner	49.185.109,-
Årets resultat er et underskudd på	kroner	178.797,-
Statsstøtte i 1989	kroner	23.507.463,-
Dette er ca.68 % av samlede inntekter.		
Kontingentinntektene var noe høyere enn i 1988.	kroner	1.503.000,-.
Bevilgninger til valgkampen	kroner	8.527.500,-
Valgutgiftene	kroner	9.529.900,-
Inntektsført differansen fra valgfondet.	kroner	1.200.400,-
Ombygging kontorer og investeringer i nytt data-utstyr	kroner	7.537.300,-
Tidligere avsetninger	kroner	4.400.000,-
Investeringene i data-utstyr er aktivert.	kroner	2.500.000,-
Utgift i regnskapet	kroner	637.300,-
AUF's andel av statstøtten er overført med	kroner	1.295.966,-
Bevilgninger til andre organisasjoner,samt kontingenter	kroner	3.183.000,-
Partiets forpliktelser i form av kausjonsansvar overfor Landsbanken AS	kroner	25.055,-

Med dette legger Revisjonsnemnda fram sin beretning for 1989 for Landsmøtet. Mer detaljerte opplysninger for bedømmelsen av partiets regnskapsmessige stilling og økonomiske virksomhet er gitt i regnskapet med kommentarer til landsstyret.

Oslo 15. august 1990
Det norske Arbeiderpartis Revisjonsnemnd.

Kåre W. Larsen Harriet Andreassen,leder Aase Bjerkholt

Vedtak: Innstilling fra Revisjonsnemnda enstemmig vedtatt.

Møtet ble avsluttet med sangen "Verden er vår", under ledelse av Ivan Sundal.

Dirigenten hevet møtet kl. 23.25.

LØRDAG 10. NOVEMBER 1990

Formiddagsmøtet ble satt kl. 0930 med Turid Innstrand som dirigent.

Møtet startet med allsang "Vi rekker våre hender" med Tryggve Aakervik som forsanger.

Forretnings- og protokollkomiteen v/Terje E. Johannessen, har i møte 10. november gjennomgått protokollen for landsmøtets åpning og forhandlinger 9. november. Protokollkomiteen vil bemerke at ved godkjenning av fullmaktskomiteens endelige innstilling hadde 8 representanter fremdeles ikke inntatt sine plasser i landsmøtesalen. 4 av disse er senere registrert ankommet. 4 er ikke registrert.
Komiteen finner protokollen forøvrig i orden og anbefaler den godkjent.
De 4 som ikke tidligere var registrert, var nå i salen.

Vedtak: Protokollen ble enstemmig godkjent.

Praktisk informasjon, ved dirigent Turid Innstrand

SAKSLISTENS PKT. 8 LOKALPOLITISK MANIFEST

Dirigenten ga ordet til Bengt Martin Olsen, som innledet om lokalpolitisk manifest.

Lokalpolitisk manifest, Bengt Martin Olsen. Sentralstyret

Rettferdighet. Det fortelles en historie om da De Gaulle skulle trekke seg ut av politikken. Utenriksminister Couve de Murville spurte ham forsiktig en dag:
"Mon general, enda så usannsynlig det er, men hvis likevel døden skulle komme på besøk til Dem en dag, vil det være indiskret å spørre om hvor De vil gravlegges? De vil vel uten tvil ligge ved siden av Napoleon i Invalidedomen?
De Gaulle ble rasende: Hva - ved siden av den underoffiseren?
- Kanskje ved Triumfbuen da, mon General?
- Slik at amerikanske turister kan trampe på meg? Aldri!
- Da har jeg en løsning, sier Couve de Murville, ved siden av Jomfruen av Orleans.
- Det var en god ide, svarte generalen.
- Når alt kommer til alt har hun fortjent det."

Slik kan selvfølgelig rettferdighet, eller kanskje heller selvrettferdighet, fremstilles.
Et annet eksempel på det samme er den kvinnelige mangemillionæren som stod frem i Dagbladet og ba samfunnet holde seg unna pengene hennes. "Vi rike må få være i fred", ba hun om. Og da Kloster ikke ville være nullskatteyter, og sendte en sjekk på kr 800.000,-, fikk han sterke reaksjoner fra andre nullskatteytere.

De lever i en by - og i andre byer - hvor det skjer en systematisk opphopning av gode og dårlige levekår.
I Oslo ytre vest er 2-4 av 1000 barn barnevernsklienter, mens det er 45 av 1000 barn i indre øst.
I Oslo indre øst går hele 25% av menn i alderen 18-25 år på sosialhjelp. I den ytre vestlige delen er tallet under 3%.

Dagbladet hadde tidligere i år en reportasjeserie som ble kalt "Rikdom og nød i Norge". Den dokumenterte at forskjellene er blitt større i Norge. Den dokumenterte de enorme ulikheter vi har i barns oppvekstvilkår. Den dokumenterte at den sosiale arv fortsatt er ubehagelig til stede, at menneskets sosiale plassering i videste forstand går i arv, fra generasjon til generasjon, at ulikhetene stadig forsterkes.
Den dokumenterte at flertallet av de spurte i en meningsmåling svarte at de tror ulikhetene i Norge vil bli enda større i framtiden.
Og - 71% svarte at de ikke tror at folketrygden vil sikre en trygg alderdom. Hva er det som skjer?

En norsk langrennsløper gikk for noen dager siden kraftig i rette med dem som frykter konkurransesamfunnet.
"I Norge skal du ikke ha denne lysten til å vinne, til å være best, den blir plukket av ungene fra de er små for vi er så redde for å skape tapere i dette landet", sa han.
Samtidig uttalte en kvinnelig langdistanse - dronning: "Vi var på en ganske annen måte i samme båt før. Krig, gjenreisning og mangel på det meste gjorde at folk flest var innstilt på en nøysom livsstil. Med den generelle velstand og materielle overflod er verdier gått tapt. Jeg kan vanskelig se at nye er kommet til." Hva er det som har skjedd?

Norge på 50- og 60-tallet var stort sett preget av trygghet og fremgang. 70-tallet ble den offentlige sektors ti-år. Det var tiden for betydelige reformer, for konsolidering og utbygging av velferdssamfunnet.

Ved inngangen til 90-tallet er situasjonen omsnudd. 80-tallet ble på mange måter reaksjonenes - og reaksjonens tiår.
Ti-året da det ble øvet hærverk på prinsippene vi bygde samfunnet på. Kommunesektoren innledet ti-året med innstramninger, skatteprotestene økte i omfang og lydstyrke, vi fikk en politisk høyrebølge og Fremskrittspartiet vant etterhvert fotfeste i de fleste deler av landet. I den private økonomi opplevde vi en spekulasjonsbølge som gjorde Bør Børson til læregutt.
Vi fikk en enorm vekst i svart økonomi og det ble en folkesport å krympe skatten.
Og vi fikk etterhvert økende arbeidsløshet, reallønnsnedgang og nedskjæringer i offentlige budsjetter. Offentlige utgifters andel av brutto nasjonalprodukt sank tilsvarende den samlede vekst kommunesektoren hadde fra 1950 til 1970.
"Nu går alt meget bedre" var statsministerens diagnose.
Hva var det som brast på 80-tallet? Vil de påførte sårene la seg lege på 90-tallet?

På kalenderen er vi ferdige med 80 tallet, men er vi ferdige med 80-tallet også økonomisk, sosialt og kulturelt?
Det er mange som vil være rådgivere for oss. Arbeiderpartiet må kvitte seg med sitt gamle tankegods, sier de. Ideene tåler ikke møtet med et nytt århundre, sier de. Vi har ikke lenger råd til velferdssamfunnet, sier de.
Det finnes et samfunn bortenfor velferdssamfunnet, sier de.
Vi hører ropene om modernisering, og vi fasineres, for ingen liker å være gammeldags.
Vi stopper opp ved påstanden om at velferdssamfunnet befinner seg ved et vendepunkt, at veksten ikke kan fortsette. Og vi glemmer en stund at dette ikke er nye toner, at det faktisk har vært sagt om velferdsstaten helt fra dens spede begynnelse. Men velferdssamfunnet er ikke en betegnelse på et materielt langt fremskredet samfunn. Velferdssamfunnet er først og fremst en ide, som bygger på at samfunnets felles goder skal omfatte alle, og betales etter evne.

En av de viktigste jobbene dette landsmøtet har å gjøre, er igjen å fortelle oss selv, og det norske folk, at utviklingen av velferdssamfunnet ikke er antikvarisk retorikk, men en dagsaktuell, livsviktig oppgave.
Det ligger stor verdi i at alle mennesker har tilgang til de samme skolene og sykehusene. Det er et kvalitetsmerke ved et samfunn at rengjøringsassistenten og bankdirektøren ligger ved siden av hverandre på det samme sykehuset når de er syke, og at deres barn går på samme skolen, verdien av dette har noe å gjøre med at rettferdig fordeling er et fellesgode.

Rettferdighet blir aldri gammeldags. Et samfunn der fortvilelsen gnager i stykker både selvrespekt, forventning, livskvalitet og ansvar - trenger trygghet - og rettferdighet.
<u>Men:</u>
Det er lett å la seg besnære av kravet om modernisering og fornyelse - og gripe til de gale løsningene. Hvis vi går modernistene etter i sømmene; hva er det vi finner i deres tilbudshyller.
Enten de kaller det kundeorientering, tilbudstilpasning eller andre honnørord, så er det egentlig ikke annet enn mer private løsninger, mer marked, mer konkurranse, mindre styring og fordeling.
Det er ikke fornyelse. Det er heller ikke modernisering. Det er egentlig eldgammelt. For det var de samme ideene som rådet i det samfunn som arbeiderbevegelsen for 100 år siden tok kampen opp mot. Markedet er ikke mer sosialt i dag enn da Adam Smith satte navn på det for 200 år siden. Konkurransesamfunnet var kaldt i forrige århundre, og det er kaldt i dag.
Markedsmodernistene fremstår som falske profeter. Allerede skriften gir oss advarsler mot dem.
Hos Matteus 7,15 heter det "Vokt Eder for de falske profeter som kommer til Eder i fåreklær, men innvortes er glupende ulver".

Det er den kollektive, sosiale fornuft vi bygde velferdssamfunnet på som er det nye, det tilhører vårt århundre. Vi vant oppslutning om den kollektive fornuft.

Men vi forsømte oss; vi trodde at denne bevisstheten, den kollektive fornuften, var vunnet en gang for alle.
Vi trodde til og med at den fulgte kromosomene over i nye generasjoner. Det gjorde den ikke. Vi forsømte den ideologiske debatt og stod forsvarsløse da høyre-bølgen kom. Også i dag lider vi i stor grad av manglende ideologisk selvtillit. Men vi trenger ikke å unnskylde oss for våre løsninger. Det vi trenger å slåss for er å vinne kampen om den kollektive fornuften en gang til. Det er ingen lett oppgave, ingen liten oppgave, men det er en nødvendig oppgave.
For:
Det er blitt større rom for de overfladiske og enkle forklaringene. Fremskrittspartiet har hatt suksess med sin banalisering. Det har en stund virket som om Mark Twain hadde rett når han hevdet at "alt du trenger her i livet er uvitenhet og selvtillit, da er du sikker på å lykkes".
Men:
Velferdssamfunnet er avhengig av en befolkning som føler ansvar og respekt for fellesoppgavene.
Velferdssamfunnet er bygd opp av en sterk offentlig sektor, hvor ikke minst kommunene utgjør et sentralt element.
Velferdssamfunnet er mer enn velferdsstaten - velferdssamfunnet er mer og mer velferdskommunene. Det er ingen overdrivelse å si at det er standarden på de kommunale ytelser som er avgjørende for velferdsnivået i Norge. Gjennom mange år var det veksten som var vår måte å løse mange problemer på. Når det ble mer til alle, var det også lettere å gi litt til alle. De siste årene har oppgaven, ikke minst for oss lokalpolitikere, vært å fordele nedskjæringer. Det er en annen og mye vanskeligere oppgave. Vi har derfor vært, og er inne i en smertelig prosess. Det kan være lett, i en slik situasjon, å overlate ansvaret til politiske heksedoktorer. Men det er ingen løsning. Heksedoktorer driver stort sett med besvergelser.

Vi har fått en diskusjon om det offentlige forbruket i Norge. Særlig fra borgerlig hold er det krevd at det offentlige forbruket i Norge må ned. Også innenfor våre rekker er det flere som har tatt til orde for at vi iallfall må stabilisere det offentlige forbruk. Og mange mener at vi må privatisere offentlige tjenester. Den offentlig sektor utsettes for omfattende kritikk. Dels dreier det seg om en berettiget og konstruktiv kritikk mot manglende evne til å se at også offentlig virksomhet må omstilles for å løse nye oppgaver. Men høyresidens kritikk av offentlig sektor skaper et falskt bilde, og dette bildet bruker man til å begrunne kravet om kommersialisering og privatisering av viktige velferdsgoder.

En av de mest seiglivede mytene er at offentlig sektor er så stor. Jens Stoltenberg har påvist at den offentlige sektor i Norge ikke er spesielt stor, heller tvert i mot.
Fellesforbruket i Norge ligger på omtrent samme nivå som Thatcher's Storbritannia, og bare litt mer enn i Bush sitt USA. Det ligger betraktelig etter Sverige og også Danmark.

Hvis vi skulle bruke forholdsvis like mye på velferdsgoder som svenskene, ville det gitt staten og kommunene omtrent 40 milliarder kroner mer hvert eneste år, midler vi kunne brukt til å fjerne barnehagekøer og til å løse oppgavene i *eldreomsorgen. Det er ikke noe mål i seg selv at offentlig* sektor i Norge nødvendigvis skal være like stor som i Sverige eller Danmark. Likevel er det interessant å sammenligne med andre land fordi det illustrerer at den offentlig sektoren i Norge faktisk er ganske liten i nordisk sammenheng og omtrent like stor som i andre vestlig industriland. Men også om vi vurderer selve velferdsnivået i Norge burde det være opplagt for de fleste at det ikke er mangelen på private goder som er problemet i det norske samfunn. Det er ikke mangelen på biler eller videoer eller sydenreiser som skaper fortvilelse, men mangel på barnehageplasser, problemene for barn og unge og utryggheten som de eldre føler sammen med avvisningen av 100.000 av ledige hender, det skaper fortvilelse.
En annen misforståelse er å sette fellesgoder opp som alternativer til private goder. Svært ofte er det stikk motsatt. Det er fellesgodene som gir muligheter til å utnytte vår private velstand.

I løpet av 70- og 80-tallet har en rekke franske, engelske, amerikanske og også nordiske sosiologer viet betydelig interesse for det de betegner som forbrukerposisjoner i forhold til offentlig tjenesteyting. De tar utgangspunkt i befolkningens økende avhengighet av offentlige og kollektive tiltak, og påviser en avhengighet som ikke kan erstattes av markedstiltak. Det er f.eks. utenkelig med den betydelige økning vi har hatt i kvinnelig sysselsetting uten barnehager. Offentlige utdanningssteder har bidratt til å øke de private valgmuligheter på arbeidsmarkedet for en stadig større andel av befolkningen. Veksten i offentlig sektor på 70-tallet skapte f.eks. mer enn en kvart million nye arbeidsplasser. Mange av dem i distrikts-Norge - mer enn 70% av jobbene ble besatt av kvinner.

Alle som har biler trenger veier. Og ikke minst gir et omfattende og godt helsevesen trygghet til livet. Slik kunne vi fortsette, men hovedpoenget er at våre høyeste private levekår er blitt stadig mer avhengig av en godt utbygd offentlig tjenesteyting. En slik fortolkning av tjenesteytingen står i klar kontrast til tilvante og nokså stive oppfatninger av offentlig virksomhet som en konkurrent til privat forbruk. Mye av vårt moderne private forbruk hadde vært utenkelig uten en sterk offentlig innsats. Det er f.eks. ingen stor levestandsforbedring i å sitte fast i snøen i år med en litt dyrere bil enn i fjor.

Vårt ansvar for denne situasjonen er av historiske dimensjoner. Det ligger først og fremst til oss å gjenreise troen på den kollektive fornuft og evnen til å handle i fellesskap. Dersom vi går inn i den framtiden vi nå kan se, med et system som er ute av stand til å samle individuelle ønsker i rasjonelle fellesskapsløsninger kan det komme til å gå riktig galt.

Når vi valgte fellesskapsløsninger på en rekke områder, så var det for å sikre tilgjengelighet og likhet. Det var for å sikre at ytelsene ikke ble så dyre at mange måtte la være å bruke dem. Det var for å sikre at ytelsene hadde god kvalitet og at vi hadde kontroll over dem. For de fleste oppgaver i offentlig sektor er dette fremdeles tilfelle. Vi kan derfor ikke uten videre overføre disse oppgavene til private uten at vesentlige oppgaver går tapt. Det er ikke dogmatikk.
Det er en ideologisk presisering i en tid som ofte kan fortone seg uideologisk. Vi skal selvsagt ikke være dogmatiske. Også vi skal være åpne for og villige til å drøfte andre måter å løse oppgavene på. Også offentlig virksomhet må omstilles for å løse nye oppgaver. Misforstått lojalitet til alle former for offentlig virksomhet bidrar til å bekrefte høyre-sidens myte om at Arbeiderpartiet er mot fornyelse av offentlig virksomhet. Enda mindre enn før har vi råd til å være dogmatiske. Samfunnet blir mer og mer innfløkt. Mindre og mindre er veien fram en snorrett linje mellom to punkter. Vi trenger mer fantasi og evne til nytenkning for å finne de nye reformene. Vi har alltid vært samfunnskritiske. Det er en viktig tradisjon som vi skal ta vare på. For det er kritikken mot det skjeve og det skakke som gir oss handlekraft og som gir samfunnet dynamikk. La oss slå et slag for vår evne til å utøve samfunnskritikk. Men samfunnskritikken må også omfatte evnen til å utøve selvkritikk. Vi må ikke gjøre oss selv til bevarere av det bestående. Det er andres oppgave.

Men Høyre og Fremskrittspartiet ser ikke privatisering som et spørsmål om en fornuftig arbeidsdeling i samfunnet. For dem har privatisering sin egenverdi. Til tross for at vi, og andre, kan dokumentere privatiseringens ufornuft. Enkelte borgerlig styrte kommuner privatiserte f.eks. renovasjons-tjenestene. Nå går de tilbake til offentlig drift igjen.
Forklaringen er enkel:
Privat renovasjon ble dyrere for kommunen og den enkelte husstand.

Et annet eksempel:
I 1986 hadde 2 asfalteringsfirmaer nærmest monopol på asfaltarbeide i Østlandsområdet. Det ble dyrt for oss. Isteden kjøpte Vegvesenet egne asfalteringsverk som utførte det samme arbeid 30 prosent billigere enn de private asfaltleggerne gjorde jobben.

Et tredje eksempel:
Stellet av Oslo's parker ble forsøkt privatisert. Seks firmaer ga inn anbud til å utføre arbeidet i en bydel som skulle være forsøksbydel. Samtlige lå betydelig høyere enn Park- og Idrettsvesenets egne utgifter. 2.7 millioner sparte kommunen ved å utføre det i egen regi i den ene bydelen.
Eksemplene kunne forfleres og de kunne forverres.
Privatiseringsdebatten har vi fått først og fremst fordi offentlige budsjetter ikke gir muligheter til å løse alle oppgavene som forventes. Det er velferdssamfunnets paradoks, at desto flere oppgaver vi løser, desto flere oppgaver får vi.

For hver oppgave vi løser, dukker stadig nye oppgaver opp foran oss. Vi får med andre ord et samfunn som i og for seg stadig blir bedre, men som likevel oppleves som verre. Det er i slike sammenhenger de politiske healere dukker opp og får folk til å tro at de har helbredende virkning.
Vi skal ikke lure oss selv til å tro at oppgaven er enklere enn den er. Men det er min overbevisning, at vi grovt har undervurdert appellen i den kollektive fornuft.
Ikke minst overfor yngre generasjoner. Det er en attraktiv ide som vi har markedsført for dårlig i de senere år.
Miljøspørsmålene - ett av våre prioriterte områder - er et område som særlig yngre mennesker er opptatt av. Ingen tror vel for alvor at problemene lar seg løse gjennom privatisering, gjennom marked. De må løses i fellesskap. De krever mobilisering av den kollektive fornuft. Hvis vi ikke kollektivt tar et ansvar, risikerer hver enkelt av oss å kveles av eksos og å drukne i forurensning. Denne oppgave er ekstra vanskelig - ikke fordi den er ulogisk, men fordi vi ikke kan gi inntrykk av at kollektive løsninger er en sum av populære enkeltønsker. Det er ikke naboen som må kjøre buss, trikk eller tog, mens vi selv tar bilen.

I stigende grad vil en del kollektive løsninger i utgangspunktet være upopulære avgjørelser. Men akkurat nå er det kanskje klima for å si nettopp dette.

Som kjent tror 2/3 av norske bilførere at de kjører bedre enn gjennomsnittet.

Det er lett å få folk til å tro at det bare er et lite mindretall i befolkningen som er avhengig av et offentlig ansvar, f.eks. når det gjelder helsevesenet. De fleste av oss er jo friske og normale. Likevel viser sykestatistikken at vi ikke er det. Faktisk er det ganske normalt å være syk. Både Høyre og Fremskrittspartiet og flere, sier at velferdssamfunnet skal hjelpe dem som trenger det mest. Det høres tilsynelatende sosialt og riktig ut, men i virkeligheten er det egentlig en tilbakevending til det gamle forsorgssamfunnet, hvor hjelpen skulle gå til de verdig trengende. Velferdssamfunnet bygger på et helt annet grunnlag.

Velferdssamfunnet er en beskyttelse for de svakeststilte og de minst innflytelsesrike i samfunnet. Men derfor må det også omfatte alle.
Velferdssamfunnet bygger på at samfunnets goder og ytelser skal være for alle, og at de skal være like for alle.
Det er bare når ytelser og løsninger er for alle, at vi best kan skape en god tilværelse , også for dem som har det vanskeligst.
Vi valgte fellesskapsløsninger for å sikre likhet og tilgjengelighet. Men vi valgte ikke alltid rett. Vi valgte etterhvert å la fellesskapsløsninger være det samme som offentlige løsninger. Et samfunn der all omsorg er overlatt til offentlige kontorer, er et fattig samfunn.
Det er derfor viktig å stille krav til det enkelte menneske om å være medmenneske og å opptre solidarisk.

Frivillige krefter må mobiliseres. I dag kalles det for den 3. sektor.

I arbeiderbevegelsens barndom, som en av de grunnleggende ideer, ble det kalt for samvirke. Det var jo der vi begynte. Boligkooperasjonen, forbrukerkooperasjonen, og også landbrukssamvirket, er reist på sterke ideer om fellesskap gjennom samvirke.Jeg tror det er riktig å reise samvirketanken i Norge igjen.
Her kan vi godt bruke mye fantasi. Vi har hatt en for svak bevissthet til hvilke oppgaver som virkelig burde løses innenfor et offentlig apparat, og hvilke oppgaver som burde være et mellommenneskelig ansvar. Rune Gerhardsen som har arbeidet mye med lokalpolitisk manifest, har gitt noen eksempler på det:
Han vokste opp ved siden av en skøytebane. Den ble måket av kommunen på tirsdag og torsdag, men det hendte at det snødde også på onsdager og fredager, og forsåvidt på andre dager også. Da måkte de banen selv. (Det var kanskje derfor Rune ble skøytepresident) De hadde ikke vondt av det. I dag kan ikke ungene snakke rent engang før de roper på kommunen.
Et annet eksempel:
For et par år siden var en speidertropp på skogstur. De gikk seg bort og ble gående ute hele natten. Det var på vårparten og godt og varmt i været. Men da speiderflokken kom ut av skogen igjen, sto det marsjert opp en rekke katastrofe-psykiatere som klappet ungene på hodet og sa at det nok skulle gå bra. Ungene hadde opplevd den morsomste natten i sitt liv. Men så skulle de altså under terapeutisk behandling.
Det er en moral i Rune's historier:
Vi må ikke kommunalisere eller terapeutisere livet. Det finnes situasjoner i livet og vanskeligheter i livet som vi simpelthen må rydde opp i selv. Livet er både sorg og gleder. Det er det som er "Livet". Hvis vi terapeutiserer livet, fraskriver vi oss også forsvaret som velferdssamfunnet bygger på, og vi risikerer at velferdssamfunnet graver sin egen grav. Jeg er også tilhenger av personlig ansvar, frivillig innsats og dugnadsånd. Av den såkalte 3. sektor, men forventningene om å spare mer penger og å mobilisere enda mer frivillighet, vil lett vise seg å være overdrevet. For det første er allerede mye av frivilligheten støttet av det offentlige. Dessuten er den uformelle omsorgskapasitet på retur.
Vi har - nesten alle - en bortimot urokkelig, men likevel feilaktig oppfatning om at det skjer lite i frivillig regi i vårt samfunn. Men sannheten er at det skjer så mye i privat og frivillig sammenheng, at det offentlige apparatet hadde brutt sammen dersom det private system la ned virksomheten. Omtrent 80% av eldreomsorg utføres i dag som ulønnet arbeid. Det ulønnede arbeid i husholdningene utgjør 40% av nasjonal-produktet.
Likevel:
Vi kan gi svar på utfordringene. Ikke enkle svar.
Det er fortsatt en oppgave for de uvitende og selvtilfredse.
Det får være Fremskrittspartiets ansvar. Vårt svar er annerledes.

Utfordringen fram mot et nytt århundre er å utvikle velferdssamfunnet, velferdskommunene videre, og å vinne kampen om den kollektive fornuft en gang til. Vi klarer det dersom vi mobiliserer vår evne til å kjempe.
Derfor til kamp kamerater.

Dirigenten takker Bengt Martin Olsen, og gir beskjed om at de som ønsker å tegne seg på talelisten gjør dette i pausen.

Møtet ble hevet kl. 0915.

Møtet startet igjen kl. 0930.

Dirigenten opplyste at de hadde 3 timer til rådighet og at det var ca. 50 inntegnede talere og foreslo taletiden satt til 3 minutter.

Vedtak: Enstemmig godkjent.

Dirigenten ga så ordet til debatt.

1) Repr.nr. 154, Aud Haukland, Rogaland

Dirigent, landsmøte. Barna er satt på dagsorden i Det norske Arbeiderparti, kanskje i større grad enn noen gang, og det er flott. Barna er en viktig ressurs, barna er vår framtid, og vi må ta vare på denne ressursen, også de barna som trenger ekstra tilrettelegging for å få et liv de kan mestre. Det blir påstått at aldri har så mange barn hatt det så godt som i dag, og det er nok sant. Samtidig er det sant at aldri har vi visst så mye om barn sine problemer, om sine vanskelige oppvekst-forhold som nå. Mange barn trenger hjelp fra andre enn sine pårørende, fra barnehagen, skolen, fosterhjemmet og nærmiljøet. Noen barn trenger hjelp fra det offentlige hjelpeapparatet, bl.a. fra barnevernet i den enkelte kommune. Den hjelpen kan være til familien eller det enkelte barn direkte. Noen ganske få barn trenger nytt oppvekstmiljø, en ny familie eller en institusjon å vokse opp i.

Enda flere barn trenger hjelp i spesialinstitusjoner innen barn og ungdomsvernet eller barn og ungdomspsykiatrien i kortere eller lengre tid. Noen er vanskelige, noen faller "mellom stolene" fordi de ikke passer eller er for vanskelige. Andre blir sendt som pakke mellom familie og fosterhjem, mellom hjem og institusjon, mellom barnevern og barne- og ungdomspsykiatrien, eller mellom alle disse. Ikke alltid er det barnas ro i sentrum, oftest fordi sakene er vanskelig noen ganger, fordi lovverket er eller brukes som et hinder for fornuftige løsninger.

Dette kan vi ikke bevilge oss ut av. Det dreier seg i en del tilfeller om at ulike grupper i hjelpen er mer opptatt av hva som er rett etter lovverket og hva som kan beskytte egne profesjonsinteresser, enn hva som tjener barnet og den unge best.

Vi trenger en opprustning mellom Barnevernloven og Lov om psykisk helsevern, for å prøve ut tiltak, samordning uten de begrensninger som nå ligger i lovverket. Vi kan begynne med forsøk der den enkelte kommune, fylkeskommune blir fristillt i forhold til lovverket, kanskje under mottoet: Barnet, ikke hjelpen i sentrum. Jeg vil da fremme et følgende forslag: Sosialdepartementet, Barne- og Familiedepartementet, blir bedt om å legge tilrette for å ta initiativ til en samordning, oppmykning om Lov om barnevern og Lov om psykisk helsevern, med målsetning for å oppnå bedre samordning av tiltak innenfor dette området. Legge tilrette forsøksprosjekt mellom fylke og kommuner på dette feltet. Takk.

2) Repr.nr. 262, Rune Gerhardsen, Oslo

Høyrebølgen skrives med liten h, den hadde i seg sterke krav om privatisering som også gjorde et visst inntrykk i vår egen bevegelse. Derfor er det viktig å minne hverandre om at vi hadde sterke prinsipielle begrunnelser når vi valgte å bygge velferdssamfunnet på fellesskapsløsninger. Vi ønsket at godene skulle være tilgjengelige for alle og alle skulle ha et likeverdig tilbud med god kvalitet, og ingen skulle tjene penger, ingen skulle spekulere i de grunnleggende menneskelige behov. Derfor er det viktig å si at privatskolen gir ikke likhet, at private sykehus setter skiller i befolkningen. Og hvilket privat postverk ville levert post på Mysusæter? I Oslo finner vi de sterkeste privatiseringsfilosofene. De har gjort mange framstøt, men det blir bare tull. Der de har prøvd seg blir det dyrere, upraktisk og ineffektivt. Nå skal de selge kommunale overskuddsbedrifter med den begrunnelse at de skal spare. Jeg vil si det enkelt. Privatisering er simpelthen velferdspolitikk under falsk flagg.
Derfor trenger ikke vi å skamme oss over å forsvare fellesforbruket. Vi må bygge opp et sterkt ideologisk forsvar for velferdssamfunnet. Manifestet gjør det. Manifestet ønsker økt offentlig forbruk. Manifestet ønsker ytelser framfor kontantstøtte og subsidier. Det blir det både velferd og arbeidsplasser av. Og vi trenger heller ikke å skamme oss for å ville styre. Det er faktisk det som fortrinnsvis skiller oss fra de borgerlige.
Og da vil jeg minne om at styringen har sitt utgangspunkt i nasjonalstaten. Og selv om nasjonalstaten ikke lenger kan styre alt, kan den styre det meste. I iveren etter å la overnasjonaliteten tre inn der nasjonalstaten kommer til kort, må en ikke svekke de sider ved nasjonalstaten og dens styringsmuligheter som faktisk er en forutsetning for vårt samfunnssyn. Og derfor var det kanskje et snev av uro i forsamlingen i går. Vår politikk, slik den bl.a. er beskrevet i lokalpolitisk manifest er nemlig sterk i sitt krav nettopp om styring.
Til slutt et ord om storbyene. Vi trenger heldigvis ikke lenger forklare at forskjellene er størst i storbyene, og at storbyene i seg selv gjør problemene tyngre og vanskeligere. Der det tidligere var utkantene som trengte vår støtte, er det nå vår tur til å be om forståelse, be om at hele partiet samler seg for å komme vanskelighetene i møte.

Selvsagt ligger en viktig forklaring i at Oslo har vært borgerlig styrt. Oslo er dårlig styrt, og vel så det. Men Oslo trenger ikke bare et nytt styre. Oslo trenger også oppmerksomhet og omsorg fra resten av landet. Oslofolk trenger å vite at det ikke bare er Oslo Arbeiderparti, men også Det norske Arbeiderparti, som rekker ut hånda.

Meningsmålingene har vært enestående mot oss i Oslo de siste ukene. Jeg tilhører de nøkterne. Ikke noe må tas på forskudd. Men jeg tør si at vi har en sjanse. Og går det bra venner, ja da inviterer jeg dere alle til Oslo Rådhus. Og dere skal kunne gå trygt og høyreist inn. For det skal være et verdig og respektabelt Rådhus.

Dirigenten foreslo at det ble satt strek med anledning til å tegne seg på talerlista under Sigbjørn Eriksens innlegg.

Vedtak: Dirigentens forslag om strek: Enstemmig vedtatt.

3) Repr.nr. 230, Sigbjørn Eriksen, Nordland

Jeg vil ta fatt i bare to elementer, nemlig to konklusjoner som jeg mener vi må trekke av det lokalpolitiske manifest som er sagt fram og den diskusjonen vi hadde i går, nemlig at konklusjonen må være en relativt betydelig vekst i offentlig sektor i offentlig innsats i 90-årene. En slik vekst i offentlig innsats betyr egentlig bare en ting, nemlig at vi må bruke mer penger på offentlig sektor i 90-årene. Vi må ha en vekst, og utfordringen i forhold til de eldre, i forhold til barn, i forhold til utdanningssamfunnet i forhold til helse- og sosialpolitikken er nok som begrunnelse for et slikt standpunkt, ellers vil vi ikke være troverdige dersom vi snakker om at vi setter velferdssamfunnet som et vesentlig element også i fremtiden.
Det andre elementet som jeg synes litt har falt bort i det lokalpolitiske manifestet og som egentlig Bengt Martin Olsen også i sitt innlegg løp litt lett forbi, er noe av det aller mest verdifulle som har skapt den sosialdemokratiske modellen for velferdssamfunnet i vårt land. Nemlig lokaldemokratiet. Og alle de små og store slitehestene som har gjort jobben på lokalplanet, og for å gjennomføre de intensjonene som ideologien i vårt parti representerer. Vi har på en måte glemt bort noe i den siste generasjonen i forhold til dette. For det første, at her må det en betydelig grad av skolering til av våre egne og vi må ta fatt i en spesiell og god måte å rehabilitere forståelsen for viktigheten av det arbeidet som der skal utføres. På en måte vil jeg si at vi må gjenskape noe av den potensen i det lokalpolitiske arbeidet som i hvertfall jeg følte var tilstede på en helt annen måte hvis vi går tilbake til 50- og 60-årenes utøvelse av dette. Denne litt servile forvalterholdningen som også hos en del av våre har kommet inn litt som en følge av at en har trodd på disse nyprofetene, iallfall gått på defensiven i forhold til disse nyprofetene som har fortalt oss et budskap om at privatisering og det offentlige egentlig i utgangspunktet er en vederstyggelighet.

Vi må ta opp denne kampen, en kamp som må vinnes, hvis velferdsstaten skal overleve.

Strek satt for påtegning på talerlisten.

4) Repr.nr. 068, Eirin Faldet, Hedmark

Dirigenter, partifeller. Jeg vil på vegne av Hedmark-benken gi ros til utvalget som har laget det lokalpolitiske manifest. Vi har fått et meget godt manifest, og nå gjelder det å jobbe videre hver på vår plass. I manifestet et det pekt på mange sider ved velferdssamfunnet, men en side som det er viet litt oppmerksomhet til. Det er profesjoner og særinteresser som har fått altfor stor makt og innflytelse. Ja, så stor makt at de kan hindre eller forsinke demokratiske beslutninger, dessverre. Men barn har ikke slike sterke organisasjoner i ryggen, de mangler sterke talspersoner, og til nå, kamerater, har de faktisk bare barneombudet og Framfylkingen. Ja det er jo helt unødvendig i denne forsamlingen å nevne hva Framfylkingen er, men det er Arbeiderbevegelsens egen barneorganisasjon. Men nå, ja nå så har Arbeiderpartiet satt barn på den politiske dagsorden, så nå er vi faktisk alle som sitter her forpliktet til å snakke barnas sak. Jaja, husk ord og utredninger, ja det har vi sannelig nok av. Nå må vi gå til handling, hver i vår kommune. Partivenner, hvis noen skal føle seg usikre på hvordan vi skal gripe fatt i problemene så snakk med ekspertene, snakk med de som kan om barn, snakk med barna selv, vi voksne har mye å lære av barn, snakk med dem og spør, hvis vi vel og merke tåler å høre sannheten da. Bengt Martin snakker om at barn roper på kommunen nesten før de har lært å snakke, det er riktig det Bengt Martin, men mon tro hvem som har lært dem det. Jeg bare spør. Når det gjelder praktisk handling så kunne vi kanskje gjøre slik Vallset Arbeiderlag har gjort, Vallset ligger i Stange i Hedmark, de bygger barnehage selv, setter i gang. Arbeiderpartiet går inn for økt utbygging av barnehager, vi prioriterer med andre ord tjenester og tiltak fremfor kontantstøtte, og det er vi sannelig stolt av. Vi vil prioritere til de som trenger det fremfor å smøre tiltakene utover til alle som ikke trenger økonomisk støtte. Og så partifeller, litt om den offentlige sektor. Det er når familien og støttepersoner rundt oss svikter at det offentlige må ta over. Vi er alle, ja ikke minst ungene, alle er vi avhengig av en sterk offentlig sektor. Først når vi alle føler ansvar for de svakeste av de svake og de blir tatt hånd om, så kan vi snakke om det ordet som står på tavlen her, rettferdighet.

5) Repr.nr. 023, Bjørn Loge, Akershus

Kjære Landsmøte!
Vi som befinner oss ute i kommunene er i utgangspunktet skeptiske når det kommer et notat fra sentralt hold som forteller hvor skoen trykker mest på grunnplanet. Skepsisen gikk i dette tilfelle raskt over til ustyrlig glede da jeg begynte å lese forslaget til lokalpolitisk manifest. For dette notatet sier akkurat det som vi føler i kommunen.

Det er med andre ord et utmerket dokument. Jeg vil imidlertid kommentere noen av punktene. Gammeldagse, uforståelige og meningsløse regler må vekk selvfølgelig. Jeg skal nevne ett eksempel: En vernet bedrift som jeg kjenner godt til og som får alle sine ansatte fra arbeidskontoret hadde 15 ledige plasser som de ikke fikk besatt. Det var ikke fordi det ikke var folk som de ikke kunne bruke på arbeidskontoret, for de som var der hadde ikke gått ledige lenge nok. Vanntette skott mellom forskjellige forvaltningsnivåer eller innen de samme nivåer, gjør at mange problemer og oppgaver ikke kan løses på en fornuftig måte. Jeg skal også her nevne ett eksempel: Barnas situasjon ble diskutert i går. Barnevernet lider sterkt av manglende ressurser.
Forskning viser at det koster 4 til 5 ganger så mye å reparere og vedlikeholde et menneske som det koster å forebygge. Vi vet at en stor andel av innsatte i våre fengsler har hatt stor omsorgssvikt i oppveksten. Problemet er at det forebyggende er kommunens ansvar, mens det reparerende og vedlikeholdende er statens. Mellom her er det dessverre vanntette skott. Å redusere de kommunale avgifter til fordel for økt skatt er i prinsippet riktig, men det er endel forhold som gjør at dette må vurderes grundig før det kan settes i verk. Bl.a. har vi i dag mange nullskatteytere som tross alt betaler de kommunale utgiftene. Ved en omlegging kan vi risikere at disse heller ikke betaler avgiftene. Kommunene er sitt ansvar bevisst og vet best hvor skoen trykker, står det i forslaget. Med andre ord større rammeoverføringer og færre øremerkede tilskudd. Selvfølgelig helt riktig. Vi kan ikke la Antenne 10 bestemme eldrepolitikken i kommunene. En ny kommunelov er på trappene. Det foreslås bl.a. at særlovene skal fjernes. Da jeg leste dette utkastet til ny lov, forstår jeg hvordan en langtidsfange må føle det når han leser løslatelses-dokumentene. Selv om det er enkelte merkelige forslag i utkastet er hovedinntrykket veldig bra. Endelig kan lokal-demokratiet få skikkelige arbeidsvilkår. La oss bare håpe at ikke styringskåte stortingspolitikere tar bort det vi kan få lov til og lar oss stå igjen med det vi må.
Takk for oppmerksomheten.

6) Repr.nr. 213, Bente Nilsen, Sør-Trøndelag

Dirigent, partifeller. Arbeid, miljø, barn og unge er områder Arbeiderpartiet vil satse på. Tre meget kloke valg. Prioritering av barn og unge er en god og nødvendig fremtidsinvestering.

Ett viktig redskap innenfor dette området er å gi barn og unge et helhetlig tilbud i skolen.
Det er mange begrep som brukes i denne sammenheng.
Uansett hva "barnet" heter, må vi få etablert et slikt tilbud i alle skoler over det ganske land. D.v.s. et helhetlig tilbud som kan ivareta barnas enorme mangfold. Dette tilbudet må bli integrert i den tradisjonelle skole. En må finne fram til arbeidsmåter og undervisningsmetoder som gjør at barn på ulike utviklingsstadier blir motivert til å gå på skolen.

Det helhetlige tilbudet skal operere som en kulturarena der barna skal tilegne seg kunnskap - fordype seg i fagene - kombinert med å være aktiv skapende - bruke seg selv. Samtidig som at nettverket rundt dem skal bry seg om dem ved å sette grenser og vise omsorg. De sentrale mål med tilbudet må være: Kunnskap - Kultur og Omsorg. Disse elementene skal ikke være konkurrerende, men må utfylle hverandre. Til slutt det grunnleggende med det helhetlige tilbudet:

- Å utjevne sosiale forskjeller blant barna.
- Å øke barnas kjennskap til nærmiljøet.
- Å ivareta barnas behov for en meningsfylt hverdag.
- Å være holdningsskapende ovenfor barns miljøbevissthet.

Barn og Unge er framtiden vår. Dette er en utfordring som vi selvfølgelig må satse på. Takk.

7) Repr.nr.259, Hans Dransfeld, Finnmark

Partifeller. "Velferdsstatens grunnide er å bruke statsmakten til å dempe markedskreftene, spesielt på de områdene som betyr mye for menneskenes trygghet og velferd". Jeg har sitert fra forslaget i lokalpolitisk manifest. Partifeller, jeg kommer fra Finnmark og der kan jeg ikke glemme at også velferds-samfunnet trenger et maktteriert grunnlag, det nytter ikke å snakke om å fordele godene, hvis det ikke skapes goder i samfunnet. Når det materielle livsgrunnlaget for de godene i Finnmark og Nord-Norge skapes av fellesgoder som fisk og beiteland for rein. Disse fellesgodene er allmenninger, og er alminnelig tilgjengelig goder for alle som ønsker å delta i høstingen. Utnyttelsen av disse frie godene trenger samfunnsstyring, dersom det ikke blir god nok samfunnsstyring vil den frie konkurransen ødelegge dette livsgrunnlaget ved å overbelaste naturressursene. I en fri konkurranse vil den enkelte næringsutøvede tjene på kort sikt, men på lengre sikt vil alle bli tapere, og grunnlaget for hele lokalsamfunn bryte sammen. Det er dette som er situasjonen på Finnmarksvidda når det gjelder reindriften, det er dette som har vært situasjonen i lang tid nå når det gjelder fiskeressursene i Barentshavet. Partifeller, det er behov for et lokalpolitisk engasjement for å skape fellesskapsløsninger. Erling Norvik, som er formann i reindriftsstyret, vet at siden arbeidet i fordel av en privatisering av reindriftsressursene så lenge ikke vi går inn målbevisst, ansvarsbevisst og arbeider for fellesskaps-løsninger. De trengs, ellers vil alternativet være enten privatisering av naturressursene eller et fullstendig og varig sammenbrudd av livsgrunnlaget for Finnmark. Vi har selvsagt tro på at fellesskapsløsninger er bedre løsninger fordi det er snakk om en styring som folk har tillit til. Takk.

8) Repr.nr. 199, Arne Stavik, Møre og Romsdal

Kjære Landsmøte. Arbeiderpartiet har eit sett av grunnleggjande verdiar i alt vårt arbeid: Frihet, likhet og solidaritet.

Denne målsetjinga må nedfelle seg i våre handlingsmål og dei verkemiddel vi vel for å nå desse måla. Står målet om likhet fast, kan vi drøfte korleis vi kan skape frihet og likhet innafor helsepolitikken og skolepolitikken; kva verkemiddel vi må bruke. Liberalistane vil straks svare: markedet. Slepp markedet laus, så vil den enkelte fritt kunne velge sin skole og sitt helsetilbod. Kva er dette? Frihet for ei gruppe på bekostning av andre. Målet om likhet forsvann i prosessen. Eit helsevesen bygd på lønnsemd og profitt, vil også prioritere nettopp å ta vare på det. Kven skal ta vare på dei gamle og dei kronisk sjuke? Svaret på utfordringane finns altså ikkje i markedet, men i et sterkt offentleg helsevesen. Berre der kan vi skape likhet for alle og størst mulig frihet for den enkelte. Kva så med eit privat helsetilbod som supplement til det offentlege? Privat tilbod til kven?
Den som kan betale. Kvar skal ressursane til desse tilboda kome frå; både kapitalressursar og personellressursane. Sjølsagt frå samfunnet sin felles ressursbeholdning. Vi er straks tilbake i ein verden prega av ulikskap. Ikkje alle oppgåver trengs eller skal løysast av det offentlege. Men på ein del område trengs offentlege tilbod som eit korrektiv til private. Vi brukar markedet aktivt for å korrigere pris og kvalitet på dei ulike private tilboda. Postbanken er og må vere eit slikt korrektiv til resten av bankvesenet. Offentlege tilbod skal og kunne brukast som verkemiddel i samfunns-utveklinga. Husbanken har ein avgjerande rolle for den sosiale bustadbygginga. Det er svært alvorleg når desse verkemidla vert svekka. Ei svekking av Kommunalbanken er samtidig ei svekking av kommune-Norge. Ei vengeklipping av Industribanken og Industrifondet står i motstrid til ein aktiv nærings-politikk. Kor står vi med ei slik utvikling i høve til målsetjingane i distrikts-politikken? Arbeiderpartiet har grunnleggjande verdiar som grunnmur for sin politikk. Utfordinga framover vert å ta vare på desse i det praktisk politiske handverket. Takk.

9) Repr.nr. 180, Svein E. Solheim, Sogn og Fjordane

Dirigent, partikamerater. Vi opplever i dag sterke angrep på velferdsstaten. Høyrekreftene angriper den offentlige sektor, og ønsker oppsplitting og nye eierformer for NSB, Televerket, Postverket og Statkraft, viktige brikker i velferdsstaten som samfunnet må ha ei overordnet styring med. Post, tele- og el-forsyning tar vi i dag for selvsagte ting. Det er utenkelig at vi, dersom markedet og bedriftsøkonomiske vurderinger skal styre, kan opprettholde like tilbud på landsbasis. Høyre sin strategi i privatiseringsprosessen er å ta en bit her og en bit der, mens Fremskrittspartiet ønsker å privatisere alt med en gang. For meg ser det ut til at deler av det norske folk, ja også en del i Det norske Arbeiderparti, ikke reagerer på dette. Og jeg har stilt meg spørsmålet: er vi i Det norske Arbeiderparti ikke flinke nok til å få fram hvor viktig den offentlige sektor er for velferdssamfunnet? Og er vi for lite flinke til å få fram våre holdninger på mange områder.

Hvem har vel ikke hørt om når Carl I. Hagen når han roste de eldre og ønsker å lønne dem for innsatsen de har gjort for vårt velferdssamfunn. Det norske folk hører det når han sier det, og samtlige er vel trolig enig at våre eldre har fortjent en belønning. På veien et tankekors at de samme folkene ikke legg merke til at samtidig som Hagen roser våre eldre for innsatsen, så river høyrekreftene ned livsverket deres, bit for bit. På Dagsrevyen så jeg Jan P. Syse når han hallet på hodet og sa at jeg er mer enn skuffet. Jeg må si at jeg er mer enn glad for at de borgerlige har fått seg en hvilepause, ja måtte de bare hvile lenge. Men kamerater, legg merke til at jeg sier en hvilepause, høyrekreftene er som ugresset, det kommer alltid igjen, og Arbeiderpartiet som er et miljøparti som tar miljøet på alvor kan nok ikke bruke gift, men det er fristende.

10) Repr.nr. 168, Aase V. Sælensminde, Hordaland

Dirigenter, partifeller. Dei åra vi no har bak oss med det nye inntektsystemet har gitt politikarane på lokalnivået eit større ansvar. Eit ansvar dei har vist seg fortente til. Det nye inntektsystemet har mange fordelar og gjør utan tvil arbeidet som lokalpolitikar meir meiningsfylt. Eg tillet meg likevel å reisa eit problem for landsmøtet, kva med borna, kjem dei like godt ut av det som før? Eg vil ikkje svara på spørsmålet med den formuleringa, men spør om dei erfaringane vi har hatt til no syner at borna er blitt taparane i kampen om midlane. Ut frå ulike undersøkingar, rapportar frå barneombodet og frå oppslag i media kan det synast som om det er dei mest sårbare, dei med minst innflytelse som er taparane. Og problemet er truleg enno større enn vi er klar over. Mykje talar faktisk for at vi enno berre har sett toppen av isfjellet. Kvinnene som og har vore mishandla og utnytta innanfor husets fire vegger har heldigvis blitt flinkare til å ropa ut og si frå - ulike tiltak har blitt oppretta for og av kvinner. Dei er ei sterkare gruppe enn borna, sjølv om det enno dessverre står mykje ugjort igjen for kvinner i ein vanskelig familiesituasjon. Avsløringar om overgrep mot born har ofte kome fram på ein tilfeldig måte - er dette rett? Er dette ansvarleg? Har vi ikkje alle eit kollektivt ansvar både til å gripa inn, og til å melda frå når vi forstår at noko er gale? Da er vi over på det springande punktet: Vi må ha eit apparat til å ta seg av born som er så uheldige at dei opplever vanskelege oppvekstvilkår. Eit godt utbygd barnevern, god barnehagedekning og eit godt skulesystem er ei løysing som på lang sikt kan hindra menneskelege tragediar - og for å nevna noko som nesten er upassande i denne samanhengen - på lang sikt vil dette og vera den mest lønnsomme løysinga. Konklusjonen som eg meiner at landsmøtet bør trekka er at vi bør arbeida for ein samfunnsgaranti som sikrar born eit visst minimum av tryggleik. So lenge det sosiale, private sikkerhetsnett er såpass dårleg som det er, må det offentlege visa ansvar. Dette kan vi i Arbeiderpartiet gjera ved at vi øyremerker ein del av overføringane til kommunane - ein viss storleik skal nyttast til barnevern og barnehagar.

Dessverre har uttrykket "borna er vår felles framtid" blitt ein noko forslitt frase som blir tatt fram som eit honnør-uttrykk til søndagsbruk. Vi har no mulighet til å gjera noko anna ved at vi gir borna våre denne samfunnsgarantien som eit synleg prov på at i det minste Arbeiderpartiet tar borns oppvekstvilkår på alvor. Fylkeskvinneutvalget Hordaland har i et framlegg til lokalpolitisk manifest, eg vil be om at landsmøtet støtter dette framlegget slik at alle kommunane no blir pålagde å prioritere barne- og ungdomsarbeidet. Takk.

11) Repr.nr. 116, Hans Hjerpekjønn, Vestfold

Dirigent, Landsmøte. Jeg tror vi alle opplevde, kanskje aller sterkest, gleden i fjor med det som skjedde i Øst-Europa. Det er ihvertfall det som sitter igjen i mitt minne over dette siste året. Allikevel må jeg si at på meg ble det også veldig sterkt å oppleve samtidig en eller annen dag som jeg satt å leste i en avis om et nytt land som nå igjen kunne velge sine politikere, igjen kunne få til politisk debatt, så står det en liten notis nederst på siden om skolebarn i en stor by i Norge som i tusenvis går i tog, og reporteren kan med stor stolthet fortelle at dette toget oste av politikerforakt. For meg ble dette en sånn dum note av disharmoni inne i hele denne gleden av hva som skjer på vårt kontinent i øyeblikket - Skolebarna. Tidligere var det visse krefter på høyre, og dessverre også på venstresiden som har skodd seg på denne politikerforakten. I dette skolestyret befant det seg et flertall og et mindretall, men det var ikke mindretallet man støttet, det var ikke flertallet man foraktet, nei det var politikerne. Altså, med andre ord, mens man nå i Øst-Europa gleder seg over muligheten til å kunne velge sine politikere, igjen å kunne få til politisk debatt så begynner vi i Norge å bli omseggripende med politikerforakt og at politikerne prater. Selvsagt skal vi ta veldig mye av dette på alvor, jeg mener ikke å si noe annet, vi skal ta det inn over oss, ikke bare gå i forsvarsstilling. Selvsagt skal vi sammen med Rune Gerhardsen si et rungende nei til korrupsjon og kifling hvor som helst i det politiske system. Selvsagt skal vi også se på at dette er uttrykk for menneskers avmakt, det tror jeg, jeg tror vi skal se fordomsfritt på vårt politiske system, og kan det være at vi har skapt et for innviklet system, kan det være at vi kan forenkle og vise folk hvor ansvaret ligger, og hvor man kan trykke på de rette knapper for å få forandret noe. Kanskje er det noe der, men fremfor alt så tror jeg at dette går på holdninger. Og dette gir altså tilknytning til det lokalpolitiske manifest som avsluttes med folkevalgtes kår og som sier mye viktig og riktig om det. Og jeg vil oppfordre til at i tillegg til å støtte det som står der, så tar vi også kampen opp på det mentale plan, vi går også nå til motoffensiv, og minner om at politikere driver med helhets-løsninger. At de tar seg av de svakeste gruppene, at vi står frem med stolthet og sier at vi synes det er viktig at mennesker bruker sin fritid til å delta i samfunnsdebatten i vårt land. Uten politikere stopper kanskje ikke Norge, men kanskje stopper demokratiet.
Kanskje kunne det være en tanke at også her i vest slo et slag

for en så viktig sak som igjen å gjenreise stoltheten over politisk virksomhet og samfunnsdebatten vår. Takk skal dere ha.

12) Åse Klundelien, Sentralstyret

Kjære Landsmøte. Kommunene og fylkeskommunene er ikke mål i seg selv, men redskap til å oppnå større rettferdighet. Der kommunene blir for små og staten blir for stor, kommer fylkeskommunene naturlig inn. Fylkeskommunene er demokratisk styrt. Alternativet er enten styring via et utplassert embetsverk, eller store storkommuner, og begge deler burde være fremmede elementer i det demokratisyn som vi har i Arbeiderpartiet. Sykehusene har med få unntak aldri vært statlige.
For de fylkene som har Rikshospitalet, et statlig sykehus, som regionsykehus, har prisstigningen på helsetjenester år etter år vært betydelig større enn på de regionsykehus som fylkeskommunene driver. I Buskerud har vi nylig sett et eksempel på statlig styring av sykehus. Med utgangspunkt i foreldede opplysninger insisterer staten på at Buskerud Sentralsykehus ikke må ta i bruk et nytt diagnoseapparat, en magnettomograf. Stortinget har gitt Sosialdepartementet myndighet til å styre dette, men forutsetningen for at Sosialdepartementet skal styre dette godt er jo at Sosialdepartementet er best orientert om den teknologisk medisinske utviklingen.
For det er vel ikke meningen at Sosialdepartementets styringsrett skal brukes til å bremse medisinske fremskritt, og holde utviklingen i Norge tilbake sammenlignet med de andre nordiske landene. Når skal miljøvernet få en lokal demokratisk forankring? Når skal vi innse at miljøvern er så viktig at vi må mobilisere politisk demokrati for innsats for elver, utslipp og naturvern? Er embetsverket hos fylkesmannen bedre til å ivareta dette enn vi representantene som bor langs elvene?

13) Repr.nr. 222, Arild Hagen, Nord-Trøndelag

Dirigenter, partifeller. Jeg vil ta utgangspunkt i forslaget fra Nord-Trøndelag Arbeiderparti som går på dette med interkommunalt og regionalt samarbeid for å utnytte ressursene bedre og som også vil skaffe, etter vår mening, flere arbeidsplasser. I kampen for flere arbeidsplasser og økt sysselsetting må alle midler tas i bruk, og vi i Nord-Trøndelag har i noen grad prøvd dette i Namdals-regionen når det gjelder reiselivssektoren med et ganske brukbart resultat. Vi mener dette kan være et alternativ til endringer i kommunestrukturen. Det største problemet i vårt fylke, og jeg vil anta at det er et generelt problem, for ny- og videreutvikling av bedrifter i dag er tilgangen på tålmodig risikokapital. Vi mener det må legges betydelig arbeid i å forbedre denne situasjonen.

Når man snakker om næringsvirksomhet kommer man ikke utenom at dette også blir sammenstilt med hensyn til å bevare grunnlaget for menneskenes virksomhet, helse og trivsel og til å bevare miljøkvaliteten for fremtiden. Utsiktene til den gradvise oppvarmingen av kloden, som følge av drivhuseffekten, kan bli det spørsmål som i første rekke vil bringe verdens land til en erkjennelse at tempoet på det internasjonale samarbeid ikke er tilstrekkelig. Men det forhindrer ikke at vårt land og vårt parti kan gjøre en sterkere innsats på alle nivå på alle områder.
Og vi i Nord-Trøndelag er enig om, på bakgrunn av et stort utslipp av CO2-gass som et gasskraftverk gir vil si nei til dette. Vi vet at her i landet har vi verdens øyne på oss når det gjelder miljø og utvikling. Og det er vel hevet over en hver tvil at en slik avgjørelse vil bli lagt merke til og også ha en pådrivereffekt. Når ellers gjelder utnyttelse av gass lagt til en metanolfabrikk så mener vi i Nord-Trøndelag at vårt alternative ilandføringssted for gassen, Løvøya på Namdalskysten, må bli utredet og brakt frem til en ren behandling i Stortinget. Vi mener dette ilandføringssted fremstår som et så godt økonomisk alternativ for en etablering av en metanolfabrikk etter beregninger som er gjort, at dette alternativet tåler enhver sammenligning med ethvert annet ilandføringssted i Midt-Norge. Nord-Trøndelag fylke er blant de fylker i landet som har et ensidig næringsliv, særlig nordre del av fylket, altså Namdalen, med stor arbeidsledighet etter at flere bedrifter i den senere tid har måttet stenge sine dører, og vi i Nord-Trøndelag håper nå at det er vår tur til å utnytte denne ressursen som ligger like utenfor vår stuedør. Takk.

14) Repr.nr. 071, Frode Jahren, Oppland

Kamerater. Borgerligheten i Norge er i likhet med oss opptatt av den offentlige sektor. Effektivisering, rasjonalisering og nedskjæringer er motto der i gården. Sysefolkene er opptatt av effektivisering av en grunn og det er utfra ønsket om å opprettholde myten om at alt offentlig er inneffektivt og at offentlig sektor er for stor, at det er for mye byråkrati og skjemavelde. Når vi i arbeiderbevegelsen skal se kritisk på den offentlige sektor, og det skal vi gjøre, så er det viktig å definere ståsted, og mitt ståsted er at Norge er ett av de minst byråkratiske land i verden. Mot alle tenkelige målestokker, så er faktisk Norge et av de minst byråkratiske land i verden. Det er altså slik, som Bengt Martin var inne på, at det brukes ikke spesielt mye penger på offentlig sektor i Norge. Vi bruker penger på overføringer, og veldig mange av disse overføringene er bra, og de er nødvendige, men de har i sum etterhvert fått endel uheldige virkninger, bl.a. at de forsterker en skjev fordeling i samfunnet og det er også, etter min mening, litt snålt å ta penger fra småbarnsfamiliene for å gi dem til de rike. Også i arbeiderbevegelsen må vi være opptatt av en effektiv offentlig sektor, men i motsetning til høyresiden så skal vi bygge på kunnskap og ikke på trangsyn.

Det er nemlig forskjell på det å effektivisere i den offentlige sektor og det å effektivisere i det private næringslivet. I næringslivet effektiviseres det ved å erstatte mennesker med kapital og ny teknologi. Det kan vi ikke alltid gjøre i den offentlige sektoren, det er ikke fullt så enkelt, vi kan ikke effektivisere operaen, og erstatte mennesker med ny teknologi. Vi kan heller ikke effektivisere omsorgstjenesten og fjerne menneskene. Skal vi effektivisere, kan vi og bør vi angripe det på flere måter, vi kan for eksempel be undervisningsministeren å se på hvor mange ledd som finnes mellom seg og klasserommene, eller mer generelt, må vi se på forholdet mellom administrasjon og tjenesteyting i alle sektorer. Samvirkeideene, samspill mellom frivillige organisasjoner, og kommunene kan også frigjøre en mengde ressurser, ikke først og fremst i form av penger, men i form av energi og ubrukte krefter i lokalmiljø. Takk.

15) Britt Schultz, Kvinnesekretariatet

Partifeller, i dette partiet har vi snakket mye og lenge om arbeidsforholdene i det lokalpolitiske arbeidet. Vi hadde åpent i partidebatten som reiste problemstillingen til debatt, men uten at det har skjedd merkbare resultater. Og vi vet i dag så mye om problemene at det store spørsmålet egentlig er: Hvorfor skjer det ikke forbedringer? Det som imidlertid skjer er at noen grupper, de som er pålagt omsorgsansvar, f.eks. småbarnsforeldre, som ikke klarer å henge med. Det gjelder også folk som ikke har et arbeidsforhold som inkluderer eget kontor med telefon, og har fleksible arbeidstidsordninger. Signalene om alle kvinnene som trekker seg fra det kommunalpolitiske arbeidet er et alvorlig signal for Arbeiderpartiet. For kvinnene holder rett og slett ikke ut, og det skyldes ikke mangelen på interesse, men det skyldes mangel på tid.
Vi skal huske på at den kvoteringen vi har innført er et effektivt virkemiddel til å få kvinnene inn i politikken, men det er ikke noe virkemiddel til å holde på kvinnene. Det å bedre arbeidsvilkårene i politikken er derfor helt nødvendig hvis Arbeiderpartiet skal klare å holde på viktige grupper som vi ønsker å ha med i vårt arbeid. Undersøkelser viser i dag at det for det meste er middelaldrende kvinner uten omsorgs-oppgaver og fra bestemte offentlige sektorer som lærere og høyere funksjonærer som bekler tillitsvervene i Arbeiderpartiet. Hjemmehjelpen og kassadamen er en sjeldenhet i tillitsvervsjiktet. Og dette viser at det er nødvendig for oss å drøfte hvordan vi skal møte de gruppene som vi vil ha med på en bedre måte, og hvordan forholdene skal legges til rette. For etter hvert som flere kvinner har kommet med i politikken så er det satt igang mange forandringsprosesser og vi vet jo at det må handling til hvis det skal bli forandring. Mens det å få barn tidligere betydde at de fleste kvinner konsentrerte seg om hjemmesfæren, så er det i dag barna som fører kvinnene inn i det politiske engasjement. Om barnehager, om krav om heldagsskole, svangerskapspermisjon, arbeidstid og arbeidsmiljø. Nye undersøkelser viser at unge kvinner er minst like politisk aktiv som unge menn.

Og fra før vet vi jo at kvinner står mer til venstre enn menn, og de fleste stemmer sådan. Jeg vil da legge frem et forslag: Arbeiderpartiet nedsetter et hurtigarbeidende utvalg i partiet som får i oppdrag å utarbeide konkrete forslag hvordan arbeidsforholdene i lokalpolitisk arbeid kan forbedres slik at vi unngår at våre samfunnsengasjerte politikere slippes ut i arbeid.

16) Repr.nr. 097, Kolbjørn Kværum, Buskerud

Kamerater, landsmøtedeltakere. På vårt bord i vår lå det en del spørreundersøkelser og uten å påberope meg profetiske evner, så skulle jeg vel anta at i spørsmål på tillitsverv her, så skulle det tilsi at vi sitter med en forsamling som må antas å være rimelig tom så langt det gjelder kommunale og fylkeskommunale tillitsverv.
Med det som bakgrunn synes jeg det må være viktig at også i landsmøtet har det perspektivet inn i debatten som går på politikerrolle. Men før jeg går på det så vil jeg nevne litt på disse sidene 14 til 17 som går på bedre tilpasning, profesjoner og som leder over i privatisering. Da må jeg få si at jeg er helt enig i det som står her om profesjonen og profesjonstenking i offentlig sektor, og for oss som er lokalpolitikere, det være seg på fylkes- eller kommunalplan har er et klart ansvar for å rydde opp i slike forhold. Da jeg har sagt dette vil jeg likevel peke på at det her er angitt nokså spesifikke grupper, uten å si det direkte rett ut hvem man har i tankene. Og de man her har i tankene er en gruppe personer som innenfor kommunesektoren for det første sitter med en relativt høy utdanning, det er snakk om høgskole-utdanning. De er dessuten blant de, som oss selv i kommune-sektoren, må antas i forhold til utdanning å ha en relativt dårlig avlønning, for å si det forsiktig, og dessuten så er det grupper som i vesentlig grad er kvinner. Jeg vet ikke om dette er en tilfeldighet, men utfra min erfaring er det ikke her vi finner heismontørene i det kommunale systemet. I det forslag til lokalpolitisk manifest som her er lagt frem, så er det mange gode ting som går inn i det vi kan kalle effektivitet og produktivitetsøkning i den offentlige sektor. La meg da bare si at i det utmerkede forbund som Liv Nilsson er den fremste talsmann for så er det viktig for oss som politikere at vi drar de ansatte med. Jeg vil påstå at det gjør vi i Ringerike, det gjør vi, for der sitter det mye godt vett, og dessuten kommer vi heller ingen vei uten å ta de med sånn at vi egentlig ikke har noe valg. Derfor må vi gå veien om de ansatte når vi skal styrke kvaliteten i den offentlige sektor. Så litt om politikerrollen, den er viktig for å fylle de vektige gode formuleringer som vi her har i dette manifestet. Sigbjørn Eriksen snakker om den servile forvalterrollen. Er det slik at for å få til helhet og kommunalister blant oss så er det vesentlige bidrag vi politikere har i denne sammenhengen?

Skal vi beholde de arbeidsplasser som vi her snakker om, skal vi beholde det offentlige som vårt viktigste redskap for å fylle våre tanker om velferdssamfunnet, så er det ikke bare snakk om å gjenreise den kollektive politiske fornuft, men det er kanskje vel så mye snakk om å avlære den politiske forvalterrolle som Sigbjørn Eriksen snakker om og vet hva han snakker om.

17) Repr.nr. 020, Solbjørg Lervik, Østfold

Dirigenter, partifeller. Det er positivt at partiet setter lokalpolitiske saker på dagsorden. Oppgaver som enkelt-mennesker er opptatt av sånn som skoletilbud, eldreomsorg, barnehageplass, barnevern, sosialhjelp og samferdsel er, uansett hvordan en ser på det, et økonomisk spørsmål. For at disse oppgavene skal bli løst på en tilfredsstillende måte må kommuner og fylkeskommuner få en økonomi som gjør dette mulig. Kommunale avgifter og eiendomsskatt er en del av kommunenes inntektsgrunnlag.

De samlede kommunale avgifter er idag, med få unntak, er svært høye og oppleves som tyngende på familiens budsjett. Mens avgifter er flate, d.v.s. rammer alle likt, er eiendomsskatt en mer rettferdig og hensiktsmessig ordning. Men den må gjelde alle kommunens innbyggere, det må ikke bli slik at eiendoms-skatt skal løse kommunens omsorgsoppgaver, mens bare noen av kommunens innbyggere skal betale eiendomsskatt.
Arbeiderpartiet bør arbeide for å få avgiftsnivået i kommunene ned og innføre eiendomsskatt som en del av alle kommuners inntektsskatt. Eiendomsskatten bør omfatte alle eiendommer i kommunen, og ikke som nå bare i tettbygde strøk.
I forslag til ny lov til kommuner og fylkeskommuner er det foreslått at det skal lovfestes at kommunestyrene og fylkestingene hvert år skal vedta en rullerende økonomiplan for fire år. Kommunenes og fylkenes inntekter er for en stor del avhengig av statsbudsjettet. I kommunenes langtids-planlegging skapes stortingets disposisjoner ofte stor usikkerhet. Her er nok å nevne stortingets bevilgninger til ekstraklasser og eldremilliarden.
Arbeiderpartiet bør derfor arbeide for en større stabilitet i rammebetingelsene, og gi minst mulig av øremerkede tilskudd. Kommuner og fylkeskommuner blir stadig pålagt større og flere oppgaver og har i dag ansvaret for sentrale og livsviktige arbeidsoppgaver. En viktig forutsetning for å gjennomføre disse oppgavene på en tilfredsstillende måte er å gi kommuner og fylkeskommuner styring over egne inntekter og utgifter i et langtidsperspektiv. Dermed blir det mulig å planlegge aktiviteter over tid, og unngå skiftinger og endringer fra det ene året til det andre. Takk.

18) Repr.nr. 034, Ragnar Kristoffersen, Akershus

Dirigent, kamerater. Forslaget til lokalpolitisk manifest er bra. De gode og riktige retningslinjer og begrunnelser for hvordan Arbeiderpartiet bør legge tilrette arbeidet for sitt lokalpolitiske arbeid. Hovedbudskapet er tillit til det kommunale selvstyre. At de politikerne som står nærmest de lokale utfordringer best vet hvordan de skal løses. Derfor må statens overordnede styring skje gjennom rammer. Rammetilskudd og rammeoverføringer. Stortinget har i alt for stor grad vært altfor glad i å detaljstyre og detaljregulere. Det finnes fortsatt en masse øremerkede tilskudd som for lengst burde vært erstattet av rammetilskudd. Dette må det nå bli en bedre orden på. Et forsvar for den offentlige sektor er et annet viktig hovedpunkt i manifestet. Vårt beste vern om en videre utvikling av service i offentlig regi, er at også vi setter klare krav til resultat og kvalitet, til omstilling og produktivitetvekst. Vårt beste forsvar mot privatiseringsropene er nettopp en effektiv offentlig servicesektor som vi skal stå i forkant med å utvikle. Og så var det fylkeskommunens plass da. Jeg må si jeg er overrasket over den merkelige diskusjon vi har fått i den senere tid, og hvor jeg opplever at deler av AUF, Oslo Unge Høyre og Fremskrittspartiet ser ut til å ønske en nedlegging av fylkeskommunen.
Og som bruker byråkratiargumenter til tross for at undersøkelser viser at nettopp dette politiske nivået styres mer effektivt enn både stat og kommune, som roper på en styrket statlig styring og forvaltning på fylkesplan. En statlig embetsmannsstyring som skal erstatte politisk valgte representanter, altså en utvikling av en styreform tuftet på overlevninger fra det opplyste eneveldet. Jo, jeg er forundret. Selvsagt skal vi diskutere fylkeskommunens arbeidsoppgaver som vi også skal diskutere kommunestruktur og oppgaver, men det må skje ut fra det bærende prinsipp at politiske oppgaver skal delegeres mest mulig og at beslutninger skal tas av politiske representanter på riktig nivå. Lokalpolitisk manifest har en ryddig holdning til disse spørsmål, det håper jeg også dette landsmøtet vil ha. Takk.

19) Repr.nr. 263, Inger Lise Husøy, Oslo

Over hele landet sier nå mange lokalpolitikere - og særlig kvinner, takk for seg. De orker ikke mer. Det har blitt mer ord enn handling, mer stress enn innflytelse. De sier nei til endeløse møter med mange detaljer, få politiske, men mange administrative og praktiske spørsmål i metervise saks-fremstillinger. Disse erkjenner det vi alle vet.
Kommunepolitikernes arbeidsvilkår er umenneskelig og "upolitiske".
Noen erkjenner at de har mistet oversikten og noen innrømmer at de aldri har hatt den. For ikke å tenke på om EF-parlamentet også skulle bli aktuelt. Det lokalpolitiske manifestet er inne på problemet, men bør bli mer konkret og forpliktende.

Målet er å gjøre gode og riktige vedtak, men da må vi også ha forutsetninger til å gjøre det. Jeg ønsker en lovfestet rett til fri fra jobb for kommunepolitikerne. Det er ikke nok, men det er en begynnelse, og det er ikke nødvendigvis kostbart. Vi må tørre å be velgerne om forståelse for at vi trenger skikkelige arbeidsvilkår. Det er de sjøl også best tjent med. Det er kanskje for sent for alle de som allerede har bestemt seg for å forlate kommunepolitikken. I Oslo er 10 av 14 kvinner. Men jeg tror vi må gjøre noe for å få nye inn, unngå at nye skal bli skremt. Kvinnebevegelsen vant kampen om kvinnerepresentasjon, men har enda ikke vunnet kampen om budsjettprioriteringene. Kvinnefrafallet er et alvorlig varsko. Og det er et varsko om at de ikke godtar dagens politiske arbeidsbetingelser. Noen har tatt fra "Prat til praksis" på alvor, de har kvittet seg med arbeidskrevende politiske verv og gått hjem for å prioritere barn og familie. Det er ikke slik vi vil det. Politikk er morsomt, interessant og utfordrende, dette vet vi som holder på med det. Jeg håpet at ikke de kommende folkevalgte får det slik som de som nå går. Jeg håper også at DNA vil nedsette et hurtigarbeidende utvalg som kan komme med konkrete tiltak for å bedre kommunepolitikernes arbeidssituasjon. Regjeringen bør også vurdere å opprette et tverrpolitisk utvalg med samme mandat.

20) Unni Evang, Kvinnesekretariatet

Dirigenter, Landsmøte. Vi trenger kvinner i politikken, og barna trenger kvinner og menn til å stå på for seg. Barnas vilkår avspeiler samfunnets verdivalg. Dette er blitt sagt mange ganger, med forskjellige formuleringer, fra denne talerstolen i løpet av dette landsmøtet. Vi vet at barns oppvekstvilkår er avgjørende for fremtidssamfunnet. Det er derfor vi, de voksne, må sørge for at alle barn får en oppvekst preget av frihet, likhet og solidaritet.

Alle barn har rett på, og skal i utgangspunktet ha like muligheter. Vi behandler nå lokalpolitisk manifest - og her står det mye bra, med endrings- og tilleggsforslagene, om barn og barns oppvekst, men det mangler konkrete forslag til handling. Jeg vil derfor referere følgende forslag fremsatt av Kvinnesekretariatet. Det er i seks punkter.

P1) Stortinget må samordne lovverket som omfatter barns rettigheter og tjenester overfor barn.
P2) Kommunene bør opprette egne utvalg for barn og unges oppvekstvilkår. I storbyene våre bør dette også gjøres på bydelsnivå.
P3) I tilknytning til hver skole kan det etableres et barnekontor. Dette kontoret skal yte service til barn og foreldre og gjennomføre konkrete, forebyggende tiltak blant barn og unge.
P4) Hver kommune i dette landet utarbeider en oppvekstplan.
P5) Alle kommunale planer og vedtak skal inneholde en vurdering av eventuelle konsekvenser for barn og unge og oppvekstmiljøet.

P6) Det må utarbeides bindende normer for uteoppholdsarealer og annet ubebygd areal, jfr. plan og bygningsloven. I forbindelse med byggesaker skal det utarbeides utomhusplaner som ivaretar barns behov.

Det var det konkrete forslaget og jeg vil også vise til forslag 34 fra Kvinnesekretariatet som utdyper barnedelen i manifestet.

21) Repr.nr. 300, Tor Grindhaug, Svalbard

Dirigent, partikamerater. På side 22 i dette utmerkede dokumentet står det at de viktigste betingelsene for et effektivt folkestyre er at våre demokratiske organer er hensiktsmessig organisert. Det er vel noe som ingen er uenig i. For oss i dette landet er demokrati en selvfølge. Vi begeistres når nye nasjoner oppnår demokratiske rettigheter. Svært få er klar over at det fortsatt finnes norske samfunn hvor lokaldemokratiet ikke er innført. Det gjelder vårt samfunn på Svalbard. Tradisjonelt var dette et anleggssamfunn hvor tilværelsen ble regulert av bedriften. De som bodde i samfunnet forholdt seg til bedriften både i arbeid og fritid. Etter hvert som bedriftsdemokratiet ble utviklet, hadde de mulighet for innflytelse. Det har vært en stor satsing på utvikling av Longyearbysamfunnet. Nye arbeidsgivere har etablert seg på stedet, staten er en av de aller største. Dette har ført til at store grupper arbeidstakere ikke har noen innflytelse på den samfunnsutvikling som skjer i bedriftens regi. I et forsøk på å effektivisere bedriften har en fått en konsernmodell hvor et av datterselskapene er A/S Samfunndrift. Dette selskapet er det som utfører de kommunale oppgavene i Longyearbyen.
Vi som bor i samfunnet har ikke engang mulighet til å få kjøpt en aksje slik at vi på den måten kunne være representert i generalforsamlingen. Styret består i det vesentligste av personer fra andre norske lokalsamfunn. Svalbardrådet, et rådgivende utvalg for Justisdepartementet, har fått en representant i styret. Valgordningen til Svalbardrådet er ikke politisk, men skjer innenfor kretser etter hvor en er ansatt. Denne ordningen gjør det svært vanskelig å drive politisk arbeid på stedet. Vi har nesten ingen mulighet til å markere vår politikk. På grunn av Svalbards internasjonale status, vil en sannsynligvis ikke kunne gjennomføre de samme ordninger som i våre fastlandskommuner. MEN ordninger som kan sikre lokal medinnflytelse i sterkere grad enn nå, kan gjennomføres. Når en nordmann flytter til Svalbard blir han/hun en slags annenrangs nordmann. Han kan ikke være medlem av styrer og råd, samtlige medlemmer av ligningsrådet består av personer fra fastlands-Norge, det bestrides at vi kan ha en viltnemnd med lokal representasjon. Vi mangler praktisk talt alle vanlige kommunale nemder og råd. Vi har et arbeiderlag i Longyearbyen, med et stadig stigende medlemstall, noe som viser at der er interesse for vår bevegelse. Det vi ber om at det nå satses på å utvikle et demokratisk samfunn med mye dårligere utgangspunkt enn vårt har fått.

22) Repr.nr. 280, Bjørgulv Froyn, Oslo

Kamerater. Jeg er glad for denne anledningen til å få oppmerksomhet for det som er denne vertsbyens store problemer. Som storby en økonomisk situasjon som ikke er interessant alene for kommunen, først og fremst fordi dette er en kommune som kan vises fram som et resultat av mangeårig borgerlig styre og som kanskje kan være et eksempel som kan være drivkraft for andre for å hindre så langvarig borgerlig styring. Kort kan jeg beskrive situasjonen, at Oslo har en økonomisk situasjon som har kommet så langt at kommunens budsjett ikke lenger kan anses som et rimelig styringsmiddel for å løse kommunens problemer. I tall kan jeg illustrere ved å vise til at kommunen har fått en gjeld på 8 milliarder kroner. Det er et oppsamlet underskudd på mer enn 4 milliarder kroner. De har årlige utgifter på renter på 1100 millioner kroner. Det viser at denne kommunen med en budsjettramme på 16 milliarder kroner knapt kan drive snart med annet enn å nedbetale gjeld og nedlegge all virksomhet. Og så kan man spørre, var dette en tilfeldighet? Og det var det ikke. Dette var det ideologiske valg som ble foretatt, dette var den bevisste politikkens resultat. Det var utstillingsvindu som man ville vise frem. Det har ført til følgende, og da viser jeg til Bengt Martins innledning, de to eksemplene han nevnte fra Oslo om asfaltproduksjonen hvor vi skulle løse opp et privat monopol. Det er også bra for kommunen at nå forsøker kommunen å selge dette offentlige produksjonsapparatet for asfalt. Dette parkområdet i Oslo som kunne vise at det offentlige kunne drive det billigere enn de private, der er det et politisk vedtak besluttet, at på tross av at kommunen kan drive det billigere, så skal det private ha det. Markedet skal ha det, for å understreke nettopp det bevisste valget. Hva kan så vi som ansatte i kommunen gjøre, det blir jo på en måte litt meningsløst da å streike mot et budsjett når vi samtidig erkjenner at dette budsjettet ikke har den evnen i seg til å styre økonomien. Og det har vært et dilemma, for vi som kommuneansatte er ikke interessert i at det går den veien det er i ferd med å gå. Vi er også opptatt av å både ha trygge arbeidsplasser, og arbeidsplasser med fornuft i. Vi er opptatt av den jobben vi er satt til å gjøre og tjene, betjene befolkningen.

23) Liv Nilsson, Sentralstyret

Dirigent, kamerater. Forslaget til lokalpolitisk manifest er et meget godt grunnlag til å gjenreise velferden, til å øke sysselsettingen og ikke minst til å legge grunnlaget for en bærekraftig utvikling i Norge. Med dette programutkastet så kan det ikke lenger herske tvil om Arbeiderpartiets vilje til å bruke offentlig sektor på en aktiv måte. Det kan neppe overraske noen at Norsk Kommuneforbund er særdeles glad for dette opplegget, men at vi også ser frem til oppfølgingen i praktisk politikk. Det faglig/politiske samarbeidet har i så måte fått et godt fundament. Knapt noen oppgave er viktigere i dagens Norge enn å få slutt på arbeidsløsheten.

For knapt noen følelse er så ødeleggende for den enkelte som nettopp den følelsen at ingen har bruk for deg. Knapt noe fremstår som så meningsløst at vi har viktige samfunnsoppgaver uløst, samtidig som vi sier til tusener av mennesker at vi har ikke bruk for din innsats. Det er sløseri med økonomiske ressurser å betale folk for å være arbeidsløse. Det er sløsing med menneskelige verdier å ikke la folk få bruke seg selv. Man må først stille krav til de kommunale arbeidstakere, den utfordringen tar vi imot med glede og med pågangsmot, ja jeg vil faktisk uttrykke det slik at dette manifestet gir inspirasjon til økt produktivitet i den kommunale sektor. Takk.

24) Repr.nr. 062, Inger Lise Johnsen, Hedmark

Dirigenter, kjære Gro og øvrige landsmøtedeltakere. Vi trenger kvinnene i politikken. Kvinnene har tradisjoner på å tale for de myke verdier, vi taler ofte barnas, pensjonistenes, funksjonshemmedes og andre svake gruppers sak. Vårt samfunn trenger også politikere som rekrutteres fra alle yrkesgrupper, både lavtlønnsyrker og andre, uten at det hele skal dreie seg om et økonomisk spørsmål om vi kan være med eller ei.
Hvordan skal vi få til dette? Grunnen til at jeg stiller spørsmålet, er erfaringer fra nominasjonsprosessen foran kommende kommune- og fylkestingsvalg hvor vi opplever at mange kvinner sier "nei takk" til renominasjon. Jeg har spurt flere av de som sier nei om hva grunnen er. Svaret er kort og godt at nå orker de ikke mer. Etter å ha vært "trippelarbeidende" i politikk, jobb og familie, og "ha blitt brukt både på retten og vrangen", ved at alle utvalg skal fylle Likestillingsrådets krav til kvotering, vil de ikke mer. Det verste av alt er at jeg forstår dem, og da er det vanskelig å være den motiverende faktor for å få dem til å stille opp igjen.
Min mening er at vi må legge forholdene bedre til rette for de folkevalgtes arbeidsvilkår. Jeg ser det slik at hvis vi skal ha et levende demokrati, må vi også legge forholdene til rette slik at alle får en reell mulighet til å delta. Dette er et krav som bygger på rettferdighet. Takk.

25) Repr.nr. 257, Sylvi Enevold, Finnmark

Partifeller. Det her blir et rent Finnmarksinnlegg, Bengt Martin er finnmarking og han vet hva livskvalitet er og det bar også hans foredrag preg av. Det har vært godt å jobbe med utformingen av partiprogrammet for Finnmark for neste valgperiode. Det tidligere programmet som mest av alt lignet på min bestemors kokebok Schøenberg Erken. Dere vet der man tok en okse og slaktet den og så skulle man mette alle utfra rene naturprodukter. Sånn er det ikke i dag. Vi lager et spennende program med vekt på ideologi, og vi har slaktet en del hellige kyr som viste seg slettes ikke være så hellig som vi tidligere trodde. Vi er i ferd med å skape et program som legger vekt på livskvalitet.

Den vanskelige perioden som Finnmark har vært inne i de siste årene, mistet viktige ressurser, som har endret veldig mye. Den har først og fremst endret oss som mennesker, vår holdning til omverdenen og ikke minst og viktigst, den har endret vår holdning til oss selv og vår kultur. Jeg er selv halvt sunnmøring, og har til tider fått høre at det er sunnmøringen i meg som kommer frem når jeg er sta, når jeg er hissig, og når jeg står på mine meninger, og det er jeg veldig stolt av. Finnmarkskulturen og sunnmørskulturen har imidlertid vært svært forskjellig. Mens sunnmøringen har fisket og saltet og sikret dagen i morgen, så har finnmarkingen levd i den trygge forvisning om at naturens ressurser er uuttømmelig. Stormer det i dag så skinner solen i morgen. Og slik var finnmarks-kulturen, men slik er den ikke nå lengre. Finnmark er i ferd med å bli voksen, Finnmark vil stå på egne ben. Finnmark er klar over at vi i fremtiden vil være avhengig av å klare oss selv. Og tro meg, det vil vi.

26) Repr.nr. 221, Edle Ystmark, Nord-Trøndelag

Dirigent, kamerater. Det gjelder ungenes plass i hverdagen vår. I det lokalpolitiske manifestet synes jeg det kommer svært lite frem. Vi må sørge for at barnas situasjon, barnas fremtid får en fremtredende plass der. Og jeg viser der til forslag nr. 16 fra Nord-Trøndelags Arbeiderpartis kvinneutvalg. Og så må jeg benytte anledningen Gro, til å si tusen takk for barne- og familiedepartementet. Det var veldig positivt, vi har store forventninger. Nå er det imidlertid vårt ansvar, vi som arbeider ute på lokalplanet at vi følger opp det som har kommet fra regjeringen vår. Vi må gjøre ansvaret vårt bevisst, prioritere barnas situasjon. Den situasjon som mange barn befinner seg i, det er omsorgssvikt. De er utsatt for overgrep fra voksne, både seksuelt og på andre måter. Det er vårt ansvar å gjøre noe med. Sikkerhetsnettet må forsterkes, maskevidden må strammes inn. Ingen må ramle utenfor sikkerhetsnettet. Vi må sørge for at alle barna får en trygg og god oppvekst.

Så må jeg si litt om noe som jeg er litt skeptisk på i lokalpolitisk manifest. Det gjelder tredje sektor. I dag foregår 80% av all eldreomsorg i privat regi, og hvem er det som utfører den eldreomsorgen? Jo, det er kvinnene. Ulønnet arbeid, stort ansvar. Skal vi være med på å gi dem enda mer ansvar, enda mer skyldfølelse for ikke å strekke til? Det vil jeg advare imot. Vi trenger en sterk og godt utbygd offentlig sektor, det er den beste garantien.

27) Repr.nr. 100, Wenche Johansen, Buskerud

Dirigenter, kjære Landsmøte. Vi er akkurat i disse dager i ferd med å utforme lokalpolitiske program for den neste fireårsperiode i landets kommuner. Dette er en ypperlig sjanse for oss til å legge vekt på barns leve- og oppvekstvilkår utfra våre verdier. Nettopp å prioritere forebyggende barnevern, barneomsorg og tilsynstilbud for alle barn.

Vi i Buskerud Arbeiderpartis kvinneutvalg mener i vårt tillegg til avsnitt om barns leve- og oppvekstvilkår, at pedagogisk psykologisk tjeneste må styrkes - der må drives mer aktivt miljøarbeid. Alle instanser som har med barn å gjøre bør forpliktes til samarbeid for å trygge det sosiale nettverk, i våre lokalmiljøer. Like mye fritidstilbud - kulturell virksomhet som skolehelsetjenesten - skole og barnevern-ansvarlige. Det er vår plikt som lokalpolitikere og også som foreldre med kunnskap om og oversikt over lokalmiljøet, som best kan og bør finne, og bidra til de beste løsninger for alle barn. Dette må komme som en uttalelse fra dette landsmøte, eller innarbeides i det lokalpolitiske manifest. Takk for oppmerksomheten.

28) Repr.nr. 176, Arne Olav Nilsen, Hordaland

Delegater. Vi ønsker et samfunn der særlig omsorg, trygghet og trivsel skal være dominerende følelse hos den enkelte, eller som sagt i går, vi vil ha et varmere samfunn. I tråd med dette har Arbeiderpartiet båret frem og kjempet for ideen om velferdssamfunnet. Det fremlagte manifest slår ganske riktig fast at kvaliteten på dette velferdssamfunnet er avhengig av standarden på kommunenes ytelser.
Og standarden på disse ytelsene er igjen svært avhengig av de økonomiske og de menneskelige ressursene som er tilgjengelig i kommunene. Det er ute i kommunene folk møter, og kan verdsette hvorvidt vi lykkes med ideen vår om velferdssamfunnet eller ikke. At dårlig økonomi i kommunene er en barriere det har lenge vært kjent. At misforhold mellom pålagte oppgaver og tilgang på penger skaper forventningskrise og politikerforakt blir mer og mer klart som problem. Lokalpolitikere viker unna for å bli svarteper i spillet mellom forvaltningsnivåene. I fremtiden vil likevel kommunene som velferdsskapere mer og mer få sin tjenestekvalitet avgjort av hvordan kommunene får prioritere sine oppgaver og organisere sin virksomhet. Med erfaring fra en fri-kommune vil jeg påstå at kommunenes bidrag til velferdssamfunnet ikke skjer gjennom sentraldirigert regelstyring, sulteforing og øremerking.
Vårt bidrag blir best ved å få den tillit og gitt det ansvar som egger til nytenkning og kreativitet. Det får vi med utstrakt kommunal frihet, med målstyring og rimelige rammevilkår. I vårt endelige djerve nasjonale mål vi arbeider mot, blir sett krav og gitt utfordring. Men får vi tillit gjennom frihet og mindre binding, da vil feltarbeiderne i kommune-Norge ikke bare fremelske store ører, men også få større hjerne, mer hjertevarme, mer arbeidslyst, større inspirasjon, bedre kontinuitet, og dermed mer velferd og rettferdighet.

Dirigenten forslag om pause.
Vedtak: 2 minutters taletid etter pausen vedtatt.

29) Repr.nr. 003, Reidar Lindberg, Østfold

Dirigenten, partivenner. Enhetsskolen og likeverdighets-prinsippet har i lang tid vært bærebjelken i det norske skolesystemet. Alle barn - om de bor i Karasjok, Oslo eller Voss skulle ha de samme muligheter til skolegang. Alle uansett kjønn eller samfunnsklasse skulle gå i den samme skole, og de forskjellige skoleslagene skulle bygge på hverandre. 9-årig grunnskole skulle gi alle rett til opptak i den videregående skolen.
Slik skulle det ha vært, men slik er ikke virkeligheten i dagens Norge. Sterke krefter i den senere tid, har ivret for å overføre ansvaret for norsk skolepolitikk til den enkelte kommune, som ledd i en desentraliseringsprosess. I 1986 ble det nye inntektssystemet innført. Øremerkede tilskudd fra sentrale myndigheter ble erstattet med rammetilskudd, hvor kommunene selv skulle foreta prioriteringer. Dette har ført til store forskjeller kommunene imellom, fordi inntekts-grunnlaget er forskjellig og fordi enkelte kommuner faktisk har foretatt uheldige prioriteringer. Skolen har her blitt salderingspost i kommunebudsjettet. Distriktspolitisk sett har det hatt de uheldige følger at mange små skoler i utkantstrøk har blitt lagt ned - for å spare penger. Norge har da fått A-B og C-kommuner, hvor A-kommunene trekker til seg de beste lærerne, har de fineste skolebygg og det beste skolemateriell, og hvor A-kommunene følgelig kan vise fram de beste resultatene, og ofte de flinkeste elevene. B- og C-kommunene kommer da på etterskudd, og elevene fra disse kommunene taper i forhold til sine jevnaldrende fra A-kommunene - i konkurransen om opptak til videregående skole og senere på arbeidsmarkedet. I disse B- og C-kommunene kan presset fra ressurssterke foreldre bli så stort at vi får flere og flere private skoler - hvor det er lommeboken som avgjør hvem som skal gå der. Tanken om økt privatisering i skolen fikk et helt markant oppsving under Syse-regjeringen med stadige forslag om økte bevilgninger. Arbeiderpartiet har alltid ment at grunnskolen er et offentlig ansvar. Men, det må være Stortinget og staten som har det overordnede ansvaret, og med den nye regjeringen som stifinner ser jeg kjære landsmøte, 90-åra i møte med stor optimisme. Takk.

Kl. 1105 - Møtet hevet for 10 minutter pause .

Formiddagsmøtet lørdag 10. november fortsatte.
Møtet ble satt kl. 1115. Debatten fortsatte.

30) Repr.nr. 119, Tove Lisbeth Vasvik, Vestfold

Mye bra om barn, våger meg på noe som handler om pensjonister. Jeg er opptatt av rettferdighet, bl.a. rettferdig beskatning. Akkurat nå skattelovens paragraf 78. Den handler om liten skatteevne. Den ble endret fra inntektsåret 1989. Hensikten med forandringen var nok økt rettferdighet, men det er mye som tyder på at det ikke er blitt sånn.

Jeg har to av mange eksempler fra Larvik, men det gjelder nok for hele landet, for angivelig skal fradragsreduksjon være økt med 1,3 milliarder. Et pensjonistektepar med en skattbar inntekt på ca. kr 90.000,- fikk en skatteskjerpelse på kr 2.600,-.
Et ektepar med inntekt på nesten kr 300.000,- fikk en skattelettelse på nesten kr 22.000,-.
I følge ligningsnemda og ligningssjefen er paragraf 78 årsaken i begge tilfellene! Pensjonister med liten skatteevne føler seg naturlig nok veldig urettferdig behandlet overfor dette her, og jeg vil spørre pent Gro, om dere ikke kan kikke på dette. Til slutt en liten kommentar med bakgrunn i dagens aviser. Jeg slår fast tre ting: Jeg verken så eller hørte noen overlærer her i går. Min taushet skyldes at jeg ikke ville gå glipp av noen visjoner, og det er bedre å si noe som ikke står i et manuskript enn å la være å si noe som står der. Takk.

31) Repr.nr. 165, Per Eystein Thue, Hordaland

Landsmøte. Forskjellene i samfunnet er blitt betydelig større i løpet av 80-årene. 2/3-samfunnet fremstår som en beskrivelse av at framtidens samfunn - som om dette er noe vi bare må forholde oss til.
Hvordan kan vi snu utviklingen?
Dette at velferdsstatens grunnpillarer har vært i ferd med å rakne. Jeg vil særlig fokusere på boligpolitikken. Den sosiale boligbyggingen har lenge vært i ferd med å smuldre bort. Bokostnadene til folk i alminnelige borettslagsleiligheter tar kvelertak på store grupper i samfunnet, særlig de som etablerte seg i midten av 80-årene. Samtidig opplever vi i kommunene at sosiale ordninger og rettigheter innstrammes på grunn av svak kommuneøkonomi. Utkastelser og tvangsauksjoner fra leiligheter er et økende problem. Det minner sterkt om "de harde 30-åra". Kommunenes økonomi klarer ikke å løse disse oppgavene tilfredsstillende i dag. Nøye sammenheng gjennom statens politikk og kommunenes politikk. Helheten her er at vi igjen må avhjelpe mye av dette problemet med å la Husbanken igjen bli en sosial institusjon. Vi bruker i dag langt mindre til boligsubsidiering over statsbudsjettet enn på slutten av 70-tallet. Låneordningene med rentetrapp og forskjellige andre tiltak for å redusere inngangsbilletten til bolig, er basert på en tid med stor inflasjon og i dag fordobles bokostnadene i borettslagsleiligheter på 5-6 år.
Det er rentekostnadene som knekker ungdom og vanlige folk i betalingsevne på boligsektoren. En reduksjon i husbankrenten som monner vil være det beste håndlag til folk flest, særlig de yngre som skal etableres i egen husbank-bolig.
I velferdssammenheng må vi igjen bli partiet for sterk nedsettelse av husbankrenter, det vil være et håndlag til folk og kommunene.

32) Repr.nr. 179, Vigdis Midtbø, Sogn og Fjordane

Dirigenter, Landsmøte. Norsk oljevern vart vist stor vyrnad og merksemd etter delaktigheit kring oljekatastrofa i prins Wilhelm sundet 1989. Vel attende til den norske haustdagen, vart so verdens beste oljevern stilt ovanfor oljeutsleppet frå "Mercantil Marica" i Sognesjøen. Utsleppet som i fylgje SFT vart vurdert som ei heller enkel oppgave - vart ganske raskt vendt til den faktiske avsløringa:
Den offentlege oljevernberedskap svikta, og det katastrofalt. Samstundig som ekspertane diskuterte oljevernutstyr og prosedyrar, stod lokalbefolkninga i Solund kommune med bøtter og spader, og tok i mot 340 tonn olje. Tilseier dette at Norge som ein leiande oljenasjon, kan sei seg tilfreds med: BEREDSKAPSPROSEDYRER og BEREDSKAPSUTSTYR, for å imøtegå det ein veit, kan intreffe uti-frå aktiviteten av oljeutvinning på Norsk sokkel. Kystbefolkninga som bur kring høgrisikoområda - vi er redde og frustrerte med tanke på kva som kan inntreffe utifra den aktivitet som vi veit foregår. Det kan sies slik at det foregår eit rullettspel for kyst og havliv, for dei pengane som har kommet frå sokkelen. Skal Det norske Arbeiderparti framstå som eit miljøpolitisk parti - må det og førast ein oljevernpolitikk som i langt sterkare grad viser til at oljevernet skal utviklast. For å vise det - må det tilførast langt meir midlar til: Forskning for å framskaffe teneleg utstyr - utarbeide tenelege prosedyrar - skolering av kommunale og interkommunal bemanning. Vi veit at på same måte som dagens born spør sine besteforeldre om kva dei gjorde under krigen, vil våre barnebarn spørje vår generasjon kva vi gjorde for å vinne krigen mot forureining og andre miljø-øydeleggingar. Eg viser full tillit til den nye miljøvernministeren.

33) Britt Solheim, Sentralstyret

Dirigenter, kjære Landsmøte. I det lokalpolitiske manifestet sies det kloke ord om organisering og arbeidsvilkår for kommunepolitikere. Dette opptar mange også her i landsmøtet. Det store frafallet av spesielt kvinnelige kommunepolitikere i forbindelse med nominasjonen som foregår nå til kommunevalget, tyder på at det er mange som opplever at det er vanskelig å drive med lokalpolitikk.
I de senere årene har det vært nedlagt et betydelig arbeid for å få flere grupper med i aktivt politisk arbeid. Det å få nye grupper inn, mente vi ville bety et positivt bidrag til politikken. Vi mente det var viktig å samlet ha et bredt erfaringsgrunnlag der beslutninger skal fattes. Nå er ikke politikere lenger bare middelaldrende menn. Det er yngre og eldre, menn og kvinner. Og det er viktig for politikken. Men vi arbeider på mange måter innenfor samme rammer og vilkår som tidligere, og resultatet er at spesielt kvinner med omsorgsfunksjoner forblir politikere i bare kort tid. Dette er et problem vi må ta på alvor både sentralt og lokalt. Dersom vi ikke går inn i dette, kan vi risikere at mange av gevinstene vi fikk ved å gjennomføre kjønnskvotering igjen kan gå tapt.

Som lokalpolitikere er det ikke akkurat støtte - omsorg og takk vi får fra vårt nærmiljø, tvert imot kan jeg vel si. Det er trange tider økonomisk i kommunene, og i den situasjonen tør ikke kommunepolitikere å "bevilge seg selv" bedre arbeidsvilkår. Så opplever vi i stedet en avskalling som fører til at det i mange kommuner er vanskelig å få halvparten kvinner, kanskje også vanskelig å få 40% kvinner på listene. De som trekker seg er ofte nettopp de som har størst kompetanse på et av de områdene vi har prioritert i partiet nå, nemlig barn og unge. F.eks. vet yrkesaktive småbarnsmødre mye om hverdagsproblemer og hvordan velferdskommunen bør være. Det viser seg at kvinner også ofte har større problemer enn menn, også med å få fri fra jobben for å utøve sine politiske verv. I forslaget til ny kommunelov som nå er til høring er det sagt noe om rett til fri og dette må være en sterk rett, det må følges opp under høringen av den nye kommuneloven. Takk.

34) Repr.nr. 201, Jan O. Fredagsvik, Sør-Trøndelag

Dirigent, partifeller. Jeg brukte ett av mine to minutter i går til å sette søkelyset på kommuneøkonomien. Den er også viet god plass i forslag til lokalpolitisk manifest, og det er bra. Vi må sørge for at kommunene sikres tilstrekkelig ressurser for som det heter i manifestet "å oppfylle de krav, rettigheter og standarder som er foreslått gjennom nasjonale vedtak". Jeg skulle ønske at statsrådene i vår nye regjering tok en runde rundt i kommune-Norge for å overvære et formannskapsmøte eller et kommunestyremøte nå i disse budsjett tider. Jeg vil gjerne være konkret: Min egen kommune er en promillekommune - forstå meg rett - vi utgjør en promille av landets folketall, og får som oftest en promille av de tilskudd staten gir. For 2 - 3 år siden dro Arbeider-partiregjeringen og daværende finansminister Gunnar Berge inn 800 millioner fra kommunen gjennom en ekstra folketrygd-avgift. For oss betydde dette kr 800.000,-, nok til å drive en barnehage og musikkskolen. En musikkskole som gir tilbud til 150 barn i 10 forskjellige skolekretser og arbeid til flere lærere. Forslaget kom fra administrasjonen. Vi må legge ned musikkskolen. Undertegnede svarte: Over mitt lik! I årets forslag til budsjett skriver skolesjefen når han står overfor den fortvilte situasjon å måtte skjære ned 2 millioner: Jeg tør denne gang ikke foreslå nedlegging av musikkskolen, da dette kan være direkte livstruende for ordføreren. Dirigent, vi får til mye bra for pengene rundt omkring i kommunene. Dessverre er vi så nedsyltet i gjeld at det blir lite igjen til nye tilbud og standardbevilgninger når renter og avdrag er betalt. Såvidt jeg vet utgjør samlet gjeld for kommune-Norge i dag 52 milliarder. Dette tallet ligner svært på det som er antydet som ekstra oljeinntekter neste år. Sikkert en for merkelig tanke, Sigbjørn Johnsen - men hva med en gjelds-sanering i kommunene? Dirigent - etter et utall oppfordringer, kunne vi vise nummer to fra kyst- og fiskemiljøet i Sør-Trøndelag.
Sang: "Var det dog mot i vårt brøst".

35) Repr.nr. 057, Siv Tørudbakken, Hedmark

Kjære Landsmøte. Arbeiderpartiets ene hovedsatsningsområde er barn og ungdom, forutsatt en klar prioritering fra hver enkelt kommune i dette landet. Dette er ikke tilfellet i dag. Kommunene sitter med ressurser og kompetanse som ikke utnyttes. Jeg er opptatt av at vi må få en helhetlig barne- og ungdomspolitikk lokalt. I dag er ansvaret spredd på flere etater. Dette fører til at etater ikke samordner aktiviteten, at de i verste fall jobber imot hverandre.
Profesjonsinteresser, etatenes ve og vel og budsjettpotten kan føre til at barn og unges behov kommer i bakgrunnen. En oppvekstmiljøetat hvor alt arbeid med barn og ungdom samles må være en god løsning. Der all oppfølging av ett barn under hele oppveksten er samlet i en etat, som kan gi all hjelp til en person, den hjelpen de trenger. Med dette unngår vi at barna blir kasteballer mellom ulike etater i kommunen. En slik organisering av barne- og ungdomsarbeid er prøvd i flere kommuner og med godt resultat.
Alle velferdsoppgaver overfor barn og unge, fra barnehager, fritidsklubber til forebyggende arbeid må ligge i en slik etat. Jeg er også opptatt av at vi må tenke nytt i lokalforvaltningen. Og da spesielt velferdsoppgaver overfor barn og ungdom. For å få full barnehagedekning må vi tenke nytt. Mange tomme lokaler og folk som er villige til å gjøre en innsats har vi mange av. La dem slippe til slik at vi får en skikkelig dugnadsinnsats for full barnehagedekning, men selvsagt skal det offentlige ha ansvaret. Nytenkning i lokalforvaltningen må ta det opp for at vi skal være servicebedrift overfor innbyggerne.
Takk.

36) Repr.nr. 040, Anniken Huitfeldt, Akershus

Kjære Landsmøte. En Arbeiderpartiordfører sa for ikke så lenge siden at vi godt kan akseptere litt mer drivhuseffekt i atmosfæren over Norge for å komme på samme nivå som drivhuseffekten over England. Når våre folk ikke forstår at forurensing ikke kjenner landegrenser, ja da er det noe alvorlig galt. Arbeiderpartiet er ikke noen miljøpolitisk pådriver lokalt, og da er ikke bedre at ordet miljø så vidt er nevnt i forslag til lokalpolitisk program. For å skape en bærekraftig utvikling, da hjelper det ikke kun å regulere utslippskvoter gjennom stortingsproposisjoner. Vi må skape et samfunn som ikke forurenser, for til syvende og sist så er det kommunene som må prioritere miljø. Og da hjelper det ikke å komme med unnskyldning at man ikke har fått økte rammer. Her er det snakk om prioritering. Miljøpolitikk er å ta tøffe avgjørelser. Og så en liten kjepphest, og det er disse miljøutvalgene i kommunene. For der sitter de politikerne med mest kunnskap og engasjement, og minst makt til å få gjennomslag. Vi må gjøre miljøet til en sektoromgripende sak i kommunene. Og hvis ikke vi tør å prioritere miljø, fremfor alle andre saker, ja da skjønner jeg godt jeg, at det er kun 2% av ungdomsgruppen, som mener at Arbeiderpartiet er det partiet som har størst troverdighet på miljø.

Og så en liten kommentar til Ragnar Kristoffersen, varaordfører i mitt hjemfylke Akershus. Da jeg hørte han tidligere i dag, hadde jeg følelsen at Arbeiderpartiets politikk var tuftet på tre ting, frihet, likhet og fylkeskommunen. Hvis ikke vi i AUF skal få lov til å stille samfunnskritiske spørsmål, hvem i all verden skal få lov til å gjøre det da. Takk for oppmerksomheten.

37) Repr.nr. 060, Grethe G. Fossum, Hedmark

Kjære årsmøtedeltagere. Jeg har lyst til å gi en takk til Bengt Martin Olsen som innfører oss i lokalpolitikken som spenner mellom groviser og bibelsitater. Det er ikke verst. 38 deltagere har hatt ordet før meg og ca 70% av dem har nevnt barn og det synes jeg er veldig godt. Vi har nå vært gjennom en organisasjonsmessig målsetting i partiet, og funnet frem til tre satsningsområder. Miljø, arbeidsløshet og barn. La oss gå videre. La oss lage et barnepolitisk utvalg i Det norske Arbeiderparti. La stortingsgruppen utnevne en barnepolitisk talsmann og la en av politikerne i kommunene rundt omkring ta ansvar for de barnepolitiske saker. Da tror jeg at vi vil gi barneministeren Matz Sandman en masse støttespillere rundt omkring som kan gjøre at han kan få utført jobben sin på en mye bedre måte. Parti, storting og kommunene må spille sammen slik at vi kan skåre for barna. Takk.

38) Repr.nr. 270, Bjørn Rudaa, Oslo

Kjære Landsmøte, dirigent. I all beskjedenhet vil jeg gjerne bringe fram at vi nå er nær 800.000 over 67 år i Norge, og dette tallet er stadig stigende.
I dag er det hver femte velger som er i denne gruppen og om ikke mange år så er det hver fjerde velger. Det merker vi som er i denne gruppen. Det har blitt rift om rynkene sier vi, og det er veldig mange sjarlataner som er ute og går som gjerne vil fri til oss og våre. Dette måtte vi gjøre noe med, og vi i Oslo har gjort det, og det er de erfaringene vi hadde lyst til å bringe videre til landsmøtets fylkes- og kommunepolitikere i fall dette også kan være en ide for dere. Vi har startet veteranforum som utelukkende går ut og lager arrangementer for eldre i denne byen, og da i partiets regi, og det gledelige er at vi har fulle hus, og stor stemning. Og i de siste møtene etter det som har skjedd så er det jo slik at en føler seg hensatt til den store tiden etter krigen.
Vi er heldige i medlemsflokken vår at vi har folk som Odd Grythe og Trygve Aakervik som dere kjenner herfra, som tar seg av underholdningen, og vi har gode foredragsholdere. Siden tiden er så kort så har jeg lyst til å ta bare to ord om det som er problemet, først og fremst for eldre. Alle er klar over at det er like stor forskjell blant eldre som det er i andre grupper. Men vi har noen minstepensjonister og andre som pensjonistforbundet i strid med og har kanskje kjørt seg fast i et par sammenhenger. Men jeg tror at med noe samarbeid og noe kreativitet må det gå an å løse, om bare omfordele de midler som er, slik at de svakeste får noe mer å gå på.

Det må jeg få lov til å si, alle de syndord som er ute og går om eldreomsorg, bølge, opprør, og det er eldremakt, og den må vi i fellesskap sørge for, og det skal vi å få den kanalisert inn i vårt eget parti. Takk.

39) Repr.nr. 121, Inger Lise F. Jensen, Vestfold

Kjære landsmøtedeltagere. En av dem som omfattes av 90-årenes største sosiale reform (HVPU-reformen) hørte Thorvald Stoltenberg holde valgappell i Larvik før Stortingsvalget i 1989. Appellen var god og Ingvild ropte spontant: "mere....mere....!". Jeg skjønner at landsmøtedeltagerne ikke roper det nå, men jeg er glad det ligger 300 millioner kroner mer til reformen, og reformen trenger pengene. Menn må på banen i 3. sektor, ikke hovedsaklig som ledere i idrettslag, men i omsorgsfunksjoner - på barns premisser. Barna venter på far. I nærmiljøet venter vi på menn. I lokallagene strever vi med bred nok rekruttering av kvinner. Det kan være en for stor utfordring å være yrkesaktiv, kommunalpolitiker, partiaktiv og fortsatt bære hovedansvaret for hjemmebaserte tjenester. Dere bør gjennomføre prat til praksis-tiltak, og være aktive i hverdagsstrevet. Gro feide inn i bevegelsen med sikkerhet og bevissthet og økte kvinnenes deltagelse sentralt. Kvinnene i partiet venter på menns initiativ og engasjement i debatten om mannsrollen, kjønnsroller og likestilling. Må vi denne gang vente på Jens?
Jeg støtter som mange tidligere talere Åshild Hauans sterke oppfordring i går om å gå dypere, mer fordomsfritt, mer lyttende inn i utfordringen. Hvordan øke kvinners mulighet til å delta i lokalpolitisk arbeid. Kvinner vil være aktive i gjennomføringen av lokalpolitisk manifest.
Takk.

Atle Skjæveland ba om ordet til forretningsorden.
Debatten fortsatte videre.

40) Repr.nr. 012, Grethe Thorvaldsen, Østfold

Dirigenter, kjære landsmøtevenner. Jeg regner med det er åndeløs stillhet i salen nå etter denne salven, det er jeg glad for. Jeg kommer med en bønn fra folk i min kommune, Rolvsøy, til statsministeren og kommunalministeren særlig. Det dreier seg om storkommunespørsmål hos oss også i Fredrikstad-distriktet. Vi har hatt folkeavstemninger. Det er klare resultater etter folkeavstemningene. De resultatene sier at folk ikke ennå vil ha noen storkommune i Fredrikstad-distriktet. Folk forstår ikke hjemme hos meg at når det er såpass klare resultater, hvorfor blir ikke de lagt til grunn? Folkeavstemning er riktignok rådgivende, men det er en demokratisk rett folk har til å la sin mening høre. Resultatet fra allerede etablerte storkommuner er også med på å stadfeste skepsisen. Vi må ikke tro at vanlige folk, grasrota, er så dumme at de ikke vet sitt eget beste. Mener ikke vi i Arbeiderpartiet at det er nettopp folkets mening som skal tillegges stor vekt.

Jeg oppfordrer dere til å vente på Kristiansen-utvalgets innstilling, vent på den nye kommuneloven, den vil komme med mange, nye og forskjellige lokalt tilpassete løsninger. La kommunen få sjansen til å treffe nye og mer forpliktende samarbeidsformer. For å sette det på spissen så kan man kanskje si at hvis vi nå får en rådgivende folkeavstemning om EF, og den gir JA som resultat, skal vi da la være å gå inn i EF? Jeg har også en oppfordring til oss alle, vingeklipp ikke tenkerne og drømmerne i partiet. Det er nødvendig med tenkere og drømmere for å føre partiet og partiets politikk videre. Takk.

41) Repr.nr. 279, Tore Larsen, Oslo

Dirigent, landsmøtedeltagere. I forslaget til lokalpolitisk manifest så heter det, jeg siterer: "Arbeiderbevegelsen må mobilisere for å vinne kampen om den kollektive fornuft, en gang til", videre, "ulike profesjonsgrupper kjemper mot hverandre og er dermed til stor skade for samfunnet".
Historisk er begge sitatene kjente utfordringer for arbeiderbevegelsen. Så tidlig som i Martin Tranmæhls ungdomstid ble disse farene helt klart sett og de mottiltak som arbeiderbevegelsen satte i gang det var industriarbeider-formen hvor profesjonsgrupper gikk sammen i samme forbund, og det var opprettelsen og gjennomslaget for kollektive tariffavtaler og kollektivt medlemskap i partiet. Dette virket samlende og ga den politiske og faglige arbeiderbevegelsen den styrke som var nødvendig for å skape den velferdsstaten etter krigen som vi fremdeles er stolte av at denne rørelsen virkeliggjorde. Gjennom det kollektive medlemskapet kommer partiet i kontakt med vanlige lønnsmottageres, vanlige menneskers hverdagsproblemer, dere så deres visjoner for fremtiden.
Samtidig gir det kollektive medlemskapet store grupper mulighet til å delta i den demokratiske prosessen som det politiske arbeid er. Vårt samfunn har vært og er fremdeles preget av at det politiske engasjementet er for svakt. Det er bare 35.000 av LO's 700.000 medlemmer som i dag er kollektivt tilsluttet Det norske Arbeiderparti. Våre mål for samfunnet er å utvide demokratiet. Vi skal bekjempe politisk likegladhet, og vi skal øke våre muligheter til å nå våre mål, både nasjonalt og internasjonalt. Derfor må politikken inn på arbeidsplassene i langt sterkere grad enn det som er tilfellet i dag. Og der har vi alle en utfordring, og jeg vil oppfordre partiets ledelse til å sette dette på dagsordenen, gjøre det faglig/politiske arbeidet til et virkelig høyt prioritert satsningsområde. Takk.

42) Aase Morin, Landsstyret

Dirigenter og partifeller. Rettferdighet står der barn og unge er på dagsordenen. Da er det litt farlig om vi bare skal tenke en firkantet likhet. Fordi at barn fødes inn i denne verden med iboende ulike muligheter og forutsetninger, og de fødes også inn til ulike miljømessige vilkår.

Når så norsk lov har klart forankret ansvaret for barn hos foreldre, så må det være slik at det offentlige er nødt til å gå inn noen ganger å prioritere likhet fremfor ulikhet, dersom det skal bli rettferdighet. Jeg tror nok at de fleste foreldre gjør så godt de kan ut i fra sine muligheter og sine forutsetninger, men noen ganger går det likevel galt, det vet de fleste av oss. Da er jeg veldig opptatt av at familien må ha en mulighet, og rett til å få hjelp i sin situasjon. For uansett hva vi måtte mene om offentlige tiltak, så må barn til enhver tid leve i en eller annen familie, eller helhets-sammensetning med voksne relasjoner. Og da trenges det kunnskaper om barn, det trenges også muligheter til å få hjelp til å løse de interessemotsetningene som vi vet skjer i slike systemer mellom voksne personer, og mellom voksne personer og barn. Og da er mitt store hjertebarn familievernkontorene. Det er det beste forebyggende barnevern tror jeg, eller ett av de som vi kan være med på å støtte opp om. Jeg vet at i Matz Sandmans departement ligger det et utredningsarbeid, jeg ber om at Sandman ser på det, og bygger våre verdier inn i det slik at den utredningen kan styrke familievernkontorene som en forebyggende barnevern.
Takk.

43) Repr.nr. 011, Dagfinn Larsen, Østfold

Dirigenter, Landsmøte. Vi går med det første inn i en ny viktig valgkamp. Denne gangen gjelder det å sikre Arbeider-partiet flertall i alle kommunene våre. Og det er der, på lokalplanet, at vår politiske kamp står, hver dag, året rundt. Det er der vi skal virkeliggjøre det Gro har lovet på TV og i avisene. Vi i Arbeiderpartiet må, også på lokalplanet, bli mye flinkere til å markere vår ideologi. Rettferdighet er noe av det viktigste i vårt politiske budskap.
Vi må langt bedre markere hva vi egentlig mener med begreper som "ansvar for hverandre". Hvorfor vi vil styrke offentlig sektor - og ikke nedlegge den.
Når høyrekreftene lover å ta seg av de svakeste ligger det noe helt annet i det, enn det vi mener med omsorg og rettferdighet. Vi er ikke flinke nok til å klargjøre denne forskjellen spesielt overfor nye velgere. Vi må slutte med de store runde formuleringene i valgpropagandaen vår. Denne valgkampen må vi føre på "Høyres banehalvdel". Bare der kan vi blottlegge motstanderen og vinne denne kampen.
Takk.

44) Repr.nr. 093, Trond Jensrud, Buskerud

Kamerater."Barn først", sier Framfylkingen. Dette slagordet stod også i sentrum når FN forleden avholdt sitt barne-toppmøte. FN har også laget en konvensjon om barns rettigheter. Konvensjonen fastslår at alle barn har rett til å være barn. Ingen skal utsettes for overgrep, barnearbeid og annen utbytting. Det er langt igjen før dette blir en realitet, men det er et stort framskritt at verdens statsledere satte det på dagsordenen og diskuterte det.

Men det er ikke bare barn i den tredje verden som skal ha nytte av konvensjonen. Også her i Norge skal og må konvensjonen få følger.
Den må følges opp. Barn må prioriteres opp på dagsorden og ikke være en salderingspost på budsjettene. Nå har Arbeiderpartiet sagt at barn og unge skal være et av tre satsningsområder i statsbudsjettet og på den politiske debatten. Nå gjenstår jobben lokalt.
Jobben med å gå fra prat til praksis, også når det gjelder å ta barn på alvor. Det er derfor synd at det lokalpolitiske manifestet vi nå behandler er så lite konkret og forpliktende både når det gjelder barn og på andre områder.
Nå må barnehager, barnevern, fritidstilbud og skole prioriteres. Til slutt vil jeg komme med en liten appell, det er også mulig å gå fra prat til praksis å gjøre noe for barn innen vår egen organisasjon. Vi har Framfylkingen som trenger all deres støtte og hjelp rundt omkring i kommunene.

Debatten er avsluttet på lokalpolitisk manifest.
Dirigenten gikk deretter gjennom følgende forslag som ble framsatt i debatten:

<u>Forslag fra repr. nr. 154, Aud Haukland, Rogaland.</u>

1. Sosialdepartementet - Barne- og Familiedepartementet blir bedt om å legge til rette for og ta initiativ til en samordning/oppmyking av lov om barnevern og lov om psykisk helsevern med målsetning for å oppnå bedre samordning av tiltak innenfor dette området.

2. Legge til rette for forsøksprosjekter mellom fylker og kommuner på dette feltet.

<u>Forslag fra repr. nr. 060, Grethe G. Fossum, Hedmark.</u>

Det opprettes et eget barnepolitisk utvalg i DNA.

- Stortingsgruppa utpeker en barnepolitisk talsperson.
- Det henstilles til kommunene å oppnevne en politiker som har ansvar for barnepolitiske saker.

<u>Begrunnelse</u>:

Barn og ungdom er satsingsområde. Vi må følge det opp i partiorganisasjonen og i våre politiske systemer.

<u>Forslag fra repr. nr. 279, Tore Larsen, Oslo:</u>

Arbeiderpartiet vil arbeide aktivt for å øke det politiske engasjement i samfunnet. Demokratiet er avhengig av at alle samfunnslag gis muligheter til å fremme sine interesser. Arbeiderpartiet vil derfor søke å styrke det faglig/politiske samarbeidet gjennom å øke forståelsen for betydningen av det kollektive medlemskapet.

Forslag fra repr. nr. 040, Anniken Huitfeldt, Akershus:

Miljøproblemene må løses lokalt. Kommunenes største utfordring i fremtiden er å skape en bærekraftig utvikling.

- Hvor gjør vi av søpla?
- Stiller vi krav til økoboliger?
- Driver vi ENØK tiltak?
- Er AP vaktbikkje for lokale bedrifters miljøtiltak?
- Er kollektivtilbudet bra?

Arbeiderpartiet vil lokalt prioritere miljø fremfor alle andre hensyn. Arbeiderpartiet vil søke samarbeid med de krefter i lokalsamfunnet som arbeider for dette mål.

1. Arbeiderpartiet tror ikke det hjelper å opprette miljøutvalg i kommunene. God miljøpolitikk kan kun gjennomføres ved å ansvarliggjøre de tyngste kommunale utvalgene, som administrasjonsutvalg eller teknisk hovedutvalg.

2. Arbeiderpartiet vil ta lokalt initiativ for at flere kommuner erklærer seg som økokommuner.

Forslag fra repr. nr. 263, Inger Lise Husøy, Oslo:

1. Lovbestemt rett til fri fra jobb med full lønnskompensasjon til å utøve kommunalpolitiske verv (Flere møter på dagtid).

2. Det kommunalpolitiske arbeid gjennomgås med tanke på å bedre arbeidsvilkårene. DNA nedsetter umiddelbart et utvalg som kan foreslå konkrete tiltak.

Regjeringen bør vurdere å nedsette et tverrpolitisk utvalg med samme målsetting.

Forslag fra Unni Evang, Kvinnesekretariatet:

1. Stortinget må samordne lovverket som omfatter barns rettigheter og tjenester overfor barn.

2. Kommunene bør opprette egne utvalg for barn og unges oppvekstvilkår. I storbyene våre bør dette også gjøres på bydelsnivå.

3. I tilknytning til hver skole kan det etableres et barnekontor. Dette kontoret skal yte service til barn og foreldre og gjennomføre konkrete forebyggende tiltak blant barn og unge.

4. Hver kommune utarbeider en oppvekstplan.

5. Alle kommunale planer og vedtak skal inneholde en vurdering av eventuelle konsekvenser for barn og unge.

6. Det må utarbeides bindende normer for uteoppholdsarealer og annet ubebygd areal, jfr. Plan og bygningsloven. I forbindelse med byggesaker skal det utarbeides utomhusplaner som ivaretar barns behov.

Forslag fra repr. nr. 259, Hans Dransfeld, Finnmark Arbeiderparti

1. Velferdssamfunnet.
   Finnmark Arbeiderparti støtter grunnholdningen i forslaget til Lokalpolitisk manifest. Fokuseringen på velferdssamfunnet betyr en sterkere offentlig innsats for å sikre trygghet for enkeltmennesket.

   Vi vil arbeide for at den nordiske velferdsmodellen utvikles til også å bli en modell for miljøvern og en bærekraftig utvikling. Vi vil ikke utvikle vår velferd på bekostning av kommende generasjoner gjennom store miljøødeleggelser og kortsiktig ressursutnytting. Isteden vil vi trygge fremtiden ved å utvikle en gjennomgripende politikk for vern av mennesker og natur.

   Miljøvern er med andre ord også et ideologisk spørsmål. Utfordringene vi står overfor kan bare løses i fellesskap. De kan bare løses i solidaritet - på tvers av generasjoner, grenser og grupper. De kan verken løses av enkeltmennesker alene, eller av markedsmekanismene.

2. Fylkeskommunen.
   Gjennom frifylkeordningen spiller Finnmark fylkeskommune en helt sentral rolle i arbeidet med å legge grunnlaget for et levedyktig nærings- og samfunnsliv i Finnmark.

   Finnmark Arbeiderparti mener at fylkeskommunens rolle som lokalpolitisk faktor er for upresist formulert i forslaget.

Dirigenten foreslo at forslagene ble oversendt redaksjonskomiteen for lokalpolitisk manifest.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

De oversendes sammen med det røde heftet over innkomne forslag.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten gav så ordet til Bengt Martin Olsen for oppsummering av debatten.

Jeg synes det har vært en god debatt. Den minner meg for så vidt om historien som fortelles om Guttorm Hansen da han var på vei til et foredrag oppe i Namdalen.

Og på veien kom han forbi en plakat hvor det stod tale v/Guttorm Hansen, ellers god underholdning. Jeg synes debatten har pekt på endel viktige områder. Jeg går ut i fra at redaksjonskomiteen og redaksjonskomiteens formann har merket seg de synspunktene som er kommet frem. Det er en ting jeg gjerne vil understreke. Landskommunalutvalget har ikke hatt som intensjon å forsøke å lage et politisk arbeidsprogram eller en politisk kokebok, men har forsøkt å trekke opp visse grunnprinsipper, vårt ideologiske grunnlag som vi alle bør arbeide ut fra enten vi sitter nasjonalt eller vi sitter lokalt.

Det er et par punkter som jeg kort skal kommentere. Det ene er uttalelsen om at vi må være forsiktige med å bruke eiendomsskatt, og heller kanskje konsentrere oss om avgiftene i strid med det som da står i programmet, fordi nullskatteyterene faller utenom. Men poenget er jo nettopp at nullskatteyterene faller ikke utenom i forbindelse med eiendomsskatten. Det som er vårt utgangspunkt, at avgiftene i sitt innhold virker usolidarisk, virker usosialt fordi den rammer nærmest tilsvarende, enten du har lav inntekt eller høy inntekt. Mens eiendomsskatten vil kunne fange opp forskjellene, og er etter min mening mer rettferdig enn avgiftene er. Men det er det som ligger i programmet om at vi bør tone ned avgiftene for å bruke i større utstrekning eiendomsskatten. Det er et poeng jeg ikke berørte i noen særlig utstrekning i mitt innledningsforedrag, men som jeg har lyst til å trekke frem her og nå, fordi jeg vet den debatten føres. Jeg har for min del i likhet med AUF vært skeptisk til fylkeskommunen.

Jeg har ment at det å ha tre forvaltningsnivå, ja endog fire bydelsutvalg, slik vi ser de utvikle seg i Oslo og i Bergen, er for mange forvaltningsnivåer for en befolkning på 4 millioner. Jeg tror at formuleringene i lokalpolitisk manifest er riktig og det er ett moment som jeg synes er viktig å trekke frem. Det går på vårt forhold til Europa og som også kommer til å virke inn på at kommuner og fylkeskommuner enten vi vil eller ikke, uansett hvilket forhold vi kommer til å få til EF, kommer vi ikke til å bli stående utenfor utviklingen i Europa ellers, verken for kommuner eller fylkeskommuner og det momentet er etter min mening kommet for lite frem. Men det illustrerer også nødvendigheten av å bygge opp sterkere regionale mellomnivåer. I en slik sammenheng tror jeg det er viktig også å vurdere fylkeskommunene. Hva er det som skjer ute i Europa nå? Utviklingen i EF har vist at Europa ikke så mye består av økonomisk sterke og svake stater som av økonomisk sterke og svake regioner. I økonomisk forstand kan f.eks. Lomargie sammenstilles med Nordrhrim Westfalen heller enn med Sicilia. Det er denne tydeliggjøringen av regionale forskjeller inne i EF som også har resultert i innsats for å skape regional handlekraft fra de regionale myndigheters side. Det lages i Europa regionale utviklingsplaner som aldri før. Og endel av denne planleggingen er stimulert av EF's forskjellige strukturfonds. Fremsyn til kommuner og regioner er i dag i ferd med å bygge opp kapasitet og kompetanse for å lage slike planer for å kunne maksimere uttak av EF's fonds.

Nord-Jylland er et dansk eksempel, med Cleveland County i Storbritannia, har 5 medarbeidere i sin næringsavdeling som bare arbeider med EF-orienterte utspill. Reelt sett samhandler Cleveland direkte med Brüssel uten å gå veien gjennom London. De er bare formelt innom de nasjonale samordningsorganene. Og EF synes å oppmuntre til slik direkte samhandling med de regionale myndigheter. Disformulert kan det faktisk sies at europeiseringen av næringslivet fører til en regionalisering av politikken. Det er det som etter min mening er vår utfordring og som vi må forholde oss til enten vi er regioner eller landsdeler eller nasjon. Vi må i Norge ha noen redskaper til å møte denne utviklingen. Og det er i en slik sammenheng man etter min mening må diskutere også fylkeskommunen og fylkeskommunens fremtid med de endringer vi nå ser utvikle seg i Europa. Barn har vært sterkt fremme, og jeg har lyst til å understreke til slutt at vår store historiske innsats, det var å samle gruppesolidariteten til en klassesolidaritet og å bygge opp en samfunnssolidaritet. Og alle kan se at denne samfunnssolidariteten slår sprekker og at vi er i ferd med å venne tilbake til gruppesolidariteten og at gruppene har en tendens til å bli mindre og mindre. Det er grupper som ikke tenker på felles nytte de krever om det som er kollektivt umulig. Til skade også for barn. Barn er en gruppe, og har gruppeinteresser, men de har få maktmidler og de er derfor avhengig av at andre føler omsorg. Derfor er barn, mer enn noen andre, avhengig av at vi klarer å gjenreise troen på den kollektive fornuft og evnen til å handle i fellesskap.
Jeg går ut fra at redaksjonskomiteen også har notert seg de mange gode og sterke innlegg knyttet opp til barns situasjon og barns fremtid. Da skal jeg også vise solidaritet med røkerne når det gjelder å få en pause. Takk for oppmerksomheten.

Punkt 8 på dagsorden er avsluttet.
Foredrag til Bengt Martin Olsen og Torbjørn Jagland ble mangfoldiggjort og lagt på representantenes bord.

Møtet ble hevet kl. 1200. Pause.

Landsmøtet ble satt kl. 1220 under dirigent Gunn Olsen.

Dirigenten tok opp permisjonssøknader fra:

1. Oddvar Svendsen, Østfold som søkte permisjon fra lørdag 10.11.90 kl. 1630 og til møtestart søndag 11.11.90.
2. Arne Larsen, Nordland som søkte permisjon fra lørdag 10.11.90 kl. 1600 og til møtets begynnelse 11.11.90.

Vedtak: Begge permisjonssøknader ble innvilget.

Landsmøtet gikk deretter på behandling av punkt 9:

SAKSLISTENS PKT. 9 PARTIETS ARBEID FREM MOT LANDSMØTET I 1992

Innledning v/partisekretær Thorbjørn Jagland.

Partifeller, først en oppklaring i forhold til åpningen her i går, for min oppgave her er egentlig ikke å dra opp diskusjonen på grunnlag av dokumentet "Norge i et nytt Europa" fordi det gjorde Gro i går og vi vil jo også at diskusjonen i gruppene skal skje mest mulig på et fritt grunnlag. For det er jo først nå vi starter debatten, og vi har jo ennå ikke utformet selve rådslaget som diskusjonen skal gå på når den kommer igang etter kommunevalget. Men min oppgave er å sette dette inn i den sammenhengen det hører hjemme, nemlig i hele organisasjonsutviklingen og organisasjonsoppbyggingen i partiet. Fordi arbeidet med å skape en ny visjon for partiet, det må settes inn i selve partiarbeidet. Det er jo den nye visjonen som skal skape en ny drivkraft for hele organisasjonen vår, og jeg skal gjennom foredraget belyse hvorfor det er nødvendig at vi får en organisasjon som fungerer annerledes, som er preget av mer kommunikasjon, mer ideutvikling, fordi det er det eneste grunnlaget for å kunne forme en ny visjon for sosialdemokratiet i Norge.

Aftenposten skrev midt under regjeringskrisen at Arbeiderpartiet var svært lite lysten på å overta regjeringsmakten fordi det var et borgerlig flertall på Stortinget, og fordi partiets organisasjon er i en så dårlig forfatning. Det er riktig at vi helt til det siste ikke kunne tro noe annet enn at de borgerlige partiene ville holde det løftet de ga i valgkampen i 1989.
Når det gjelder Arbeiderpartiets organisasjon, er den inne i en sterk vitalisering og oppbygging. Jeg føler meg nå sikker på at vi kommer til å gå fram i medlemstall for 1990. Vi har vervet like mange nye medlemmer i 1990 som det Fremskrittspartiet har totalt i medlemstall.
Hva er Høyres reelle medlemstall? Det vet vi ikke, fordi det medlemstallet partiet oppgir, er summen av alle de som har vært innom partiet de tre siste årene. Hvis vi skulle telle på den måten så hadde jo medlemstallet vårt føket rett gjennom taket.
Hvorfor skriver ikke Aftenposten om Høyres organisasjon? Høyrefolk minner mest av alt om medlemmet av det polske kommunistpartiet som ble spurt av partisekretæren om hvorfor han ikke kom på det siste møte i partiet, hvorpå han svarte: "Hvis jeg hadde visst at det var det siste møte i partiet, skulle jeg nok ha kommet".
Hvorfor skrives det ikke om Fremskrittspartiet? På siste landsmøte i partiet opplyste generalsekretæren at de også hadde registrert medlemmene på data som Arbeiderpartiet hadde begynt med, og medlemstallet sank fra 30.000 til 8.200. Det er det reelle medlemstallet i det partiet. Og generalsekretæren må da få kunne si som den sovjetiske bedriftleder som ble spurt om hvordan bedriften hadde gått, så sa han at det gikk dårligere enn i fjor, men bedre neste år.

SV's medlemstall er lavere enn AUF's!

Vi kan slå fast at Arbeiderpartiet er landets største og mest aktive politiske parti, og det er derfor at alle skriver om Arbeiderpartiets organisasjon bestandig.
Det oppsvinget i organisasjonen som vi nå ser, er resultatet av et langsiktig og systematisk arbeid på alle plan i organisasjonen.

Frihetsdebatten var ment å understreke behovet for endringer og at partiet skulle bli endringsorientert. La gå at det har vært uenighet og at vi også kan ha gjort feil. Men det er bedre å gjøre noen feil enn å stå bom stille. Heinrich Boll har helt riktig påpekt at "den totale trygghet finnes kun i døden". Den som er endringsorientert kommer i bevegelse, og det var jo første grunnlag for at vi kunne starte med utvikling av organisasjonen.

Så fikk vi Åpent Parti, som var et instrument for parti-organisasjonen til å sette søkelyset på seg selv. Grunnlaget for alle forbedringer er at en erkjenner hvor en står. Og mange fant ut at partiet måtte åpne seg opp og ta i bruk nye arbeidsmetoder. Noe måtte gjøres.

Da var grunnlaget lagt for å foreslå endringer, og landsmøtet i 1989 vedtok organisasjonsprogrammet "Fra prat til praksis" som inneholdt en rekke konkrete tiltak:
Vi vedtok å legge om kontigentsystemet med direkte innkreving og sentral registrering av medlemmene. Dette er ikke bare et teknisk spørsmål, hvordan de krever inn medlemmene. For det nye systemet gir helt nye muligheter for informasjon og kommunikasjon i organisasjonen.
Det åpner også, hvis vi vil, nye muligheter for direkte innflytelse fra medlemmenes side. Vi kan blant annet, hvis vi vil, ta i bruk uravstemning i organisasjonen på viktige spørsmål. Sende viktige spørsmål ut til direkte avstemning, rådgivende avstemning før partiets organer tar stilling slik at vi vet hvor medlemmene står. Dette foreslår jeg ikke her, fordi det krever jo også lovendring, og vi må gjennom en bred debatt i partiorganisasjonen, men jeg bare peker på mulighetene som dette nye systemet gir. Det andre konkrete tiltaket som er gjennomført med utgangspunkt i organisasjonsprogrammet, er den nye A-skolen. En ny partiskole er kommet på lufta, og vi har registrert en markert økning i skoleringsvirksomheten gjennom AOF. Vi vedtok også å starte et ideologisk tidsskrift. Fire nummer er allerede kommet ut, og tidsskriftet er blitt en viktig talerstol for partifolk og andre som vil delta i vitaliseringen og fornyelsen av sosialdemokratiet.
Og sist, men ikke minst, var den bærende ideen i organisa-sjonsprogrammet "fra prat til praksis". Med utgangspunkt i tips-boken "Fra prat til praksis" stiller partiet nå seg i spissen for en rekke konkrete tiltak ute i lokalmiljøet. Det er opprettet en idèbank sentralt for slike "fra prat til praksis" tiltak, vi er i ferd med å få en organisasjon som betyr noe for folk flest ute.

Folk hører ikke bare sosialdemokrater, de ser sosialdemokrater i praksis.
Vi har altså gjennom de 4 siste årene etablert en politisk forståelse av at samfunnet er i endring.
Så har vi bygget opp en ny infrastruktur i partiet som jeg nettopp har redegjort for. Nå er vi inne i neste fase av den organisasjonsmessige omstillingen og opprustningen. I denne fasen konsentrerer vi oss om å etablere nye arbeidsmetoder og nye kommunikasjonslinjer i partiet. Organisasjonsutviklingen som partiet sentralt har satt i gang, går ut på å organisere partiet slik at ideer og kunnskap kan komme opp nedenfra, og at ledelsen kan bli i stand til å formidle sin innsikt og sine kunnskaper, og sine erfaringer til partiorganisasjonen. Vi er altså ikke ute etter en organisasjon der ledelsen skal sitte passiv og summere opp det som kommer nedenfra. Organisasjonen er også avhengig av det vi inne i Oslo mener. Vi er ute etter å skape en ny dialog i partiet. Der informasjon og kunnskap går begge veier. En slik dialog er nødvendig hvis partiet skal være i stand til å lage en ny visjon for sosialdemokratiet. Det er det vi skal fra dette landsmøtet og frem til landsmøtet i 1992. Vi skal arbeide med dette i dag, og jeg vil understreke, vi trenger en ny visjon eller en provisorisk utopi som Ernst Frikfors kalte det, noe som en sosialdemokratisk organisasjon skal ha og sette seg mot, jobbe for på en lengre sikt. Men at denne visjonen må bringes frem gjennom en dialog mellom de sentrale og de lokale leddene av partiet.
La meg begrunne behovet for nye arbeidsmetoder og ledelsesformer på en annen måte.
I det gamle samfunnet som var oversiktlig, og der retningen var klar, ja vi kan vel ta den første etterkrigstiden som et eksempel på det der de fleste var enige om retningen - nemlig oppbygging og økonomisk vekst - var det mulig for en ledelse å styre fra toppen.
Hva er situasjonen nå?
Samfunnet er mye mer komplisert. Det er ikke oppbygging som står på dagsordenen, men omlegging og omstilling. Samfunnet er oppdelt i en rekke interessegrupper, og det er stor uenighet om hvordan retningen på samfunnsutviklingen skal være. I en slik situasjon er det ikke mulig med styring fra toppen i gammeldags forstand. Ledelsen har rett og slett ikke all den kunnskap og den oversikt som er nødvendig. Ledelsen må trekke på den innsikt og de erfaringer som mange har, og ledelsens viktigste oppgave blir å samle og bearbeide informasjon og kunnskaper nedenfra, og utforme standpunkter på grunnlag av den innsikt ledelsen selv også besitter.
Vi har begynt på det sentrale plan i partiet. Hvis en skal vaske trappa, må en begynne på øverste trinn. Vi har derfor brukt denne delen av 1990 til å analysere partikontorets, sentralstyrets og landsstyrets arbeidsmåte. Og la meg bruke omorganiseringen av partikontoret til å belyse enda mer konkret hva vi ønsker å oppnå. Partikontoret var tidligere organisert ut fra den gamle sentralistiske stilen. Kontoret var oppdelt i båser. Planer ble sent ut til organisasjonen, fra de ulike avdelingene, og organisasjonen skulle følge dem opp.

En sak var at disse signalene sjelden ble fulgt opp, fordi det ble så mange av dem, og de var også ofte motstridende. Jeg tror mange her kjenner seg igjen. Dere gjorde vel som ordføreren, som sa at planer er godt å ha, bare man har en skuff å legge dem i. Det førte etter hvert til at de ulike leddene i organisasjonen arbeidet med høyst forskjellige saker og oppgaver. Og det er jo vel og bra at vi har en mangfoldig organisasjon som driver med en masse ting, men det er ikke så bra hvis vi ikke har noen felles oppgaver, hvis vi ikke har noen felles retning. Og det blir lite målrettet arbeid og lite kraft i organisasjonen når 448 kommuner og 2000 lag alle drar i hver sin retning.

Nå har vi delt landet opp i regioner. Partikontoret har et team av regionsekretærer som hele tiden skal stå i kontakt med fylkespartiene i sin region. Partikontorets oppgave blir å bearbeide informasjoner som samles inn for partiets ledelse. Dette betyr selvfølgelig at fylkespartiene får et mye større ansvar som bindeledd mellom det sentrale og lokale nivå. For at fylkespartiene skal kunne gjøre jobben sin, må de stå i nær kontakt med kommunepartier og lag. Det vi er ute etter er å få i stand en dialog i organisasjonen, slik at vi kan etablere felles mål for arbeidet. Organisasjonen vil da dra i samme retning. Og partiarbeidet blir mer resultatorientert fordi de ulike leddene vil stå ansvarlig overfor hverandre.

I fremtiden vil tre stikkord være viktige i partiarbeidet:

<u>Konsentrasjon</u>
Vi må konsentrere arbeidet om færre oppgaver og saker. Gjennom å utarbeide en strategisk plan for hvert år skal organisasjonen plukke ut noen få arbeidsoppgaver både på det politiske felt og på det organisasjonsmessige området som skal være felles for hele organisasjonen. For 1991 har landsstyret sagt at følgende tre områder skal prioriteres:

Sysselsetting
Miljø
Barn og ungdom

og på det organisasjonsmessige området:

Skolering
Verving og synliggjøring av partiet
Faglig/politisk samarbeid

Over det hele skal selvfølgelig valgkampen stå. Valgkampen skal gjennomsyres av de tre sakene på alle nivåer i partiet, og vi skal verve medlemmer og synliggjøre partiet fordi vi skal ha en aktiv valgkamp. Vi skal skolere våre folk for at vi skal få en god valgkamp, slik at vi kan forsvare partiets politikk ute i lokalmiljøet. Den politikken som trekkes opp på dette landsmøtet, og vi skal sette faglig-politisk samarbeid i forgrunnen, fordi vi vet at hvis vi behersker arbeidsplassene så vinner Arbeiderpartiet valget.

Altså oppgaven i 1991 er å samle oss om kommunevalgkampen, og derfor må vi ha en konsentrasjon om disse 3 + 3 sakene i organisasjon og politikk fra topp til bunn i partiet. Jeg ser at Arne Rettedal i Aftenposten i dag sier at i kommune-valgkampen skal vi ikke ha noen innblanding fra Høyres ledelse. Har dere hørt om den lokale høyreformannen som ville melde seg ut av partiet og kom til partisekretæren så spurte partisekretæren om hvorfor:" Jo det er to grunner til det, den ene er at jeg gjennom de siste årene har forsvart partiledelsen i tykt og tynt, alt det den har gjort og hvis partiledelsen nå må gå av kommer jo også jeg i problemer". Så sier partisekretæren: " Men det er jo ingen grunn til å tro at partiledelsen vil gå av". Så sier partiformannen:" Nei, men det er det som er den andre grunnen".

Resultater
er stikkord nr. 2. Vi må jobbe mer målrettet med sikte på å oppnå resultater. Derfor skal vi ikke bare bli enige om hvilke oppgaver og saker vi skal jobbe med. Vi må ved slutten av året kunne måle resultatene av arbeidet. Og de forskjellige leddene i organisasjonen må stille seg selv til ansvar for hva de har oppnådd.

Forpliktethet
er det tredje stikkordet. Alle må være forpliktet på de hovedoppgavene og de målene vi setter opp. Derfor blir prosessen med å utarbeide Strategisk Plan viktig. Bare de som har vært med på å utforme planer, føler seg forpliktet i forhold til dem.
Mål har ingen mening hvis de tres nedover hodene på folk fra Youngstorget. Målene må vokse fram nedenfra gjennom lagene, kommunepartiene, fylkespartiene og frem til partiet sentralt. Dette betyr ikke at vi setter organisasjonspyramiden på hodet. For når organisasjonen har vært med på å utforme målene, må sentralstyret kunne stille krav til fylkespartiene som i sin tur må kunne stille krav til kommunepartiene og kommunepartiene til laga.
Om at vi jobber for de målene, at vi når de målene vi har satt oss i løpet av året. Så forpliktethet og ansvarsfølelse gjennom hele organisasjonen for de oppgavene og målene som vi i fellesskap blir enige om.

Hvor viktig det er at partiarbeidet blir mer målrettet, mer resultatorientert og er forankret i medlemsmassen? Det vil jeg begrunne på denne måten:

I flere europeiske land føres det nå en debatt om at de politiske partiene har utspilt sin rolle. En av Schibsted-konsernets medieideologer, Einar Nyheim, var inne på det i en artikkel i Dagbladet for en tid siden. Hans syn var at mediene har overtatt rollen som formidlere av synspunkter og informasjon mellom publikum og de som styrer. "Politiske partier behövs inte", skriver statsviteren Leif Levin i en stort oppslått artikkel i Dagens Nyheter. Hans iakttakelse er utvilsomt mye riktig.

Valgdeltakelsen synker, partiene forgubbes, tilliten til politikerne synker og rekrutteringen blir mer smalsporet. Det er nok også mye sant i det som Milan Kundera skriver i sin siste bok at "i dag består ikke politikkens kunst lenger i å styre, men i å finne små setninger for galleriet - setninger som avgjør om politikeren skal bli sett og forstått, om han skal fyke oppover på gallupen, om han skal bli valgt eller ikke".

Det er utvilsomt en riktig iakttakelse at de politiske partiene har mistet kraft i å styre samfunnsdebatten. Men jeg synes ikke det har kommet noe overbevisende forslag til hvem som kan erstatte partienes rolle i demokratiet. Schibsted-ideologen pekte altså på mediene. Leif Levin mener folk i dag i kraft av sin utdanning ikke lenger trenger partiene for å gjøre seg gjeldende. Demokratiet fungerer ved at folk skriver avisartikler, engasjerer seg i aksjoner og driver lobby-virksomhet mot myndighetene. Også han peker på at mediene og meningsmålinger med fordel kan overta. Jeg tror dette er farlige tanker som bare kan bane veien for de som allerede har for stor makt. Spørsmålet blir om de politiske partiene selv er i stand til å gjenvinne sin kraft og tilrive seg et større initiativ i samfunnsdebatten. Ja, framfor alt dreier det seg om å tilrive seg initiativ: Bli i stand til selv å sette dagsordenen, ha kraft til å føre en diskusjon i dybden og over lang nok tid til at demokratiet kan fungere. Ikke hele tiden la seg avspore av medier som vil lage show og kjendiseri ut av spørsmål og diskusjoner som egentlig krever konsentrasjon og fordypning. I et slikt perspektiv er jeg overbevist om at det vi gjør i organisasjonsutviklingen er den eneste veien å gå.

Gjennom konsentrasjon, gjennom mer målrettet resultatorientert arbeid og ved at alle blir forpliktet på det som vi ble enige om, vil gi større kraft til partiet og en større mulighet til å kunne sette dagsorden og ha initiativet selv i samfunnet.

La meg også i en parentes til en annen kommentar fordi jeg har sett at noen har sagt at det var uheldig at jeg skrev bok om Europa-spørsmålet. Skal jeg si dere hvorfor jeg skrev boka? Det var fordi jeg var lei av tabloiddebatten. Jeg var lei av den måten Carl I. Hagen og Erik Solheim driver politisk debatt på. Norsk politikk er i ferd med å bli murt inne i en stillingskrig, en stillingskrig der flere og flere blir brakt til taushet. Så fort noen tør å mene noe, er tabloid-politikerne der med rammende karakteristikker. Som Erik Solheim i Dagbladet på torsdag, der han sier at Arbeiderpartiet vil tilpasse seg et indre marked hvor liberalistisk økonomi er lederstjernen. "Det er ikke tilfeldig at Høyre og Fremskrittspartiet er så entusiastiske for medlemskap". SV mener altså i fullt alvor at venstresiden i Europa skal forholde seg til det som skjer ut ifra hva Høyre og Fremskrittspartiet mener. Hva slags analyse er det? Det er ingen analyse som vil bringe venstresiden et skritt forover, bare et forsøk på å skape uro internt i Arbeiderpartiet. Er dette egnet til å frembringe større fortåelse?

Jeg er enig med FAFO, som i motsetning til vårt venstre-populistiske parti har gått dypere inn i problematikken, og som skriver: "Hvis det indre marked representerer en overgang fra et politisk gjennomregulert marked til et liberalt, nyklassisk marked, må en forvente at denne prosessen vil kjennetegnes av en grunnleggende avregulering av økonomien. Om vi ser på virkemidlene som brukes for å nå det indre marked, innebærer ikke disse først og fremst avregulering, snarere omvendt. Opphevelse av nasjonale lover og reguleringer erstattes av nye reguleringer som gjelder alle EF-landene. Prosessen kjennetegnes med andre ord av omregulering, og ikke avregulering". Det er FAFOs definisjon av hva som er i ferd med å skje når det gjelder det indre marked, ikke et nyklassisk liberalistisk marked.

Om jeg skulle si noe om Europa-debatten, må det være at den ikke går dypt nok. Det har vært alt for lite oppmerksomhet omkring hvilken dynamikk og tiltrekningskraft det indre marked er, ikke bare for EF-landene, men for hele Europa. Bare i de ti første månedene i 1989 økte norske investeringer i utlandet fra 2 milliarder til 5 milliarder kroner. Mesteparten gikk til EF. Beslutningen om å opprette det indre marked i EF har satt i gang en internasjonalisering med fusjoner og samarbeid over landegrensene som må få konsekvenser for arbeiderbevegelsen, og som vi må diskutere seriøst. Vi trenger ikke være enige i det, men vi må ihvertfall gå inn i problematikken, utover det nivået som Erik Solheim har beveget seg på.

Men tilbake til poenget. Det vi vil, er en partiorganisasjon som har vilje til å sette dagsordenen. Og fremfor alt:
Vi vil også ha en partiorganisasjon som er visjonær. Det er ikke visjonært å rope på visjoner. Visjoner må skapes av mennesker i fellesskap. Da trenger vi en organisasjon som har kunnskap, som er preget av dialog og som derfor er i stand til å ta i bruk den kunnskapen som finnes i organisasjonene. Og poenget er at en sosialdemokratisk organisasjon ikke kan klare seg uten en visjon. Det er gjennom visjonen vi først og fremst kan påvirke samfunnsutviklingen. Fordi det er visjonen som skaper bevegelse. Bevegelsen må ha noe å bevege seg mot. En bevegelse som beveger seg, må mediene løpe etter. En bevegelse som står stille, må løpe etter meningsmålingene og mediene.

En ny visjon for partiet skal skapes under overskriften: Norge i et nytt Europa. Gro har begrunnet hvorfor vi må se våre utfordringer i et globalt perspektiv, og at vi derfor må begynne med Europa. Sosialdemokratiet har allerede virkeliggjort en stor visjon: Velferdssamfunnet. Rammene var nasjonalstaten. Nå ser vi at nasjonalstatenes grenser faller. Den teknologiske utviklingen har ført til at kapitalismen har fått en helt ny vitalitet. Den internasjonaliserer seg hver dag og tilriver seg økt makt på bekostning av de nasjonale fagbevegelsene og regjeringene. Hvis ikke 100-års arbeid skal løpe ut i sand, må arbeiderbevegelsen finne et nytt ståsted.

Og det er det vi skal diskutere. La oss fremfor alt diskutere: Hva er det nye ståstedet? Vi skal begynne her og nå.

Det rådslaget som visjonsdebatten skal baseres på, er planlagt sendt ut til partiorganisasjonen etter kommunevalget i 1991. Dette Landsmøtet skal gjennom gruppearbeid trekke opp retningslinjene for selve skrivingen av rådslaget. Gruppelederene som ble valgt i går, skal utgjøre en redaksjonskomite som har til oppgave å sammenfatte synspunktene fra gruppene. Redaksjonskomiteen skal også utgjøre et råd som sentralstyret kan rådføre seg med i selve utskrivingen av rådslaget etter landsmøtet. Vi vil at debattgrunnlaget skal være skikkelig forankret i partiorganisasjonen.
Spørsmålene til gruppene er generelt formet, slik at de kan danne grunnlag for ettertanke og høyttenkning. Men gruppearbeidet skal ikke være et seminar eller kurs. Også der må vi være målrettet. Vi skal ha resultater i form av konkrete anvisninger fra Landsmøtet til sentralstyret på hva som skal være rammene for rådslaget, og hvilke spørsmål vi skal ta opp i det videre arbeidet når Landsmøtet har gått fra hverandre.

Erik Winther fra Oppland ba meg si til landsmøtet at de må si det de mener selv om pressen er til stede. Han sa også:" For guds skyld, inviter pressen slik at de ser hvordan et politisk verksted i virkeligheten foregår". Jeg er enig i begge deler.

Partifeller!
Sosialdemokratiet var den rettmessige arvtaker av de liberale verdiene som banet veien for demokratiet i forrige århundres Europa. Om noen har vært i tvil, kan ingen lenger være det: Sosialdemokratiet har vært, og er den eneste bærer av den sosialistiske utopien som oppstod i Europa om det klasseløse samfunn. Og en ting til. Da Kaci Kullmann Five holdt sin tale til Høyres landsmøte i fjor, hva var perspektivet ut over mye generell kling, klang om Europa? Jo, det frie markedet. Også venstresiden i Europa går inn for det åpne markedet og det grenseløse Europa. Vi gjør det fordi det er nødvendig for å kunne lage felles rettigheter for alle arbeidere og forbrukere i Europa, og fordi det ikke er mulig å bygge politiske institusjoner som er istand til å danne en motvekt mot de multinasjonale konsernenes makt - uten et enhetlig marked i bunnen er dette ikke mulig. Vår visjon må være noe annet enn et liberalistisk marked. Derfor må SOSIALDEMOKRATI skrives med store bokstaver.
Vi må være med og prege utviklingen og forme framtidas Europa. Det betyr ikke at vi glemmer Norge og Norden. Med en sterkere europeisk ramme blir det mulig å kjøre en mer konsekvent sosialdemokratisk politikk på nasjonalt nivå. Og innenfor Europa kan Norden få ny styrke og vitalitet. Norge, Norden, Europa og verden. Slik er det. Det er det som er det nye i vår internasjonaliserte verden, at vi må kjempe på alle arenaer.

Sosialdemokrati, det var fra begynnelsen av den betegnelsen på den bevegelsen i Europa som skulle gjennomføre sosialismen. Nå er det enda mer klart etter begivenhetene i 1989, at selve bevegelsen og ideen har smeltet sammen.

Sosialdemokrati er lik demokratisk sosialisme, og derfor må vi se organisasjonsutviklingen i partiet vårt i sammenheng med hele visjonsdebatten for det er gjennom utformingen av organisasjonen, og hvordan organisasjonen formes, at vi også viser folk hvilket samfunn vi vil ha. Så løpet frem mot 1992 skal gå ut på å videreføre konsekvent og målrettet utviklingen av organisasjonen og utviklingen av Arbeiderpartiets nye visjon. Og nå må vi skrive SOSIALDEMOKRATI med store bokstaver, alle sammen, kamerater.

Dirigenten takket Thorbjørn Jagland.
Punkt 9 er avsluttet.

Landsmøtet avsluttet formiddagsmøtet med allsang:
"Din tanke er fri".

Dirigenten hevet møtet kl. 1300.

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 1500 med gruppearbeid på tema:
"Norge i et nytt Europa".

SØNDAG 11. NOVEMBER 1990

Formiddagsmøtet søndag 11. november ble satt kl. 09.10.

Dirigenten ønsket velkommen.
"At jorden er en stjerne" ble sunget under ledelse av Ivan Sundal.

Søknad om permisjon.

Til forretningsorden Knut Elgsaas
Tilsvar fra dirigenten.

INNSTILLING FRA BERETNINGS- OG PROTOKOLLKOMITEEN

Beretnings- og protokollkomiteen har i møte 11. november d.å. gjennomgått protokollen fra landsmøtets åpning og forhandlinger lørdag 10. november.

Komiteen fant protokollen i orden og anbefalte den godkjent.

Oslo, 11. november 1990

Terje E. Johannessen, leder — Arvid Hagen

Reidun Gr. Winther — Dagfinn Larsen

Tanja Sveen — Hans Kjelsrud, sekretær

Vedtak: Godkjent.

- Hilsningstale fra representanten fra Litauen, Aloyzas Sakalas som ble tolket fra engelsk av Øystein Mæland.

Kjære Landsmøte. Det er en stor glede for meg som medlem av Det Litauiske Sosialdemokratiskeparti å få hilse Det norske Arbeiderpartis kongress. Jeg håper at ved støtte fra det norske folk vil deres parti kunne øke sine aktiviteter. Som dere vet så har det Litauiske Sosialdemokratiske parti nettopp blitt anerkjent som fullverdig medlem i Den sosialistiske Internasjonale, og deres representant stemte for oss. Takk for det.

Litauen har vært en fri demokratisk republikk og medlem av folkeforbundet opptil 1940 når Sovjetiske tropper okkuperte de tre baltiske stater.

Okkupasjonen og innlemmelsen i Sovjetunionen ble aldri anerkjent av mange vestlige land, deres land inkludert. Den nylige gjenforeningen av de to tyske stater innebærer at gjennopprettelse av frihet for de tre baltiske stater må være det siste skritt i opphevelsen av følgene av den 2. verdenskrig. De tre baltiske stater er de siste ofre av den 2. verdenskrig og den historiske urettferdigheten må elimineres. Og nå når man er inne i forhandlinger mellom Litauen og Sovjetunionen, så er den uendrede innstilling fra Norge mot de baltiske stater viktig for oss i vår støtte for frihet og selvstendighet.

Vi er spesielt glade for den nye kontakten mellom Norge og Litauen og vi håper disse kontaktene, både på det diplomatiske, kulturelle og handelspolitiske området vil styrkes. Nå er Litauen i en vanskelig situasjon, den økonomiske krisen i Sovjetunionen, det økonomiske og politiske presset på oss, og uviljen fra Sovjetunionen til å akseptere oss som en selvstendig republikk, gjør at disse forhandlingene er meget vanskelige. Like fullt har det Litauiske folk en sterk og uendret vilje for uavhengighet. Vi har vært en fri nasjon tidligere og vi vil bli det igjen.

Våre beste ønsker til Det norske Arbeiderparti og dets berømte leder og statsminister Gro Harlem Brundtland. Det er en gammel tradisjon i Litauen som går ut på gi til folk mann setter pris på et håndvevet klede som uttrykk for våre varme følelser. Og han vil gjerne få lov til å gjøre det nå.
Takk.

-Overrekkelse av en gave til Gro H. Brundtland.

Dirigenten.

Vi gjentar forsamlingens takk til Sakalas, og ønsker vårt søsterparti i Litauen lykke til med det viktige arbeidet de står foran.

- Hilsningstale fra Sametinget, ved Maret Guhttor til Steinar Pedersen.

Kjære Landsmøte. Dere er vel de nærmeste til å gratulere med ny regjering. på vegne av Sametinget gjør jeg det. Gratulerer. Sammensetningen av regjeringen har også ført til endringer for Sametinget. Det er kunngjort her på fredag at sametings-representanten Steinar Pedersen er utnevnt til personlig rådgiver i nord-norske og samiske saker for kommunalminister Kjell Borgen. Kjell Borgen hvis du er her. Gratulerer.

Riktig nok ble det ikke en samestatsråd denne gang men vi samer har jo ventet i mange hundre år på gjennomslag så vi venter enda i noen knappe år til.

Steinar. Kjære Steinar. Vi er stolte av deg, og vi er glade for at ditt mangeårige arbeid for samefolket har gitt deg en slik betydningsfull posisjon.
Og i den staben hvor viktige beslutninger til beste for folket og samefolket skal tas. Vi kommer til å savne deg i Sametinget Steinar, men samtidig er vi veldig stolte over at Sametinget allerede nå spiller en rekruteringsrolle i politikken. Når nå hverdagen i din nye politikerrolle begynner Steinar, vil vi at du skal huske budskapet i den samiske nasjonalsangen. Og også ha det som ledesnor i ditt nye arbeid. Sangen er skrevet av den første samen som satt i Stortinget for snart 90 år siden, Nemlig Isak Saba. Særlig er symbolikken og budskapet i avslutningen av sangen viktig for oss. Ikke glem forfedrenes ord: Sameland for samene. Med disse ordene, og med denne blomsterbuketten som er i samiske farger, vil jeg på vegne av Sametinget og spesielt fra Sametingets president Ole Henrik Magga, ønske deg Steinar, til lykke med utnevnelsen og det nye samearbeidet. Måtte arbeidet ditt Steinar, bære frukter for samefolket samtidig som det også er givende for deg personlig. Kan jeg få overrekke den Steinar, til deg?

Dirigenten tilslutter seg lykkeønskningene.

DAGSORDEN PKT. 1 NORGE I ET NYTT EUROPA.

Rapport fra gruppearbeidet v/Grete Knudsen, leder for gruppelederne.

1a) Hvordan vil dere beskrive Arbeiderpartiets verdigrunnlag?

Demokrati er selve grunnlaget for at Arbeiderpartiets verdier kan virkeliggjøres. Et aktivt demokrati er en forutsetning for at de grunnleggende sosialdemokratiske verdier blir ivaretatt. Livskvalitet må være bærebjelken i dette samfunnet.

De grunnleggende verdiene: Frihet, likhet og solidaritet står ved lag.

Frihet for de mange oppstår ikke av seg selv, men skapes gjennom bevisste tiltak som gir det enkelte mennesket reelle valgmuligheter.

Likhet bygger på erkjennelsen om alles rett til likeverd.

Solidaritet betyr å ha omsorg og ta ansvar for hverandre, også for de kommende generasjoner. For Arbeiderpartiet er miljø en viktig del av verdigrunnlaget.

1b) Finn fram til de viktigste stikkordene for visjonen om et virkelig velferdssamfunn inn i det neste århundre.

Visjonen om et virkelig velferdssamfunn inn i det neste århundre må sette menneske og miljø i sentrum.

- Grunnlaget må legges gjennom mer rettferdig fordeling, også internasjonalt.

- Gjennom arbeid for alle, trygghet, økt respekt og toleranse bygges solidariteten mellom folk og nasjoner.
  Flere stikkord for visjonen vil være:

- Et varmt, bærekraftig samfunn der økologi går foran økonomi, der mennesket er i sentrum, i Norge, Norden, Europa, i solidaritet med mennesker i den tredje verden.

- Et samfunn der det materielle må dekke de grunnleggende menneskelige behov: Mat, klær, bolig, helse, utdanning og arbeid - og et miljø i balanse (bærekraftig utvikling)

- Omsorg for hverandre.

- Menneskelig aktivitet må respektere naturens tålegrense.

- Skape trygghet ved rettferdighet. Kamp mot nye klasseskiller.

- Fred.

- Livskvalitet: Menneskelige verdier i balanse med materiell standard, meningsfylt fritid, sosial trygghet, mer tid til hverandre, større utjamning, mulighet for arbeid, utdanning, bolig, muligheter til å delta aktivt og påvirke samfunnsutviklingen allerede fra barnsben.

- Et verdenssamfunn der det sosialdemokratiske verdigrunnlag vinner frem.

1c) <u>Hvordan kan vi blant annet oppnå trygghet, livskvalitet og rettferdighet når grensene overfor verden omkring oss er åpnet og påvirker organiseringen også av vårt samfunn?</u>

Sosialdemokratiske verdier har alltid hatt en internasjonal forankring og vært felles for arbeiderbevegelsen. Internasjonaliseringen har pågått i mange tiår, men har skutt fart på 80-tallet. Dette betyr ikke bare at næringslivet opererer på tvers av geografiske grenser, men at all samfunnsvirksomhet må forholde seg til en internasjonal dimensjon.

Arbeiderpartiet bør derfor gå inn i internasjonalt forpliktende samarbeid og slik være med på å bestemme utviklingen. Dette kan oppnås gjennom mer styring og kontroll med produksjonsmidler og kapital. Sterk nasjonal styring vil i en slik prosess være en forutsetning for at Norge også skal oppnå internasjonal påvirkning i pakt med våre verdier.
De demokratiske beslutningsprosesser må videreutvikles. Medvirkning i den politiske virksomhet er en forutsetning for at folk flest føler at de kan ha innflytelse over sin egen hverdag. Det påhviler derfor Arbeiderpartiet et særlig ansvar for å dra flest mulig med i det arbeid som fører fram til valg av standpunkter. Det er viktig å stadig vurdere hvilke områder som egner seg for en videre desentralisering av avgjørelsesmyndighet, nær den hverdag som blir påvirket av de vedtak som treffes.

Arbeiderpartiet bør gå inn for å bringe stadig flere miljøspørsmål inn for inter- og overnasjonale beslutningsfora. På denne måten kan vi sikre oss at vedtak får den nødvendige oppslutning og at håndhevelse blir et felles ansvar.

Økonomiske interesser følger ikke landegrensene. F.eks er kapitalbevegelse et område der nasjonale kontroll- og styringsredskap ofte kommer til kort. Fagbevegelsen i de ulike land har sammenfallende interesse. Konsernfaglig samarbeid bør stimuleres og utvikles videre, hjemme som ute.

Arbeidsledigheten er et onde for den som rammes direkte. Men konsekvensene av ledigheten berører mange flere, som familie, venner og lokalsamfunn. Det er vanskelig å virkeliggjøre den sosialdemokratiske velferdsmodell når ledigheten er stor. Derfor er det viktig å se grunnlaget for vekst i andre sektorer som omsorg, kultur og miljø når industrisysselsetting går ned. Det påhviler Arbeiderpartiet et særlig ansvar for å påvirke holdningene i andre europeiske land bort fra å akseptere høy ledighet som en naturlig del av arbeidsmarkedet.

2a) Hvordan vil dere beskrive framtidas økonomiske vekst?

Vi kan ikke lenger akseptere at den økonomiske veksten skal medføre nedbryting av menneskenes helse, rovdrift på naturressurser og miljøforurensning. Vi må legge til grunn prinsippet om en bærekraftig utvikling, det vil si at framtidige generasjoner ikke skal ha dårligere grunnlag for å løse sine problemer enn det vi har i dag. Økonomisk vekst må foregå slik at arbeidstakernes helse ikke slites ned og slik at økonomisk aktivitet ikke går utover naturens tålegrense.

I forbindelse med framtidas økonomiske vekst må det være et viktig mål at alle mennesker skal ha en menneskeverdig tilværelse. Sult og fattigdom er vårt største miljøproblem. Den vestlige verdens økonomiske framgang har i betydelig grad gått på bekostning av den fattige verden. U-landene har levert billige råvarer og kjøpt dyre ferdigvarer. Multinasjonale selskaper har utnyttet at u-landene har hatt dårlige miljøstandarder og et svakt kontrollsystem. Resultatet har ofte blitt ødelagt helse for arbeidstakerne og et utarmet miljø rundt fabrikkene. Framtidas økonomiske vekst må derfor baseres på andre prinsipper enn dette.

Det tradisjonelle målebegrepet for økonomisk vekst, brutto nasjonalprodukt, tar ikke hensyn til om veksten f.eks kommer fra økt bilbruk eller fra forurensende produksjon i landbruk eller industri. I framtida må målebegrepet for vekst forandres slik at miljøkostnader og ressursbruk på en bedre blir tatt hensyn til. Vi har her å gjøre med et internasjonalt begrep. Vi må arbeide internasjonalt for å få gjennomført en forandring av det målebegrepet som vi bruker for økonomisk aktivitet.

I vårt eget samfunn er det store udekkede behov, særlig innenfor omsorgssektoren. Det er også behov for å øke realinntektene til utsatte grupper. Økonomisk vekst må derfor forsatt være et mål for Arbeiderpartiets politikk. Det er nødvendig å kunne gjennomføre de krav som vi stiller til velferdssamfunnet i framtida. For å kunne realisere et samfunn som er bedre i pakt med de miljømessige krav som vil måtte stilles, må næringslivet også videreutvikles slik at hensynet til en bærekraftig utvikling blir ivaretatt. Gjennom avgifter og andre rammebetingelser må vi søke å realisere prinsippet om at forurenser skal betale. Dette prinsippet må gjelde for så vel privatbilister, som for landbruk og industri. Dette er et felt der det er svært viktig å arbeide for internasjonale avtaler. Det er umulig å akseptere nedlegging av bedrifter i Norge og samtidig tillate at forurensningene fortsetter i andre land.

Norsk næringsliv har et godt utgangspunkt sammenlignet med andre land. Vi har god tilgang på ikke-forurensende fornybar vannkraft og flere bedrifter som er dyktige innenfor miljø-teknologi. Norske bedrifter har allerede måttet tilpasse seg et regelverk som er relativt strengt sett i en internasjonal sammenheng. Det er vår utfordring å arbeide for strengere miljøstandarder internasjonalt. Da vil næringslivet i de land som har tilpasset seg eller begynt å tilpasse seg en strengere miljøpraksis, få en internasjonal konkurransefordel.

2b) <u>Hvordan kan vi gjenreise full sysselsetting i et internasjonalisert samfunn med miljøet i balanse?</u>.

Et miljø i balanse vil skape ny sysselsetting. Det vil kreve stor innsats å rydde opp i gamle miljøsynder. Det vil bl.a. medføre store investeringer. Dette er oppgaver den enkelte innbygger eller bedrift ikke kan løse alene. Det vil kreve sterk offentlig medvirkning. Bare miljøoppgavene alene, vil måtte føre til store uttellinger over de offentlige budsjetter de kommende år. Vi må satse mer på miljøteknologi og miljøforskning. Videre må vi satse på økt resirkulering som også vil gi flere arbeidsplasser.

Land som sikrer full sysselsetting og arbeid for alle, er de land som også har størst forutsetning for å løse miljø-problemene. Arbeidsløshet og sosial nød leder lett til kort-siktige tiltak som går på bekostning av miljøet. Land med stor arbeidsløshet er land som sliter med store miljøproblemer og økologisk ubalanse.
En nødvendig omlegging av produksjonen i miljøvennlig retning, vil på kort sikt føre til større omkostninger for den enkelte produsent. Enkelte råstoffer vil måtte bli vesentlig dyrere, blant annet fordi en må avgiftsbelegge bruken av dem. Selve produksjonsprosessen kan bli dyrere fordi produksjons-omkostninger som i dag ikke inkluderes i prisen, må med. Det gjelder f.eks omkostninger produksjonen påfører mennesker og natur. Likevel har vi ikke noe valg. Vi må snu i tide, produksjonen må bli mer miljøvennlig. Det vil imidlertid være

uendelig mye enklere å gjennomføre en slik miljøpolitisk snuoperasjon, dersom flere land gjør det samtidig.

Bruken av fossile brensler må reduseres. Dette stiller særlige krav til energipolitikken. Det vil være behov for å flate ut og senere redusere energiforbruket, samtidig som vi øker andelen av fornybar energi. Dette er særlig viktig å se i en global sammenheng. En økning i produksjonen av fornybar energi, samtidig med en større reduksjon i bruken av ikke fornybar energi vil lede til redusert forurensning. Derfor er det viktig at Norge utnytter sitt vannkraftspotensiale på en bedre måte enn i dag, gjennom tiltak som energiøkonomisering, utbedring av eksisterende kraftstasjoner, magasiner og linjenett. Dette er arbeidsintensiv virksomhet som samtidig kan øke sysselsettingen.

Ikke på noe annet område er det viktigere med internasjonalt forpliktende samarbeid enn på miljøsektoren. Dette vil også stort sett være hjelp til selvhjelp også sett i syssel-settingsmessig sammenheng. Jevnt over ligger våre standarder i Norge på et høyere nivå både når det gjelder det indre og ytre miljø. Bedrede standarder vil føre til at andre land må skjerpe sine krav i høyere grad enn vi. Det vil gi oss konkurransefortrinn, som kan trygge grunnlaget for økt sysselsetting.
En produksjon som ligger godt innenfor rammene av naturens tåleevne, vil være en produksjon som vil måtte legge større vekt på menneskenes livskvalitet. Vi må derfor legge opp en politikk for at en større del av sysselsettingsveksten vil komme innenfor miljø, omsorg, kultur og utdanningssektoren.

Dirigenten.

Takk til deg Grete.
Det er ikke langt opp til noen generell debatt etter den orienteringen eller oppsummeringen Grete nå ga. Resultatene eller rapportene i fra gruppearbeidene er utdelt på representantenes bord, men vi gir åpning for kortere kommentarer om det er ønskelig. Eldrid Nordbø har bedt om bordet.

Eldrid Nordbø. Handelsminister.

Partifeller. Jeg er veldig glad for en ting, spesielt i det Grete Knudsen sa, og det er at det bare gjennom forpliktende internasjonalt samarbeid at vi kan trygge full sysselsetting, sosial trygghet og vårt felles miljø. Frem for alt er vi i Norge sterkt avhengig av det som skjer økonomisk og politisk i Europa. Og det er jo også derfor vi fra Arbeiderpartiets side har lagt ned så mye arbeid i å finne nye samarbeidsformer mellom EFTA og EF. Og også, la oss huske på det, samarbeids-former som kan komme de nye demokratiene i Øst-Europa til nytte i neste omgang. Men partifeller, det betyr jo ikke at vi skal isolere oss fra resten av verden, tvert i mot, jeg tror at det vil bli på felt etter felt slik som det vi nå ser når det gjelder de livsviktige internationale klimaforhandlingene.

Og hva er det vi ser der? Jo, det er at EFTA og EF sammen går i bresjen for å få i stand forpliktende internasjonale avtaler. Det er langt fram, men det er Europa som går i bresjen. Vår forrige regjering tok initiativet til et tettere økonomisk og politisk samarbeid i Vest-Europa. Alle her vet at det var vi som sammen med de andre EFTA-landene og EF begynte å arbeide for det vi kaller et Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde. Og nå er det etter at den forrige regjering led skipbrudd, vår oppgave å sluttføre forhandlingene. Og de har vi tenkt å sluttføre slik at vi kan nå de mål vi har satt oss alt fra begynnelsen av prosessen. Nemlig best mulig adgang for våre bedrifter i det indre marked, og utvidet samarbeid på en rekke områder, der jeg spesielt vil trekke frem miljøvern, utdanning, forskning og sosiale spørsmål. Og under det siste, frem for alt arbeidstakernes rettigheter. For der trenger vi internasjonalt samarbeid. Det vil være direkte i strid med vår nasjonale interesser om vi skulle skru ned ambisjonene for denne avtalen. Trass i at forskjellige EFTA-land har hatt, og har ulike interesser, og det har vi alle hørt om, så har vi hittil klart å opptre samlet i forhandlingene, men det pålegges selvfølgelig det enkelte land å vise vilje til å finne frem til felles forhandlingsposisjoner. Forhandlinger vil alltid dreie seg om å gi og ta, og ingen vet jo det bedre enn alle de faglige tillitsmennene som sitter i denne salen. Man får jo ikke alt man ber om, det er å gi og ta. Og det er ingen grunn til å legge skjul på at det gjenstår mange og vanskelige spørsmål før vi er i mål. Men, vi skal gjøre alt vi kan for å trygge Norges interesser på en best mulig måte, og for å holde timeplanen. Og den er og har hele tiden vært at vi skal ha en avtale som kan tre i kraft fra 1. januar 1993. Skal vi klare det må vi ha et noenlunde samlet forhanlingsresultat å ta stilling til, til våren. Og la meg understreke igjen partifeller, vi ønsker en EØS-avtale som skal kunne stå på egne bein, som kan være et selvstendig alternativ til andre mulige tilknytningsformer til EF. Og så får vi alle sammen når forhandlingsresultatene foreligger, diskutere om dette er tilstrekkelig til å sikre våre nasjonale interesser. Det skal bli en åpen og fordomsfri debatt, det er det vi som sitter her som skal sørge for, og jeg er sikker på at det skal vi klare sammen.
Takk.

Dirigenten.
Det foreligger en søknad om permisjon fra repr. nr. 106, Vera Reggestad p.g.a. sykdom i familien. Søknaden er innvilget.

Det gjenstår en taler, Frode Jahren, Oppland.
Vedtak: Dirigentens forslag om sluttstrek etter Frode Jahrens innlegg enstemmig godkjent.

Repr. nr. 70, Frode Jahren, Oppland.
Dirigent, kamerater. Jeg skal være veldig kort, men jeg har en liten kommentar til den videre prosessen om Europa-spørsmålet. Jeg er svært glad for at partiet går inn i en helt nødvendig debatt om Norges forhold, Norges plass i et forandret Europa, og jeg gleder meg til å delta i denne debatten.

Og denne debatten vil jeg føre i partiet. Men jeg må innrømme at jeg har vanskeligheter med å forholde meg til de som sitter her i salen uten å si et pip, som kun vil meddele oss sine synspunkter gjennom tabloidpressen.
Jeg er sikker på at alle vil slippe til i debatten, men det fordrer etter min mening at alle deltar i debatten, at alle tar et ansvar for å bidra i debatten.
Takk.

Dirigenten.

Ingen flere har bedt om ordet og vi anser da debatten som avsluttet.
Dirigenten vil da foreslå at landsmøtet gjør slikt vedtak.

Landsmøtet tar resultatet av gruppearbeidet til etterretning, gruppearbeidet legges til grunn for den videre utarbeidelsen av debattopplegget for programdebatten, gruppelederne utgir et råd for sentralstyret i dette arbeidet. Er det noen merknader til det fremlagte forslag til vedtak?
Vedtak: Forslaget til vedtak enstemmig godkjent.

Før vi går til pause så har også vår gjest fra Latvia ønsket og frembringe en kort hilsen til vårt Landsmøte.

- Hilsningstale fra representanten fra Latvia, Valdis Steins. Tolket fra engelsk av Øystein Mæland.

Kjære kamerater. Takk for invitasjonen til Landsmøtet, og takk for gårsdagens landsmøtefest, den var meget hyggelig.
Vårt parti er også meget gammelt, Latviske sosialdemokratiske Arbeiderparti startet i 1904. Men de siste 50 år har vi vært et illegalt parti, og vårt partikontor har vært i Stockholm.
Hele denne tiden har vårt land vært okkupert av Sovjetunionen, men vi tror at vi i nær fremtid igjen vil bli uavhengige. Bare det at vi er her betyr at jernteppet har gått litt opp, vi vet også at om kort tid så kommer Mikhail Gorbatsjov til Norge.
Deres land kan også hjelpe oss til selvstendighet. Dere kan i den ene hånden ta Nobels fredspris, og i den andre hånden ta Latvias selvstendighets erklæring.
Å si: Kjære Gorbatsjov. Hvis du vil ha denne prisen må du også undertegne på Latvias selvstendighets erklæring.
Vi er realpolitikere og vi verdsetter utvekslingen av synspunkter mellom våre land. Og vi kommer nå til å sette igjen den første Latviske jente i deres land.
I går hørte vi på alle talene og vi har bestemt oss for å ta med Mr. Jagland til Latvia.
Jeg ser på dere, og dere er så like på Latviere, jeg tror det er en konsekvens av vikingertiden. Dere må vite at alle dører er åpne for dere i Latvia.
Dere er hjertelig velkommen til oss.
Takk.

- Overrekkelse av gave.

Dirigenten.

Vi gjentar også forsamlingen takk til Latvias representant og vi ønsker også der vårt søsterparti lykke til med arbeidet i tiden fremover.
Vi har da kommet frem til valgene, og før vi tar fatt på de får vi en pause på 10 min. slik som valgkomiteens innstilling kan bli utdelt. La meg få si det slik at det gjerne gjør Knut Elgsaas anbefaling om å holde pausetidene slik at vi møtes igjen om nøyaktig 10 min.
Møtet er hevet.

SAKSLISTAS PKT. 12 VALG

Innstilling fra valgkomiteen ved valgkomiteens leder
Yngve Hågensen

Dirigenter, kamerater.
Valgkomiteen har denne gangen som alle andre ganger hvor vi har valgkomite, og det har vi alltid på DnAs landsmøter, hatt en vanskelig og utfordrende oppgave. Valgkomiteen har hatt den klare ambisjon, om å forene ønske om å oppnå fornyelse med nødvendig kjønnsbalanse og distriktsrepresentasjon. Når vi legger fram en enstemmig innstilling for landsmøtet, mener vi selv å invitere landsmøtet til å velge et sentralstyre og et landsstyre som er særs godt skikket til å ta fatt på de store oppgavene vi etter dette landsmøte skal gå løs på.

Valgkomiteen har mottatt melding fra enkelte i sentralstyret som har stilt sin plass til disposisjon. Åshild Bendiksen, Einfrid Halvorsen og Irene Hansen går ut etter 1 periode i sentralstyret. Ole Knapp har vært med i sentralstyret siden landsmøtet i 1981, i egenskap av leder i faglig/politisk utvalg. Når Ole nå har gått inn i regjeringen, er det ikke lenger naturlig at han innehar den rollen, og har derfor stilt sin plass til disposisjon. Bjørn Tore Godal har sittet i sentralstyret siden 1983 og før det medlem i sentralstyret i egenskap av leder i AUF. Bjørn Tore har også meddelt valgkomiteen at han ikke lenger vil være med i sentralstyret. Reiulf Steen som til sammen har 30 år bak seg i sentralstyret i DnA, har også meddelt valgkomiteen at han ikke er kandidat til en plass i det nye sentralstyret.

Det er ikke valgkomiteens leders oppgave å takke de som på denne måten går ut av sentralstyret for den innsatsen de har gjort, men kamerater, da Reiulf Steen meddelte sin beslutning til valgkomiteens leder, uttalte undertegnede som leder av Landsorganisasjonen, det håp at Reiulf uavhengig av deltagelsen i sentralstyret, ville stå til disposisjon i framtredende posisjoner for norsk arbeiderbevegelse, også i årene som kommer. Denne anmodningen vet jeg partiets ledelse slutter seg til. La meg gjenta noe jeg forsøkte å si før applausen brøt løs.
Denne anmodningen vet jeg partiets ledelse slutter seg til.
På bakgrunn av denne situasjonen, har valgkomiteen arbeidet seg fram til en enstemmig innstilling til sentralstyret.

Forslaget til landsstyret er i overensstemmelse med de forslag fylkespartiene selv har fremmet, og jeg ber dere merke dere, den lovendring landsmøtet selv gjorde fredag, vedrørende landsstyrets sammensetning. Forslag til revisjonsnemda innebærer gjenvalg med ett unntak. Kåre W. Larsen, trekker seg etter å ha i sammenhengende 29 års virke bak seg i revisjonsnemnda. Magnus Nilsen foreslås å gå inn i hans sted.
Så tilbake til sentralstyret og valgkomiteens innstilling.

Partiets ledelse Gro, Gunnar, Thorbjørn og Thorbjørn har vi ikke hørt noe fra. Vi har heller ikke hørt av dette landsmøtet at det er spesielt ønskelig at vi gjør noe med det. Unntaket måtte være at unge herr Jagland finner å ta imot det tilbudet som nylig ble framsatt fra denne talerstolen. Så er ikke skjedd, så vi innstiller de på gjenvalg. Det samme gjør vi også når det gjelder de av sentralstyrets medlemmer og varamedlemmer som ikke har bedt seg fritatt. Helt nye i valgkomiteens forslag er følgende, og som jeg vil si litt spesielt om:

Herdis Meihack Engen, er 35 år i fra Kristiansand.
Hjemmeværende småbarnsmor, 3 barn mellom 3 og 12 år.
Nestleder Vest-Agder Arbeiderparti, sitter i Fylkestinget. Er spesielt engasjert i hovedutvalget for miljø og friluftsliv.

Hill-Marta Solberg, 39 år fra Sortland. Ordfører i Sortland på 3. året. Lang kommunalpolitisk erfaring, bl.a som medlem av kommunestyret i 12 år. Er også nestleder i kommunepartiet. Lang erfaring fra lagsarbeid, styremedlem i D.U.

Unni Hole, 46 år fra Ålesund. Regnskapssjef, leder i kvinneutvalget Møre og Romsdal Arbeiderparti. Medlem av formannskapet i Ålesund, leder i utvalget for bolig og byfornyelse. Medlem av Handel og Kontor.

Gunnar Mathisen, 54 år fra Alta. Leder i Finnmark Arbeiderparti. Hvilket han har vært en gang tidligere. Han er privat næringsdrivende. Fiskeri- og næringspolitikk som spesielle interesseområder. Lang rekke verv på lags- og kommuneplan.

Nils Asbjørn Engstad, opprinnelig fra Starfjord i Troms, nå bosatt i Bergen, med bred bakgrunn i partiet og AUF. Tidligere fylkessekretær i Hordaland. Studerer nå jus i Bergen.

Dag Terje Andersen, han som i går kveld var opptatt av investeringer, har nådd langt som vi her ser, 33 år fra Lardal i Vestfold. Han er skogsarbeider og ordfører i Lardal. Leder i Vestfold Arbeiderparti. Han er aktiv i Fellesforbundet.

Får jeg så lov å presentere valgkomiteens innstilling som helhet, med bakgrunn i det jeg her har nevnt.
Det vil da være sentralstyrets leder, Gro Harlem Brundtland, nestleder Gunnar Berge, nestleder Thorbjørn Berntsen, sekretær Thorbjørn Jagland, medlemmer: Yngve Hågensen, Liv Nilsson, Nils Totland, Anne Lise Grande Vollan, Kjell Borgen,

Herdis Meihack Engen, John Stene, Hill-Marta Solberg, Jens Stoltenberg, Unni Hole.

Varamedlemmer: Bengt Martin Olsen, Åse Klundelien, Gunnar Mathisen, Britt Solheim, Nils Asbjørn Engstad, Solveig Torsvik, Dag Terje Andersen, Sidsel Bauck.

Landsstyret, da ber jeg dere spesielt være med når jeg leser innledningen på den innstillingen. Valgkomiteen viser til Landsmøtets vedtak om at den ene av fylkespartienes to representanter til landsstyret skal være den til enhver tid sittende leder. Er fylkespartiets leder innvalgt i sentralstyret, skal den til enhver tid sittende nestleder sitte i landsstyret.
Jeg gjør Landsmøtet oppmerksom på at dette vil få konsekvenser for landsstyrets sammensetning hvis valgkomiteens innstilling til sentralstyret blir fulgt. Det er der jeg ber dere være spesielt oppmerksomme.

Østfold: Det foreslås leder og Liv Stubberud.
Vara: Egil Shjolden og Unni Mathisen.

Akershus: Leder og Kari Seljelid.
Vara: Rolf Lasse Lund og Tove Løvaas.

Hedmark: Leder og Eirin Faldet.
Vara: Arvid Nyberg og Siri Austeng.

Oppland: Leder og Astrid Kvarme.
Vara: Eva Kristiansen og Odd Arve Lien.

Buskerud: Leder og Aase Morin.
Vara: Torill Melle og Trond Jensrud.

Vestfold: Leder og Kjeld Pedersen.
Vara: Richard Trælnes og Anne Lise Aune Lee.

Vestfold gjør for øvrig oppmerksom på at skulle valgkomiteens innstilling på sentralstyre bli vedtatt, vil de gjerne for balansens skyld i forhold til medlemmene av landsstyret, bytte om rekkefølgen hva angår de foreslåtte vararepresentanter.

Telemark: Leder og Gunn Olsen.
Vararepresentanter Sigvald Hansen og Turid Opedal.

Aust-Agder: Leder og Jakob Olaus Moe.
Vara: Gunnar Halvorsen og Liv Andersen.

Vest-Agder: Leder og Åse Lill Kimestad.
Vara: Jan Helland Olsen og Aud Blattmann.

Rogaland: Leder og Tore Nordtun.
Vara: Tor Helge Dale og Inger Sirevåg.

Hordaland: Leder og Ole Lysø.
Vara: Per Eystein Thue og Turid Glesnes.

Sogn og Fjordane: Leder og Aud Wiger.
Vara: Malvin Moen og Astrid Nistad.

Møre og Romsdal: Leder og Ingrid Viseth.
Vara: Arne Kr. Høsteng og Laila Bastesen.

Sør-Trøndelag Leder og Ole Kr. Lundereng.
Vara: Jan Gunnar Uthus og Turid Innstrand.

Nord-Trøndelag: Leder og Karin Kjølmoen.
Vara: Aase Folkvord og Per Bårdsen.

Nordland: Leder og Geir Knutson.
Vara: Finn Knutsen og Kari Brudevoll.

Tromsø: Leder og Ellen Bergli.
Vara: Kjell Skog og Kirsten Myklevoll.

Finnmark: Leder og Tore Gundersen.
Vara: Wenche Pedersen og Alfon Jerrijervi.

Oslo: Leder og Rune Bjerke.
Vara: Inger Lise Husøy og Rune Gerhardsen.

<u>Revisjonsnemnda:</u>

Medlemmer: Harriet Andreassen, leder
Aase Bjerkholt
Magnus Nilsen

Vara-medlemmer: Harry Jørgensen
Barbara Gulbrandsen

Dirigenter, kamerater.

Jeg vil på dette grunnlaget legge fram valgkomiteens enstemmige innstilling. Vi mener selv å legge fram et forslag til et slagferdig sentralstyre og landsstyre, og hvor den helhet som vårt parti skal ha som basis er ivaretatt på en betryggende måte. Jeg vil på dette grunnlaget ta opp valgkomiteens innstilling og ber om Landsmøtets tilslutning. Takk.

Dirigenten vil få takke valgkomiteens leder. Forlanger noen ordet til generell debatt om valgkomiteen innstilling. Ingen ting er hørt, og vi tar fatt på valgene.

Valgkomiteens innstilling - enstemmig:

Sentralstyret:

Leder		Gro Harlem Brundtland	gjenvalg
Nestleder:	1.	Gunnar Berge	gjenvalg
	2.	Thorbjørn Berntsen	gjenvalg
Sekretær:		Thorbjørn Jagland	gjenvalg
Medlemmer:			
	1.	Yngve Hågensen,	ny
	2.	Liv Nilsson	gjenvalg
	3.	Nils Totland	gjenvalg
	4.	Anne Lise Grande Vollan	gjenvalg
	5.	Kjell Borgen	gjenvalg
	6.	Herdis Meihack Engen	ny
	7.	John Stene	ny
	8.	Hill-Marta Solberg	ny
	9.	Jens Stoltenberg	ny
	10.	Unni Hole	ny
Varamedlemmer:	1.	Bengt Martin Olsen	gjenvalg
	2.	Åse Klundelien	gjenvalg
	3.	Gunnar Mathisen	ny
	4.	Britt Solheim	gjenvalg
	5.	Nils Asbjørn Engstad	ny
	6.	Solveig Torsvik	gjenvalg
	7.	Dag Terje Andersen	ny
	8.	Sidsel Bauck	gjenvalg

Valgkomiteen viser til Landsmøtets vedtak om at den ene av fylkespartienes to representanter til landsstyret skal være den til enhver tid sittende leder. Er fylkespartiets leder innvalgt i sentralstyret, skal den til enhver tid sittende nestleder sitte i landsstyret.
Det ble foreslått valg av 2. representanter fra hvert fylkesparti til Landsstyret, samt vararepresentantene.

Vedtak: Behandlingsmåten enstemmig godkjent.

Landsstyret:

Østfold:	Liv Stubberud
Vararepresentanter	Egil Shjolden
	Unni Mathisen
Akershus:	Kari Seljelid
Vararepresentanter:	Rolf Lasse Lund
	Tove Løvaas
Hedmark:	Eirin Faldet
Vararepresentanter:	Arvid Nyberg
	Siri Austeng

Oppland:	Astrid Kvarme
Vararepresentanter:	Eva Kristiansen
	Odd Arve Lien
Buskerud:	Aase Morin
Vararepresentanter:	Torill Melle
	Trond Jensrud
Vestfold:	Kjeld Pedersen
Vararepresentanter:	Anne Lise Aune Lee
	Richard Trælnes
Telemark:	Gunn Olsen
Vararepresentanter:	Sigvald Hansen
	Turid Opedal
Aust-Agder:	Jakob Olaus Moe
Vararepresentanter:	Gunnar Halvorsen
	Liv Andersen
Vest-Agder:	Åse Lill Kimestad
Vararepresentanter:	Jan Helland Olsen
	Aud Blattmann
Rogaland:	Tore Nordtun
Vararepresentanter:	Tor Helge Dale
	Inger Sirevåg
Hordaland:	Ole Lysø
Vararepresentanter:	Per Eystein Thue
	Turid Glesnes
Sogn og Fjordane:	Aud Wiger
Vararepresentanter:	Malvin Moen
	Astrid Nistad
Møre og Romsdal:	Ingrid Viseth
Vararepresentanter:	Arne Kr. Høsteng
	Laila Bastesen
Sør-Trøndelag:	Ole Kr. Lundereng
Vararepresentanter:	Jan Gunnar Uthus
	Turid Innstrand
Nord-Trøndelag:	Karin Kjølmoen
Vararepresentanter:	Aase Folkvord
	Per Bårdsen
Nordland:	Geir Knutson
Vararepresentanter:	Finn Knutsen
	Kari Brudevoll

Tromsø:	Ellen Bergli	
Vararepresentanter:	Kjell Skog	
	Kirsten Myklevoll	
Finnmark:	Tore Gundersen	
Vararepresentanter:	Wenche Pedersen	
	Alfon Jerrijervi	
Oslo:	Rune Bjerke	
Vararepresentanter:	Inger Lise Husøy	
	Rune Gerhardsen	
Revisjonsnemnda:		
Medlemmer:	Harriet Andreassen, leder	gjenvalg
	Aase Bjerkholt	gjenvalg
	Magnus Nilsen	ny
Varamedlemmer:	Harry Jørgensen	gjenvalg
	Barbara Gulbrandsen	gjenvalg

Morgenmøtet ble avsluttet med allsang: "Fra land til land", ledet av Ivan Sundal.

Formiddagsmøtet søndag 11. november 1990 fortsetter:

Landsmøtet ble satt kl. 1100, med Svein Fjellheim som dirigent.

Søknad om permisjon:
Repr.nr. 287, Jarle Gustavsen, kan ikke møte på grunn av sykdom i familien.

Vedtak: Søknaden er innvilget.

SAKSLISTAS PKT. 11 INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR POLITISKE OG ORGANISATORISKE SAKER

Redaksjonskomiteens leder, Nils Totland.

Dirigenter, kamerater.

Denne redaksjonskomiteen som går under vignetten politiske og organisatoriske saker, legger frem sin innstilling med bakgrunn i heftet, innkomne forslag, hovedhefte og også det såkalte heftet inneholdende forslag av for sent innkomne. Forslag fremmet i debatten under diskusjonen, politisk situasjon og endelig med bakgrunn i den debatt som foregikk under dette punktet på fredag. Redaksjonskomiteen har gjort under det mottoet - vi har lange ører. Og så må landsmøtet nå under den videre prosess avgjøre om ørene har vært lange nok og oppfatningen i redaksjonskomiteen god nok. I alle fall har komiteen kommet frem til enstemmige innstillinger på alle punkter, som nå skal være omdelt for delegatene, og som inneholder et hefte med 5 konkrete innstillinger på hovedemnet og noen "mindre" saker som det er grunn til å ta separat. Vi anbefaler altså at vi deler innstillingen i 5 hovedområder, og disse er:

Punkt 1. Arbeid for alle - jobb nummer en..

Punkt 2. Ta barn på alvor.

Punkt 3. Europa.

Punkt 4. Fiskeripolitikken.

Punkt 5. Miljø.

Og endelig til slutt, en innstilling til de ulike forslag vi ikke har funnet plass til og naturlig å ta inn i disse hovedutalelsene. Så håper jeg på redaksjonskomiteens vegne at landsmøtet kjenner seg igjen i det som her er forsøkt videre-formidlet gjennom uttalelsene. Men, skulle det være slik, og jeg ser ikke bort fra det, at gode ønsker og tanker ikke blir vektlagt nok, føler jeg grunn til å minne landsmøtet om at disse forslag ikke er blitt borte, de vil jo fortsatt kunne bli brukt i våre politiske verksteder, både sentralt og lokalt i det videre arbeid.

Vi har sett det som en helhet i tråd med de spesielle satsningsområder som vi er enige om, og forat signalene fra dette Landsmøte skal nettopp gå ut i den optimistiske tid vi nå lever i, for å få satt disse tingene ut i praktisk politikk, både sentralt og lokalt. Det er våre intensjoner, og jeg ber da herr dirigent om vi da kan gå kanskje til de enkelte konkrete punktene i og forslag til uttalelser. Hvis ikke dirigenten har tenkt seg noe annet.

Dirigenten.

Ja takk, det skal vi be Landsmøtet om tilslutning til etter hvert. Landsmøtet har hørt oppfordringen fra Nils Totland. Dirigenten vil foreslå som Nils gjør, at den mest ryddige måten å behandle disse sakene på, er å ta en og en uttalelse.
Vedtak: Dirigentens forslag til behandlingsmåte enstemmig vedtatt.

Punkt 1: Arbeid for alle - jobb nummer en.

Den har to sider. Da vil dirigenten foreslå slik behandlingsmåte på alle disse sakene, at dersom man har ønske om å forandre eller er dypt uenig i deler av innstillingen. Eventuelt har tilleggsforslag, så åpnes det selvsagt adgang for å fremme slike forslag. Men, dirigenten må gjøre oppmerksom på at den generelle debatt er avsluttet og at man selvsagt ikke kan legge opp til en generell debatt på ny.

Vedtak: Dirigentens forslag til behandlingsmåte enstemmig vedtatt.

Er det da noen som ber om ordet. Ja, først må vi kanskje spørre landsmøtet om at man leser opp hele uttalelsen? Det har ingen bedt om. Takk for det.

Ingen har bedt om ordet til forslag til uttalelsen. Arbeid for alle er jobb nummer 1, vi går på votering.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Punkt 2: Ta barna på alvor.

Forslaget utgjør hele 2 sider. Er forsamlingen beredt til å gå på votering?

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Punkt 3: Europa.

1. Repr. nr.264, Rune Kristiansen, Oslo.

Kamerater jeg synes redaksjonskomiteen absolutt har hatt bra ører, og jeg synes uttalelsen om Europa er god, og jeg vil komme med et forslag i 6. avsnitt og det går på linje 2 og 3 i sjette avsnitt, det er da et forslag for mer presisering som omhandler konsesjonslovene.

Jeg skal lese forslaget; 2 og 3 utgår og erstattes av følgende. Det forutsettes at konsesjonslovene i lys av EØS-forhandlingene må gjøres til et hensiktsmessig virkemiddel og bedres for å sikre mot bedriftsoppkjøp som sikter på å overta bedrifter uten videreføring av produksjonen. EØS-forhandlingene må ikke føre til en liberalisering av norsk offshorepolitikk med tap for norsk næringsliv og av arbeidsplasser. Åpenhet ved anbud for den norske sokkel forutsetter norske vilkår for lønn, avtaler og organisasjonsrett. Jeg syns det er viktig at vi får inn også offshorebiten i en uttalelse og det er i realiteten en presisering som her foreslås opp i mot redaksjonkomiteens innstilling.

Dirigenten.

Rune Kristiansens forslag som han sjøl nettopp har referert, foreslår han altså inn på første side fra og med 3 linje nedenfra som begynner i uttalelsen med konsesjonslovene skal fortsatt være etc.
Før vi går på votering har Nils Totland bedt om ordet.

Nils Totland.

Dirigent, Landsmøtet har vært gjennom en god summeringsprosess på akkurat spørsmålet knyttet til dette. Redaksjonskomiteen fikk dessverre ikke være med på det, for vi jobba da med denne uttalelsen, men vi opplever det slik at den kontakten vi har fått ha med disse gruppene og talskvinner og menn for de. At vi her har funnet et riktig leie totalt sett, for at vi nå kan gå videre med bakgrunn i den debatt som det er opplagt til, for derfor er det min og redaksjonskomiteens oppfatning at det må være den balanse som vi har prøvd å få frem i denne uttalelsen, og jeg synes derfor at den står trygt og godt med det som redaksjonskomiteen har lagt frem.
Takk.

John Stene, Sentralstyret.

Dirigent, kjære Landsmøte. Jeg vil ganske kort gi tilslutning til det forslag som ble fremsatt fra Rune Kristiansen å få gi min fulle tilslutning til det. Det gjør jeg under henvisning til at det ord for ord er omsatt det vedtak LO's representantskap enstemmig sluttet seg til når det gjelder forsterkningen av konsesjonslovene for petroleumsvirksomhet og industri, jeg ber om tilslutning til det forslaget.

Nils Totland.

Dirigent, vi oppfatter det slik at Rune Kristiansens forslag er mer detaljert en det som er lagt opp fraredaksjons-komiteens side. Vår vurdering var at når man startet på en debatt så skal man ikke være for detaljert, men ut i fra de signalene som nå ligger i Landsmøtet, så er det inget stor prestisjenederlag for redaksjonskomiteen å slutte seg til forslaget fra Rune Kristiansen.

Dirigenten.

Det er som dette med diplomatien, og med forslaget, tilleggsforslaget, endringsforslaget fra Rune Kristiansen, og ingen flere har bedt om ordet og vi kan gå på votering. Altså redaksjonskomiteens innstilling om Europa på 2 sider puttet inn Rune Kristiansen forslag. Stemmer noen mot dette forslag med Rune Kristiansen endringsforslag?
Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

Punkt 4: Fiskeripolitikken.

1. Repr. nr. 249, Ellen Bergli, Troms.

Dirigenter og partifeller. Redaksjonskomiteen har gjort en god jobb med den fiskeripolitiske uttalelsen. Jeg for min del er allikevel ikke helt fornøyd fordi jeg er tilhenger av at vi skal konkretisere mest mulig. Arbeid til alle er jobb nr. 1 sier vi og bevaring av ressurser er et overordnet mål. Det må konkrete tiltak til for å oppnå dette, Kyst-Norge er fremdeles i krise, Kyst-Norge vil ta vare på ressursene og vi vil ikke ha om igjen den situasjon som vi har i dag. Der folk går arbeidsledige fordi vi har tømt havet for fisk. Vi har litt for mange finansfiskere, derfor fremmer jeg forslag om at vi skal sørge for at loven om bo- og driveplikt som vi har i landbruket, at vi også skal ha den i fiskerinæringen. Vi skal bare sørge for at den blir overholdt. Og derfor foreslår jeg at loven om at bare aktive fiskere har rett til å eie fiskebåt må overholdes, at det kommer med før det siste avsnittet i den fiskeripolitiske uttalelsen. Takk.

Dirigenten.

Ja, forsamlingen har hørt at Ellen Bergli fra Troms vil ha inn følgende formulering inn mellom de to nederste avsnittene i den fiskeripolitiske uttalelsen. Sålydende: Loven om at bare aktive fiskere har rett til å eie fiskebåt må overholdes.

Nils Totland - motsvar

Herr dirigent. Jeg vil gjerne dele med Landsmøtet at redaksjonskomiteen for dette spørsmålet oppdaget at vi hadde en lang kyst, så hvis noen skulle være i tvil om det, så har i hvertfall komiteen det helt klart for seg. Jeg velger å være helt ærlig på det endringsforslag som er her er lagt frem, og bare si at vi i komiteen har ikke så mye detaljkunnskap om spørsmål at vi tør si hva som er rett eller galt i den sammenheng. Jeg kunne da antyde en behandlingsmåte som dirigenten selvsagt har på det spørsmålet, men jeg stiller meg helt åpen på at detaljspørsmål slik det blir fremlagt her, tør ikke jeg si verken ja eller nei til fra denne talerstolen.

Oddrunn Pettersen, fiskeriminister.

Dirigent, kjære Landsmøte.
Jeg synes den uttalelsen vi har fått presentert er en meget

balansert og god uttalelse, og ivaretar det som er partiets politikk. Det forslaget som er kommet fra Ellen synes jeg faller helt inn i det som er vår holdning, så jeg synes at Landsmøtet godt kan slutte seg til det tillegget.

Dirigenten.

Da ber ikke dirigenten om flere synspunkter fra redaksjonskomiteen, da foreslår dirigenten at man tar opp redaksjonskomiteens forslag til uttalelse, pluss Ellen Berglis forslag om tillegg om loven at bare aktive fiskere har rett til å eie fiskebåt overholdes, går inn mellom de to siste avsnittene.

Vedtak: Forslaget med Berglis tillegg,enstemmig vedtatt.

Punkt 5: Miljø.

Ber noen om ordet til den miljøpolitiske uttalelse før vi går til votering.
Det kan ikke dirigenten se har skjedd, og vi er da innstilt på å gå på votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag enstemmig vedtatt.

Da ber dirigenten om at en blar til siste side i dette gule hefte fra redaksjonskomiteen som da er innstillingen til ulike forslag, og der gir vi ordet til Nils.

Redaksjonskomiteens leder, Nils Totland.

Dirigent, det var da noen forslag spesielt under heftet for sent innkomne som vi fant vanskelig å ta med i dette hovedopplegg av flere grunner. Og vi har forsøkt å gi en kort begrunnelse på det. Det gjelder forslag nr. 19 som dere vil finne på side 16 i dette hefte fremsatt fra Nes Arbeiderparti. Hvor landsmøte fredag etter vår oppfatning avviste deler av det, og i hvertfall under punkt 2 i det forslaget, mens punktene 1 og 3 foreslår komiteen oversendt sentralstyret. Det her var da altså noe som landsmøtet allerede har tatt standpunkt til, og noe som vi synes er nødvendig å se litt nærmere på.

Dirigenten

FORSLAG NR. 19 NES ARBEIDERPARTI.
Der er da forslaget til punkt 2 at dette anses avvist og punkt 1 og 3 i samme forslag som var en trepunkter foreslås oversendt sentralstyret.
Ber noen om ordet, det har ikke skjedd og vi går på votering.

Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 23 NORD-TRØNDELAG.
Nils Totland
Nå er jeg på side 19 og det er da Norge må utdanne flere leger. Det er så spesielt at det er vår oppfatning at det oversendes sentralstyret, vi synes ikke at vi kan gjemme det inn under utdanning og forskning.

Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 25 NORD-TRØNDELAG.
Gjelder egenandeler i helsesektoren.

Nils Totland.

Det jeg oppfatter redaksjonskomiteen som dekket gjennom behandling om fredag i forslag 8.1 og 8.2 i det store heftet, Så Landsmøtet har alt tatt sin beslutning etter vår oppfatning.

Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 28 VENNESLA ARBEIDERPARTI.
Det gjelder frimedlemsskap.

Nils Totland.

Det synes redaksjonskomiteen er et helt klart forslag som sentralstyret må få anledning til å se på.

Vedtak: Forslaget oversendes sentralstyret. Enstemmig vedtatt.

Einar Torland, Vest-Agder.

Dirigenter, Landsmøtet. Det er ikke mye dere har hørt fra sørlandet på dette landsmøtet, men dere skal få høre litt nå. Jeg går ut i fra at dere kommer nedover de fleste av dere til sommeren til Mandal sydligste byen. Det var ikke det jeg skulle ta opp her nå. Bare benytte sjansen.

FORSLAG NR. 29 VENNESLA ARBEIDERPARTI
Det var et for sent inkommet forslag fra Vennesla Arbeiderparti som jeg tok opp her. Det er forslag nummer 29, side 23. Jeg vil gjerne spørre redaksjonskomiteens leder om synspunkter på det. Og dirigent, kan jeg få litt tid til å live opp med en historie på tampen: Predikanter de reiste mye rundt spesielt for en del år siden, og grunnen til at jeg tar opp denne historien er at jeg har fått mye god og nyttig ballast med meg her på landsmøtet. Og derfor er det ikke gått for meg som det gikk for predikanten, etter talen så sendte han rundt hatten og fikk den tom tilbake. Så sa han, når jeg ser på denne forsamlingen så må jeg være glad for at jeg fikk hatten igjen.

Nils Totland.

Ja, jeg synes det er skjønt med sørlandsk innspill. Vi har forsøkt å imøtekomme forslag 29, ved det som er tatt inn i nest siste avsnitt på side 2 i uttalelsen; Ta barn på alvor . Det er det generelle i forhold til vår intensjon i forslag 29, og kanskje vi kan ta oss tid til å sitere: Fritidstilbud og et aktivt organisasjonsliv er positive virkningsmidler for å forebygge ungdomsproblemer og rus- middelmisbruk. Det var til det generelle. Når det gjelder det spesielle og viktige som ligger i forslaget, synes komiteen at det er greit å vise til vårt program. Og vi har forsøkt så langt som mulig og ikke gjenta programformuleringer i slike uttalelser. Så det ligger inne ved tidligere vedtak.

Dirigenten.

Kan jeg spørre, det gikk jo litt raskt med disse uttalelsene og det var kanskje vanskelig å lese igjennom alle avsnittene. Dirigenten ser at det nikkes til det på den sørlandske benk, og da tolker dirigenten det slik at man ikke har innvendinger imot det, og anser at dette forslaget er imøtekommet. Samtidig fikk man invitert landsmøtet til Sørlandet.
Da forstår dirigenten det slik at så langt er man enig. Og dette var jo et forslag utenom det komiteen hadde lagt fram. Vi går da videre på forslaget fra Arnt Zimmermann.

Nils Totland.

Dirigent, LO-lederen sa til meg når jeg ærlig mente at jeg ikke hadde så mye greie på fisk. "Det skjønner jeg godt", sa han "for fisken går ikke på skinner". Så jeg er jernbane-mann. Dette forslaget fra Zimmermann, gjelder jernbanespørsmål som mange andre spørsmål til Landsmøtet har tatt opp. Jeg viser til det som er sagt i forhold til miljø, til arbeid for alle osv. Det er sagt mye om jernbaneforhold i de fleste uttalelser, men det er ikke komite-lederens bistand alene.

Dirigenten.

Takk skal du ha. Da er det ingen flere som har bedt om ordet, og da tar vi opp forslag om at dette anses dekket gjennom behandling av innkomne forslag fredag.

Vedtak: Konklusjonen; Enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 10.6 SØRUM ARBEIDERPARTI.
Det fremgår på side 133 og 134 i det tykke hefter.

Nils Totland.

Ja, vi har sett på det, og det ønsket som kom i debatten her, i forhold til, skal vi bruke uttrykket det globale og det som ligger i 10.6., og vi opplever vel at vi ikke har tatt nok hensyn til det i uttalelsene.

Men, vil gi en egen presisering, slik som det fremgår her nå i denne innstillingen, og jeg siterer: "Arbeiderpartiet går inn for at forsvarsutgiftene reduseres og at innsatsen til miljø-forsvar forsterkes. Når det gjelder demokratiseringsfond, vises til at dette er vedtatt og fulgt opp i Stortinget etter forslag fra Arbeiderpartiets forrige regjering. Demokratiseringsfondet må følges opp videre fra Arbeiderpartiets side. Vi mener vi best ivaretar dette forslaget ved å gjøre det på denne måten.

Vedtak: Forslaget imøtekommet. Enstemmig vedtatt.

Dirigenten ba om at man hopper over neste forslag, som relaterer seg til forslag 11.3, som var fra Buskerud Arbeiderparti. Det gjelder lovendring og etter vedtektene så skal vi formelt behandle det på eget punkt, og dirigenten vil derfor foreslå at når vi er ferdig med alle forslagene, går vi tilbake og setter pkt. 6 og behandler det separat, slik at det formelt er korrekt.

FORSLAG FRA KVINNESEKRETARIATET VED ÅSHILD HAUAN.
Forslaget er fremmet i den politiske debatten oversendt Sentralstyret.

Nils Totland.

Det gjelder da forslag om å utnevne en lavtlønnskommisjon. Jeg skal tilføye til selve det konkrete og oversende at i redaksjonskomiteens vurdering ligger det at dette spørsmålet må da løses i en nær kontaktflate eller tas opp i en nær kontaktflate med de som har hovedansvaret etter vår oppfatning, i et rollespill, om man kan si det slik i forhold til lønnsspørsmål. Jeg prøver å si helt konkret at dette er et spørsmål som må sees i nær sammenheng med den politikk som Landsorganisasjonen i Norge og vil føre.

Vedtak: Forslaget oversendes Sentralstyret. Enstemmig vedtatt.

SAKSLISTAS PKT. 6. LOVENDRINGER

FORSLAG NR. 11.3 BUSKERUD ARBEIDERPARTI.
Innkomne forslag side 142.
Retningslinjer for fylkespartier.

Nils Totland.

Ja det er et reelt lovforslag, og innstillingen taler jo helt klart for seg. Det går på retningslinjene for fylkespartiene, og det viktigste er vel setningen at representantskapet kan behandles i regnskap/budsjett og arbeidsplan. Jeg har oppfattet det slik at det er ordet kan som er veldig viktig her.

Dirigenten.

Da er det ingen flere som har bedt om ordet. Forslaget er referert.

Vedtak: Forslaget er enstemmig vedtatt.

Da er vi ferdige med samtlige forslag fra denne komiteen og vi er da ferdige med pkt. 11 på dagsorden. Nå har møtet vært så disiplinerende, korte og greie i sine forslag og debattinnlegg i dag, at vi har litt god tid, og ligger nå noe foran kjøreplanen.
Den neste redaksjonskomiteen for lokalpolitisk manifest, er ikke helt klar med sin innstilling ennå.

Landsmøtet tok pause kl. 11.40.

Formiddagsmøtet søndag 11. november fortsatte kl. 13.00.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:
Repr.nr. 164, Fjellhaugen, Hordaland, søker om permisjon fra resten av landsmøtet grunnet fergeavganger i Hordaland.
Repr.nr. 189, Bjørn Martin Åsen, Møre og Romsdal, søker om permisjon fra kl. 12.30 grunnet flyavgang kl.13.25.
Repr.nr. 112, Geir Kvalheim, Vestfold er blitt syk.
Repr.nr. 040, Anniken Huitfeldt, Akershus, søker om permisjon grunnet sykdom.

Vedtak: Permisjonene er innvilget.

SAKSLISTAS PKT. 10 INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR LOKALPOLITISK MANIFEST.

Dirigenten ga ordet til lederen i redaksjonskomiteen, Thorbjørn Berntsen, med generelle synspunkter.

Dirigent, landsmøte-deltagere, først må jeg be pent og om unnskyldning fordi jeg ikke var på min plass her under valgene, da satt jeg i et rom oppe i etasjene her og det var jo veldig trist for meg som gikk glipp av den applausen. Det gjorde jo ikke noe fordi jeg fikk jo så mye applaus på det forrige landsmøtet, men takk, da ble det jo litt ekstra. Jeg skal ikke holde noe langt foredrag her, det er det ingen grunn til, men som dere vet alle sammen fikk partiets landskommunale utvalg i oppdrag av sentralstyret å lage et debattopplegg om et såkalt kommunalt/politisk manifest. Og det manifestet har jo nå vært ute i partiorganisasjonen og de tilbakemeldingene som vi da har fått til partikontoret går ut på at manifestet har blitt godt mottatt, og det har også vært omfattet med stor interesse.Og det er jo da også sendt inn en del synspunkter og presiseringer i forhold til forslaget og den tekst som da var opprinnelig. Men det er i grunnen ikke så veldig mange forslag til endringer som har kommet, og det er vel da bare en bekreftelse på det som jeg sa her, at opplegget ble veldig godt mottatt.

En del har pekt på at manifestutkastet er veldig lite konkret, det er rundt i formen enkelte steder, men først og fremst at det er for lite konkret. Og da er vi på en måte ved et slags hovedpoeng med dette manifestet. Utgangspunktet var i og for seg at manifestet ikke skulle være noe tiltakskatalog for konkrete arbeidsoppgaver, skal vi si over et bredt felt i kommunesektoren. Altså det skulle ikke være noen tiltakskatalog, men det skulle være et prinsippdokument.

Et manifest som ga hovedretningslinjene for Arbeiderpartiets politikk i den kommunale sektor, og det er da også det som ligger til grunn for redaksjonskomiteens behandling av sakene. Det at vi bevarer altså den strukturen i manifestet, at det er et prinsippdokument, og ikke et dokument om en masse konkrete ting, det får vi ta i andre sammenhenger, og det er også nedfelt i både arbeidsprogrammer, kommuneprogrammer osv. Men i alle fall så står vi da fast på at det skal være et prinsippdokument.
Jeg skal ikke gå så veldig mye inn på enkeltspørsmål, dere ser selv at det er lagt vekt på å forklare hva vi mener med velferdssamfunnet, og hvordan vi må organisere den offentlige sektor og lokalforvaltningen for at den skal bidra til å realisere de prinsipper som vi mener er viktige i velferdssamfunnet. Og manifestet legger jo da veldig stor vekt på at vi trenger en sterk og stor sektor i Norge, og her er jo sektoren i forhold til befolkningen og den daglige service, om vi får bruke et sånt uttrykk, i forhold til befolkningen den viktigste. Så det blir veldig sterkt understreket at vi trenger en sterk, men effektiv offentlig sektor. Det er jo en rekke enkelte, ja og vi legger jo selvfølgelig da vekt på å understreke, det ligger i det første jeg sa, fellesskap løsninger, at solidaritet og rettferdig fordeling forutsetter fellesskaps løsninger, og for å gjennomføre fellesskaps løsninger trenger vi en offentlig sektor. Det er så og si redskapet for å virkeliggjøre felles løsninger. Og det er viktig at selvfølgelig slike ting blir understreket i et slikt manifest.

Ellers så er det jo mange forslag som selvfølgelig er opptatt av oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene, staten, fylkene og kommunene. Helt like naturlig er at de er opptatt av kommuneøkonomien, og vi har også sagt i utkastet til manifest, at økonomien i lokalforvaltningen må styrkes.
Det er en diskusjon om selvfølgelig, om generelle rammeoverføringer gjennom inntektssystemet som flere har omtalt også i debatten og øremerking, her kan man ikke velge verken det ene eller andre, men foreta en fornuftig avveining, men hvor hovedsiktemålet selvfølgelig er å skape den størst mulig grad av frihet for lokalforvaltningen, for kommunene og fylkene, slik at de ut fra lokale forhold kan foreta de prioriteringer som de mener er riktig. Det er jo det som er et bilde på et ideelt demokrati. Men her vet vi at det foreligger konfliktområder og det er viktig at vi får til en grensedragning som ikke skaper konflikter, men som blir akseptert.

Det er klart at øremerking via Stortinget er et spørsmål som kommunesektoren er lite begeistret for, i alle fall gjelder det mange. Noen mener at vi ikke må gi slipp på muligheter til øremerking, og det har jeg jo til og med hørt enkelte sagt at vi må være forsiktige sånn at kommunesektoren, i alle fall enkelt i lokalforvaltningen ikke begynner å drive sin helt egne politikk, uavhengig av partiprogrammer og den slags politiske retningslinjer. Og noen mener å ha sett eksempler fra tid til annen at det er noen som har skeiet ut. Men i alle tilfeller så er det et veldig viktig moment, og som jeg tror vi bør utvikle i fremtiden gjennom den nye måten som vi driver partiorganisasjonen på.

At i stedet for, i alle fall en hvis utstrekning å drive med regelstyring og øremerke fra Stortingets side så skal vi drive politisk styring gjennom partiorganisasjonen der det er nødvendig. Altså at hovedrettningslinjene og budskapene for hva som er Arbeiderpartiets politikk i viktige nasjonale spørsmål, kan signalene gå gjennom partiorganisasjonen, og kanskje at det i en viss utstrekning kan erstatte øremerking og regelverk vedtatt i Stortinget.
Men i alle tilfelle for å ende opp der, så er det tydelig at på det området er det stor diskusjon og vi er da nødt til å finne den riktige avveining mellom rammeoverføringer, utstrakt frihet i kommunesektoren og den styring som gjelder viktige nasjonale mål som vi da må gjøre eventuelt gjennom Stortinget.

Vel, kommunestrukturen er diskutert, kommunesammenslutninger, administrative grenser osv. Der synes vi manifestet har i og for seg greie formuleringer, profesjonsproblematikken osv. Samvirkeløsninger, den tredje sektor, forholdet til de frivillige organisasjonene, til slutt vilkårene for de som skal jobbe ute i lokalforvaltningen på politisk basis. Det er jo mange tankekors som reises nå for tiden, ved at så mange sier nei takk til å drive politikk i lokalsamfunnet p.g.a. forskjellig typer av belastning. Det er vi selvfølgelig nødt til å ta høyst alvorlig, og vi foreslår jo da, det kommer vi tilbake til, at partiet bør sette ned et utvalg nå som får i oppdrag å gå igjennom det som faktisk skjer, så vi ikke rett og slett kommer opp i flere krisepregede tilstander enn allerede tilfelle, når vi skal sammensette de fremtidige kommunestyrer og fylkesting. Jeg tror jeg stopper med det når det gjelder generelle synspunkter.

Redaksjonskomiteen har jo da lagt frem sine forslag, og det er gruppert da på den måten at det er en bolk for innsendte endringsforslag til teksten i manifestet, og så har vi under romertall II redaksjonskomiteens egne endringsforslag til teksten i manifestet. Og så er det 3. Det er uttalelser innsendt under innkomne forslag til manifestet.
Så har vi forslag som er satt frem under landsmøtet. Og så endelig da forslag som er sendt inn for sent. Men det er ordnet i tur og orden, og jeg overlater da videre forløp av denne saken fortrøstningsfullt til dirigenten, så hvis dere er snille med han, tror jeg dette kommer til å gå forholdsvis greit.

Dirigenten.

I. INNKOMNE FORSLAG TIL LOKALPOLITISK MANIFEST.

Dirigenten foreslo at man begynte behandlingen av side 1. og avsnitt 1, Innkomne forslag. Dirigenten viste til forslagsnr. og viste bare til redaksjonskomiteen innstilling uten å referere.
Innstilling fra Redaksjonkomiteen for lokalpolitisk manifest. Hefte 8.

1. Velferdssamfunnet - en ide.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling til følgende forslag enstemmig vedtatt:

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN.
Side 1, avsnitt 1 - strykes.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG, NORDLAND.
Side 1, avsnitt 2 - dekket inn.

FORSLAG NR. 6 BÆRUM ARBEIDERPARTIS PROGRAMGBRUPPE FOR ELDREPOLITIKK.
Side 2, avsnitt 2 - dekket inn.

FORSLAG NR. 7 DRAMMEN ARBEIDERPARTI.
Side 2, siste setning - ordet større strykes.
Side 2, siste avsnitt - avvises.

FORSLAG NR. 15 NORD-TRØNDELAG ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 2, siste avsnitt, 3. og 4. setning - avvises.
Side 2, avsnitt 4 - avvises

FORSLAG NR. 34 ARBEIDERPARTIETS KVINNESEKRETARIAT.
Side 2, avsnitt 4 - tillegg
Side 2, avsnitt 5, 5.linje - dekket inn.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 3, siste avsnitt - dekket inn.
Side 3, offentlig saksbehandling - dekket inn.

FORSLAG NR. 28 LEIKANGER ARBEIDERPARTI.
Side 4, avsnitt 6 - ivaretatt.

FORSLAG NR. 15 NORD-TRØNDELAG ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 5, avsnitt 2 - avvises.
Side 5, siste avsnitt - avvises.

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN.
Side 5, avsnitt 1 - ivaretatt.
Side 5, avsnitt 2 - siste setning - avvises.

FORSLAG NR. 3 SENTRUM ARBEIDERLAG, LEVANGER.
Side 6, nest siste avsnitt - erstattes med: Mens de rikeste er blitt rikere, har vi fått et økende fattigdomsproblem.

FORSLAG NR. 6 BÆRUM ARBEIDERPARTIS PROGRAMGRUPPE FOR ELDRE-POLITIKK.
Side 6, avsnitt 4, setning 2 - erstatter eksisterende tekst.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 6-7, Solidaritet - avvises.

FORSLAG NR. 25 OSLO ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG
Side 6, oppsummering, de nye utfordringene - punktet tas inn i manifestet side 7 etter avsnitt 4.
Avsnittet: Budsjettet som likestillings-redskap - dekket opp.
Side 6,7 og 8 oppsummering - dekket opp.
Avsnittet: Barns oppvekstvilkår - forslaget støttes. Nytt avsnitt etter 1. avsnitt side 7.

FORSLAG NR. 32 BUSKERUD ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Nytt avsnitt etter 3. avsnitt,side 15.

FORSLAG NR. 34 ARBEIDERPARTIETS KVINNESEKTRETARIAT.
Side 6, nytt avsnitt 4 - dekket inn.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 7, full sysselsetting - avvises.
Side 8, siste avsnitt - avvises.
Side 8, etter 1.avsnitt - dekket inn.

FORSLAG NR. 15 NORD-TRØNDELAG ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 8, Velferdssamfunnet i Norge, nytt siste avsnitt i tillegg - dekket inn.

FORSLAG NR. 30 VESTFOLD ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 8, velferdssamfunnet i Norge, tillegg: En helhetlig barneomsorg - dekket inn.

FORSLAG NR. 34 ARBEIDERPARTIETS KVINNESEKRETARIAT.
Side 8, etter 1. avsnitt - dekket inn.

FORSLAG NR. 4 NORDLAND ARBEIDERPARTI.
Side 9 og 10, konsernbeskatning/verdi-skapning - oversendes sentralstyret.
Miljøavgifter - oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR.	5	SKJEBERG ARBEIDERPARTI. Side 9, tilstrekkelig ressurser i kommunene - avvises. Side 9, likhet og desentraliserte beslutninger etter 1. avsnitt - oversendes sentralstyret.
FORSLAG NR.	2	ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN. Side 10, avsnitt 2, kommentar. - Avsnitt 2 og 3 side 10 går ut.
FORSLAG NR.	11	SUNNDALSØRA ARBEIDERKVINNELAG Side 10, full sysselsetting - avvises.
FORSLAG		BÆRUM AP'S PROGRAMGRUPPE FOR ELDREPOLITIKK. Side 11, eiendomsskatt - dekket inn.
FORSLAG NR.	7	DRAMMEN ARBEIDERPARTI. Side 11, siste avsnitt, tillegg - 1.setning dekket inn. 2. avsnitt avvises. Tilleggene avvises.
FORSLAG NR.	11	SUNNDALSØRA ARBEIDERKVINNELAG. Side 11 og 12, kommunale avgifter og eiendomsskatt - dekket inn.
FORSLAG NR.	12	STORFORSHEI ARBEIDERLAG. Side 11, kommunale avgifter - dekket inn.
FORSLAG NR.	25	OSLO ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG. Side 11, 12 og 13, øremerkede tilskudd - dekket inn.
FORSLAG NR.	2	ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN. Side 12, kommentar - dekket inn.
FORSLAG NR.	9	HOL ARBEIDERLAG. Side 12, Øremerkede tilskudd - dekket inn.
FORSLAG NR.	15	NORD-TRØNDELAG ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG. Side 12, siste avsnitt, 1. setning - avvises.
FORSLAG NR.	4	NORDLAND ARBEIDERPARTI. Side 13, kommunestrukturen - dekket inn.
FORSLAG NR.	5	SKJEBERG ARBEIDERPARTI. Side 13, kommunestrukturen - dekket inn.
FORSLAG NR.	6	BÆRUM ARBEIDERPARTIS PROGRAMGRUPPE FOR ELDREPOLITIKK. Side 13, øremerkede tilskudd, øverst på siden - dekket inn.
FORSLAG NR.	11	SUNNDALSØRA ARBEIDERKVINNELAG. Side 13, Den "nye" fylkeskommunen - dekket inn.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 13, kommunestrukturen - dekket inn.

FORSLAG NR. 30 VESTFOLD ARBEIDERKVINNEUTVALG.
Side 13, kvalitetsøkning i Kommunen,tillegg - dekket inn.

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN.
Side 14, avsnitt 3, kommentar - dekket inn.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 14, Fylkesmannens rolle, tillegg/endring - dekket inn.

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN.
Side 15, 16 og 17, generell kommentar - dekket inn.

FORSLAG NR. 3 SENTRUM ARBEIDERLAG, LEVANGER.
Side 15, avsnitt 3 - tallet er korrekt.

FORSLAG NR. 11 SUNNDALSØRA ARBEIDERKVINNELAG.
Side 15, profesjonskamp - dekket inn.

FORSLAG NR. 32 BUSKERUD ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 15, avsnitt 1, tillegg - oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 9 HOL ARBEIDERLAG.
Side 16, profesjoner - dekket inn.

FORSLAG NR. 3 SENTRUM ARBEIDERLAG, LEVANGER.
Side 17, privatisering - avvises.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 17, privatisering - dekket inn.

FORSLAG NR. 34 ARBEIDERPARTIETS KVINNESEKRETARIAT.
Side 17, etter siste setning - dekket inn.

FORSLAG NR. 3 SENTRUM ARBEIDERLAG, LEVANGER.
Side 18, nest siste avsnitt - støttes.
Siste setning endres til: "I slike tilfeller er private løsninger uforenlige med en målrettet, konsekvent og solidarisk velferdspolitikk."

FORSLAG NR. 34 ARBEIDERPARTIETS KVINNESEKRETARIAT.
Side 18, avsnitt 2, linje 10 - vedtas og linjen føyes til 2. avsnitt.

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN.
Side 19 og 20 - dekket inn.

FORSLAG NR. 12 STORFORSHEI ARBEIDERLAG.
Side 19, Samvirke er fellesskap - dekket inn.

FORSLAG NR. 15 NORD-TRØNDELAG ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Side 19, 3 siste avsnitt,siste setning - avvises.

FORSLAG NR. 6 BÆRUM ARBEIDERPARTIS PROGRAMGRUPPE FOR ELDRE-POLITIKK.
Side 20, samvirke er fellesskap, 3.avsnitt endres - avvises.

FORSLAG NR. 11 SUNNDALSØRA ARBEIDERKVINNELAG.
Side 20, den "tredje" sektor - avvises.

FORSLAG NR. 28 LEIKANGER ARBEIDERPARTI.
Side 20, samvirke er fellesskap,siste avsnitt - dekket inn.

FORSLAG NR. 6 BÆRUM ARBEIDERPARTIS PROGRAMGRUPPE FOR ELDRE-POLITIKK.
Side 21, den "tredje" sektor, nytt avsnitt etter 1. avsnitt - dekket inn.

FORSLAG NR. 2 ARBEIDERPARTIETS UNIVERSITETSLAG, BERGEN
Side 22 og 23, kommentar - viser til forslaget om å nedsette et utvalg som skal vurdere de folkevalgtes arbeidsforhold.

FORSLAG NR. 3 SENTRUM ARBEIDERLAG, LEVANGER.
Side 23, siste avsnitt om "folkevalgtes arbeids-vilkår - dekket inn.

II. REDAKSJONSKOMITEENS ENDRINGSFORSLAG TIL FORSLAG TIL LOKALPOLITISK MANIFEST.

Dirigenten viser til sidetall, og der står forklaringen slik Thorbjørn selv forklarte det. Det skulle ikke være nødvendig å bruke noen annen behandlingsmåte her, vi går da på avsnitt for avsnitt. Det som relaterer seg til side 11 tas opp, ingen har meldt i mot, der var det noen som ba om ordet.

2. Velferdssamfunnet i Norge.

1) Repr.nr. 004, Frøydis Andersen, Østfold

Dirigenter, partifeller.
Dette med eiendomsskatt, jeg har ikke noe forslag men, jeg har et spørsmål jeg håper jeg får stille det.
Det er jo en ualminnelig viktig sak når vi skal legge om politikken ute i kommunene, og spesielt da også for Østfold.
Og jeg vil stille det direkte spørsmålet i den saken. Hvor lang tid vil eventuelt en slik lovendringsbehandling ta.
Takk.

Dirigenten.

Det var et klart og greit spørsmål som dirigenten forutsetter at Thorbjørn svarer på.

Thorbjørn Berntsen.

Det tror jeg det er vanskelig å svare på, men for vårt vedkommende så er det jo naturlig å starte arbeidet med det så fort som mulig. Så får vi jo da se om Stortinget er klar til å vedta det, men dette er et startsignal for regjeringen til å begynne å jobbe med de tingene så fort som mulig.

Side 11, Eiendomsskatt, 6.linje endres til:
"Alle kommuner skal kunne innføre eiendomsskatt i hele kommunen, og at"..
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Side 12, 3.avsnitt:
Omskriving av avsnittet: "En viktig forutsetning for en fornuftig avveining mellom sentrale krav og lokal gjennomføring er at det er samsvar mellom de nasjonale mål og kommunens praktiske og økonomiske muligheter til å virkeliggjøre målene.
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Side 13, 2.avsnitt:
Tillegg til siste linje: "oppgaver, og interkommunalt samarbeid".
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Side 14, 2.avsnitt:
Siste setning endres til: "I motsetning til statsforvaltningen har lokalforvaltningen kunnskap og oversikt over lokale forhold slik at de utfører disse forvaltningsoppgavene på en måte som best tjener lokalbefolkningen".
Vedtak: Enstemmig vedtatt.

III. UTTALELSER INNSENDT UNDER INNKOMNE FORSLAG TIL LOKALPOLITISK MANIFEST.

Innstillingen fra redaksjonskomiteen til følgende forslag er enstemmig vedtatt:

FORSLAG NR. 1 SEL OG HEIDAL ARBEIDERPARTI.
Oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 4 NORDLAND ARBEIDERPARTI.
Oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 7 DRAMMEN ARBEIDERPARTI.
Tillegg.
Oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 8 BJERKVIK ARBEIDERLAG.
Oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 10 KONGSVINGER ARBEIDERLAG.
Oversendes sentralstyret

FORSLAG NR. 13 ALTA ARBEIDERPARTI.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 14 SØR-TRØNDELAG ARBEIDERPARTI
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 19 HORDALAND ARBEIDERPARTIS FYLKESKVINNEUTVALG.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 20 FINNMARK ARBEIDERPARTI.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 22 RANA ARBEIDERPARTIS KVINNEUTVALG.
Oversendes sentralstyret

FORSLAG NR. 23 EKHOLT ARBEIDERLAG.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 24 ØSTFOLD ARBEIDERPARTIS KOMMUNALUTVALG OG FYLKESUTVALGSGRUPPA.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 26 SOGN OG FJORDANE ARBEIDERPARTI.
Er dekket inn i manifestet.

FORSLAG NR. 27 SKATVAL ARBEIDERLAG.
Oversendes sentralstyret.

FORSLAG NR. 31 NESTTUM ARBEIDERSAMFUNN.
Er dekket inn i manifestet.

IV. FORSLAG FRAMSATT UNDER LANDSMØTET.

Der er da det slik at komiteen har forklart og vist til forslag som er gjengitt og så har man redaksjonskomiteens innstilling midt på side 14.
Vedtak: Enstemmig bifalt.

1) Repr.nr. 040, Anniken Huitfeldt, Akershus.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstillingen nederst på side 14 enstemmig vedtatt.

2) Repr.nr. 279, Tore Larsen, Oslo.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

3) Repr.nr. 040, Anniken Huitfeldt, Akershus.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

4) Repr.nr.259, Hans Drangsfeld, Finnmark.
Forslaget fortsetter på side 16. Midt på siden er redaksjonskomiteens innstilling.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

5) Repr.nr. 263. Inger Lise Husøy, Oslo.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstillingen enstemmig vedtatt.

6) Unni Evang, kvinnesekretæriatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

7) Repr.nr. 154, Aud Haukland, Rogaland.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

V. FORSENT INNKOMNE FORSLAG TIL LANDSMØTET 1990.

FORSLAG NR. 16 VETERANFORUM OSLO ARBEIDERPARTI
Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Det var det siste av forslagene.

Dirigenten anser punkt nr. 10 på dagsorden som ferdig behandlet.

SAKSLISTAS PUNKT 13 - AVSLUTNING.

Sekretærer og dirigenter vil takke Landsmøtet hjerteligst for god deltagelse, for å avvikle møtet innen fristen, på tross av en del uventede pauser, så dirigentene takker Landsmøtet for det og har dermed gleden av å gi ordet til avslutning til Gro.

Gro Harlem Brundtland.

Takk skal dere ha.
Ja, nå er det mange som skal takkes, og jeg starter faktisk med å gi uttrykk for Landsmøtets takk til funksjonærene, til dirigentene, til sekretærene til komitelederene og komitemedlemmene.
Dette har vært et Landsmøte hvor det har vært gjort en utrolig innsats av forferdelig mange, og vi har merket det da Thorbjørn ikke var her under valgene i dag, så satt han da i komitemøte eller var i arbeid på en måte så han ikke rakk frem i hit. Det illustrerer tror jeg hvordan dette landsmøtet virkelig har vært et arbeidende Landsmøte. Og så gjelder det selvfølgelig å takke de som nå går ut etter de valgene som er gjort på dagens møte når det gjelder landsstyret og sentralstyret. Og da er det altså Kåre W. Larsen han har sittet i revisjonsnemnda i 30 år.
Så det er flere som har holdt på i forferdelig lang tid og har gjort mye viktig arbeid for oss som vi har grunn til å takke ved en slik anledning. Det har vært mange møter, mye nitidig arbeid og det har vært trygghet for oss alle å ha Kåre W. Larsen som en aktiv deltager og som har skjøttet alle sine verv på beste måte. Han fortjener Landsmøtets applaus.

Så går det noen ut av sentralstyret, og jeg begynner med Irene Hansen og Einfrid Halvorsen, som nå trer ut ved denne korsvei. Jeg går til Ole Knapp som har sittet i sentralstyret i 7 år og det er nesten kortere enn jeg hadde trodd da jeg så dette oppstilt foran meg, og fordi det kommer selvfølgelig av at Ole Knapp har vært en så sentral figur i det sentrale faglige politiske miljø, gjennom en lang årrekke. Og som leder av faglig/politisk utvalg har han gjort en viktig innsats både for partiet og fagbevegelse. Og det er klart dette i seg selv var medvirkende da han ble bedt om å påta seg ansvar i regjeringskollegiet ved den korsvei som Arbeiderpartiets Landsmøte nå står midt oppe i, nemlig at vi overtar igjen regjeringsansvar her i landet. Med Oles brede, politiske og faglige bakgrunn har vi et viktig ankerfeste i selve regjeringenskolegiet og vi takker Ole for all den innsats han har gjort hittil og vi er glad for at vi har han med oss fremover i et viktig politisk og faglig arbeid på vegne av oss alle. Takk til Ole.

Så går Bjørn Tore Godal ut av sentralstyret og det er nesten rart, fordi for meg har Bjørn Tore vært en del også av det sentrale miljø siden jeg kom inn, og ble medlem av sentralstyret og nestleder i partiet i 1975.

Vi vet at han startet i AUF, at han var en viktig støttespiller på partikontoret i mange år, som utredningssekretær og internasjonal sekretær, og så gikk han videre til Oslo partiet og inn på Stortinget hvor han nå har fått en meget viktig jobb i den tiden som vi nå går inn i, nemlig som utenrikskomiteens leder. Alle skjønner hva det betyr, alle vet hvilken tillit det innebærer når det gjelder Bjørn Tore Godals egenskaper og evner som politiker, og de trenger vi i de årene som vi nå går inn i, der han nå skal gjøre en veldig viktig jobb for oss alle. Takk til Bjørn Tore så langt, vi er glad for å ha deg med oss fremover.

Ja, så var det Reiulf Steen. Jeg satt å bladde da dirigenten litt fortere enn jeg trodde ga meg ordet. Men jeg satt å leste gjennom en tale Reiulf, som jeg skrev til din 50-års dag. Det var litt vanskelig å finne den fordi oppe på statsministerens kontor står det svære kasser, pappkasser med dokumenter fra stortingsgruppa som er brakt opp der. Men Grete greide å finne den frem og jeg har lyst til å ta noen avsnitt som jeg opplever som veldig sentrale når jeg tenker på den mangeårige innsatsen som Reiulf har gjort i partiet, i politikken og som har betydning for vår evne til samarbeid og vår evne også til å trekke visjoner fremover. Ja, jeg sa at du er en ordkunstner, du har brukt din legning og din evne, brukt den i programarbeid og i idédebatt, til å reise nye saker til debatt, til å skape spenning og fornyelse, til å stille spørsmålstegn.
Du har hele tiden vært bevisst en viktig oppgave for den generasjon i partiet som du tilhører, broen til de unge, til den egentlige etterkrigsgenerasjonen, de som vokste opp i ett samfunn i vekst, sosiale fremskritt, og med stor tro på den materielle fremgangens selvfølgelighet. Den generasjonen som ble 60-årenes opprørere som stilte spørsmålstegn ved mye, ved den internasjonale virkeligheten, også ved den kalde krigen, rettferdigheten i forhold til den tredje verden. Du viste hvor viktig det var, og du hadde evne til å være på talefot med dem. Nye problemstillinger, viktige strømninger som arbeiderpartiet evnet å fange opp, omsette i politiske programmer og nye fremstøt preget 60- og 70-årene. Og det er helt klart at den evne du hadde på 70-tallet, etter den store striden til å samle partiet og til å skape et nytt grunnlag sammen med mange andre, og jeg var av dem som nestleder i 1975 var med å legge noe av dette i samarbeid med Reiulf i veldig viktige år. Da den forrige striden ble lagt bak oss, og da vi etter hvert klarte å mobilisere ny ungdom inn i partiets rekker. Og det er det all grunn til å takke Reiulf spesielt for ved denne korsvei, ikke minst fordi at vi nå skal inn i 90-årenes debatt, å greie trekke med oss generasjoner på tvers av aldersskillene inn i den formidabel oppgaven å tegne bilde av vår fremtid, av Norge i et nytt Europa. Og da vet vi at Reiulf igjen vil være å finne i den debatten, i en viktig og bred diskusjon om vår framtid. Og jeg vet at vi kommer til å ha glede og nytte av den innsats som Reiulf kan gjøre også fremmover nettopp i denne brytningstid hvor Europa er under omforming, og hvor Norge og sosialdemokratiet i vårt land, og alle europeiske land, skal finne sitt forhold og sin

plassering, sine visjoner, sin demokratiske basis i et større fellesskap. Og det er den jobben vi står foran, og der vet jeg at Reiulf vil være med å bidra til at vi kan lykkes.

Ja, jeg synes bare at jeg må ta med etter Landsmøtet selv om jeg takket av Reiulf som partileder 1981, og gikk gjennom hans lange bakgrunn så synes jeg at det interesant for dere alle for det er ikke alle som var med på Landsmøtet i 81, nemlig at fra Hurum og fra Sørmarka, altså oppveksten der i Hurum og miljøet, partimiljøet der, Sørmarka allerede i 1951, det er altså 40 år siden Reiulf startet sitt politiske arbeid, og sin innsats i parti og fagbevegelse. Og det er klart siden har du levet for politikken, for debatten, for visjonene og for arbeiderbevegelsen. Og det er klart Reiulf er en stor begavelse, og han har gitt mye av den begavelsen til andre og til noe som har bidratt til debatt og fremsyn, og til å trekke opp perspektiver. Alt dette vil jeg takke Reiulf for.

Så skal jeg også takke alle de som nå går ut av landsstyret. Jeg vil ikke nevne dem hver enkelt ved navn, å knytte spesielle merknader, men vi vet at alle de som gjør en jobb i partiets høyeste organ mellom landsmøtene, de har et stort ansvar og de betyr mye for partiets evne til å føre debatten, og til å ha kontakt med hele partiorganisasjonen ute. Derfor takker vi alle de som nå går ut av landsstyret, og jeg ønsker velkommen alle nye medlemmer av landsstyret, og de nye medlemmene av sentralstyret til godt samarbeid.
Og så skal jeg få takke ved å gi blomster og etterpå gi ordet til Reiulf. Men takke Ole Knapp, Bjørn Tore Godal og Reiulf Steen spesielt, ved å gi dem blomster på vegne av Landsmøtet.

<u>Reiulf Steen</u>.

Partifeller.
Politikk er harmoni, sånn som vi i så stor grad har opplevd det her på Landsmøtet. Politikk er også, og vil alltid være en kombinasjon av harmoni og konflikter, av samarbeid og av brytninger. Jeg føler takknemlighet over at jeg nå i full harmoni kan si kjære Gro, takk for det du sa.

Det er en god livsregel at man ikke skal slå den som ligger med knekket rygg, derfor vil jeg ikke snakke om våre politiske motstandere ved denne anledning. Men jeg vil gjerne avslutte det innlegget som jeg p.g.a. en myndig dirigent ikke fikk avslutte i debatten etter Gros innledning, jeg hadde ikke tenkt å gjøre noe som var verre enn å sitere Arja Saijonmaa, fra en av de sangene hun sang i det praktfulle åpningsspillet som vi opplevde her på landsmøtets første dag. Hun sang: Jeg vil leve i Europa, i hele Europa, jeg vil elske og synge her. Det vil jeg også.

Jeg var i sommer i Praha for første gang i mitt liv, der var jeg sammen med kamerater som jeg lenge har samarbeidet med, men som inntil november i fjor hadde vært ikkemennesker i fabrikkene, eller som gatefeiere, eller i andre og høyst ulike funksjoner.

Da opplevde jeg at jeg kjente Europa på pulsen, da opplevde jeg å være både i det historiske og det geografiske sentrum av Europa. Jeg opplevde Praha som en av de mest europeiske av Europas byer. Og det våre kamerater og meningsfeller i Praha sa etter november i fjor, er at vi har vendt hjem igjen til Europa.

Jeg tenkte også på den gjeld, den historiske gjeld som vi har til Praha, til Budapest, til Athen selvfølgelig, Jerusalem, Paris, Roma, London. Og jeg håper at ingen protesterer, det hjelper ikke allikevel, jeg følte meg ett med den historiske arven. Det er min oppfatning at i løpet av 10 til 20 år har det funnet sted en teknologisk revolusjon som har virket mer dyptgripende og langt mer forandrende enn den første industrielle revolusjon, om jeg får lov til å minne dere om at vår bevegelse er et produkt, og de ideer den bevegelse bygger på er produkter av den første industrielle revolusjon. Derfor og på bakgrunn av den teknologiske revolusjonen som vi for øvrig befinner oss midt oppe i, så er det en oppgave som overskygger alle andre oppgaver for vår bevegelse, og der er å gi vår ideologi som ikke er konjunkturbestemt men som bygger på demokrati, på rettferdighet, på likestilling, og en produksjon som tjener samfunnsformål og menneskelige formål fremfor profitt, og forplante den ideologien i den nye virkelighet som den teknologiske revolusjonen har skapt. Erik Brofoss, vårt svar på Ernst Vikfors. Erik Brofoss ville vi være tjent med å ta fram igjen for han er aktuell. Han holdt en stor tale i Stortinget mars 1946.
Den varte i 3 timer, så han måtte ta en pause i midten, det er grenser for hva stortingsrepresentanter orker. Der han presenterte modellen for det velferdssamfunn som vi siden bygde opp, i den talen formulerte Erik Brofoss det som jeg siden har oppfattet som den beste formulering av den sosialistiske visjonen. Og den er enkel å skjønne. Han sa:" Vi vil ha et samfunn der ingen arbeider for andre, men der vi alle arbeider for hverandre". Og så sa han noe annet og som er mer aktuelt i inngangen til 90-årene p.g.a. Willoch-regjeringen i 80-årene, og jappetiden i 80-årene, han sa at penger har ingen egenverdi, penger har bare verdi som mål på andre verdier, det som betyr noe sa han, og jeg minner om at dette var i 1946. Det er murstein, sement og arbeidskraft.
Hvis vi skulle omforme dette til vår tid kunne man kanskje si at hans første setning så absolutt, penger har i seg selv ingen verdi, det som betyr noe er kunnskap, det er forskning, det er miljø, det er teknologi, det er trygghet for arbeid og det er sosial trygghet.
Den teknologiske revolusjonen har dyptgripende og forandrende virkninger, og derfor vil jeg gjerne gjenta at vår uten sammenligning viktigste oppgave er å bringe vår visjon i harmoni med den nye og forandrede virkeligheten. Jeg har følelsen av at dette landsmøtet har gitt et viktig bidrag til det. Og så skal jeg avslutte. Jeg møter av og til nå i debatten særlig fra min fylkeskollega Anne Enger Lahnstein, slagordet om nasjonal selvråderett, og jeg må bekjenne at jeg ikke vet hva det er, og når jeg spør så får jeg til svar at nasjonal selvråderett det er nasjonal selvråderett.

Så spør jeg om det er et prinsipp, og da får jeg til svar at, ja, det er et prinsipp. Nasjonal selvråderett er et prinsipp, hvis det er et prinsipp kan det ikke gjelde bare for Norge, et prinsipp er jo alltid universelt, det er noe som gjelder over alt. Da spør jeg, ja vel er det nå grunnlaget da som dere vil bygge det fremtidige samkvem mellom nasjonene på? Den nasjonale selvråderett for det samlede Tyskland, den nasjonale selvråderett for Japan, den nasjonale selvråderett for Amerikas Forente Stater, den nasjonale selvråderett for myldret av nasjonaliteter på Balkan, hvis man vil ha Balkan igjen balkanisert, så skal man basere seg på prinsippet om den nasjonale selvråderett. Hva slags verden vil nå det bli? Ja, jeg føler meg sikker på en ting, uansett hva man ellers vil måtte mene om den aktuelle debatten om vårt forhold til Europa, at noen sosialistisk verden eller noen verden preget at sosialistiske prinsipper vil det ikke bli. Slik Europa blir i morgen, slik blir også Norge i morgen, og det er min ærbødige oppfatning, og unnskyld at jeg sier dette til slutt uten dirigent til å stanse meg, uten å føre replikk etterpå, for på dette punkt virker det som om Gro og jeg er helt enige. Jeg syntes det skal gjøres noe med det, vi også. Takk for oppmerksomheten.

<u>Gro Harlem Brundtland</u>

Da jeg gikk gjennom navnene på de som gikk ut av sentralstyret så greide jeg å glemme statssekretæren i samferdsels-departementet, Åshild Bendiksen. Hun er selvfølgelig varmt takket for den tiden hun har hatt i sentralstyret, og så skal vi heller ikke glemme å takke de som har sunget for oss her under Landsmøtet.
Så vil jeg rett og slett her nå ved avslutningen av dette møtet, takke dette Landsmøtet for en utrolig kreativ innsats, for veldig meningsfylte dager som jeg tror alle har opplevd det, ja og netter. Vi kan alle være stolte og glade over det politiske arbeidet som dette Landsmøtet har utført og nedlagt. Og jeg vil tro alle opplever det i det vi reiser fra hverandre, at det er slik det er. Og at det derfor er noe i at vi hadde forventninger da vi møttes på fredag, at vi faktisk hadde ganske stor selvtillit som noen av avisene skrev, fordi vi hadde tro på oss selv, våre ideer, vårt parti, og vår evne til å peke ut retning og vei fremover. Det har vist seg at vi hadde grunn til å føle den tilliten, til egen plattform og til egne muligheter for sammen å skape.
For det er det vi har gjort. Vi har skapt politikk, og de vedtakene som dette Landsmøtet har gjort nå i formiddag kommer til å vise seg å være historiske, vi kan alle se det, enten det er lokalpolitikken, Norge i et nytt Europa, en egen uttalelse om å ta barn på alvor.
En klar forankring av miljøpolitikken, som et sentralt anliggende for oss alle. Alt dette som fremgår av det som har vært resultatet av vår felles innsats gjennom disse tre dagene, og den forberedelse som partiorganisasjonen har gjort i ukene og månedene før Landsmøtet. Vi vil at menneskene skal ha respekt og omsorg for hverandre.

At de skal ta ansvar for seg selv og for hverandre, at de skal ta ansvar for fremtiden og vi tror at det nytter, vi tror menneskene kan det, vi tror på demokratiet og på sosial-demokratiet.
Derfor sier dette Landsmøtet at arbeid er jobb nr. 1. At Norge skal være et foregangsland for miljø og et pådriverland i internasjonalt miljøsamarbeid. At vi tar barn på alvor, at de er verd sin vekt i gull og at det først og fremst er foreldrenes ansvar å ta vare på barna. Det slår vi fast i vår uttalelse og ingen skal være i tvil om det, men vi er nødt til å understreke, det er også et nasjonalt ansvar å sikre gode oppvekstvilkår for våre barn.
Og det er det som står i den ganske krevende uttalelsen som regjeringen, våre fylkessting, og våre kommunestyregrupper og hele partiet nå har å forholde seg til når det gjelder 90-årene som barnas og de unges 10 år.
Avisene, radio og fjernsyn har fulgt oss på nært holdt med større interesse kanskje enn på lenge. De visste at dette møte skulle få historisk betydning, de visste det de som vi, og det er ikke bare som landets største parti og for fagbevegelsen, men det er for Norge og indirekte og egentlig også for Norden og Europa. Vi har hatt et sterkt ønske om bred, åpen og forpliktende debatt, og det har vi fått om vårt eget verdi-grunnlag, om våre visjoner inn i en ny tid. Og jeg mener vi kan slå fast i dag, vi har lykkes. Vi har skapt noe som vil bli stående og som partifeller landet over kan ta utgangspunkt i, i vårt fortsatte arbeid fremover mot kommunevalget og mot landsmøtet i 92.

Så har jeg faktisk ikke hørt en eneste delegat gi uttrykk for annet enn at gruppearbeidet og våre nye arbeidsformer var en fin opplevelse. At vi kunne skape sammen, og at alle kunne komme til ordet.
Og dette er en nye bekreftelse på de klare erfaringer vi alle har høstet fra det organisasjonsutviklingsarbeid som vi har holdt på med helt systematisk det siste året, det blir mer spennende, det blir mer meningsfullt, det blir rett og slett bedre, det vi gjør og det vi konkluderer med når samtalen har vært stor og alle har vært med.
Altså det vi får til ved å lytte til hverandre, men vel og merke, lytte til alle, det er det som er forskjellen kvalitativt på det arbeidet vi der nedlegger. Og da er det slik at vi får se hvordan erfaringer, følelser og tanker hos de som ikke alltid står først på talerlisten, de som ikke alltid er raskest til å ta ordet og gi uttrykk for sin mening, når de blir fulgt ut med, så blir de svarene vi gir, også gi bedre uttrykk for hva menneskene i fellesskap står for.

Og det er sosialdemokratiets egenart, det er selve kjernen at vi greier dette, og så skal vi vite som er samlet her at vi er utvalgte. Vi har beskrevet hvordan dette landsmøtet ikke er et helt dekkende uttrykk for den norske befolkning, at det er litt for mange funksjonærer, litt for mange offentlige ansatte. Vi vet mye om hvorfor det er slik, men det forplikter oss også alle til å passe på at den store samtalen fortsetter, og at i de små gruppene hvor vi kan summe rundt omkring i

landet, at vi passer på at alle kommer til ordet, og det er den jobben vi står foran.

De som blir tause å velger en stille ettertenksomhet, de kan snakke når de får sjansen til det. Og her har jeg, det er mange avisutklipp som det kan være grunn til å ta med seg fra dette Landsmøtet, men det som faktisk gjorde mest inntrykk på meg, her står det.
Det kan være hyggelig for Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø, ikke glem storbyene, men i artikkelen så står det, har dere fra grasroten noen innflytelse på et landsmøte. Legg merke til ordvalget, Aftenpostens journalister har antagelig ikke lov til å skrive grasrota.
Ja jeg tror faktisk de har en lite liste med ord hvor det skal hete en og ikke a, men det er greit, men det er innholdet jeg er mest opptatt av, nemlig hva svarte de som ble spurt, og dette var da landsmøtet begynte. Vi skal ha grupper hvor vi skal diskutere aktuelle problemstillinger, da trenger vi ikke å være så barske for å få ordet sier de.
Nei bedre kan det i grunn ikke sies og det må vi nå ikke glemme for alle som er her er tillitsvalgte og har et ansvar for alle andre som vi representerer.

Ved åpningen av Landsmøtet og senere i partisekretærens innlegg også har vi lagt stor vekt på fra sentralstyrets side den brede debatten som jeg nå har vært mest opptatt av, det gjelder generelt hvordan partiet skal blomstre og virke i tiden som kommer. La meg igjen slå fast at dialogen om Norge et nytt Europa skal omfatte de mange. Bare da vet vi at vi kommer på rett vei.

Ingen skal være i tvil om at utfordringen er stor, ingen i dette landsmøtet er i tvil om at det er mange tvilende, skeptiske og usikre mennesker rundt i det ganske land. Ovenfor alt det som påvirker oss så sterkt, og så raskt og som gjør at mange føler. Stopp verden, jeg vil av. Altså den følelsen den er der, men det er jo dette som er vårt ansvar å snakke om de tingene, diskutere dem i åpenhet, å få folk til å være med i dialogen om hvordan vi forholder oss til en ny virkelighet og på hvilken måte vi kan gjøre best mulig innflytelse, skape grunnlag for de verdier som vi står for.

Å unngå sosial utrygghet, følelse av uro for fremtiden, tro og trygghet for at vi har en bærekraftig utvikling og et bærekraftig samfunn, men da er det sosialdemokratiets store samtale som er svaret, både i Norge og i andre land ute i Europa og i resten av verden. Og da skal fiskeren, småbrukeren, industriarbeideren og pensjonisten alle føle at vi tar deres hverdag, deres liv, deres fremtid på alvor. Det er det vi skal gjøre i månedene, årene som nå kommer.

Så har jeg bare lyst til å si at det som skjedde her ved åpningen og som også avisene har kommentert, kulturmedarbeideren i VG skrev at det ble en stor opplevelse, det var stemning, samhørighet, varme og idealisme i et hjertelig og begripelig fellesskap.

Kortere og mer presist kan det ikke uttrykkes det vi opplevde da Åge, Bjørn og Arja sammen med oss innledet dette Landsmøtet, også det vil vi alle komme til å huske. Og det illustrerer noe som vi alle vet, nemlig at vårt samhold, sosialdemokratiets evne til å begeistre og til å få med seg flere, det har også sammenheng med at vi har følelser. Vi har en omsorg, en varme for hverandre og det er jo bare gjennom den type menneskelig utvikling at demokratiet i virkeligheten kan fungere.

Og da er sangen, fellesskapet, kulturen en viktig det av det vi er nødt til å bygge på også for fremtiden. Derfor takker jeg alle som har bidratt til denne varme, til dette engasjement, denne også kulturelle opplevelse som vi alle vet at dette partiet skal ha med seg, og som vi må bruke for å få menneskene til å tenke og føle sammen.

I morgen starter regjeringen på et mammuttløp, mange timers regjeringskonferanse hvor budsjettarbeidet skal konkluderes. Men da har jeg lyst til å minne dere om før jeg nå ønsker dere alle vel hjem til nytt arbeid, minne om at de satsnings-områdene vi har pekt ut, og som dette Landsmøtet på alle mulige måter har vært opptatt av arbeid, miljø, barn og unge. Det kan ikke bare Landsmøtet, partiet sentralt eller regjeringen gjennomføre, dere har alle der ute hvor dere jobber, i lokalpartilagene, i kommunestyrene, i fylkespartiene og fylkestingene våre et ansvar for at folk kjenner oss igjen at det vi er sammen om her, er vi sammen om også ute. Og så må vi hjelpe hverandre med å lykkes med det, for det stiller krav om politiske visjoner og om evne og vilje til å prioritere. Det er oppfordringen til oss som skal ta den jobben i morgen, og det er oppfordringen til alle dere. Og når vi nå reiser fra hverandre har vi fått ny inspirasjon, vi har fått ny glede, vi har fått nye ståsteder.

Vi har fått sikkerhet for den politiske, de politiske mål og de politiske verdier som vi nå skal ut å videreføre. Og så kan man si hvilket ansvar har vi alle sammen nå for å spre som ringer i vannet alt det vi sammen har opplevet, og alt det vi skal gjøre fremover mot kommunevalget som er første store kraftprøve for oss alle. Ja den glede, den kraft og den fornyelse som vi alle har opplevd den må vi bruke, og det kan jo hende at det er noen som ikke har fått med seg dette glade budskap gjennom disse tre dagene. Det kan hende det er noen som sitter der hjemme å venter på at det skal komme en fra vårt parti å banke på døren.

Og i disse dagene og ukene rundt et historisk Landsmøte, og etter det har vi alle mulighet for å nå flere hjerter og flere mennesker, engasjere mere en bred samtale om fremtiden. Det er sosialdemokratiets ansvar, det er Det norske Arbeiderpartis ansvar på vegne av vår bevegelse og de verdier vi står for, men også på vegne av det norske folk, fordi det er bare vi som kan skape grunnlag for en styring som bygger på mennesker og miljø, og som bygger opp til det bærekraftige samfunn som vi alle sammen ønsker og som når vi ser i våre barns øyne.

Vi vet det betyr noe annet enn den forrige generasjonen visste, nemlig at de barna ikke kan ta ansvar for sin egen fremtid og de kan ikke bestemme om 10, 15 eller 20 år at solidariteten skal kunne være levende og at rettferdigheten skal blomstre hvis vi ikke tar ansvaret i dag, for ikke å undergrave vår felles fremtid.
Og der ender vi der vi startet arbeid, miljø, barn og unge og vårt ansvar også for fremtidige generasjoner.

Takk til dere alle og lykke til i de viktige månedene, ikke minst frem mot kommunevalget. Takk for nå, og vel møtt igjen til ny dyst.

Så kommer Trygve Aakervik, og leder oss i allsangen. Og en gang til, takk til dirigentene dere har vært tøffe og smidige. Det var en av jentene som sa til meg her om dagen at hun hadde fått kjeft for at hun var for bestemt, er det ikke typisk, det er jentene som får den slags kritikk. Vær så god Trygve.

Trygve Aakervik forsanger," Internationalen", og deretter" Ja vi elsker".

Kl. 1415 erklærte Gro Harlem Brundtland Landsmøtet for avsluttet.